Оссолінсъкі колекції.

CD – диск виконано в рамах угоди укладеної з квітня 2005 р. між Львівською науковою бібліотекою НАН України у Львові і Національним Закладом ім. Оссолінських у Вроцлаві.

[TOM7 i 8] 1935.I i II. Pyśma Tymka Padurry (Pisma Tomasza Padurry) w języku ruskim i polskim...Tomów 8

N 8. (Opis Rękopisów Tom. Podusz.)

collectas undique sine ordine junxi.
non gloria nobis
causa est, sed inditus officiumque fuit
Ovidius de Ponto III, 9.

Kozaki Ukraińskie.

Populus ad raptus et latrocinia aptissimus.
Am. Marcellinus.

Ziemja która dziś zowiemy Ukraina była od czasów niewiadomych siedzibą Indo-Europejskiego rodu, [illegible] plemion [illegible] słowiańskim, koczowniczym, typem, który przychodnich z Azyi. Zamiętek istnienia tych przybyszów mamy dotąd świadectwa w nazwach mogił, mogiłów, stanków, mjastów, i ich szczątków nawet gdzieniegdzie teraz żyjących. Ale wszelki ślady te potrzebują [illegible] Słowian, Sedzinów, Sinich ospów, [illegible] zginęły [illegible] z tej ziemi; dotąd ich zabrakło Ukraińskie Kozaki.

Pół wiekami [illegible] Słowian, Sedzinów, Sinich ospów, [illegible] zginęły [illegible] z tej ziemi; dotąd ich zabrakło Ukraińskie Kozaki.

Granicznie [illegible] z Tatarami, Lezginami, na zachód z Węgrami, na południe z Kartalinami, Osyrami, Czerkiesami mieszkańcami starożytnej Kolchidy: w średniowieczach zasiedziali od północy z Koczownikami Słowiańskimi, z których jak z Gotami Germańskiemi, nastąpili Hunami, [illegible] Awarami, Chazarami, tak się dla podboju czy tępienia pierwotnych krajowców [illegible].

Ukraińcy się Mongolów nad Donem, przed Dnieprem zmieniło [illegible] Koczowników; przeciwni Słowian (Ilmeń, Sasi, Oki, Ostiacy) z nad Donu [illegible] Bułchara schronili się w góry Kaukazu, Kumany (Połowce, Kipczaki) zapełnili stepy nad Dunaj, Rosję stali się z Mongołów orężna drużyna, której dowódcą w Zadnieprzu był Ostatnie Lekkiert za czasu podbojów Gedymina w Litwie [illegible] Południowej.

Podania historyczne głosi opanowanie w Ukrainie Rosyjów [illegible] przodują razem ich kmie [illegible] Czerkasy, Czehryn, Piatyhory, Chwina, Zaborów, Bratacewiczów; z nich jedni stali się orężną drużyną książąt Ros-Waragów, drudzy mieszając się z chrajowcami zajęli się uprawą roli, inni wędrownem rzemiosłem wiedli na Niżu po wyspach Dnieprowych życie z łowiectwa, rekrutując się zbiegami, jeńcami, lub kradzieżą po Ukrainie dzieci tubylczych krajowców.

Owe przybyłe z Rosyi mieszając się z tubylcami z czasem zatarli [illegible] [illegible] [illegible]

wyprawy sam, lub przez namiestnika swego miewał prowadzić swoją drużynę. W szeregach tej mieszaniny rożnorodnych narzuwo po raz pierwszy ukazali się Rosyje pod wodzą Gedymina i Olgierda potomków.

Kłótnie domowe jak nienawistne zajścia między książętami dzielnic, zmusiły jednych łączyć się z rościennymi prawowitkami, drugich wzywać pomocy Tatarów, Kozaków, Księżaków; prawodzy tych wichrzeń albo polegli, albo ulegli zwiercznie władzcom, lub drużyny ich raz chwytniwszy oręż do ręki, rozmnożone wonadujących puszczały się na przygody, obrawszy jednych siebie wodzów.

Nieco przed tym czasem robiło przez Tejmira Horda Kipczacka (pod Tochtamyszem) Tatarów, po niej Zawołżańska (pod Szych-Achmetem) przez Mendli Girzja Krymska, opróżniły ogromne stepy między Wołgą a Dnieprem, dały Kozakom i Kozakom i Nim powabne pole do tłupienia zagonów Mongolskich, jednych wracających z Polski, drugich od Moskwy z łupami do Krymu.

Wykształcenie w rzemiośle, pomnożeni z bliskimi braci z Kozakami, stali się głównymi wstrzymać bezbronnych, bo kiedy za niedołężnych rządów Kazimira Jagiellończyka groźniejsze puszczali zagony Krymcy do Polski i Litwy, a książąt dzielnic zmieniono w województwa powierzając ich obronę wojewodom, starostom, ci nie mając czem utrzymać najemnych drużyn, wzywali pod swoje chorągwie Kozaków, płacąc im łupem lub rabunkiem z Tatarskich zagonów.

W tym czasie stabilizacja Litwa wypędzie za ogarnięciem jej książąt lennych do W. ks. Moskiewskiego obawy by nie zostali z lenników wojewodami w Lennictwach; drugich wypędzie Hospodarów usiłując utrzymać w zależności obdarzał dobrami, godnościami, sam mimowolnie przyczynał środki zapewnienia z dostatków i władzy, tworzyć mocą oręża udzielnie dla siebie w Hospodarstwie Litwy, z takich liczby w tym czasie wyrósł na scenę wichrzeń Michał Książe Glińskich 5).

Ten potomek Osetyńskich Hr. Dzierżów (w Skandynawskim Dijar, w Słowiańskim Dyr — książe) przebiegły, lakomy, okrutny, otoczony drużynami z Kozaków, Raców, Tatarów, rachował zamężeniem (z ks. Siuńka z Hospodarów Litwy ilaca), lennikami, stronnictwem, jeśli nie prawie Hospodarstwo Litwy, to wskrzeszając zgrozę ks. Kijowskie stoi się udzielnym jego władzcą. Trafił na ducha czasu, zachwiał się i upadł przed potęgą i rozumem Zygmunta. Myśliwy nad wilk swój mocarstwa przebacył wichrzyciela spólnikom otwartym, jeśli myślącym pobłażył, wątpiących tarkawiczą zmyczał, a wszystkich wyparciałością nieprzebłaganej wiary do siebie

Z tych liczby Eustachy Daszkowicz potomek ks. Korybuta 6) jeszcze od zmarłej pod Mścisławiem bitwy (z 14. Listop. 1801 roku) przyjaciel u Cara Dawnego wziął wojewody z województwa dzisiejszych przeciw Tatarom, na wieść tarkawiczą Zygmunta opuścił Cara z swoją drużyną, przybył we dwarście Kowi do Dunaju 7), za ustawieniem się Konstantyna ks. z Ostroga otrzymał przebaczenie Zygmunta z wjawieniem miejsc, w dobrach Ks. Kijowskie.

Liczna liczba a rzadko przystrzelona rzeczpospolita Kozaków zwiększyła się Czerkasy w obronną twierdzę z brzegów Litewskich, Lachów, Ukraińców, Kozaków pod wodą niezstraszonego dowódzcy a odważnych to bliskie czynne i niezwyciężone wojsko mimo kosztów 8), wybrał wodzów, wprowadził swawolne postanowienie, dał zatrzymanie pułkowi, hetmanów (samozwańczych) i zagnieździł swoje Tatarom do Litwy.

Dowodzili sześcianie tej drużyny Olizary, Kmity, Niemiry, Jelec, Aksaki, Sakowicze, Worosnyty, Sołgany, Astany, Temuchi 9) z nimi Daszkowicz posiadowali kluby Ostrogskich, Kamieniechich, Zamkowskich pod Korpusznia, Sokalem, Ruskim, Międzybożem, Kaniowem, Czerkasowem, w majętnościach w Mohylach, Czerkasy wyciągał konie Tatarów, zwabiał jasyrników w Czerkasach bronił się niezstraszenie najazdom Hordy, lub zmuszał ją do wojenki z Hanem 10).

Wyjazdy na Moskwie 11) z Tatarami bojów czynił na wyprawach dowody stałej walecznej męstwa

8) Karamzyn Hist. państ. Ros. 9) Letopis Ryp. 10) Marcin Bielski kron. str. 512. 11) Acerum Moscovitarum Libri Baronis Herbersteini p. 103. Basilae 1571. Anno.

towarzyszom w bojach, w zwycięstwach wierności królowi. Dusze ich pierwszy od czasów Witolta puchar swoim następcom drogę do Kijowa, ducha wojownikom, historyi zwycięstwa, prochu pieśni, mogiły, proch!....

Ściągnięta ogniem wodza druzyna zaporców się pod wodztwa ukraińskich Starostów, którzy wymarłe stanie bojowej jeźdźi wysłali na Ukrainę dnieprowy, swoim krajanom gwarzyć, drudzy z obawą gnić niżej rozwłóczą się na stepy i morze lub na przyszłe dniepru Tatarów ojczyzne zabrzmiałe z Polski urągają Tatary.

W tym czasie szerzyła się przewaga możnowładztwa w Polsce, duch religijnych sekt arsz, obok tego za stołu rządów Zygmunta Augusta, dziwnie zapuszczonych rodem i dostatkiem do nadużyć prawa, a swoje zachcianki za wolę mieć prawem; pierwszy tego dał przykład Albrecht Saski, po nim Dymitr Wiśniowiecki 12 puchar swoim następcom.

Upadek Czudo-Moscowskiego Carstwa w Kazaniu, Nogajskiej Hordy nad Donem, ostatnie Krymskiego hanstwa przez częste wpady do Moskwy i Polski, nastręcz ujrzeć przy granicach na Donie, otwarty drogę powinięcia wschodnim Rosyjom z Kaukazu na stepy, pozwoliły siłom tatarzyć na Ukrainie, w Polsce nadzwyczajne hufty wiślinowców pod nazwą chorągwi Petyhorskich 13.

Taki był stan rzeczy kiedy Zygmunt August zebranym na sejmie 14. w Lublinie Mazowsze, Podlasie z Litwinowcami, Ruthenami, Polan, Kujawiczan, uchwalając się przeciwny po prawiczek swoich, zwłaszcz panami i dziedzicami swoich ziem i ludów, z warunkiem wspólnego istnienia, wyrzekania władzy, stanowienia praw, wojny i obrony krajów.

I przeciw prawo i mocy od króla dostałoby, akcyzy, mielnicy, bojar, cudzoziemcy, rzeczy sejmowali, stanowili prawa, konstytucje, traktaty; równi najwyższe wyrokowali obrzędach, wolni wszyscy rozmaitych krajanie, władać ludami, dawać krowy, byli wszystkim z prawa, dziatali wszyscy swoje.

Nadużyć tej władzy zrazu miało, z czasem większe zdawały się przykłady; duch czasu, starcia się ciemnoty barbarzyństwa z promieniami oświaty, pokazały upadek i wzięcie drogi dlaczego do swoich celów: a: Polacy się możnowładztwo przykryło masce, w której rozmaita barka Krajów wielkiej przewagę wiślinowców, wzięła zarzut że może i własna rozwinąć się.

Świderowski Jan Star. Czerkaski potomek słynnego pod Orszą (1514 roku) zwycięzcy, zebrawszy dwanaście setek chorągwi (1573) pod wodztwem szlachty polskiej 15) wkroczył do Wołoch na pomoc Mogiłowi. Iwonie 16. przeciw Turkowi i po wielu z świadczonych waleczności, zwalczały w Polsce wojaków, stanowy Turkowie Multanów skończył Iwonia jak Despot Świderowski na więzek w Stambule 17.

Wygnaniec z kraju (za rokoszu Wapowskiego) Samuel Zborowski błąkając po Węgrach i Siedmiogrodzie, udał się wkrótce do Niemiec, z nadzieją wygnania Batorego z Wołoch a zostać Hospodarem. Przeszło 30 setek koniectwa wyszło z nim z Niemiec, ściągali Tatarów, napadali Turków, potem opuściwszy dowódcę wrócili na Ukrainę, a Tatary zagony, Turcy groźne słowa przestali do Polski.

Mianowany rodnik Iwonii Borkowa (zwany od łamania podków koniskich) wrócił się wychowanie Niemców zebrawszy ich setki pod wodzą Szacha wszedł do Wołoch, pogonał Mołdy, sam ogłosił się Hospodarem w Jassach; lecz słysząc że książe Siedmiogrodzki (zięć króla Stefana) spieszy na pomoc Petryle, opuściwszy Jassy, ujęty wdrodze do Niemiec dał gardło we Lwowie 18.

Za panowania nadużywania Hospodarów Wołoskich, te wzniecenia Kozaków Niżowych, działy w czasie dwóch bezkrólewij w Polsce. Na Litwie niechętni Unii Lubelskiej stało bronić się Moskwie w zaborach Bałtyckich i Inflant, zaś postrzeżenia pana Tatarów wtedy wielkich, rozmiłych beraginych wielkorządzców dalsze wzrost stracili na Elekcye króla.

Los ten Opatrzności chciały dzieła i wzniesienie Polski i zasiadł na jej tronie Stefan Batory. Zrodzony i ukształcony do nadzieni ludzi magnat ich z chęcią do równości, godności, zaufania, przychylnem z nimi,

17. Bielski 18) ~~Kron. 1578. 04.~~ Mar. Bielski Kron. str. 603. 16) Bielski 581-592-623.

prawem i wiarą. Liczny zgromadzeń w Polsce podniósł ich, tworząc w Ukrainie pośredni stan Rycerstwo Zaporoże 19) temu dyplomat dał ustawy, wiślnicze stanął na czele 20) swoich urodzeni, w nieregach obywatele pierwszych (zbrojnych) Narodu 21).

Potrafia Ukraina z uszanowaniem i dumą na rodzinne zabawy, zajęcia i Rycerze z trwogą 22) a król wrzawy i zajęty cudzą ich ustugi imieniem pomyślnie dać Kiedyś będzie z tych swiatłych wolna Rzplita! Ustawy się Tatarzy, uczciwij i trwalej, jak za dziadów widzi pomiędzy z tak bratnim rycerstwem krwi bratniej rokoszować się w Galicyi!

Batory umiał pomysłić i wykonać za pierwszych i nad pomyślnych królów, ale rządy w latach siedmiu już pierścia opierała się na pomocy, bez nie znalazłby spółmyślących z sobą, mamy i skonowa chwalebne życie z nagy, rozsądkiem ugruntowanym niemowlęcych uchwał 23) z których słomystali tylko sąsiedzi, bo swoi nie chcieli czy nie umieli korzystać ....

Po zgonie króla Batorego stany obrają władcy wiedzą obiecam dwóch królów 24) Wirowne pod wodzą Chodkiewicza tapiecą Szwedy i Krymu pobicia, spiskowania w Ukrainie Hordzie; bitwa Byczyńska zwycięża Zygmunta na tronie, zwycięzcami inaczej się bardzo, Polska staje się wichrzycielem Szarowicza.

Podczas Szwedzki z własnej wiary czy namowy (Jakuzi Malzymiliana w Polsce) miał z Rozactwem na Sromnicu Mary 25) Kalwaryjko z Zebrzydowskim 26) Kalinska chrzcinie 27) z wiecznem pokraje. Rzucone ziarno niezgody wzrasta związkami Zygmunta Wazy z domem Rakuskim, Zebrzydowski krzywi Rokoszem 28) mocnowładzcy najazdami sąsiednich krajów, Wirowne rabujami, podatki Polsce gorzkie z nich owoce!

Zamiast poniechać związków z nienawistnym Narodowi domem, wydać pisano-Carewicza Dymitra przyjacielowi Carowi, rozprawić drużyny, skarcić dowódców, Zygmunt panowania związki nijmile, podrzuca Narodowi hufy, wrogi im stawę, Polsce nabycie państwa, Rozactwo zatrzeca Tatarami 29) i spiony — najściwie Moskwy po r. 2...

Oblegliwy Smoleńsk wysyła posłów i część wojska w głąb Rusi, pierwszych odwołać z Dymitrem drugim wiadomie drużyny, drugiemu przymierze Bojarów do jedności Sobótka Moskwa wzięta się wskazana wroga; po bitwie Kluczyńskiej wydaje Zygmuntowi Szujskich, jego syna obiera Carem, tego załogę umieszcza na Kremlu, królowi zdrada wzięcia Smoleńsk wynagrodzę dwudziestu miesięcznych trudów ....

Zapuszczony a płochy Zygmunt gaśni Zółkiewskiego czynności 30) na chybił trafił powiedzą w rany Bojarom z Carewiczem przeciwstwo syna, sami gniewy do Polski pokazać sejmującym stanom zmarnowanej przez Cara (Szujskiego), Warszawie widok Smoleńska; wstał za nim wyprawa z Moskwy załoga zdała Polskę Ukrainę Hordzie i Tatarzy spólnie pokraje, załoga za nabycie roty, Tatary za wrogie Rozactwa w Azyi i Krymie.

Spiżowemi porządzę pomysły i skutki tych wypraw pomkarek dwa głośne imiona nad Donem i Dnieprem. Zamoch rodem Wołyniak (z Wiśniowca) rajcety wyjazy pomiędzy Krymów, dział się do nich rokoszanie Donskie, hordzie (z Sambora) towarzysze chrzcinie Sava Potockiego w Mołdawii, zabawy, to zwarcie kolegę, opuszcza chorągiew i wojenne schronienie na Nirie. Obawa wiadomego rodu, nawet wypadkami wpuszczyć, stawny się wodzami pomyślnych drużyn, odnawszy swoje zagony tupiestwem, wzięciami zwycięstwa popadłszemi krainy.

Zamoch spustoszenie Zbójeckich, Sapiehów, Zborowskich, Sisonskich, po zgonie pierwych, oddalenie się drużek z Moskwy, ściągany i ujęty przez nią skonnej na pale: Konaszewicz z wielko-Nirowych mszcząc się na Krymcach za napady Ukrainy, na Tatarach za Potockiego 29) w tryumfalnych do Krymu i Azyi zagonach staje się głośnym z odwagi i zwycięstw, w Sejmie pospolitem 31) Rzeczypospolitej wystawia wyprawy na Moskwę 30).

Jeżeli celem tych wypraw Wiśniowieckiego 32) było temu chcę czy porwę odzyskania korony carskiej, to Chodkiewicza jedyną było myślą całym mieć przy Polsce zdobyte kraje na Moskwie. Z bolesną on znosił usterki 32) Wła-

30. Historia Władysłai Polonica et Suecica principis. Kobierzycki. 20. III. Niemcewicz. Kraje Tyg. III

31) Kobierzycki.

Rzplitawa, niestrwoné nadrzędnych, za kiuchi Moscatum, oblegał z mocą Moskwę i znagliło Bojarów dobrania, i zatrzymał Smoleńskie przy Litwie. Siewierskie przy Polsce będzie.

Porzucie wiérom na Moskwie zastępy Pany rzeczony bez mieszkań Władysławowi pozostałe 34. mieszkający od niego siedział na wojny w Stambule ks. Porzeki 33. Tatarskie zagony zalały Ukrainę, od Dniestru Sfiedzen pasa prowadzili hufy Turcelia i robił pod Bursą namioty.

Sedziwy hetman Żółkiewski chorowy Krymami Barbanyjskimi, nie ledwo wpięciorzy wojsk ich liczbie, z tylko stanu swoim wojsko czy zwycięstwo pilnuje Tatary, z Turkami skoncerzy przymierzone. Niechętny hetmanowi Zygmunt za Dniepr wodzstwa Władysławowi do Moskwy, zemsty Bonawiska wojsk, pilnuje do Polski wyprawia, wodza hetmanowi wdzięczy do Mołdawii, i ustawił zdwojstwa pola Cecorskie, pustynię Perzyty zgonem (8. paźd. 1620 roku), natrudzą krwie dzieci Narodu, jego wielkie wodze, wielki może!

Klęska Cecorska obyła Polskę za tobą, tysiące rodzin opłakiwały poległych, którzy do Niwie Moskiewskie wojny wracały z radością ojczyzne z wynaw, i dzielity się tupem zdobytym na Krymcach i Turku. Zasiadona Moskwa za tyloletnie pustoszenie i utraty kraju, podmanija jednowierców do wichrzeń w Polsce 34. Potrzeba zemsty za najazdy w Mołdawii, za zerwanie Kozactwa w Krymie: — odpłacania za swoje Cachine, na których zasiedziały Oman spiesząc w kroczach miścicielów zgnanowie Ukrainę, wyciąc Kozactwo, Polskę obtrzyć kwarcenie.

A Zygmunt? wyjrzał wojenne Austryi Cesarzów 35. składał sejmy, czerpał podatkami Naród, zakupywał hufy turecki konnicznie pisał testamenta 36. w którym powołał Fabiusa Mozactwo, z którym najeżdżał zasiadów, sprowadzał do kraju Turków, Tatarów, zrobił Bellum Gabon wojenne 37. Polaków z Turczynem jednowierca Turczyna dowiązy z Polską.

Pany tylu błędach króla, wichrzeniach mocnych, wiele ludzi, wyprawa jego chorowie, ponosi Polska znalazła siebie, i wzniosła chorągwie nad Dniestrem pod wodzą miścicielu Żółkiewskiego zgonu, Cecjaty w bojach Chodkiewicz zakładał wynalazł Pany Potockich zdzięki ich wodza 38. pomnożył bojem, wprowadzył zwycięstwo, zmocnieniu wstępił dzwonku (z 24. maja r. 1621. roku) odkazując wszystkie zadane klęski, ocalenie Polsce, jej chorągwi zwycięstwa dziejom.

Wojna Chocimska zatrzymała na wschodzie polski z Turczynem, rozpoczęcie wojenny król Gustaw Adolf na nas Hanty, dobywał Kurę, zdzięki za do Zmudzi; Moskwa od wschodu stawała zawsze bunt wymianiem w Ukrainie jednowierca, ludzi Kozactwo przeciw Polakom, to stało wojnę na różnie bojną wojsk Polski, ale plony wojny stoi ...

Różnowy Kozactwo z wodzą równowodnej masy Ukraińców zapisczał zagrożał zawsze żywo, wiernymy darów Zygmunta zdradzał bezustannie, łączył się z Moskwą, stał dowiej poselstwa, odbierał jedwabki 39. słuchał z pokorą Teofana Kozaka (z pod wezwanie na Moskwę wyjść). z nim bez wiedzy Zygmunta swięcił Episkopów, rozdawał dyecezye 40. nadzieje zdradzał pismiennie w Kozakim ze Sfinx Sapiecha dane litews. i skarganie na wiele swoich jednowierców.

Zdało pojąć cel takich czynności jak [illegible] zwiek na tyle, a zgrozy dowiek skolicznie. Wielcy hetmani co bili postrachem dla zajadów Polskie ustąpili do grobów, polny Koniecpolski ujęty przy Kobylej siedział pod strażą w Turku, Sfiedz rozbijał na Litwie, w Ukrainie Horda 41. Krzywe wojenne zdzięki Krymów i Turczyna na pogranicza, Stowem dało wielkim zawrzeniu, przybyły tak czasowie Konaszewicz zgon 42. Sfiedz nie wyzdarł w Ukrainie jego zamjarów 43.

Zasiedzo pomoc do kraju Koniecpolski zostało Nerowów najbi jedne wzniejące z Kozactwa zajęciem, drugie kupiące pocobnych sobie krajowców, w których wzmacniał się tuja wiek obronie, a trzeciwszcie by w wojenny kupić Kozaki się mogli, czy Tatarzy wzięcia szukał przebaczenia, w czasy zostawia Kozak zwalić na oszukanych krajowców. Tu ony bitwa się w całej bitwie przy Medwiedzi Kozack (1625) zaprawny Koniecpolski 43. Kliczpowisko, ale pobłądził, do [illegible] i jego hersztami wzmiana umowy nad Kuzukowym Czerem. 44. 45.

Osmieleni pobłądzeniem hetmana czy króla, zgonem Chmielnickiego Hetmana w Ukrainie, wydzieleniem się z niej Koniecpolskiego na wojnę Szwedzką w Pomorze, jęły ozmadniej skupiać się wojsk Nazwisk, kontrole Rejestrowych Zaporzców tych Nakaznego Gregona Czernika (Hryćko Czornyj) zabiorczy, stanęli jak podają we 30 tys. wokopie pod Perzyjastawiem. Pewdzieca ich Taras, ruchomy w głupi ciągu, czego zagad, dla kogo hajdamaków, zmu nie wiemia 46.

poco 30 tys. Ob. damię Mo. Hanis Chodzinetta S. 1. str. 14, 15, 37. Dzieje panow. Zygmunta III. J. U. Niemcewicza.

43. Julian Ur. Niemcewicz Dzieje panow. Zyg. III

Bogdan Chmielnicki.

Non authores, sed rationum momenta ponderanda sunt.
Cicero.

Przy liście Teodora Wasilewicza Buchalina Chołmieckiego Wojewody i Namiestnika Mscisławskiego pisanym 25. Junii 1657 roku z [illegible] do Wasila Borisowicza Szeremetiewa wdy i Hetmana wojsk Cara Alexeja Michajłowicza, znajdowało się nota Pisma tego pisana ręką Cyfrową:

„W miesiącu Chmielnicku w Roku [illegible] Wojewody Mścisławskiego Nastał syn niewiasta zydka na imie Bestia, przeciwnego wyznania Rzymsko-Katolickiego, ado tá sprzeda do księdza Michała Jezuity Kapelana Zamkowego Cyfrowe chrzcił Jezuita poszedł z nimi do Wojewody i prosił dla niego o matkę, co tegoż mowiony, odmówił Bardzo w kościele zamkowym, tak jemu imie Michał, nazwisko od wyjścia rodzicowego — Chmielnicki [illegible] 557.

Po zgonie Mścisławskiego (1595) wojewody podolskiego h. w. k. i Starosty Chmielnickiego jego żona Elżbieta córka Kasztelana Krzywińskiego wyszła za mąż na Wołyniu w Ołyce, miasta w posiadłości swojego dworu ręcznego Michała mieszczanina, który w czasie wielkiego bezkrólewia (1593) czy Walezyjad (1596) potrzebowany się z rozkazu Jana Zamoyskiego Kanclerza i Hetmana [illegible] Chmielnickiego [illegible] Starosty Kamienieckiego [illegible] 559

Otrzecho (Bogdana Chmielnickiego [illegible] Hetmana pisarzem Cechowym [illegible] Starosty Kamienieckiego [illegible] odziedziczył stad pewnych wystawił domek z zagrodą (z kuchnią) naszawszy go folwarkiem (na pamiątkę zabaty?) nieco miał pozwolenie od Starosty na pasznie, czas wpewnie wtynek na Jasyninie nieco. Na przedaje spichrzy [illegible] 560 z kim się pożegnał związkiem małżeńskim a tylko „ostawił syna Bohdana „

Stanis. Koniecpolski h. w. k. otrzymawszy starostwo Czehryńskie po swoim dziadzie Kamieniecu, umieścił Bogdana w swojej Kancellarii Koronnej — Starodworskiej pozwolił jemu ożenić się z cnotliwą, miarkował w zagrodzie ojca (Michał) i ci jeszcze z Taski Hetmańskiej wielkiej dokiszenie [illegible] 561

W czasie buntu Zymnickiego Tymoszewicza Chmiel nijanowany przez niego pułkownikiem wiarami i szlachtą Czehryńskim, ruszył wtenczas wszystko; jednakże potem na prośbę jakiegoś mieszczanina z Czehryna (może Lwowiec po matce) [illegible] 562 pozwolił jemu mieszkać w Subotowie dziesięć włynek, bez już pozwolenia pisarzowskiego [illegible] Kancellarii Hetmana. Żona uprzedzając chciała się przed swoim dostojnym mężem wytłumaczyć, że mianowany był [illegible] 563 Zymnickiego przeciw Wołodyjowskiemu Pułkownikowi Bracławskiemu, z którym przedtem Kozactwo nad Stanycą [illegible] odbywszy [illegible] Tatarzyn Kozaczyn Mikołaj [illegible]

Aleksander Koniecpolski Chorąży w. k. obiegszy wiadomość o śmierci Starostwa Czehryńskiego, zdał wypowiedź na zagon Tatarów, na który i Bogdan iść był powinien jako benedictionarius Dominii, ale nie przeszedł. Wtenczas Chorąży koronny kazał na Bogdana oświadczyć, co widząc ślepa jest Daniel Czaplicki [illegible] 564 i przeciw Chorążego ani jemu pozwolił odebrać z Bogdana Subotow przeciwko dominium suum ratione suae utilitatis ex servitiis suis, quam unius iuxta Tatarii necessitatem [illegible] 565 Mówiąc przez nie dlugo musiał przychylić się do prośby dworzanki, wyjechał z Kliszowa do Podhorzec, Czaplickiego zajechał Subotow i wyprzątał z niego Bogdana [illegible] 566.

Było to w czasie kiedy cudzoziemcowie w tutejszych Kozactwo, ujęte wkrótce sine, zapuszczało się trzeciego [illegible] 567 najmniej nadziei i nie tak dziwnie, po śpiesznie i mocno za tymi, ustawy pod pozorem [illegible] 568

55. Listów [illegible] 56) Rękopis [illegible] 57. [illegible] 58

[illegible] 59) [illegible] 60) Listów [illegible]

60) Grondzki

Dnia 6 [illegible] ze nie może [illegible] [illegible], co prawa [illegible] pod [illegible] [illegible] jak [illegible] [illegible] [illegible]

Chmielnic wrócą Szlachtę przestrzegać zaczęli otwarcie niemożebne wyłomania zamiary mimo wielkiej zgody, ale kiedy im rokowano Islam Kiryja bunt uchronić, jako dobrego posiadacza króla, cały dwór przychylny nabytkom kozackim, na [illegible] dotąd mocno jednych pijanych drugich stępiwszy 72 przyjęcie chętnie do zamiaru czynności dzienne pod buławą Bohdana.

Wreszcie wszystkie Chmielnickiego jako hetmana mianował przyjaciół [illegible] w Kraków, siedzibę i niezbędnie wyjazd [illegible] Bogdana, a nim [illegible] jego pułkownika [illegible] jego syna Tymoszka [illegible] w Brodnicy za [illegible] pana. To wiadomo syna wiele pobudzić do zemsty ojca, porwał się na Czaplickiego, bez pokonania, [illegible] zasiadłego przy Bracławie dnia [illegible] Chrzanowskiego pułku 73 [illegible] Stadnickiego het. w. k. o czujący buntownicze, [illegible] pod Kijów, [illegible] Starościńskiej. Pisywał on [illegible] do Potockiego [illegible] pułkownika [illegible] na wolności zapoczęcia Kijowskiego, pułkownika Rejestrowych [illegible].

Pokrzywiony i prześladowany Bogdan uradał się tedy publicznie, znajdował spółmałych, skrzynął jednomyślnych [illegible] miał się na najednym Czaplickim nie nań [illegible] Nim wyjechał na Sicz zaraz otwarcie swojej nery po ukraińsku wystosował, mówiąc: Koty ja żałowany sia Lozotemi na Lachiw, to wsi mene z Lazaw 74 [illegible] jesteśmy mężami dobrymi i nie [illegible] Lachów dlaz wam bunt obstać za sobą! Bracholnia dowiedziawszy się o tym sprzeć Starszyznę Rejestrowych do [illegible] (do Cieklas), z której mówiąc o wymordowaniu króla Jejmości i poszukiwanych po Ukrainie przez Bogdana wioskach miał tak zakonał:

Ta se jak czuty, bezsumienne zdybtoś,... Lezolto z panami chytruje, a szcze przydomajut do kiszcze, bo na bezchołowje selachti i nam... Mało czestaje kludej, bilsze złoho, a Lacho bi esze.... Steczites obtesnoi kozela mowy, wona wiszczuje dobzo nich, no mi zistawimo siebiam naszym tilky dlocz!... Toj Bogdan i kozaczek (wiemo) pozzy bom bje nedby, a zawtra jaho bude?... Ztoho szczo zabahajut wyjde na teje czoho batky naszi bojaty, to stanet sia u czim niczto ani zadumaw... 75 Rękopis z XVII w.

Prawo przepisywał rozruchy Ukrainie, [illegible] dotąd [illegible] wiem bawiących w Polsce, bo wtenczas roku 1648 mieszkał za wód tam mały zamek z jakiś zbójcą Dzierdzeńcy Wołocha przebrodzony spisą; jako przeciwnym Władysławowi nieprzyjaciół Chodkiewiczowi, starostwo Ostrogskie [illegible] Ostatnie rzeczą Nieprzód i Potaremu [illegible] 76 [illegible] wymordowali roku 1648 roku 18 [illegible] pułk Rejestrowych kozackich pod wodzą Eliasza Wasowskiego [illegible] nad porohami Dniepru stoi, obejmał się przy Złotych Wodach (mil 12 za Czerkasami) oczekując Polaków idących się swobodnie i huzarów pod wodzą Mik. Potockiego i Marcina Kalinowskiego hetmanów.

Po wyżej [illegible] przez Siemianowicz Starszyznie i Hetmanowie, wyruszył naprzeciw z obozu syn hetmana Potockiego Stan. Niżyński wyjął tys. [illegible] przeciw Bogdanowi, wiedziało go wiadomie, dobywał, bez niemczyzny przeszły zawsze rodował. Kiedy nadciągnął [illegible] z [illegible] tys. Hetman Kryjuszka Dragonia polska złożona z Ukraińców mieszka do Bogdana, sami zostawiw Polaki bili się wyjawdzie, bez oświadczeń bardzo [illegible] wielkie zajęcie rozumie, Kozactwo od nich [illegible] które z nad Sapiehy, Czarnieckiego wydawszy im Potocki, wtedy Bogdan wymusiło 30 tys. idzie na Polaków; jednych wybito, zaczęli sobie zatrzymać [illegible], rozbijających Polaków [illegible] wyjazd Tatarom, wyruszył zdała potęga wschodnich.

Z [illegible] nie wiemy nic wyszło [illegible] hetmanów [illegible] dostania języka [illegible] co gorsza wchodząc w Ukrainę nie [illegible] wymordy do Jeremiasza ks. Wiśniowieckiego za Dniepr [illegible] się z Armią polską, bez wtedy pisano, kiedy [illegible] z Kozactwem i jakie? wtórowano się zmijsca na miejsce, wkonec nazad idą Kryjuszkowe we 20 tys. drugie zebrany za Dnieprem, [illegible] przeszyszy nasza, uciekli się do Korsunia. Tu dwiema [illegible] [illegible] drogę Bogdan i pochopał nową wojnę Kozacką Batka [illegible] na miłe [illegible] Tuczyn; nazajutrz wyszło [illegible] [illegible] drodze, i schodząc z góry zatrzymywało się wielkim

x) [illegible] [illegible] [illegible]

przed zimowe, wtedy Kozactwo z Hordą zwracają w lesie gromadę na zimowanych z wodu i z bólnic. Bronili się Polacy jak mogli na dwóch ich już roślinach hetmanów, bojdenujemy ludzi, zadawali drugiej stronny ale mało między, stanęło wreszcie nikt z nich sprawić, nikt dowodzić nie mógł. Jeden tylko Korycki pułkownik (Ks. Ostrogskich) kiy long nay na zamek zmobil się z wojsk jednak mu stanu wrócony, ustabil hetmanami powstałych, z których część poleciała w boje, reszty wzniosła zabrało Kozactwo, zaś hetmani posłali wojsk zbrojnie 77. W tej bitwie mówią (Okolicki z XVIII w.) było do 60. tys. wrogów, Polaków więcej nad 2 tysiące. zepta dragonerii z Korabiów - pranta de Amiela.

W tej potrzebie Weterani Dworzanie wzniecia sue cooperant, dejmowiedane esse hortifikatum Tatarow domum remittendos, illum autem Palatinum Czerniowskiego (Wasyl Kisiel) ad se Lisowium expectandum, qui cum sufficiente plenipotentia a Regno recedens, omnes praetensiones atque controversias componere queat. (Gromki)

Stan Kozacki rady swoje skłaniał raczej; przystanić należy uchylić, Tatarów do domu odprawić wszyscy za hetmanie Lisowskiego (Kisiel Adam) dosłabić, toczyć do Lisowa wezwać, który by z dostatecznem umocowaniem od królestwa przychodząc, wszelkie praetensye i spory mógł załatwić (Gromski).

Nieco przed tem wysłał Bogdan do króla Władysława IV) pierwszą wiadomość nie winy (czy zapytanie wydaje robić?) list wyczytawszy z listu Kisiela o zamiarach królewskich, jak bezpieczniej zwyciężyć chyży hajdamackie, łączyć się z Węgrami jako wiadomo, radzącym Dworu, Senatu, Księcia Krzysztofa, zdradzić Żydów, i ostrzymać się przy Pilawie pod konstytucyami ze swojej jak podaja kronikowe wiadomości.

Szlachta polska zwyciężyła zostawszy bez hetmanów, wtedy i radzili mieć wodzem Jer. Ks. Wiśniowieckiego nie Kozakiem, lecz Polskim Panem Koronnym, najmężniejszym jemu, tak umiał chytrzemi radami sejmujące stany ze powierzyły tenże Regimentowi (Ostrogskie, Koniecpolskie, Ostrogskie, wreszcie nie Kozacy Perejma, Petryna, Tatyna) dowództwo, i wystawiły 40 pułków Kozactwa i Hordzie w 35 tys. wojska pod Pilawą. Wybór wodzów wszystkich czy niedostatecznych 79) znajdzie nikt, na stanie po mojej uwadze zamiarze zapewnienia się zamek polskich, który zbyteczny dowodził Jer. Ks. Wiśniowiecki pewnie Bogdan jak Zapiński Kasztelan 80 Krakowski, skomunikty pod Pilawą. Szczęściu jakoś załatwiło Polakom usłuchał rady Osolińskiego, nastąpiło obrał królewicz J. Kazimierza.

Tryumfujący Bogdan, powróciwszy z Pilawy z zadaniem zgubienia jemu Wasyla w kwestii województwo, upewniwszy tamtejszy zamek Dworu, obiegał miasta, wyciskał zwłaszcza z ostrymał się my Zamojskie, ewakuując jakoby rozwiązania wojsk zgoła, ze sprawy odpowiedzialność dzieła, Obrony J. Kazimierza zamiast zdrad silna armia i udanie na Tatarzyca, zwaja zwycięstwa, co wtedy Krzyżowcy Obcej wiary, pisarz jasnymi z drzewami za pomoc 81 Tatarami wyszło Krzyżowskiego 82 do Bogdana by uczcił na Ukrainę i zabrał zgorszenia, dla skonczenia mienia wkładów. Wystawi Komisarze dobrze ostawia, zmyślił Bogdanowi chwalą gien chutarej hetmanskie od króla 83 w zamian otrzymali pomiędzy warcuchi, nadmiarowisko wielkości, wreszcie wojsk rada większa i ekwipunkiem hultajstwa gorszem do pomiędzy.

W chwili Zbaraża zamknął się Jer. Ks. Wiśniowiecki uderzenie pewne tysięcy Kwartetu, dobywało ich 300 tysięcy jak pisze Krzyżowski i Hordy, ale tej porze walecznych hetmanów gdzie ich dowodzą! Siedmnaście razy wstępnym bojem zmierzył się z całą potęgą wrogów, siedmdziesiąt szturmów wytrzymał wreszcie; tyle razy sypał walu i poprawiał redut; z nich dziesięcie dział oblężniczych dwie inne jak orędzie wypowiedzi oblegających Polaków 84 Tak przedziwnie tygodni dziesięć.

Jan Kazimierz zebrawszy wojsko wielkie się lenino najazdowe oblężonym, zdawszy nad nim dowództwo Osolińskiemu sam jako asystent wstąpił piątnaście tylko, jak na przeprawie przez Styr (rzeka) pod Zbarazem napotkawszy jeszcze wojsko przy Hordzie Tatarów dobiliwszy, pewnie to stratę 85 i odtąd nie przedajnych Chana Islam Kiereja, tytuły Osolińskiemu tak pod Zbarazem wyrobił wojsko, jak pod Korsuniem hetmani. Z niemi się cieszyć sztuki wojennej 86 czy namyślić dwóch pewnie te chwile Polacy wstępowanie zwycięstwa, my rad cytaty ze spotkaniu (Okolicki z XVII w.) silnie go przedsięwzięcia amore i znamienitości radzi. Póki wtedy wodza z Chanem dobyta zmyślnego postawienia pod Zbarazem i Zbarazem Polakiem, dla Bogdanowi Stanu. Cesarzyniki zadobrotowski tutaj, kiedy otrzymał 200 tys. talarów (razem od Kozaków 50. tys. za Potockiego kwit 3 rent nicał jutrzne odzierać tymczasem wojsk w zakład Zadbicia Osolińskiego zdania) i umowę się zapewnienie zgoła 87 (Hord) z pery kurtanami. (Grondki)

89) Ob. Źródła dodatkowe pod r. 1651 t. 89. Star. rel. Sm. Grabowskiego T. 1. str. 254. 90) Tenże str. 260. 94 odwr. nota 85.

W domach rozeszły się pogłoski o klęsce wielkiej, o tej sprawie konnotacji Ugody Zborowskiej, o jakiej jeno nie mówiło się wszędzie! a Polacy zwarli się nareszcie pogrożić szlachty Cochimskiemu & [inquisycja] pochlebstwo królowi za ugodę Zborowską zaraz tejże pustanowili wojnę, chcieli wydać wieś na pospolite ruszenie.

Od czasów pierwszego Jagiełłona w Polsce na żadnej nie widziano tak obfitej w liczbę jak zaciężnej wojennej armii polskiej, jaka skupiała się wówczas nad rzeką Stawą przy Berestecku; tylko kozaków było ukraińców pod wodzą Bogdana Chmiela z Islem Gerejem Chanem Hordy Krymskich Tatarów. Na tysiącach tej walecznej szlachty towarzyszyli królowi, primas, kanclerz, hetmani, marszałki; wygnano ich jakoby wódz kochanie szlachectwa, porzuciwszy Cyndrianowi herbu Stawa, tak sam rostem, cała wzniosłością umysłu, nieustraszoną odwagą i męstwem. Takimi pochwałami historya Jeremiana ks. Wiśniowieckiego [89] zaszła go znacie potrzebnie, przed nimi pięknały pułki kozactwa dzisiaj na wielu swoich chorągwi [90] narzuciły ochoty kozaczą zjednoczone wyginął ich tysiącami i ściągał ku nim wichrzących z pogromu pod Berestechkiem. Na wszystkie nie chciano czy nie umiano korzystać z wygranej. [91] Wkrótce dziesięć dni zwłoki na miejscu jakby oczekiwał [92] [93] [94] [95] [96] [97] [98] [99] [100] [101] [102] [103] [104] [105] [106] [107] [108] [109] [110] [111] [112] [113] [114] [115] [116] [117] [118] [119] [120] [121] [122] [123] [124] [125] [126] [127] [128] [129] [130] [131]

Kotyna Chmielecki wyjeżdżał ze Bogdanowi, zaco kotynę 95 sam, innych katy posiekali. Pragnąc ująć dla siebie niechętnych sobie możnowładców podwoście, podarki czynił uniżał. Tak Janowi Karcie postoł kurdyjan z nominacyą Nalazzego, który dobrowolny i przyjaznego ojcobójcę ze stanowienia swego pułku (Kalwickiego) z niechęci ony wystarstwa mówił: Nasz Królewicz zaminiał dotowa (J. Kazimir) na chwilę stułtow Turecki a nam zajut widzieć, chwały Bożego rzecz na pewno oczy z rozumu, a sym cnotę w tob sobakie. Już to Bogdan, zaczął nas uczcześci nie przodownow 96. Tak stanowiąc chwili Stanisławskiej niedziału i cenitu swoi watażkę, wdzięczny czy J. Kazimir podobnie myśli.

Nie pod Batowem napełnienia zakończa rodziny potężnych w rzeczy całej Polskę; wotata zakrzka stolicka, mnożyła się pierwsza pod chorągwie tem chętniej, że Bordan oparty od Kamieńca (podolskiego) wtorował się z Tatarami rujnując Podole i Wołyń. J. Kazimir objęty ouwództwo nad wojskiem i przygotowaniami rodził, projektował, radząc na Lwowie, odnim potężnie pod Zbaraż istanęły wrokopie; tymczasem minęła pora stanowienia dowojny, wsiadły zimna i głody jesienne, brak dworów żywności, choroby z niewczasów obronnych, zniemaiłniały przedniowiąłe rozpoczęcie, a bezczynnie przestoć na miejscu wróżyło gorsze. Szlachta wodząc rozmysłną zwłokę króla zaczęła rozjeżdżać się do domów, same rostawszy swojskim zniszczonym głodem, chłodem, starał utarczki nie nieznaczące, jakby dla pozorowania nudów obronnych, nawzajem przed podudniectwo Tatarów zgłosił się (jak pod Zbarowem) na zawarcie pokoju nie zasmutnego dla siebie ni hańbiącego dla Polski.

Zwaniecko wzgody Zwanieckiej otrzymał Bogdan od króla przebaczenie rzezi Batowskiej, bezczeństwo potwierdzenie pamiątek Zborowskiej, Tatary przyrzeczenie donatywy, gdyż im sto o to tylko, jak Siefer kazy Lubomirskiemu mówił: Hem nie tyle zdamiją pobratymstwo z kozakami zdały przyjaźni z królem Mci odbiegać, jemu tylko idzie o wypłatę pensyi zaległej od Rzeczypospolitej 97. J. Kazimir przyniósł ugoda Zwanieckiej nie tylko wypłatę donatywy, ale dał w zakład syna Lanckorońskiego do Krymu, nadto pozwolenie w Ukrainie jazdy Tatarom. Uradowany wspaniałością obietnic i dalhon krótkowidz odchodząc do Krymu Han przysłał do króla Ogę z radą: Jeżeli chce J. K. Mość wdownie postarzeństwo wprowadzić Kozakom, niech Tatarów na wojnę Moskiewską wzywnowy i Kozakom ich każe, a tak onych Tatarskiemi i polskiemi wojskiem chrześcijańskim dojrzałym państwa przywróci 98. Czegoby ten Han nie zrobił za pieniądze króla Polskiego! ale kiedyż wolał płacić Tatarom za pustoszenie z Kozakami Polski i wytępianie wojej szlachty.

Wracającego do Krymu Hana wzdrę zachował, widzimy wiązy nadto ozwanych nowiązów życzenie zachowanych życia; jego zmiłć zdawała się być korzystną dla Polski. Dla Bogdana wcale nie miła: umarł za dojego następcy Mehmed Kiczja, bez nadzwyczajnego wzwania zmyślnienia, powracił się, radzieniu wstyżanego opuszczonego Islamskiego króloni pod Zbarowem. Zwykł niełka kazdę do Krakowa, gdzie ulotno szukać przymierza czy przodać się, ale komu? Jedni podawali Turczyna drugi jednowiernego Moskwę, za tymi radził się Bogdan, bo dziś umysłu kazdamanych zamiarów (sąsiadów) jakoby prześladowanego ludu i porcia Bogdanom, gdyż Han Krymski porlene mianym Cara opowiadał: Jeżeli za Donem zamią Tatarską, Kniestwo Astrachańskie i Hordy Kałmuckie powróci Hanowi Car (Moskiewski), znajdzie dla siebie przychylną Hordę, jeżeli tego nie uczyni, niech się spodziewa wszystkie państwie gorze. Car (Michał) mało zważał na poróżki, mniej jeszcze na przymierze, bo miał już Kozaków uchwalnych gotowych tajnie się z Moskwą, sekto tylko odpowiednie formy, bez których wystarczyć nie mogą warunków kompletnych.

Kozacy Kozakowie być mieli z rodu Pawluków (Bojar pułku czy Setnik) dobr Ks. Wiśniowieckich (zastrzony z ojca Ks. Michałowi Wiśniowieckiemu) zajął się ich kosztem w Kaniczowie, akonczył w Zamościu nauki (u Jezuitów), nazwał się Petro Sahaid. W czasie pobytu Nebaby na Litwie wzięty przez jego watahę (gromadę) wstąpił wjej szeregi z nimi po którą rubieżą wróżnych wędrował, zakończy przez Chmielnickiego Bogdanowi, był zrazu przy jego boku, później mianowat po pułkownicku Perejastawskim po zgonie Nebaby pod Zbarowem. Nowa to do Kozactwa jako innego, radził się Bogdan, rad jego cudu Helenna (Daniela Wyhowskiego żona) nawiązanie wnim się kochała. 99 przewaga umysłowa czy zażyłość z Bogdanem były powodem że Rada Cudzyńska i Chmielnicki obrali Petra reprezentantem Kozactwa, z nową

105 Hist. wojny J. Kazimira p. Jaworskim. 106 Teatr. 107 Teatr. 108 Relacyja z XVII w. z Relacyi Arp. 109 Relacyja z XVII w.

zmowie ugody z Bogdanem. Car spotężnieje się z Moskwą; wojewoda z Kiselowskim do Perejasławia z rowoli ugodę 1654 roku podpisuje się jakoby od zawsze Moskwie.

Car Aleksy na ojca Kozactwa jednak pokrywał i ciągnął się ze wszystkiego pana wydanie wojny Polsce prosząc przysięgnął: pierwsze jakoby wrócenia prześladowanych jedności kościoła, drugie za uchylenie wpisu miejscowego Wasyla tytułem carskiego, a trzeciego był powód odzyskać utracony przed ostatnią z dworu latami Smoleńsk. Na mocy tej przysięgi zebrano 80. tys. wojska wkroczył Aleksy wojewodztwa Litwy, wraz z Kozakami Ukraińskimi pod wodzą Naharnego Złotarenki starszego, odległ Smoleńsk, dobył go zdradą przy niedbalstwie obrony Obuchowicza wojewody stracony, następnie Połock, Witebsk, Mohylów, Mińsk, Newel uległy Moskwie. Wysłał w Ukrainę podobny rozkaz pod wodzą Fiodora Wasilewicza Buturlina objęcia Ukrainę a Kozaków województwo.

Ciągnęli się wraz Ukraińcy mimo Anonima 100/ że cerkwie pod jednowierczym panem, ale ta radość nie długo trwała. Zniszczał duchowni Moskiewscy aby Ukraińcy pojęcy i cerkwie restaurali pod Metropolią Moskiewską, aby wszystkie obrzędy religijne wyrzekam Moskwy odbywali, dzieci chrzcili na nowo, w końcu do Metropolity Kijowskiego odstąpił Carogrodzkiego Patriarchę: to jako po radości wszystko smutek. Zamki cerkwie kościoły pobrały zajęcie w Ukrainie na Cara, mianowicie dobra rodzin Moskwie swoim pułkownikom, przysłane nadarzone podatki, potrzebne w żołdaty; najbardziej niepodobało się że im niepozwolono wódki pędzić nikomu a oto ustanowiono. Postrzegli tedy mieszkańcy Ukraińcy co im zrobił Chmielnicki, powstali zdrada na niego mówiąc: Ty nas w taką zaprowadziłeś niewolę itd. Zwrócił Bogdan ciągliwie narzekania, lecz na pozorne wymówienia pułkowników, zapewnił do Hetmańskiego sądu; Jan Sirko nie uchodzi nimoha wielki za Dnieprem, ciągnęli się z Bogdanem, Bohun rozkazał się do Polaków, potem pogodziwszy się z Bogdanem zdradził Potockiego Kanewę Pani-stwo Polskie wiernie 101/

Na zebranym Sejmie w Warszawie usłyszały się narzekania na hołd, że tym miejscu sidząc we Lwowie marnie czas trawił, wojska nie prowadził wojnie, następnie na upadek Zwaniecka (16. Lutego Jerlicz T. 1. str 152); inni żalili się że Kozaków wypuszczono z obozu, że pospolite skarby marnowane w Polsce prywatnie rozmaicie; że Kapitu jęczy wnet nie mogą zapłacić podatków, które składa na wydatki wojenne odwoływ je zachwytują. Litwa radziła się wydawnia na tyjaństwo i zerwije Moskwy; Podole z Wołynem czynjąc składania podatków pojechała z ruiny od Kozactwa i klęski opowiadała, a wreszcie zmawiali się by consilia senatorum przeciwdziałał.

Po Sejmie wrzał niemiłym królowi wypuszczeniu hetmani przeciw Moskwie, we 20. tys. koniowych i 8. tys. piechoty, zwyciężyli Moskwę, krainę Czernihowa od ujścia Kozacy pod Bohunem, Daszkiewicz, Jerzelinski z Kozactwa spotkawszy go Polacy pomarli pod Uman. Sierometiew i Buturlin łączą się z Bogdanem, w 18 tys. Hordą z Polakami nad Kołymą (rzeka) z czujadami z niemyjaciele; hetmani Stanis. Rewera Potocki i Lanchorowski opuszczają Uman schodzą się z Moskwą i Kozakami pod Zwiniprzem.

Na świtaniu 30. Sept. stanęły się konne wojska, pieszne straże powstrzymały natarcie nieprzyjaciół, mimo hetmani usiłowali zastępy. Stało w szeregach 80. tys. Moskwy, Kozactwa, Katmuchów, mieli 70 dział (Polacy 15. tylko, reszta została w Zwinyrze) z których ustawnie ognia dawali, tak że Polakom wiedno było odpierać który stał, jak rozsiewano sochi Moskwy zaraz przeciwko inne zajęcia się chwycić, ajenda polska wszystkie szałasy jak było wyrwiała; hetmani nasi dowódcy krzyczą: stójcie, stójcie, oto miłosierdzia prosząc, zmiłujcie się wojsko a ocalcie Rzeczpospolitą i Moskwę, uciekli do taborów i zatarasowali się. Na ten dzień napadali Polacy zmuszając do poddania się, lecz chmielnicki żadnych warunków Moskwie nie dopuszczał czynić, mówiąc: prawa pokój ostatnia umie szabla nasza; jakoż podwaliwszy chorągwie wbroje ocalił się między Tatarów (za dwa tysięcy talarów) czy przez nabawienie naszych hetmanów. Legło wtedy bitwie 9. tys. Moskwy na placu, 45 harmat, 8 tys. worów zdobyli Polacy. Dla wielkich mrozów rozeszły się wojska, Polskie w Nadnieprzanie, Buturlin ku Dnieprowi z Bogdanem, który zaraz jakoś ocalił, aby zarzewie podobnymi sobie tępiciel i wrogiem w Polsce.

W czasie obradowania koronacji Krystyny Szwedzkiej, urzędnik polski Kanarzyk zaniósł manifest w Sztokholmie odziedziczno do tronu Szwedzkiego J. Kazimierza acz obrazony Karol Gustaw wyjechał do Warszawy Korka z propozycją zmienienia się tronu Pretendenta, aby w razie odmowy pogrozić wojną. Ten zjazd obronę pomoc tak pięknie stwierdzający podpisuje zdrajca Radziejowski

109/ Historya panowania Jana Kazimierza Anonima. 110/ Tenże

zmyślony z nieprzyjacielem Szweda, i wcisnął do Polski bez wydania wojny. Jan Kazimir zmyślał hetmanów z Ukrainy bronić się najsilniejszych, ale niżany przez niego ustępował bez bitwy, posiłków hetmańskich nie przyjął, a zdrowy Jeremiasz Lubomirskiemu klejnoty i Publiusz Krzysztofowi Zbaraskiemu obronę królestwa, sam wyjechał do Szlązka.

Opuszczona szlachta przez króla wojska nad Karkiem Szweda, Niemca, bezpieczeństwo stanu ostatecznie zwodzone, bo dla dzisiejszej stanowi, Lanckorońskiego koronnym hetmanem przeciw Szwedzi. Potocka pozwolił Stanisł. Lubomirskiemu na wojsko z Moskwie i Ukrainie, wzmocnił się od Zbaraskiego Kozakami, wojewodą się, wodzem się, lecz cesarzowicza pod Grodnem bronić się czy osadzić wojsko zamordała: Satis pro isto incestuoso Casimiro hactenus impunitum est, quia se subtraxit ausum huic bello finem imponere, delatis Cossacis; sed parcebat illis studio, quo veretur ordem supra cervices nostras, intendens ad absolutum dominium reducere liberum hoc regnum nostrum. Pereginat nunc fluctum amicitiorum morum! (Chist. belli Cosaco-Polon)

Przyjął już za tego kanclerskiego Kazimira walecznie; który jeszcze chciał, od Szwedów już by tej wojnie konie potoczył, wyszczerzywszy bezpieczeństwo; lecz oszczędzał go zabawiając na karki nasze, dążąc do samowładnego panowania dopuszczenie nasze królestwo nasze. Niechże tam zbiera owoce cesarzowi zamiarów! (Grochi) To wyniknęły miasta hetmanom do Szwedu.

Podawano od wschodu obrońców Polski stale się tyrone przychodniów; Buturlin z Bogdanem mieszać się za Dnieprzańską klęskę wyruszyli wprzywaini ziele Ukrainy, puścili Wołyńskie, Bolskie, Ruskie zabijając szlachtę, pustyniąc kraj, wybijając z majątków kozaczyzny; tak że Chowa ów wycisnąwszy Bogdan dla Moskwy czy dla siebie pociągnął do Lublina, ograbował go, wypalił, i w Ukrainę wrócił. Mówią jakoby na przykład Szwedzi miał zamiechać dalszych pustoszeń, być mogło; bierta krwawe wieści po kraju ci Polacy podają się obrać Karola Gustawa królem, we złego Bogdana uchato? czyn Valerianski, ajego starszyzna bo Nisowców jakie im zamienał Stefan Batory 102/ 1. Kazimirowi nie pozwolił Bogdan powrotu do Polski, a Polakom wygnać Szwedy z kraju.

Ostatnia to była wyprawa Bogdana i zabawek w Polsce; Jan Krzysztof pisał przez gońca do wrzyska hetmanów polskich aby odstąpili Karola Gustawa, którego on i znać nie chce, a wrócili do przemocnego pana J. Kazimira, w razie przeciwnym przyszli im swoją zemstą 103/; do Bogdana wzbraniał aby opuścił Moskwę a uprzejmy się swojemu królowi. Nieco przed tym z naszej Marii Kazimiry (Królowa) wysłał cesarska J. Kazimir Lubomirskiego (Chmielnickiego) Stanisława do Cherynia z listem, w którym przebacza Bogdanowi przestępstwa, a wzywa do obrony spólnej ojczyzny 104/ przeciw królowej przydała bogaty pieniędzy Bogdanowej 104/ dla poparcia sprawy, gdyż obie podstarzałych wiedzą za nowy wodzisty. Niemożebne czy wahającego się od pomocy Bogdana, podała myśl żołnierzy dworskiej udać się do Cara Wielkiego, przychata obrać go królem (po zgonie J. Kazimira), czém przeciwnym Car zmusił z Polską przymierze a obrócił oręż na Szwedów.

Takimi środkami dobywał się J. Kazimir z ciasnego kątu najbliższe, lecz Bogdan nie mógł już wyjść z siebie wyjść, zapłacił się ukrainą stupoką obrotem dworaków, krzywdzeniem podrzędnych stanów, malał we wtedy, wcale upadał, środków zabrakło, a miejsce kilku zostało ku niemu, gdy mianowicie wyniszczali, powszechnie gwałcili. Car Wielki jako gwałty pseudobrat polski obrażony za przymierze ze Szwedem i Chanowym, gdyż przez Buturlina wskazał Bogdanowi powiedzieć: że on nie jest przymierzeniem, nowem Nowogrodu, ale podległym (rab) carskim 105/ odtąd Bojarowie Moskiewscy zaczęli go obrażenia nazywać Hetmaniczka.

Duchowieństwo Ukraińskie obrażone za przychylanie obrządku, odrywało się w carskich skargami, dowiego lud tą czyt swoje za kabalowe, podszute, zdrożne. Towarzystwo niegdyś Rejestrowych miasto pułkowników swoich po zamkach, wygodnych lecz pokrólewszczyznach, zmienione w instancyi kurczyło się, unicalo się w ojczyźnie swojej carskim wojewodzkom, a starszyznie Moskiewskiej zgięcie konie, wzięto czynsz, zabrano dwa: wstaliśmy matki Ukrainy straciła wszystko, a Bogdan przestał wichrzyć. Czarnieckiemu się do morza najpierw i we śnie stchnął na wody Bojarowi, nieprzekroił się Hanem, kłaniał się Cara, nie ufał Szwedowi: — Ukrainę zbudzili Cara, Bogdana, krzywdy. Potrzebnem zniszczyć wszystkie wszystkie zniszczyć przynajmniej wszystkie, czém był, czém jest, i przez kogo? a ten który w Cara podzwany, od Szwedu zapowiedziany, przez Hana zagrożony, jak tylko i nikt zamiast, tłumiąc się bojaźnia i łodzią zręcznością, obok braków wszystkie — środków, ustawnych

~~Historia XVII. 112 Gawda. 113 Szwed. 114 Turcja, Tatarzy itp.~~

nie zabrakło niechętnym czy podejrzliwym, i pozbyli się trucizną warchoła, którego promotory ocalili od szubienicy w Polsce, a rzem przed knutem w Moskwie. 106

Przeszłowieczni przekazali co niemiara o Bodanie Chmielnickim fałszów 107) powtórzyli z dodatkami następny; ukrainofile koncepując dzieje swojej Hetmańszczyzny coż wykazali? że Ukraina była lecą rozboju przychodniów, ogół trzęsą błędną, Bogdan w niej hajdamaką. Ten warchoł bez Religii 108) nauki, zdolności, nie prócz buławy. Czekryna, gorzałki, mieć więcej, widzieć dalej, żądać więcej nie ~~chciał~~ żądał, nie umiał, nie mógł. Wiara dla niego była tylko punktem do ugód, wolność kustem nie celem, krajowce psiarnią dla szukania łupów. Dziki ten oprawca rozbijał, niszczył, łupieżył i pił, tak robił i Gonta, pierwszy tylko używał, drugi zaczął i spodziewał się używać; rozum jednakowy obydwóch, obyczaje też same, pochodzenie różne, czyny dla kraju zgubne, skutki z nich podobne, nagroda tylko niesprawiedliwa, a historya żałuje że pierwszy nie skończył na pręgleniu drugiego. 110).

Jan Sierko.

Mało periculosam libertatem, quam quietum servitium.

Sierko Jan, herbu Lubicz, rodem Litwin czy Ruś 120 wodzy do liczby tych ludzi co ruskiemu rzeczy narodu prawiów swojemu imieniem ajej dzieje czynami. Przechodził za województwa Lubelskiego, skąd jego przodek wysiedlony służył w chorągwiach nadwornych Jana III. Korybutowicza ks. Zbaraskiego Wojewody Bracławskiego jak czytamy spółczesnych świadectwach 100) Duczyzny ziemskie w wielkiego pana, otrzymał od niego w Ukraińskiej wiosce Kalnik jako pewne nagrodzenie zagon na którym skończył życie, a potomki Jana wspomnienie.

Obyczajem owych czasów ludzi cnotliwe miało miłe bojaźni Boga, miłości kraju, przodków wdzięczności, zgodzie bliznami, sercu ranami wojennemi, triumfami wodzów, imionami polegało, za mniejsze zasługi pochodzą, wzgardzą i wyrzekli się ich czynów przodków, dziś nieznanych czy zapomnianych wspomnienia! W tłumie wielu, rzemi, rodzinie urodził się i był Sierko, wrażeniami latorośnych, marzeniami młodzieńczych, czynami męskich mierzył swoje życie a imię za grobem!

Kraina której stał się obywatelem była piękniejsza nad bogatsza płodem od wszystkich krain polski, z rzadu najwięcej Ukraina; zajęcie ludzi barbarzyńskie żyjące tylko rabunkiem zapamiętały dawniej obfite zagony za tatarzy, zajmowały wojenny, tępiły krajowców, umarły ich dobytek. Mądry król Stefan Batory rabiegając niedoli swego ludu w spustoszeniu się krainy, uradził z krajowych tabylow stałe nadgranicznę dla powstrzymania najazdów krymian, zwaną jak mówiliśmy Rejestrowi Zaporoże.

Nie podaje pewnemu wyjaśnienia nasi wstąpił wszyscy tak wojennie Sierko, wiemy tylko że służył w Kozaczyźnie pod Rejestrowych i był znaczną starszyzną. Po bitwie Zołotonoskiej zdawszy Bogdan Chmielnicki wataha Nizowych i Hordy ludzi Nakazany Rejestrowych Barabasza polecił z nich Dziedzicy 120) wtedy Rejestrowi bardziej z musu jak chęci, wzięli na oko w ogóle znaczny, zaczęwszy dla własnego ocalenia. Postrzegłszy potrzebie radzili mu krajowcom by zaniechali bunt, wojaki ich zawiódł stał chudobny, a obce zdradzić, odstali Tatarów do Krymu, przyszedł do Kijowa wojewodzie Kisiela, przy nim pozostawiwszy się z drugiego wstąpił zadania tego zdania bili pułkownicy Hordzia i Krasnojarmy z rodu Polaków) do nich się przyłączył Sierko.

Nie mile słuchał Bogdan o radzie Rejestrowych powstaniem przejrzystość przeglądał na ich dowodzeniu, nim przyszło Bazabaszczukiw (tak ich nazywał) jednych zdradę wbitwach, drugich milczenie kata. Tak potem pułkownik Hordzia 110) (pod Berestenkiem) zdradą Puszkarenki, Krecia i Chmielnickim ścięty w Lwowskiej, Hulaniele w nowowstanie [illegible] w Polakow (pod Berestenkiem) cudzoziemiec schowania. Sierko pozostał sam w Ukrainie, stojąc rynkiem Kalnickim na Sinych Wodach przeciw Budziackim Tatarom. Nie wszedłby on z zamieszanie Bogdana, lecz miał przy nim przyjaciela Pawła Teterę z ojca Wołochowskiego z ranta zgon Katryny, po nim Tymoszka [illegible] Iwan Kierija hana, jednych nieuchwyciły, drugich oddalały od Bogdana, musiał stać się postaci biegun zbawiennemi, gdyż zmieniały się nadzieje, czy mierzył inna przybrały postać, a dziatający stosunki i ich.

Han Krymski Mehmet Kiraj wdzięczny Bóg przymierza łączyć się z Moskwicinem, które w bojach z Polską mocą pod nowo Moskwy, z nią łącznie mocie stał się zgubą Krymowi, jak z pomocą Donków zdobyte na Hanach Kazimierza z Astrachańską Hordy, odmówił wojsku z Bogdanem, a ten wysłał do Moskwy i zawarł z nią w Perejasławiu ugodę. W pamiętnik tej ugody okazał Sierka urzędu [illegible] jak jasnowidzenie nieustępstwo wymyślności. Nienawiści Moskwie jak ze dom cara, przejęty miłością swego Narodu a zasad republikańskich w Polsce, wyjechał z Bojarami zawarł dał Bogda-

100) [illegible]

mnie rozkazowej. Starzyzna pozostawiona, wojska cztery, ludzie samowładzcy z tego wynikły następstwa. Wiadomy powody opuszczenia Bogdana, zamotały zmuszała go przymówienie się z najeźdźcami, wichrzyciele pragnęli bezkarności i łupów, a kar podejrzywszy ucieczki, wojsko niekiedy to do odwrotu, kiedy do wszystkiego.

Na czele stronnictwa Narodowego był Sieniawski Jan pod. Kaliskie wprzódy niechętny dziś otwarty wróg Bogdana, nie miał siły dostatecznej mienić się zmianę, a Polska tonąć się jeszcze nie była poza, przy tem nie ufał Janowi Kazimierzowi, a Moskwy nie chciał; zamierzony rozstać się z rzeczypospolitą zamiarem zaniechał bezpieczeństwa na obcej. Zebrawszy wiernych sprawie Narodowej braci zachęcił ich do wytrwania w trudach, sam obrywszy zaufaniem ich, wtedy się dokazywać. Mianowany Mehmed Kiuej han z pomocą jak rozumienia umysłu Kozaków, zamyślił przychodnia względami i ustępstwami, zatrzymać się w stepach i radą.

Za staraniem Sieniawskiego zawarł Jaskolski stracenie w. k. przymierze z Krymem, namówił hana wkroczyć w Ukrainy, wkrótce Karol Gustaw wtargnął w Polskę, wysłał na jego prośbę Han do Polski Zych Mirzę, obiecując 20 tys. Hordy przeciw Szwedowi w Lipcu było mówi historyk 116) opanować się na Podolu, nie całe z państwa uchodził, Zostawił Litwę Moskwie Wielką Szwedowi, Małą Polskę Rakoczemu i Kozakom, bodaj wrogi niemcy tylko pogranicza Polski, a J. Kazimierzowi potrzebnym było nieszczęście całej Polski, i dla tego wyjechał do Śląska.

Z uwagą czytelnik Mateusza Bejera z Orzechowa wystawy od Tatary gwałt przymiotu list Sieniawskiego, z radą wydobycia Ukrainy spod władzy Bogdana i panowania Moskwy 117). Na wielkiej radzie (Messanowa) hana z wodzami podają do rozwagi obecnie czyny Sieniawskiego: Czy nie byłoby dobre przymierze Bogdana ze Szwedem, a Polakom dać pomoc z Krymu? Ta myśl radnie została przyjęta, wysłano pomyślny wydatku Chmielowi; Tetera z Wyhowskim wzięli na siebie wykonanie pierwszej, wkrótce drugą Mehmed Kiuej z Sieniawskim.

Bogdan wielki pijany jak głupi zwątpił jednak żeby Jan Kazimierz już wrócił do Polski; zatrwożony powodzeniem jak całemi Szwedy przyjęcie niechęcią Kozaków Ukraińskich do Moskwy, wysyła do Karola Gustawa (z rady Wyhowskiego) przymierze 113) 117), a Sieniawskiemu polecił donosić o zajściu: ile podjął wiadomości do Moskwy jeżeli tego zażąda od niego król Szwedzki. Jednocześnie przed tem wysłanego pana Wyhowskiego wojsko z Rakoczym i doniósł o tem Hanowi, Sieniawski zawiadomił Cara Aleksego o przymierzu Bogdana ze Szwedem 117) Lubomirskiemu radził wysłać do Porty Ottomańskiej z skargą na Rakoczego, że będąc hetmanem Sułtana przymierza się na Kraj z jego nieprzyjaciółmi wrócił opanował Małą Polskę, a z pomocą Kozaków wyłącz się spod panowania Turcyna. Działo się to przed czasem nim wstał od Czestochowy Müller odparty, po ostatecznie nieudanej jej oblegania.

Karol Gustaw wstawszy znajdziwszy wszechwładzcą w Polsce jął dumnie rozkazywać, dobijawszy wzmiązyć, żądając skarbów, sejmu pragnął: Nasze nie nasze stany wolne, ta szable (pokazując wkoło) wszystko nasze królestwo nasze. Za odpowiedź przyjęcia Konfederacyi Tyszowieckiej 118) wkrótce upadek Szwedów.

Jan Kazimierz wróciwszy do kraju zjednoczeniu Austryi stanął na czele skonfederowanego wojska w Śląsku i Hordą, stoczył z wrogami bitwy, osłabił ich siły; przymierzenie z Carem Aleksym i Duńczykiem zmusił Szwedów spieszyć na obronę własnego kraju, a sam przestała po trzech latach w Polsce wódz pod nagły swego krewnego Adolfa.

Opuszczony Rakoczy przez Szwedów wracając do Siedmiogrodu, dogoniony (pod Czarnym Ostrowiem na Podolu) stoczył bój z Polakami i Hordą, stoczony dla zwycięzców, klęską dla siebie. Złupiony z rabunku w Polsce, jego wojsko zajęty wojnę do Krymu, sam zmuszony skinąć przez Turka, wpuszczony wdobrze przez Lesana Austryi, wydanie skonany i przymierze i stanowisko w Polsce przymierze 119)

Aż ciąg tych rozbojów Sieniawski czynnie przystępował się Polakom przymierzami z Hordą, Bogdanowi gwałt hanem Carem wydając pozorna przychylność, nagrał skrycie nienawiść ku Moskwie wiedzących z uroku przyszłej wolności. Starzyzna kozacka niedawna z chłopów, mityngów, potoków Cara, zapragnęła godności Starostów, Kasztelanów, Wojewodów, spiskowała, buntowała się, czem Bogdan dotknięty jął trapić się i zmarł, nie pożałowany, nie zatowany od niej.

Historycy powiadają jakoby przed zgonem miał prosić Starzyzny obudwóch dla swego syna Jurzyski, po nim zalecał

111. Hist. panow. Zółk. 112) Okolski z XVII w. 113) ~~Tamże, Okolski XVII w. Ryc.~~ 114. Tamże

~~112) Tamże. 113) Okolski z XVII wieku 1198) Okolski z XVII wieku i Okolski Ryc. z XVIII w. 117. Tamże~~

~~114. Historya panowania Jana Kazimierza~~

Pan Kanclerz i Pieter na Litwanów, nie widział żadnej zapomi rodzaju jak tylko pisarze Litwy, a owoty u nich kapowali Wyhowscki – zapisniejszy Bogdana Pietra najadowy tajemnicy tajnie z Sirka pomagali Wyhowskiemu myślić buntowe, bo tej tylko radzi, sami za jego buławiczka umyślili wybierać starszyznę ich. Sirko z Cichomirskim, Pietra z Szczyrskim wstają w cichej tajemnicy domowik ive wszystkim co się wszkrzenie działo, potrwale sirka, pomnasali stronnikow dogmyślej nędzy Kozaków: Polska wszystkim na Pan Kanclerz pretendentów buławy a zapomnieli ofiarnich Moskwy zginą pod Litwą 111 w obitnie z panem Wyhowskim. 115)

Ujęli mu Bojarin wybrali na Wyhowskiego jak pisze pan Karaczeja dostatny Sirko: Toj dzierżok (Mołdawian) szczabno ne szczanuwat naszoho kuthu (Wyhowsky) to wsia propade zobota... dalej dowie: Wybrajet sia do was tej cyhan Mołdawskyj, sterczitel tam... 116) Na tem koniec; Sirko i Pietra usiłując przypisywać nowy mówią (niby radzą): piąty bierzyć się będą Kozacy polic Car nie wolnie uwięził Starszyznę (chciał pokoić się Kozacy Nizowych przysłanej). Car wysłuchawszy tego, wysłał gońca do Kijowskiego urzędu z rozkazem schwytać i uwięzić Starszyznę Kozacką; zawiadomieni od Zaporożan wystawiku carskiemu chcytają go pod Kijowem Pradnicznem, przywiedą do Wyhowskiego, a tam zebrawszy Starszyznę, przy niej zeznał pustany od kogo jest, a wolał Carski wszystkimi zebranym Wołowski powiedział: A szczo panowe Starszyno, zaprodały nas worohy Carowi w niewolu, a win szczo dumaje z nami?... jak nedobudem sia z joho wiktin to nas wyduszyt a Naród zaniewolnyt i zhubyt; dumajtej tepeer ta rzodte! 117) Wszyscy zapomyślili odstąpić Moskwy, kiby Carskie na chorągwiach porzucali, i Jelimonowa urzędnika Moskiewskiego przy Wyhowskim przegnali.

Dawny pomysły kierunek rzeczy Wyhowskiego wystał do Warszawy Pietra, za nim przybyli posłowie w Kozaków. Wysłani Komisarze Biscupski Wołyński, Jewtuszewski Smoleński przybyli wcześniej. Od Olszanicy mówi Anonim wprowadzili jak delegowani Kozactwa (d. 9 maja 1658 roku) do obozu, Wyhowski powitał wszystkich mowa, w której wyraził nienawiść chęć Kozaków łączyć się z Polską, byle w zadaniach swoich ustąpili tatarom dokładnie Króla Jmci. Biscupski w kole gdzie Wyhowski, pułkownicy, starszyzna przysiadali, w chato lud wojskowy, mówiąc dowiódł tak rokowań: Na ostatek dowas zaene wojsko Zaporoskie słowa ojczyzny pamiętnie, jam was porodziła nie Moskal, jam was wyżywiła, wykarmiła, ustawiła, uchwijcie się a niebądźcie rodzonymi synami, a zjednoczywszy się do gromady, wynieszcie wszystkich swoich! 118) Powstawszy Starszyzna słuchających pytała, jak się im podoba mowa? Harazd howoryty zwołano z nieba orator!

Pietra chodząc między pułkami do Zaporożców przemawiał: Hodi mo panowe Młodzi, ta przytomni i stanowi Zaporożskomu Rycerstwu równość i wolność w Polszczy, niż rabstwo i knut w Moskala! do ludu wszelkiego: Hodi mo dzieci z hocz o tem mówić, bitsze i lutsze będem mały, pokirne telatko swoi materi sset – O toj wsia prawda skazana wderwano się zgromady, wtenczas lud wojsko, wrzawnie znowu zawołali: zhoda, zhoda, zhoda! 119) Spełnita się Bożego wróżba ukraina została Rzeczypospolita! W lat o mieściu miasto po ukazaniu się Rejestrowych Zaporożców, wjnata ukraina swoich Metropolitę chatmanowie w Kijowie, Starszyznę w tobie pułkowi, wojsko obywatelowi, lud elektorowi i sędzia stanów. Narodowość wróciła prawdę.

W tym czasie P. Hasinski dobywał zamku Kudowo w Pomorzu który Wyhowski Daniel) przybył domowo dowiedzieć o skazanej Ugodzie z Kozakami ustadowienia przy tem pewnie wyprawił na Moskwę, gdyż Car Alexy okazowany na Polaków za wodę Hadziacha chcąc pomnić swoją pseudochrześciańską cześć nie Elekcyą, wysłał wojska z Pozarskim Trubeckim w 80 tys. wojska. Kozacy pod Wyhowskim hetmanem i Hasinskim, z Potockim koniem, Jabłonowskim i Zaczynskim, zmyślowszy do spółki Nurodyna z Hodą, zabili za zwycięstwo pod Konotopem Moskwę, zresztą zajęli wojsko Tatary do Krymu. Niewiadomo tem pokoju się Szwedów z Polski, zatwierdzono na sejmie w Grodzie Hadziacha 1658 Marcel Carstan zmarł. Wyżowy zgrzyta z zemstą zakończył w Gotemburgu życie, a wnet pomiędzy Jana Kazimierza w Polsce, walcie

116) Lekcyi z XVII w. Historyi pana J. Kazimierza 117) Pamiętnik Rekopis z XVIII w. Pamiętnik 118 Pamiętnik J. Kaz. 119)

wdanie gorączka. Inni ciąg wtargnięcia wraz dowodził tylko płochości umysłu, rady Tupińskiego, zwierzchności wdowiej i manyfo kowanie polskiej(?), nie trwanym nie jego wrażowaniu Polski, zabraniu obiecanej (Estonia) Warów Polsce, miasto kowany i hulbow Polski, złożyć na wołoski rozgo bandyty Traktat Oliwski.

Mieszkańcy Polany od Litwy chwycili się ratować Litwę Tupińskiego od lat dwóch przez Moskwę. Wracając z Danii Czarnieckiego Tupiński się z Pawłem Sapiehą hetm. i rozpoczął Moskwę pod Kleciskiem Polanką, nad Bugiem; 60 pancerno tysięcy, rozbito rozproszono wzięto, hithadrierig harmat i 151 znaków wojennych zdobyto. Klęskę poniesioną w Litwie chciała poprawić w Ukrainie Moskwa czynnością od zdrad. Cieciura 120) pułkownik Kryształowski przysłany z radzieja otrzymania bitewny hetmańskiej pieczęci z Zadnieprzanie do Moskwy, jego posłannikiem Joachim Samczenko udanych na Wyhowskiego Jakuba, który nie mogąc opuścić wrogów, wyniósł się do Polski szukać schronienia czy pomocy. Rzeczpospolita zebrane w Kobrynie wzięte datkami i zajęcia przez Moskwę ogłasza na Radzie Jaryszki syna Bogdana wodzem, sam Tatary się z Jeremiaszem spiera, pierwszy szukać chwały, drugi godzić dla Cara Polski.

Nim wyjdziemy Jeremiaszem w boju obaczymy wiele w Ukrainie dzieje. Cieciura Nakarny Zadnieprzki chcąc dać dowód Moskwie do przysłany, zabija Sulimę, Wyhowskiego (Daniel) urządzenie zrobienie zabicia gardło, niby potem na pal wbija 120) 121) jego brata Moskwa wzięte na Litwie. Siarka z Tatarą tłumieni niedola opatrzenie obardziej upadku swojego dzieła, zamyślić piękny się wielmożnych i nadających, pierwszy przyszła Cieciura powrót został całej Ukrainy hetmaneum byle opuścił Moskwę a przylgnął się z Polską, do Lubomirskiego wysłał wiernego Bojnę Tatarynę zamiarze o układzie z Cieciurą, a zarem z prośbą by Moskwę bił do ostatniego; rozsławszy naszym radził Hordzie odemnąć na Jeremiasza, Cieciurę nagle Jeremiasza iż w stan Polski a nad Bojarów nie słuchał. Tatara mając opuścić Jaryszki wymyślał jako powinowatego aby nie ufał Moskwie, pamiętał swojego ojca robiła, w Wyhowskiemu robić; radził przybrał za doradcę Tymoszka Nosacza wetrana w Ukraińcu, z którym wprzódy utonął się 130), ateń mając indygenat i nadanie ziemskie od króla, przeradził Jaryszkę jako ślepego wbłoto, w którym jeszcze nie wiemy to zamącił się mieć. 122)

Tobie były ułożony kiedy Jeremiasz na radzie wojennej Cieciurę o zdanie spytał: Lachy odpowiedział tych rzecz odważnie bojaźni się, a tym rzecz jim śmiertwo w oczy zahlanut nie straszne, koty my jim odbrały Ukrainę, to z Carskiego Wetyrzestwa spłoja na kraj świata zajęcie. Za tilky oczekuje przykazu od was najwyższego hetmana, a rzecz honorne te zrobię. Kniaź Korecki chciał przerwać Cieciurę, Jeremiasz pokazał go, a obróciwszy się do Kniazia mówi: „Nie bądź tobie śmiertna Boha i Spasitela, kohda ty mienie Kozactwa Zaciskiego i Korda do rąk moich nie podasisz, ortoby ja nieliteonnie Carowi mojemu oddał. To wymówiwszy dał znak pułkom wyruszać i spiąwszy jak mówił do Kniahiwa.

Z dijona przez Brusiłów, kotelnię przyszedł pod Lubar we 30 tys. Moskwy i Kozaków i obozał się na polach Hanczarych, chcąc oczekując przybycia Jaryszki z Kozakami; w równej prawie sile zbliżali się do nich Polacy z Hordą Nuradyna, Jeremiasz nie wierząc Cieciurzyhom przybycia się w obozie zawrze od nich, czim obrażeni pozwolił uderzić, chciał Nuradyna przechytrzyć i na odwłokę, chciał wrzą uderzyć na Polaków i stchórzył, że nie bratło odwagi nie chciał. Wyszedł z obozu taborem, Polacy obrażony uchodzących bili, zwali tabor, brali działa wewnątrz, bytby skończyli bitwę, ale tyrkie przyszły z nowe nadchodzące oddziały Moskwy, zdążyła do Cudnowa i obsypali się. Kozakiem obrazili Polacy, dobywali, bili, Horda ciamkowała. Przychodzi wieść z Jaryszkowe 40 tys. Kozaków stoi spokojnie Moskwa w Stobodyszczach; Potocki Stanis. zjednał potrzeb wojska oblega Moskwę, Lubomirski odwagą potrzeb i Hordy Nuradyna do Stobodyszcz przybyli; zdemolowano i zabito Kozactwo, Nuradyn wyprzedzenie przyrzekł warunki pokoju i zaczęcie z Lubomirskim przybyli do obozu Potockiego pod Cudnów.

Przybyli do Cudnowa Jaryszki z wielkim hetmanem odbrało rozkaz uderzić Moskwie, przyszła Cieciura do Polaków przyjęcie z ogłoszeniem zawarcia się na przyszłej niedzieli, i całego Traktatu między Cudnowem a Piatką. W tej bitwie

121) 122)
121) Allegro s. VIII wiersz, Okruc

dobyli Polacy 60 dział, broni stały i wszystko chorągwie. Nazajutrz kazał na miejscu swoim [illegible] 157 Szwedów zajął wojsko dobijanie, gdzie przez 20 lat opuszczony od rodziny i Cara, pytał[illegible] wodza szwedzkiego, [illegible] Hetmańskie pychy dzisiejszy, wspomnienie lekkomyślny głupie, wnuków nikczemnych. Nikt nie ostał by z szwedzkiej klęski [illegible] Carowi, tylko na zagadkowo ciężkim porze I. Brzymm charakterem na mostach potentatów [illegible] niemc burkany. Taką dali odpowiedź Carowi Polacy domagającemu się krwawej pełnej.

Wracającej Hordzie do Krymu zastają w przeprawie Dnieprowej Sahib, chcąc jego rzeczy zniszczyć się kazano po stepach zpustoszą stroją Krymów, jednak wodzowie uniewinnia potrzebę rachowności darami; Niradyn otrzymał nabę bogatą rzędem jemu bogatym konia (za bezcenetowa ujęcia). Sam przystał dla wiarołomów z dnia Bojarskich i chorągiew Cesha, które jako zdobyte na Hordzie oddał carowi Sahib tego [illegible] 120 [illegible] 120

Uspokojona od strony Polska zajmuje się I. Karmin jeszcze więcej, bo tu chowały rodzie! Szwedzie z Brandeburgowi za odbijanie i zabijanie szlachty polskiej zapłacił krajami Rzeczypospolitej; Moskwie zapomnienie Kozaczyzny przelano Smoleńsk, Tatarom zatrzymano [illegible] z krajowcami, Rosyjom buntującym Sudnicki krajowe nadawał szlachectwa z ostrości krajowcami — dziedzictwami; Kalnowskiego i Tymowskiego [illegible] z rabunków w Polsce) oddał swoim hetmanom, pozostałą ludność w klasie ogłoszeń poddanymi, całą szlachtę pozbawił; wojsku za [illegible] zapłaty nie dał ani grosza: Nowemu wszystko zrobić co mógł z chciał, służ nawet niemiecki rzemieślnik z robią a wdział [illegible] Cesha na dowód zgrabiwszy Polakom ... Tak uszczęśliwił się Narodowi polskiemu zpadłem Konwentów, N. Panie z obcego [illegible] wspomnionej we Lwowie XX), mógł tylko rodowity potwierdzenia, jeszcze kamienie, wy Słowian! 124

Podobnie rozmnożona szlachta w wojsku wstąpi wstało: Oddaj nam M. K. Moi [illegible] swojego! Z tem dziwnem acubum udał się I. Karmin do Spółki, wojsko do Zwiazku, i zostali Moskalami jego Tyranowie w Litwie, Szwedzki wkłonie. Wróżili królowie dworzany „Ten Szwed (ski) mało albo żadnej nie zrobi dziwy", i zgodzi, gdyż jak zgodzi się Zwiazek cytatny „Nazywał się Szwedzym, że najchowany dobra duchowne i królewskie nowik przebywał, ale przyznał należy, tak zgodzi się po chrześcijańsku, że zadnych kwot nikomu niedopuszczał czynić i sam nie robił; dochodów królewskich tudzież duchownych na siebie nie brał, ale je w całości zatrzymawszy, pokatkulacyjno należało skutkiem zdobrami oddał 124 Taką była zwycięska szlachta polska, wolna [illegible] poborna, wszystko walczyła, w zagrodzie pozycja, jakże jej nagradzano!.....

Za wymianie głowy tej prawdy nazadzimy bydź [illegible] słuchano [illegible] zapomnieć [illegible] w dziejach, hetmanów, wojewodztwach, klasztorach zmyślonych, [illegible] pisz, klątwy na ludzi, których [illegible] [illegible] Związek, a obchodzimy się z nimi króla [illegible] jego wrócić im gonka [illegible]. Sudzin lat zastanowione myto mowili deputacje Związku, wzniesienie nam, jeszcze nas za to prześladowania duchowieństwa schizmatyckiego, [illegible] Tatarów 125, na nas zaciągnęła Naborowy Związek przeciw nam wymyślić, [illegible] mamy buntują towarzystwo korzystają: senatorowie i panowie chorągwie [illegible] a nakazalone [illegible] wojska, na te [illegible] obracają XX).

Zamiast odpowiedzi [illegible] Spółka chwilowo wymówi [illegible] na Związku [illegible] się [illegible]; na dzień królowa Maryca Ludwika zamiechał tego rodu [illegible] senatorów mając na celu [illegible] jak szykujących się do boju wyjść — ugoda. Tak [illegible] [illegible] tak [illegible] [illegible] Hellenizm, [illegible] Rzymu, to [illegible] [illegible].

Podają [illegible] królowa [illegible] [illegible] [illegible]

Po rozwiązaniu Sanguszkowskiego Zbiegowie [illegible] chwilowe przybyłe dowodzi. Z nieprzyjaciela mówi Anonim ochotą przyjęli; 40 tys. wojska nie mamy jeśli w całej Europie pomadniejsze zgładać można było, bo w koniu, atak w Teka, ochota była wojsk wpole. Nie rozeszli się tu na świadectwo, nie po to Stanisława promowowali wszystko że tak prędko wypuścić zamek mieszkać. Wtenie to wojsko było królowi rota w oku. wmyślił go jeśli nie miał do zamku nadobno, to wygubić; pierwsze zdało się niepodobieństwo próbowano drugiego.

Nie mając pieniędzy wstrzymuje się król że wojsko bezpłatnie służyć niechciało, a wojsko nie mieszało o tem, gdyż jemu umocnionej już natrzymie nawet i protestu nie odebrano, a tylko jednym mi, drugim rozstawę, innym wcale nie mieszało. Pustem usmierzyła niechęć amnestyi królewskiej, a widząc jak król ubiega Lubomirskiego, jego chorągwie i pułki mija, dziękowała za służby i rozjechała się do domu; słowem z tak licznego wojska ledwo część trzecia została pod chorągwiami Fujerowy zamierzania domowego stojąc mówi Anonim, bo dwie niechciał być wprzekoje jednej biedy niestosunkowej drugą zaczynał.

Widząc Moskwa zamieszanie w Polsce po chłostach Połanieckiej, Bazyńskiej, Połkowskiej, Cudnowskiej, wzięła go z Borzatyńskiego do Litwy, wszkraine z Trubczkim i Komadanowskim, pierwszy zabity niecha, nadwiąd ciągnął z Kacznia. W Orsze (w Dubnie) wszczął się między pułkownikami zwadą, obrzucano im dań (we Lwowie wszczęcie upały ze Świecznym Zbiegowiem) w zastaw instrukcja królewskie za ich instrukcji, bez gdy dla przyjścia wojska z Lwowa zabrymat je skarb za rady Michała Czarnieckiego), oruchowa pułkownik uciekła się na Czarnieckiego, bytuły onego przyjęła, gdyby go bowiem wojsko nie uratowało.

W Ukrainie przybył mianowany hetmanem Wyhowski, Jan syn Bogdana który buławę za nim wziął Czarnem. [illegible] Na hetmana Ukraińskiego chciała starszyna za tłumaczeniem Siecha, jego przyjaciela Pawła Tetery; Mościwie jego zatwierdził przysłany przez Maryę Jana przywilej i buławę hetmańską. W Zadnieprzu Samuszko (Samko) i Złotarenko wybili [illegible] z Rajmami tamże o nabycie buławy, zdobywszy zamek przyjaciół, zgromiwszy się ojej posiadanie z Chrjary zostawszy ich do Cara o zdradę, Samuszko wziął zięty w Borzuach, spotrzawdnik jego w więzieniu wy Syberyi skonczył. Car dowolił Ramadanowskiemu (na prośby wy rady Episkopa Metodego) wybrać Niżowcom Bohuchowieckiego hetmanem w Zadnieprzu.

Po tych Elekcyach i skatowaniu kandydatów do buławy wchodzi Jan Kazimir w Ukrainę; Tetera jadąc hetmanem Kozaki ciągnie na wojenne wojskiem za Dniepr królem; dobywają miasta stawiają bitwy z Kozakami i Moskwą, stoczone bojami, potem, mirami, wyniszcza J. Kazimir wojsko. Opatrowy siedm jak mówi Pasek pułkowników, jedna wojska część pod Budziszkiem i Połubieńskim wysyła na zgubę imię w głąb Moskwy, drugiej pułkowa roskazuje Czarnieckiemu wkroczyć w Ukrainę Andrzejowskiego uśmierzyć buntujących się Kozaków, zostawiał Wyhowskiego Jana jakoby za buntowanie ich (Obacz Lelew. Joach. Jerlicza T. II str. 89.), sam przez Litwę wraca do Polski; przejeżdżającego witały i zięgnały skargi ludu, zapustoszenia kraju, odbieranie i wyzyskiwania krajowców.

Czarnieckiego zostawszy w Ukrainie wszechwładnym zamyka do Wyhowskiego, potem Mochowskiemu się dziś po, a też nie bawiąc się przemarsz przeciw Kozaki z zostawiał w Kiowie 120 Wyhowskiego 130 Jerlicza (Jerlicza) i Suhodolskiego Metropolitę wysłał do Warszawy, stąd do Malborga odwiezione jako podejrzanych. Obrzucone tam Kozactwo zamyka się buntu przeciw Lachom, z czego korzystając Bohuchowiecki 10, przechodzi Dniepr i oblega w Czehryniu Tetery; wprawdzie ostatniego obwinił Czarnieckiego od oblężenia, lecz przeciw gorne Polakom w Stanisławach.

Czarniecki nie mając się posiłkami do uśmierzenia buntowników udał się do Budziszka 10 sprowadził Tatarów i zaraz obległ miasto. Siemnaście pułków tysięcy buntowników zamknęło się w Stanisławach, dowodzili im Daszko i Bułhan, po nich Czaja i Podobajło pułkownicy; bronili się oblężeni zajadle, dobywali oblegający zapamiętale, gdyż wiedzieli za zdobyć temu: „Nie wiemy jeszcze ani najmniejszej pomsty tych wypadków z tej nie wychwalamy jamy," dobry mat słowa; Stanisławy były w ruinie, obrońców wszelki ani jednej duszy nie przestało. W dwóch szturmach stracili Polacy przeszło tysiąca żołnierza, co tylko wydało po wojnie Zadnieprskiej wszystko tu prawie poległo; tak zniszczały Regimenta że przed było tysiąc ludzi, ledwo kilkadziesiąt zostało, ledwo koni nie było chorągwie 10.

153) Hist. pan Jana Kazimira przez Anonima.

Jak Czarnieckie po K. Kaźmirze dwóch synów wojsko odstawiwszy jemu za krzywy Zwierzek, za upomnieniem o nie-
wiec zostawa obiecawszy pańskość dziedzictwa zatymienie wszelkie, za nienawiścią nie Chłapa K. J. Mości. Spisowany
157 pod[ą]dzę z tej krolestwa wypuszcza za Dniepr mówi, Jeśli Karimowi nieskie straka swojego Narodu, a hiebel etc. Snadziny
przeciw, Czarnieckie pugnestwy Tugy ze Tatarzyna Sedziwiecka Tatarzyna nie zabronił wojsk zemsty dowyjścia Nagrom
Czerw wyprzedzimy Budziackiej Tatary dale Czarnieckowemu trwa. 133.

Że zacnym Czarnieckiego pomocy na Ukrainie dopiero Car Stefan zatrzymał pokoju i rawali to za w Sudomirzu
na lat kilka nawarie pugnienie 135 Lubomirski wadzimy pracowicie i spełnie pokoju dopiero 12 wkrótce odestojenstwa
wymiast się z kraju zostawiwszy, wspomadzamy Francuz koronę Elżbietę K. J. Angliae, Tenaz na miano kogo się obawiać mó-
wił Komisarz Francuzki Angli 136 Królowej, Czarnego Kanclerza, widzimy sobie na obrazie takiego króla, jakiż nam się bydzie sądz-
bata.

Nadzieje tam wielmożnie w Narodzie wiemy wojsko upominając się o wypłatę jemu za Zwierzecego Zwierzka na-
letności, przy tem za dawnobyty zwłok wypłacimy nie dokazawszy z królem i Czarnieckim. Wysłało pewnie myśl dobrze, lecz
nastrachane czy potajemnie wypowiedziało stróż i uchwycić go raz tam widzieć, Chcieli w marszałkowie Hetmańskiego za kró-
lestwie Sobie. Na pokój Hanczarzychy skupiły się z kraju wetrzanie zakantowane w bojach, wśród je wobro-
nie kraju, znikt tam powstałe swoje wotuje na obrady polskich do sprzyjań dzieci o tajemnicę, i pomnażają ich nie-
pokojnych, nie mówią, lecz bronić praw swoich, ulepszyć nad wchaju 137 odzyskać utracone Krzyżpospolitej
kraje i swoje należności.

Że zachcenie od zgonu Króla wyniła wiele stanów, widziała ich Rycerstwo, które wymuchrach i bojach po
kraju ungnito w bracich jednomyślne mieli z tych; chcieli by się Opatrzność by przyjęty się nieme i zapraszeni Dwie
znakomitości w Ukrainie Paweł Sitra i Jan Sirko. Obie ci ludzie racej cenili [illegible] niepodległości czynów Ja-
na Kazimira jak razem nikogo zgoła wiktoryne ich amicicia jakoś potrzebuje, Sirko się myślą z drugiego
Hanczarzyne, zapraszają z tych owanie Lubomirskiego odstawia jednomyślnego z nimi 138 pod jego wodzą stoją się stronie-
tworne Narodowym (stanowieckim) stwarzanie królowi i spółce 139

Przybrany K. Kazimir pomoc[ą] Lubomirskiego naimana wie nagłe słowa, wyszła na Ukrainę roku racego
zbierałów, gdzie pomówty Hanczko do Sirki, stała mowa odpowiedzia: Ty Hanczku radzisz mi z kro-
lestwem zhoda? ... za z Ukrainy ojca rzecz bude? ... Szwadziat Sit Krzyż proty wojem
naszego i naszego? ... Han jazyczyt, dar krzepostyt, a korol zabahaje ...
Niechaj korowany (hetman) pije zemnie ... Oda przeciwiem, z Carem nowyne-
mów, pidpanki w 140 pid miecz, i skriz stanie — sza. Jane proty w bud koro-
lewi ane bude, stanie z wamy razem i zhynie razem, nie za wiarość" ...
— I szczo buto, jidno mentos, cruhe zabentos, do myzytyś czy bytyś tyen-
z ske Relacyjes z XVII wieku

Sztachat odpowiedzia króla i cerpychat, lecz na obradzie do deputowanych polskich (z Hanczarzychy) i Zapo-
rozskich (z Czartomlickiej Siczy 141) tak mowę zakończył: Car i korol nas hrabiat z rasy Boja-
zni i Welmożni, a my koniymi z szczenie dla pich korzyści; stali mo[ż] za
sobą jak z rzeki zrobimy ale z wody jak czerstki, bo po nas wże nie bu-
de nas ... Relacyjes z XVII wieku —
dzieci nowego mowi zaczyn moje, wtajemnicki i wyłączyć mówi. Z tej rady wystał Sitra 100 tys. zł.
Szczęsne Lubomirskiemu hyc k pracy Kiedza Wojewodzkiego dan. Sirko tysiąc pięć setkami i 500 Kozaków na Hanczarzy-
chy Polakom z ówczesnym Zarudnine, sam udał się na porohy Dniprowe zwrócił się z Krymem i z brzeg Zapo-
rozkich Czartomlickiej Siczy 1411

Z rzeczy wcześniejszych w Ukrainie przybył K. Kazimierz na pewne z bitwy ze Stanisław [illegible] za czasu
dobycia pana Czarnieckiego [illegible] Chorostwa Czop 142 przemówił do Kozaków racząc na listwie, Czarnie-

131 Relacyjes z XVII wieku 136 Hilo. p. J. Kacz.

Czarnieckiego pułku z Kozłowskiej gwardii; z nimi J. Kazimierz wyciągnął z Warszawy ściągał Lubomirskiego dowodzącego Żołnierzom wojskiem Jego Zaporowie chcieniu do utonienia się przeciwko Moskwie, podczas wracających ich wojska odstąpić, oddał pod rozkaz hetmanowi a kiedy przymusić, wojsko nie powołało.

Od Czestochowy napotkali królewscy stroż dowodzący Zaporowych, stanęły się szyki; substytut Borch jednych ucieczał, drugich pobrał rentą niektóre; Litewscy ze Zaporowymi powrócił do W. Polski. Lisowscy jako generał W. Polski mocował umieszczanie obwodzić do obrony praw narodowych (szlacheckich). Grzymułtowscy Kasztelan Poznański stanął na czele przeciwstawiających. J. Kazimierz pod stągnął z wojskiem i stanął bitwę przy Wielkich Brodach, pod wsią Montwy w Sieradzkiem, gdzie Królewscy stracili pomiędzy 4ch, rozbiwszy na placu do 5 tys. trupa drugich tam: Jan Sobieski.

Ustępowawszy J. Kazimierz ze rota dragonowa Czarnieckiego wyjęta jak bobr mówią rozbrat 1643 odważnie chciał się wrócić lecz nie mógł wrócić, gdyż jedni tak mieszkali, drudzy tędy rozdzielić. Dwukrotne ściganie i robok zakonny król Hodge zgodnie wydawszy dyplomat od stanu rzymskiego, mocą którego armatura cofnienia wszystkim, przyjęcie zakonu wojsku Świętokrzyskiemu, i obsadzenia Sieradza ks. d'Enghien Lubomirski na pewien przeciwnego króla wyprawiał do Wielkiego M. z czego dwór wiele się nie cieszył, do nie dawny nie ustawić, pomieszał jemu szyki.

Sejm wreszcie wiosną Roku 1441 zakończył się odwołaniem się i przymuszeniem traktaty zawrzeć bardzo pokój nie uskuteczniły, jakie na sejmie roku zeszłego fortyfikował elekcję tylko z nim odmiana. Obszerny komornicki pisał Hrabiowski wydawał w Sejm zajmujący, który dyplomata zredagowani Spółki Królewskiej mocą obrał się mojaczemu królowi; J. Kazimierz zapytał: Skądże mam p. Komorniczek? od Lesnyńskiego odpowiedział, ostatny zamiast się go na to brudzie przymusi zmartwym, ajako przyszły senator nie mógł tego zatrzeć. Zawstydzony król ze gniewu znamówił się Myszkowskiego o tym Sejm zerwał.

W nocy dzień polskich użilowano jemu do Elekcyę prowadzić intrygą dla uciszenia od króla i obywatelstwo, zaczęto od pierwszego bojaźni wyganiania wojska. Wystany regimentarzem Machowski głowny z przeciwnych stanowisk, nadt w Ukrainę z wojskiem, gdzie zniemocniony za zabiciu Myszkowskiego stoczywszy bitwę z Hordą Krymską i Dorosenkiem pomiędzy Braiłowem a Ludwinowem, gwałt najgwałtowniejszym z oddziałami. 1445

Umarłszy zgon Ludwisskiego 1646 pobudził Marye Ludwikę wystał do Senatu Hieronima Radziejowskiego, stosunek Turczyna na miejscu Morskiej tytuł wojna szlachtę polską, by zmniejszyć liczbę mieszczących Elekcyę do Elekcji. Radziejowski 1447 Potocki odwojna krajów, odrzucony sejmem od rzeki i majątku, obiecałby dworu Paryski, wiedeński Berlinski, Sztokholmski, gdzie odwet uwagi jednych podmiotów na postanowienia kraju. W dziękczynu Marye Ludwice za utrzymywanie jego synów tronu jej w Sanyu, oddał się duszą i ciałem na jej usługi; pole kiedy w Stambule czynił zabiegi do wojny odwrócić Tatarów do Polski, zgon niespodziany Marye Ludwiki wiadomość dała i Spółce. Stracali pilne Anonime nie jej żałują, bo ze wrogiej pomocy od Francyi porwali się wiek cały ojczyzny, mimo dobrego na swojemu, jednakże nie powstawali jeszcze wrócić.

Dowodzący Piotr pseudohetmanem Kozactwa wzięty przez fakcyę (Spółki) dowódcą stolicy z Francyi bieg 1448 obiecując zgodobnymi sobie spodziewając się jemu dostać od Kozaków, odciągnął pułki Zadnieprzańskiego Kozactwa od Cara (zato Moskwa nie odstała Kijowa Połtawy) poddał się Porze Ottomańskiej intrygi u Cudzoziemców z Krymskim Hordą i Jeniczerami Turka uchylał na rzeź wyprowadzone Chmielnickiego Kozactwo. 1449 Ostra była zwarta, pomiędzy domiej zaciętne, wreszcie traktaty swoje pierwsze odzyskali się tylko potem stanęła za zwycięstwa nad Pereiastawem, Zaporowcy (Czarnomiecka Sicz) z uwolnienia Krymu i uwolnieniu z niewoli Chmielnickiego jenicz zgnieciony pod Braiłowem (na Podolu) bitwy, 1450 którzy ujrzawszy Sicz o wrogu stanami zawołał: Hej! kołtb do mej siczy dusza, ta z Bozkin, szczerza b u n y w i s t ! Wanie w Hanie! Historia XVII wieku wojennej ... Te tajnie były tylko pogróżki co nam nie przeszkadzały.

Ostra osmanowy upadnienie cesarz, dołączyły zwycięstwami dzieci koronkowi, jak Tureckie Dowmuchi opuścił Ukraine na zawsze; odesłał J. Kazimierz pomyślnej hetmańskie ustawę do Chrystochowej skarbu, oby siejaderyta o jego czynności Pokoju 1451 jak religijnych rozmowach dowiadywanego pomiędzy Ordynacji Dziewicy, którzy w tylko miał

144) Kiedy pan. J. Kazimierz

trogiéi opinowcat [150] a summy na Sukcessyę pretensyi [151] Wkrótce J. Kazimir Jannowy dowodzcy w Marsi Siedmio, nienawidzą Polaków jak sąsiedzy zwykli potym, cannem aspiceret pugnam Polonam z równem uczuciem patrzyli na niego bitwę w zagrodzie [152] istnia wszyscy obywatel na sejmie, senator na radzie, kapłan na ołtarzu [153] [illegible] [illegible] Hanyi Ludwiki z nienawiścią czy żalu że nie mogł dobrze więcej sta zrobić [154] czy nie czynił robić aby u niej umiał [155] i rozkazał się [156] Jeden tylko Siebie na czynsty rzemi powstał na porządek Dnieprze jak dwie opinawszy skrzydły, broniąc ją przed dziką Dzikiszkanca, i szczęście wszystkich towarzyszów wszystkie niepodległości i swobody, których wyznawcy widziały jasne pola Lutawy, a spółczesnie oddają cześć potężnym....

Upadek Polski zaczęli i dokonali na spółczesnie dwaj sąsiedzi podobni królowie; Jannowi Kazimirowi brat jego Ferdynand ustępuje korony, z jakiego Władysława IV Annie przeciwia hajtamaczyzna w Polsce, zniszczenie z krwią rozpoczął tępienia kraj. Konfederacya Sytnowicka wypędza wrogów, nieprzyjaciół król odstępuje prowincye polskie traktatami. Wichrzenia jakiej królewskiej o wybór Ks. d'Enghien na tron koniec bitwa Montwitta, ugoda Lengowicka niewiny elekta ustala wraz: wstęp Narwia do Kazimina zmusza go złożyć korony, elekcya nowego króla (Michała ks. Wiśniowieckiego) wydala go z kraju.

Stanis. Augustowi ustępuje Adam korony, jakiego z Gontą robi rzeź Humańska; Konfederacya Barska zamiera wygnać wrogów z kraju, król sprzymierzeńcami rozbija Konfederatów, gwarantha ze sprzymierzonymi zabiera prowincye Polski traktatami. Sejm Czteroletni wali bidowę rządu, Polska upada przez Konstytucyę Trzeciego Maja: rozbiór kraju wydala Stanis. Augusta z Polski, sprzymierzeni obwarowują z korony.

Obadwa królowie pochodzili z wnuczej cudzoziemskiej pierwszy Szwed, drugi libertyn; umysłu zmarnowanego, nauki nędznej, obyczajów gorszących, żywota marnotrawnego. J. Kazimir udawał wojaka, Stanis. August filozofa, chełpił się, pierwszy wojskowością, drugi oratorstwem, ale z wojen J. Kazimina tyle skorzystał Naród polski, ile z konfederacyj za Stanis. Augusta. Obadwa królowie kochali tylko rządzić, czynnemi ją zniszczyli, wyszli się z niej mocem, a zyskali w dziejach bezczeście, w Narodzie przekleństwo!... Zmarł Stanis. August na pensyi zaborców Polski — wojewodzie Janowi Kazimirowi płacił Naród pensyę — ze szlachetności czy urgaty, bez późniejszej ocenić, na drugiej poznać się nie umiał.

[illegible] z tak [illegible] czy mianowicie że [illegible] jej [illegible] [illegible] [illegible]

Jan Mazepa.

Devimus profecto grande patientiae documentum.
Tacitus.

Na początku XVIII wieku otwarły się wodzijuch czyny Mazepy, lecz tak nadzwyczajnych zmysłowych w swoich skutkach obudzają pisarzy, że wprzód o ich naśladowcach. Nie mamy na celu rozmawiania tych nadzwyczajnych, jakimi chcemy sprostować podanie.

Pochodził ród Mazepy z krajowych tutejszych, już unia Lubelska (1569) za stała Mazepów rzemieślnicze ustosunkowała. Za króla Stefana dowodził Mazepa chorągwi Kozackiej Samuela Komybutowicza Mł. Zbaraskiego wojewody Bracławskiego, w roku następnym wyprawie Fedora Kmity Star. Orszańskiego pod Starodubem z Moskalami. Wasil Mazepa wystał setnę kozaków z Niemirowa (województwie) pod wodzą swego zwierzchnika Bohowityna do pułku Gojskiego Kast. Kalischiego, idącego z Janem Zamojskim K. w. k. na wyprawę Mołdawską 1595 roku.

Znajdujemy o Mazepach w Volk. Legg. wzmiankę, do nich przydajmy że ten ród przyjaźnią wyrazami uniche wyhat w Wołoszy względy i nadania ziemskie otrzymał. Z akt Ordynacji Ostrogskiej czytamy, że Alexander Kn. Zasławski dał w zastawę Adamowi Mazepie wioskę Siedliszcze (Sedlyszcze) dziś Mazepińce pod Konstantynowem na Wołyniu, gdzie Jana matka mieszkała.

Mazepa Jan hetman woisk Kozaków Zaporożskich urodził się d. 20 Marca 1632 roku w mieście Białocerkwi na Ukrainie 1659 wstąpił za u Jerzatow w Potoku kontent Dymitra Kn. Wiśniowieckiego Star. Bielotserkiewskiego, zalecony przez Lesczynskiego Bis. Lijowa Janowi Kazimierzowi wysłany był do Mołdawii zachowanie się w sztuce pusskarskiej 1660 Za powrotem do kraju zostaje przy dworze króla (J. Kazimir) miał przykre zdarzenie z Janem Chryzost. Pasbirem, do którego tutaj powrócimy następną okoliczność.

Opalinski m. w. k. ganiąc u Lesczynskiego (przymas) czynności dworu ze Swięcznym Związkiem, zarzucił Mazepę zapytał: Słychać ie p. wojewodzie (Sandomirski) bieduje swiątynię Wasyla w Zamojskim? — To Sejmowe Wojewodzina odpowie Mazepa, chce Sakramentom (w Wasyanów) budować, już zwóz[illegible] płaniste z Chorągwi (Jan Sobieski). Sinsde się Mazepa z dawnej odpowiedzi 1661 ode kiedy dostał urzędu królowej (Maryna Ludwika) Opalinskiego przybyło się z marszałkowstwa a Pasek odpisuje te niemowy obrażonych) bieda 1662 Mazepie. Powodem kłótni pana z p. poruczeniem, idącej pieniędzy czasowemu marszałkowi, ukrzył zemstę i wydał przy odpisie wrogom.

Dziwne się to w czasie kiedy wszystkie wdzięczą dwór Sprzyjącym Związkiem, kozaka wybrane matka polskie swego Kn. Zaphiny Maryny obstawać hetmanskie. Wysłany od J. Kazimira w Ukrainę Mazepa odbiorowy Sawerkowi Fedorowi hetmanowi i przyszłej hetmanskie, porozumiewa się ściśle z nowo wybranym królem i jego doradcami wychodząc z Kijowa na wyprawę Zadnieprzańską rozmawiał się udawa chorobą w Żukowie, stamtąd do Mazepińce gdzie się do matki na zimie.

Król pisze Pasek opalinscy kilka kurierów za Dniepr nowi dostarczyć, jak wiadomo sięgał Litewskiego ale nie wprzód co porzuca granicę i wchodzi, mówiemy nie wprzód, bo Mazepa tak mądrze zaprzedał siłe[illegible] jak przyszłej Królowi że sami wyrobi w nie zastanowisz, która chciał utrzeć wydrzeć. Mazepa u matki rozwoli czy otworzyć silne stronnictwo w Ukrainie dla Lubomirskiego na czele którego przywódcy Paweł Sekera i Jan Sirko, podnowił czy zachęcił wojsko polskie i zwabiło Związek na Ukrainie, porozumiało się z ustrachem Sklerzeniu dotychczasowej kiwia 1662 Królowej Marysi Ludwiki pod jednostkiem Kanclerzowskim przymusem wyjęcie i ujmiem za dziś robotnicze się przyjęcia.

Sobieski Jan przydarzenie Jana Kazimira miał swoje zamierzenia w Ukrainie przeciwko hetmana Sirko Dorosenko, ten

ten odzierżany jemu za swoje osadnie 164) rozstrzęsiony ów o ulisk Lubomirskiego domowi Sobieskiemu, oskarżając o czynny w onych odwiat Marysię. Sobiecka polera Faleborskiemu (Starostwo) siedzie Marysię, który nie widząc ostrzeń, wyjechał wtedy dotyczy tamże do Sieciech Oleś, donosząc o czynności swojej zwojskiem skandalizowanie na dwie wyżej. Faleborski, medalizuje postanowiony, odebrawszy od niego pismo zawiodł Sobieskiemu do Lotharii, gdzie z Marysieńką stroił cudze zwycięstwo się na Marysię, ale oskarżenie grodzki Zaporowicz w czynności zmyślonego dobrania i puszczenia w zwiat. 165) Ale z tego Trzeciego takiej sprawił wyrok, niniejszemu; na Faleborskiego uchylenie karabinu zostało, a tylko wyrzeka na jego potworna biedzia 166) która z historyczy z nich rymowałby i gromadzianie chwyciwszy jak nowotne, wzięte na bieg z oddaleniem niższych niższymi.

Oczalony cudem gmy imie Marysia udał się do hetmana Zaporowicza Sitery, tam co wystał do Sobieskiego na Sejm jak z dawnej drugiego wytarty: Żałko mnie Iwasia, terpita wid sobak detyna, ale wyd no Bok johowa szczos tatsze chowaje. Nowego Sieckiego wróżył Mareścia przystoję jakoż żaden chełmanów za Dwojanem nie miał takiej wziętości u dworu, powiadania w Narodzie, ani dowiadał sobie takich względów i wiedzy jakiemi Bóg Sobieskiego obdarzał Marysię.

Obecne tedy czasów pisane, między pocz. się wnd tym miejscu Marysia wystał taką wróżbę cesarską 165. nawiązą, wychowaniem dowiązem, wiarowej nabyć wkładnik ciężkowych, Drugiego nadworach, trzeciego obdarzyła natura, istotnie na swój czas wnjąć wiele, chełmowie gwizdy więcej, albo najwięcej dał. Ten ostrowid od pierwszego widziany w tej drogi nad konie życia stał się po nim sierota; odbiegły domom Leszczyńskich, Wiśniowieckich, wydał się jakby fatalnością w celu Stanisława Leszczyńskiego Króla i wtej sieci wydał dla siebie syn miedzianowy, z którego ani wewnątrz fala przydał, ni zdawania wejściach się znadworód, ni ludzie chłopiny zerwał, wiatrowi go nie mogł!

Widziałe bezpośrednio z Marysią przydają natrafie jego Katarzyna ks. Dolska, bez wątpienia nato, że księżna wtym czasie miała La Grande 00, a Marysia koneczny 3. powiadomienie jest stanie wtym [illegible] tatarki trzymających się dwoje starowe, w historyjkowy wiersz i księżna chełmanów swego czasu 166) grale na trzecim nie wyglądali.... Brzmiane o Marysie Marii Wolter swoje przewagę 167) to zwłaszcza jego potworny, który wewnątrz ramienia 168 Sobieski od wnętrz przystępu ale się nie udało 169).

Sobieski Wtynkie dworzanin jego syna ostawili nawe mimowolnie wierne wnim nijakiego „Richarda (Sam. Eugeny) spadłe w Warszawie swej przyczyny starbie (po ojca Stanisława Generała, my Karola XII) który zajęty się z ojcowych kosztowności Marysi) wiele na ojca siebie stanowiącej roboty, pukarów, ostatecznie, jaby ten siedzą czapraki, munsztuki, jako też mniejszej wielkości srebry, samowary, rubiny, turkusy, granaty, spadamo Żydom sprowadzonym z Hamburga za osiemdziesiąt tysięcy dukatów. (Chrapowicki)

Tolie obrazy i wtedaj kiedy nabyć tutteo posiadać ono ich czasów znakomity wielmoża (chudzina był przy Karola XII ojcie Stanis. Augusta) a takim był Marysia 169) i miał rolę w Bendrach 170) jak spółczesny podaje „Praetorius wielkiej ustawicznie, rozmaitych zabawach, dostatecznie, do tego dodał summy (100 tys. dukatów) zwłoki jak sam pośmiewi hetmana na Marysię, rozmaito Praetorius nakreślił, wyjaśniało po imieniu dobrych. Powiatowski jednych datteine, drugim obstrzyjąc cenzurą oczy, Nie dostał zatłuczę potomnym 171)

Widzimy się gmadawano w Warszawie skarbie cudze wyrzucone powstały przy ojcu ale gdzie nabyte ojcu 172) sprawiedliwie o tym ojcu Zaturski Biskup wiślicki swoim (z Arkowy) do Muniecha nauczatha w k. pisze „Które w czasach wojennych tam wiadomości wydał się i opisał. (Lotzyne)

Uchwalimy się po zamaniu z ks. Dolską nowadzą Marysię widzący, widzą zwłoszą, Martyna (Martynowicz) ciała Wacława Koronbija Tatara, Ks. Zaturski Jezuita przyjaciel szkoły Marysi, wystany od Stanisława (Leszczyńskiego) Króla do wtedaj chełmanem, zmarłego do Katarzyna z Janem Sadymontowiczem Czerchelem radzonym mężczyzną Gwardii (Gardinier) hetmańskiej. Stary Polak znam pole z całym domowit — Jak, wkrewnego, nadworne hetmańskim Jawał, przeszedł zdworza i wstał wsamie Martyna Kocubej. Jak ojcie chrestnej ciwe, rodzonej siostrze swego siostrzana

1831 Chron. wiej. not. 103. 104). Chron. wiej. not. 113. Histoire de Charles XII Roi de Suede. 168) Roman gues d'une Polonaise (?) sur l'histoire de Charles XII. Roi de Suede przez Generała Pondalanka

† Tabloandia Jerkens przino W. (Skarbica)

Obrzędzi żywot Maryna spracowaną swiązka Martyny z Sasima; ktorzy się z Czerchem Smithowicz bogatemi wiano mieniach ieszcze przed nastaniem unii z Rzymem,

Rzeź Umańska.

Ubi solitudinem faciunt pacem appellant.
Tacitus.

Józef Despot Mładanowicz ze matki Sułkowa, rodzaju Serbskiego zakonny pisarz Ks. Jabłonowskiego Hetmańskiego Polskiego Pułkownik Wojewodzki Kijowski Pułkownik Humański, ostatnie nadzieja jego dóbr w Humańskie: zaciężkie jego piastowanie wbrew panu z rozkazu Hajdamackich konfederatów na pogranicznych Polski od Moskwy, Węgier i Turka. Z tych rozkazów wydrwiony rezunom zbrojnym dowódzi Oniuk Wasia atyński ułanckie polskie pod nim zostaje rebelizm Gonta 200/.

Tak mamy jurdzą zbójeckie okazie i ludziach w Ukrajnie niegdyś polskiem, dziś konfederatów z Rosyan zamierzała wyprzeć Moskalów Polski, prosbę się wielki Carowej Katarzyny II Stanisław Augusta Króla pana Moskwy utrzymać się na tronie, Katarzyna coś mamić z kraju polskiego.

Wiadomość Polski wróżbi wolnej konfederacyi Barskiej każdy dla siebie 201/, szlachta prosta mamić się z Polaków dobra kraju swoją się ojczyzną, odrodzenie się kraju jako całość dla niej i kraju przyszłości. Konfederacyi ziemniejszych ery pozwych wmamieniach obronie od milionów.

Środkowienia tej mamy pozwolenia 202/ pisz się pierwszym pisz innymi Franciszek Salezy Potocki, którym Katarzyna II Carowa Moskiewska pomoc wciągnienia krwawy w Polsce przyjechała 203/, pisz z Hanem Krymskim i Sułtanem Turskim tajemnie konferencje, wracał do swoich ostatki szlachty wataham Hajdamackim Kozaczyzny na wiadomość stępy Umańskie, wysyłał swoich agentów do Kiru 204/ porozumiewać się, wszędzie miał swoich posłów na Elekcyę pod Wolę, bojąc Carowę Hana i Sułtana zasowych stronników i przyjaciół uznawał.

Katarzyna II Carowa po zabiciu swego męża Piotra III siedziała chwiejąc się na tronie, trzymała ją stale tylko straża swoich kochanków i obietnica dalszych, ale skąd ich wziąć? Żeby utrzymać się na tronie potrzeba (według słowy Florydanów) rzeczy coś dla dwojej nabyć, dać talarów, wziąć dumnych, bo inni faworytów zabić 205/, za nabycie cyrkuline być sobą pisali 206.

Tak myślała Carowa, i bidziała się mamić spółczesny jakby utrzymać na tronie Stanisława Augusta a w Polsce rządy utrwalić, dać ich tam wpływ na zgrabne kroki faworyta jej, wmysłała wciągnąć więcej do spółki a tejże i przedrzeć się uda.

Zgnębić do Carowej siedzi Czartoryscy w Polsce, potroi hultajstwo Pana Kochanka*) w Ukrainie Franciszek Salezy Potocki: ostatni silny rodem, hardy, obojętny, zapisany zgniewiów z resztą siemy rebelizmy; jego tedy Carowa wzięła nie na króla jak obiecywała, ale za narzędzie do utrzymania na tronie króla Stanisława Augusta, bo tak wojsko wyniosły marzyło sobie z despotyzmu, który Naród polski oddaje jej na pożarcie — z unowy 207/.

Konfederacya Barska jak myślała szlachta dla dobra kraju podała jej stałe, Stanisław August sprowadził bagnety Carowej Katarzyny na szlachtę sprzysiężoną po stronie, zaś Potocki wojewoda przeciwnych (Czartoryskich sprzysiężonych Katarzyny) swojej pomocnie przystaje się rady Carowej wojewodzi, odrodzenie wyciąć (Humańskie hajdamackim wszelkiemu z obcym stanem) szlachtę; jedne zdrowi grobu Polski za koronę 208/, bo tej tylko pragną, i odrodzić dać mogą Carowej 209/.

Mianowany od Carowej Katarzyny Generał Kreczetnikow nim wszedł w Ukrainę zwyciężone Moskiewskiem bronić Stanisława Augusta, Potocki woda kijowski wysłał tysiąc Kozaków do Kijowa (do Kijowa) z bujnych Mojejków subordynacyi kijowskiej, powiesił ich chułtajstwem Zadnieprzańskiem (podobieństwo ma zgrozy wynosił Lachów w Polsce), Generał Grigoriew Orłowski wzgardził z wołaniu Melchiredek Gawrylic Zwirek, zmusił ją

*) Kiedy nie wiadomo że Radziwiłłowie pojęć swoim Faraonowy spółczesny cesarzowi nikt mamić pomoc bronić Polski, wmówić

rozwoju ugnia Maksyma Żeleźniaka (na Chołodnem Jarze) w Smilanskie, i zaczęła Rzeź w ukraińcie polskiej szlachty i Żydów, piérwszych z unowy, drugich dla zwyczaju.

Miasto Uman tworzeń ukraińska pod rokiem 1649 na pograniczu trzech (z siedmich państw) mająca wysokie miejsce Potockiego wody, szlachtę (sprowadzoną przez Władysława), mało szkołną konfederatów, cudzoziemców, żydów do kilku tysięcy, waty (stosy w chałupy, harmaty, bron sprzętu, amunicyę i prochy, było w nie dni, ale tydzień się bronić, lecz Władysławicze wcale nie myślał o obronie; uciekł kazał pierwiej odjąć miasto wodę, do harmat zabrakło prochu, broni zatrzęsie, obrzynych przybyłych nie wpuścił do twierdzy, zwiadranego Gonty z Żeleźniakiem z jednomyślnie potykać wymusił z Umania, odbierając tylko od niego przysięgę a nocą? żeby wymordował szlachtę polską.

Gonta z Żeleźniakiem podstąpiwszy pod Uman wprzódy napadł stojących pod miastem jak powiadają kilka tysięcy Chmielnickiego Rzymsko-katolików zwinął ptici, a po tej dniowej komedyi zapijania spiła tamta bo nie było wcześnie wody) potem wpuścił naprzód Władysławicze w Uman kolejno (Hajdamaki) wymordowali szlachtę i żydów.

Stawszy się panem nieco ocuciwszych tych w mieście Gonta, radził że w takiej nocy będzie wojewoda Kijowskim, jak pan Bóg. Augusta puścił, zaś Potocki Salery jako pryncypał kich dał w zakład Gonie dalszych tak swoich Rzymskich i Prawosławie wiarę; wywabił dla niego szlachectwo, i obiecał więcej od Chanie. Augusta bohatmanstwo schwaliła, tymczasem dał do pomocy Kuleasa Serba Władysławicza. 210)

Gonta od piérwszych spodziewał się wiele, wstatymu jui gardził; że nakłaniał się (z unowy z Potockim wody) Władysławicze za oswobodzenie Umańskiego kościoła uci, (dziesięć miał uwarowane kontraktem) żeby wsie zostały przy Potockim, polecił Gonie wojewoda zabić Władysławicza hetmana (Gonty), tak prawiono nie tajemnicy między hetmanem a Wojewodą.

Umówiony zbójca zostaje nazwisko politykiem, ocala przy życiu i ustawnie w Umaniu Turków, Tatarów, Ormian, jako poddanych przymierzonych z królem i wojewodą Mościańskim, dzieci Władysławicza jako ojcia chrzestny. Obiecuje na prośbę swojej żony 211).

Po tem bardzo później zpodzi następują niebezpieczne czynności. Kreczetników (oddział Carowej) wchodzące w ukraine Polską zwojskiem, czuwał zapewne o tem co myśli czy robi? od niej ciągnie wzdłuż z Chrapi? Żeleźniaka wystawia z Rosyi zbandą rozmaitych przez Linczewskiego Episkopa Perejastawskiego zbójców (pomieszanych z wystawnymi do bitwa przez Potockich), i Gonta dowodzi Umańców (wojewody) przysłanych przez Władysławicza, towarzyszów związanych przysięgą z Żeleźniakiem Starostą Carowej Kotarzyny.

Podczas przeklętych głupstwów podwody szlachty rozumu czy spytu Kozaków w Cyganie Hajdamaków Umańskich, a nie widzą o tem że to swoi do swoich przyszli! Zaden Kreczetników w mieście Żeleźniaka kazawszy kogoś opatrować, samego tajemnie wysłał (pod strażą Mojsza Kurczów Czeby Serba) za Dniepr z przychodzami zza Dniepr, pod nimi Melchiedech Zawrocki Znaczek Chumor Motroniańskiego Monastyru wyjechał z trzystem do Perejastawia.

Kreczetników skomunikowawszy pod Umaniem z Hajdamakami, zabrał ich wszystkie tuzy hajdamackie, harmaty, broń, prochy, i zaraz rozbijał konfederatów, a dał pod Umaniem Gonty kozakowi Braniebarmu, który ustawił ich przez we dwa tysiące jazdy, tysiąc piechoty z harmat baterya leżał pod Mohylowem nad Dniestrem, kiedy Gonta z Żeleźniakiem mieli przystąpić do oblegania Umania.

Braniebar zawsze pijany, objazdy swoim obozem pod Umaniem Kreczetnikowa horowisko, usłyszał sądu hetmańskie od pytania: Jak śmiałeś bez tej o mowie do Gonty taką rzecz czynić? Gonta dobywszy z pazuchy pismo i podawszy Braniebarmu powiedział: Nie pismo i czytaj, to nas do tego wezwał od Kr. Braniebar wziął pismo 213) a do Gonty rzekł: Gotuj się na śmierć jutro bez dzies z kuzmy.

Kiedy kat uderzał drugiego pana z Gonty próbując jeszcze chwycić oskarżać Stanisława Augusta, Braniebar zbliżywszy się do Gonty groźnie zawołał: Nie podaj więcej! i wyskoczył katowi nóż jemu jego ręki i prawą rękę, bo umiał pisać; trawiono przez trzy dni ostatniego Gonty.

---

umiał się potem uchronić dzięki dla podwodnie Stanisławy, pozostał na hodowie z pułkami i zginął w [illegible].

Po zgonie Gonty wywieziono w głąb Rosyi jego żonę i dzieci aby nie głosiły prawdy przed ludźmi; Krzesztofowa poswatał Stanis. August z Księżniczką Lubomirską, z dodatkiem włości, indigenatu w Polsce i orderu Orła białego uczynił kawalerem. Branickiemu za ubicie Gonty i tajemnicy z nim 2gi Starostwo Lubomskie trzynaście tysięcy dusz myskich wówczas mające (zamieniwszy na Sejmie Starostwo w majętność prywatną) wiecznem dziedzictwem nadał.

Z tych działem zbrodniczych Carowej Katarzyny II, Stanis. Augusta króla i wielmożów straciła Polska kilka milionów ludności i wielką część kraju pierwszym rozbiorem (1772 roku) część owocześnie największą zabrała Rosya jakoby za pomoc Stanis. Augustowi w uśmierzaniu Hajdamactwa w Ukrainie i Konfederacyi (Barska) w Polsce; wzięła zato co sama ułożyła z Poniatowskim a ostatny nikczemnik przyjął i dopełnił — za koronę.

Potocki wojewoda Kijowski uzyskawszy na Sejmie przebaczenie Hajdamakom swoim osiadłym w Umańszczyźnie (przytem wsie ofiarowane Gonie, należące Władanowiczowi, zajęte zajazdami po szlachcie wyrzniętej w sąsiedztwie włości Umania) otrzymał w historyi nazwisko łotra, pogardę imienia, przekleństwo popiołom, a na potomkach jego ziściły się klątwa ludzi, i kara Boga!....

Zaczęwszy od Skolotów do Mongołów itd.

Przypisy.

2) Zaczęwszy od Skolotów (Scytów) do Mongołów wszystkie dzieje Dziejopisowie pomieszczone Sowiety i bytowały wokoło czy koczach; pomiędzy dziś wyjątą pomiędzy od nich nazwiska np. Dzieje Czernigow, Smoleńsk Dzieje Lassy, Soliwarz, Sawaia, Satanów, Tajemy itd. Lachowicz; Rostowcz, Nestorowa Kijowo-Madiarska; Kumanowie, Uzyrowie, Croatowie, Piewnicowie; Chwała Ochmatowa, Sahockich, Uranowie, Machnowicha Rostyczów itd. Dnieprowie, Dziejowie Słowiańscy o bytowaniu tych nasielników co tępiliśli o ziemi itd. praojcow. Podania jak piszą onich zwodzi piszą to osobno, tylko Kuchary nad Dniepru, Bohem, Dniestrem, Bugiem pochodzą potomnym o wiadomych tych miejscach w nich z Dzieje pomieszczonych.

3) Wielcy Książęcia Kijowscy pochodzący z Rus Waragów rodu jak Świątosław (965 po chr.), Jarosław (1025) Jaropełk (1116) rozpoczęli Kroniki (Czechowy), Stanów (Cesty), a zabiegnęli wiadomości pomiędzy Dniepru, ostatny panujący nad Dnem Kijowa (Cesty) przyjął cześć ich Książęta za imię.

4) Pomiędzy te liczne wędrujące szczepy z nich wyszli Siuby, Chazarowie, Kozary, Salimy, Dawze, Bohemy, Nemcy, Bułgarzy Czarnoty, Cumanowie itd. Wszystkie rodzaje morskie, z czasem tych pomieszczonych, a to widzieć obcas ostatniego tych rzadzie wodzili Maksyma Zelezniaka, mógł zjazd twary wyczytać od i namiętnych różnych Ukraińców od Kijowa wiekow Kijowa się obcas i swojej klimy. Głównie nadbrzeżne Kijowa od Nic Dniepru, a w bytowaniu wspólnie mieszkających ludzie zgodnych zbiegało Donich i Kijowa. Na Nic Kozaki się Jahlowa Samowanie (Dymitr), z Nim rozbijali Matowie, Nalewajko, Zoboda; z Nim wyszli Chmielowie ojciec i syn po nich Bezruchowicze itd: Charlo, Tymicho (1766-), Nemcy, Szwarka, Syto (1768) itd godne potomki Kijowa. Ukraińcy się mieszają z Nic z Zaporożcem, opowieści między nimi jak białe od czarnego wiadomo zdzisza; banda Nic owych karmiła się Towarzyszem ub. odzie-wała się z zabojów, zaludniała się Kozaczyzna po Ukrainie dzieci tubylczych krajowców, lub najczęściej cudzoziemców, bojaźliwych, zaś Zaporożcy jest pierwobytnem, krajowym tubylczym, autochtonus, aborigines, einwohner jak nas mieszkowywają obcy same nazwiska; jakoż Kijowie Nizowych zwano K o z a k y N i z o w i, a Ukraińców pułki Rejestrowe mianowano spisano w traktatach W i e l k o Z a p o r o z k e. To wojsko Zaporoskie jednostajnie Szlachty gardziło Nizowych pochodzi, bo ci byli obcym z tubylczym rodem, jak nas obcy mianowali Nizowcy, zaś Kijowie Ochmatowicze pochodzili Ukrainę Carowi Michajłowiczowi (1654 roku), Nizowcy Carowi zaprzedali się i Kijowcy uchronili na wierność przysięgę, nasz pochodzą Bogdana Chmielnickiego Kozaki Nizowe w o j s k i a t k u d e, z jich m i e s z a t y z c z e m y n i e p r z y c z e n o (Kijowie z XVIII w.). Dzieje Kijowie obcy się Kozaczyzny Ukraińskiej od Nizowych Zaporożców tu Tukinowicze Nizowcze krajowców, opowieści widzimy jasno że Zaporożce nie wiele od swoich pierwszych Ordyj Tatarskich tubylczych Krajowców opisujących się Nic Dnieprowcy. Wydatną te różnicę widzimy w ciągu kilku wieków, a nawet w XVIII Kiiny Ukraińcy tujest Nowa Sicz obcy dzielę społeczność wojskową, zaś obok niej (na granicach Turcyi i Polski) koczowały watahy (czambuły) krajowe mieszanina czerwonawa pod nazwą Nic potomków pod nas widzimy Hajdamaków, wpadają do Ukrainy i Podola pustynne kraj, tępiąc i tępią mieszkańców. Najwięcej tym czasom nadawano czemu, napisane mieszkania bez wiadomości, oziębłości się ogniowe dla wypowiedzenia chwilowych, bo na drugiej się na chłopie tuczyć, z miedzy się wzrokowej dzielnie czasu tylko pory czy wiadomości (Dowiedzy) z pieniędzy pod daty okoliczności, drugim obcy Zeleznia-ka. Niewiadomi istoty nasy obcy mieszają krajowych tubylców o jednomyślność czynności z Hajdamakami, a mieszą

włości zajęte przez krzyżowców nie miały zimie odziane wrzabojnek, sami tylko przychodnie z ojczyzny dawno osiadłych Kozaków pozostawszy się z bronią nowoosiedlonymi, dali zaraz świadectwo (w roku 1768 roku) iż są prawdziwymi swoich przodków potomkami. Za dni naszych inszy patrz wymiotwór Ukrainofile, w swojich Hadamachich wynaleźli dla siebie bohaterów a w Zaporożcach ideał obywatelskiej cnoty. Lecz to nie tylko w takich czasach, a nie gorsza że niemka... Najpowieści pisze o Rzeczi Umarłej (1845–6) zmienowat tylko zaszłe stanowiny, ale ich nagości nie zakrył nie mógł czy nie umiał; przynajmniej że ma zasłonę, że chciał mieć widzieć czy zdrowiej zdjąć o nowy.

5. Andrzej hr. Głińskich nazwiskiem Lekszitze Osetynie Kaukaskie wzwał do służby Hanów Tatarskich w Zadnieprowskie Bakszak ze swoją drużyną; za zabójce i ciężkie Konjan otrzymał nad Kajsugami dowództwo, nazwiem po zostań Gedymin, pod Ołgierdem walczył jego następcy, za Świdrygiełły przeniósł się pustoszą Kijowskie, podolskie, wołyńskie krainy, za Aleksandra Michael zbił pod Kleckiem (1505) Tatarów, że go zdradzić, miał do Cara Bajazeta, gdzie skonał jak zasługiwał przodkowie jego i sam. Takim był ród którego ostatni, blisko dwa wieki byli plagą pięknej Siewiery wda. Kijows. (w Edyhar), a zostawił po sobie tylko pamiątkę zabranych z ujść Dniepru (Krechin. Grodzisk Kijows 1503 roku). Kozaków swoim obyczajem wypowiadza od Glińskiego z Tatarów, nie ma w tem dziwa, co i Jermaka robił Tatarinem, ale kto ma oczy nie powinien znajomość dziejów, widzi w obliczu drugiego wydatny typ Osetyńca, tylko historyk nie widział że między nim a Jermakiem (Karnowar znany nie Herman) ta sama różnica, jaka nazwana Fizjologii między Mongolskiem a Kaukaskiem rodami. Ten głosny podbojca Sibiru Jermak (syn Tymofija) Hemin (Osetyniec) widział stracyć pewnie o Syberyi, w której niegdyś po pognaniu od granic Chińskich jego poprzednicy Sutki mieszkali, dlatego ubawiony wątku podobnych sobie przygodników zdał się za mirał zabijać czy podbijać nasty stuleci z odzieratych plemion Cudzich i Mongolskich.

6. Wiśniowieccy, Zbarascy, Korzeccy, Porzeccy, Jankowicze, Woroniecy za potomkami ks. Korybuta, od niego idący Daszkowicz. Sienyłskie i tego tylko pamiętny że potrzebowawszy się z Danielem hr. z Ostroga, wezwali Tatarów Zadnieprowskich, z którymi obległszy Lublin opustoszyli Zabuskiej krainę. Rod Eustachiego skończył się w pierwszej połowie zeszłego wieku po niemałej po sobie pokornej istniejąc dobrze potomki w Polsce, pod nazwiskiem Kozaków Daszkowów w Rosyi. Pozostał Eustachy włości Pawołoczy, Korostyszewskie, Daszowskie, które rozdalił na swoje córki: Korostyszów poszedł do Kimborów Czarnobylskich, co tych do Olizarów, Pawołoczy Wiśniowieckim, Daszów Zbaraskim dostały się. umarł w latach podeszłych, pochowany w cerkwi na zamku w Pawołoczy.

7. Rychło potem do Litwy narad nowiki, a do Ducha zamku ku Konstantynowego (Ostrogskiej) dwieście ich przyszło; między którymi znamienitsi byli Ostafi Daszkowicz koral, y rycerz czystemi uczciwy nad Tatarzemi stawny Maciej Stryjkowski str. 716 wydania Stare)

12). Heraclides Basilicus Despot wtorując się w Polsce zebrał kozaków Nizowych (1560 r.) w zamiarze opanowania Hospodarstwo Wołoskie, przybrawszy do spółki Mohyłeta Kasianego wdę. Kijow. weszli do Wołoch, wygnali Wojewodę Aleksandra, a Despot został Hospodarem. Zmierzwszy Wołoną Despot za zdradzenie obrata Hospodarem Tomżę; Despot zamknął się w Soczawie, przymuszony głodem zdał się Tomży, którego obrazimy mową został siecby. Stronnictwo przeciwne Tomży, wezwało Dymitra hr. Wiśniowieckiego na Hospodara, podobnie jak Despot wszedł do Wołoch z kozactwem, lecz nim przyszło najazdnice jemu który go wezwali, od Tomaszów hetm zabity, dostany z Janem Kazeckim podciągnim do Stambułu, gdzie po kilku zniewoleniu za ciężkie prokonnych życie. Niedługo Tomża cieszył się Hospodarstwem, bo Aleksander (zeprzemiany wszystkowy pomiędzy z Tatarów i Turków od Sułtana (Selim) wygnał Tomżę z Wołoch; stąpiony na Polszcze dał gardło na wieczne za obrzydzenie nad Polakami — Aleksander Lepusnano po nim objął Hospodarstwo. Podajemy wzięte te wypadki Historyi cudzoziemcy znajdzie wiadomości wiele w Teatr Wołoszkiej Numer 3. rok 1850,

13). Wiadomo że Zaporożcy Gorale hołdujący Hanom Krymskim wypadali często z Hordą do Polski, jasyrzy obyczaje; wiemy także że służyli w chorągwiach Wiśniowieckich, Zamoyskich, Mielechich, Jabłonowskich, koniuszego i Chmielnickiego pod nazwą chorągwi Petyhorskich, zaś obiedzi do brzegu swoich na Niżu osiedlych, zwiększali szyki tych ludów. Którym dowodzili ich rodzicie Szachy, Skałozuby, Lisowy, Nalewajki, Sulimy wywiedzionych do Krymu, Azyi Mołdawii. Osiedlone na Niżu dziczowym stale się niezmożonymi wrogami Krymów, z tej nienawiści najlepszej

umiał korzystać Barbarowicz przeciw spokojnym sąsiadom, gnębiąc ich nietylko do swojej Unigny, ale nawet orężem na wsiach, Niemiec wdy. chm. Ostrowskiego kmieć wtrącał, jak sąjadowy wieś Petychowe na Wołyniu mającą dwór ich miejsko. Nie bez śmiechu czytamy dzisiejszych pisarzów Ruscy ich teraźni Niemcami zabawiają, co gorsza uważając ich za jednowierców z obydwoma krajowemi Konicki nadzwyczaj swego nieuctwa ogłosił gdzie Niemcy Rosami, tak oni za Rusami, jak prostotę potomki swoich Słowjanami. Zapewniamy krajowców tuby tysk. iż ten obyczaj Niemowych kozaków (Russów) tak za różne od Zaporożców jak Kozaje od Hanów, Gotów (dziś idą do tych wyjaśnia Roxolanów); albowiem nas uczą dzieje, że piérwszych przegnał Batuchan wgóry Kaukazu, gdzie dotąd pod nazwą Osetyńców mieszkają, drugich wytrzebił Rumany w XII wieku. Mamy wprawdzie podania pomiejszych jak Josafa Barbara, Thunmanna, Ruscbeck'a o Gotach wtrącie, ale mocna ich wiarogodność za takie jak za dni naszych o Swedach w Tobolsku (jeńcach zpod Połtawy 1709 roku) osiadłych lub Cyganach, którzy z całej gminności swojej wyniośli na wojaczkę, kowalstwo (po Węgrzech), niewolnictwo (po Trybalach) z pod panowania w Dacyi Trajów.

14 X. Między którymi za pierwszych byli wodzowie Świrczewski i Barsan: ten wielki po dwiestu mężów. Bractawjanie też było dwiestu, Kostowski miał dwieście, Mszczuski także, Jarcey sto, Sokołowski sto (Bielski chron. str. 653).

14) Abyto tak prawowity Sejm gdy kiedy pany Litewskie y posły jako za rogi ciągnął do tej Unigy, a najmocniej Wołynia i Podlasia nie chciało na Połaków puścić, że też nawet na końcowi Sejmu owca byli nie regnają nie cicho pozjeżdżali z Lublina przednieyszy senatorowie. Wpierw p. Radziwiłł wdawiln. y p. Chodkiewicz staros. Żmudzki a potym drudzy za nimi, co kiedy było dziwnie panowało, bojąc się aby to co pierwej tak kilka razy, y przez kilka miesięcy na tym sejmie wiodło się nie posło. Przeto i pany y posły polskie animował, y do pana Litewskich poddanych posyłał, rozmaicie ich namawiając sprawą, żeby się do Lublina wrócili, y tak ci nie chcieli się wrócić y Panu Bogu bądź chwała stanęła, jakoto karty widzi z Constytucyi na sejmie 1568 y przywileje unicy, y przyłączenie ziemie wołyńskiej z pod dzierżawy y książąt Litewskiego. Ale pomieniono że jeśli kiedy panować się tedy nie mniej obywatele Wołyńscy i Podlascy, którzy byli radzi co rychlej być do korony przyłączonymi y do wolności całych przyjaszczeni, bo do onego czasu byli najmoty witami albo niewolnikami Litewskimi (Połoneuticha Ant. Ruthenicchiego str. 60).

15) Ita certum illo conflictu gaudio ob Attis (Turków) cæptus diu, multique non ausi Sancto Duci, aut potius omnibus officium dimicandi, signo accinenti (Bronia jam de victoria securo) cuncti Barbaris decertant, ut omnibus animis, cum Deum, tum commodo communibus capessatur, ergo armis, multitudine obruti, et jam exanimis, cæsorum milibus omnium Constantinopoli ex vulnere, et lymphæ profluvio ingenti eliberatus, cum ad nos incolumis rediisset, ad extremum usque spiritum illatæ suam injuriam minuere non destitit, scapinsque mare impressus Thraciæ Ponti lotora pervastavit: inque illa sua occupatione vitam totam consumpsit: nullam aliud justius bellum existimans quam pro Religione suscipitur. Wostatnim tym spotkaniu się gdy przeciwnik (Turków) był wielki, żadnego wytwornego wojska albo wielkiego rozmiaru obowiązku nie poniechał, i tak wyniósł (gdy Swonia już się rozwidnał) z Barbarzyńcami walczył, gdy go wszyscy opuścili, z tym nieszczęściem tylko towarzyszami był uczyty, [illegible] z czterech od mnóstwa ciężkie bardzo; czy kilkaset jednak przecie wtrąconych wojowie rany, i za wielkim okrzykiem przecie uciekniony, gdy do swoich całemi powrócił, do ostatniego tchu swej swojej krwawej myśli się nie przymiotał, z czyta na morze wychodząc Trajej Pontu brzegi pustoszył: i w tym swoim zatrudnieniu całe życie skończył mniemając że rodzaj ludzki sprawiedliwsza wojna być nie może nad tę wiarę za Religię przeciwko (Starowolski Bellat. Sarmatica str. 140).

19) Głosz z Zaporowicz z mieszaniną z Ros-Waragów i Słowjan osiadłych na wyspach Dniepru, ale w tym otomanie ruina i głodu kilkoletni panuje. Od czasu wejścia do Europy Słowian nie podają dzieje o żadnym wtargnięciu tych [illegible] Narodzie, aż po ich upadku objęli zwycięstwo nad Ilirami, Italami, Galami i Krajowcami Germany. Pochody ku dolnemu Dniepru (Peisan str. 73 po Chr.), Gallowo (218–201 po Chr.), [illegible] (182–215 po Chr.) były czasowe dla tego nie sięgania się, mogły dla dalego osiadłości, przeniesienia w Dacyę Transylwanię, Wołoszę, wychodźtwo stąd [illegible] Sarmatów ku Rosomanom, Hany, Ros-Hany, Kazyi ku między Donem, Dnieprem, nurtyną Dunajem, jak sąjadem ich Rzym, Grecy, Hemin, Esy i dr. tu Tauryi się z Gotami potrzebie Słowjan, lecz Gotom zrobiwszy Hunny spokojniejszych się znegami Wendów (Słowjan); Sarmatów jednych zmęczali i zachodnią Europę

Dunajek zmusili Bowiegrosi. Na Sclawie Justiańskiej 691 po Chr. za panowania Cesarza Grecko-Słowiańskiego (wiadomy wyjaśnienie Czytelnik) Justyniana II-go rozdziała (zdrady pogańskie Kos-Hanów), wtym czasie ludnie z powietrza Cyrkuk południowego (na Zniepr) do Greck nikt kto słynie wtej stronie o Kos Waragach, kiedy Kozów, Hanów, Kos-Hanów, Sarjanów itd kazdy widział nad Donem, Dnieprem, Dunajem Bugiem Tyrą, słowiańskich ex pomieszanych z krajowcami lub kozonnikami włosach. Nestor powiada że spuszczenia były droga z Waragi do Cariogrodu, ale nie mówi że Waragi osiadali na Zaporożu, przeciwnie wyganiali mówi Waragów za morze (Baltyckie), potem jakoby warowawszy (?) sobie, stali się panami zwojanów (kiedyniu) wtedy ziemiy, odmawiających dostojników (Bojar), z wodza panowników (Kniaz); na miejscu tedy potomby przychodnie Kos Waragi siedzieli po wyspach Dnieprowych, tym bardziej zgnić się i utrzymywać z zarobków po morzu, gdzie bo mieli już ziemie okrajowców prawowitych Słowian. Krajowcami podróżnymi Musadi, Edrisi, Petachia, Dimaszki zowią Rosami ludy które panowanie Kos Waragów, ustały tak zowie zabójników osiadłych na wyspach Dnieprzu, nie dziwnego, bo tez za ich czasów znano już ludy Rosami, a ziemię pod panowaniem Waragów Rosią. Żydowi starożytnych wiemu że szczep Słowian osiedły przy południu Dniepru nad Zaporoże w którym liczono 212 wiosek, ale na owe czasy (866 roku po Chr) był znakomitym przez kilka miast tyle grodów, mieszkania jego siedzibę były mowią (Czyt. Jordana, Prokopa o Gotach), statku, wiosłatowa nie zaś kozowna i rabójnicza. Najazdy Gotów, Awarów, pochody Hunów, Sabirów, Kumanów, Bułgarów Madiarów, koczowania Kumanów przeciwdzwa wiki, między Dunajem a Donem, południowych Czarnego morza, przeniosły te dzielnice a zamożne grody Zaporożan, rozproszyły ich ludność wrożliwe krainy, a ziemię spustoszywszy, zajęli potem wolny kwiatowe kijowszy ziemie Kos Waragów idący, wnich zdobyte, wpustyniach stepów kozowali Mongoły. Nazwiska Stanowisk porohów Dnieprowych podane przez Konstantyna Porfirogenetę wierszem są świadectwem że tu z przedwiecza mieszkali Słowianie, prawo wywodzą te nazwy z mowy Skandynawskiej, nazwali ich tak Zaporożcy w czasach przedhistorycznych, dziś tu siedzące ich potomki tak zowią, i w temże ich używanie nazwiska. Z przechodów Słowian jak łączenia się jednych z drugimi nie mamy wyraźnego śladu przeniesienia się Zaporożców, zaś najście Madiarów, Pacynaków, Kutrigurów, Stajanów, Szyrmierzów nie zniosły ich rdzennie narodu cudzoziemskich, tylko spustoszywszy tamtejszych krajowców, opuściwszy kraine, sami zniknęli bez wieści. Starożytna Olbia Miletyan stolica chandlu i prawosławia była poczynną osadą nigdy mroźnej ziemi Zaporożan; niepodobna mając u siebie oświeconych Helenów żeby ziemi tej zaniechali, lub jej nie szukali osiedlów dziwnych, jakoż stoją na świadectwo ich rodzimy między Enachorsuwany u Greków Anacharsys (spółgłoski Ch, zastąpił przedwoch K, końcówka sis greckie) rodzinie stanowy i głowy w szerokiej Helladzie, jakiej między prawdziwy przedwodzcostu czterema wiekami. Nie przeczył Herodot nazwiska owoczesnych Zaporożców, jeśli jego Boristenejtowie są praojcami Zaporożców, mają prawo ich rodzinie Polanie (nad Wisłą i Dnieprem) chlubić się żywotem przodków, bo tez i sławnik urok i czynów zostawili w dziejach cywilizacyjnych świadectwa!.....

20) Ukraińcy lubią powiadać że pierwszym hetmanem Zaporożców Rejestrowych był Bogdan Narymuntowicz Ks. Korzyński, my nie znając podstawy prawych dowodów, powstałemy tylko Ukraińców oświeconych pisarzy. Z wydania Stefana Batorego 1577 roku wynika Teodor Bogdan Chmielki z Siwy Zaporoskiej 5 tys. piechoty w Podziach wysłanego Estek Nanajowi zmówiąc do Kozowa i Niżnie, same swojskim sedł Szpanie do Krymu. Podróż umiejąc pułki Tatarskie zabijał, przysłało nahonie do walnej bitwy z hordą dowodzoną przez Dewlet Kirija, za linią Perekopską przy mostu Dariusza. Armija Katolicka postępowała czworokątnym szykiem, wjej środku była jazda i obóz, artyleryja po bokach. Dopuszczono wrogów na strzał rzucej broni, wtedy skinęli chorągwie przez całą rodzinę. Tatarowie pancerni uderzyli na środek szyku, lecz jeniny Kozacy zrobili Bogdan, powstała bitwa, uniosła dymy, a hetman Kozynski) ujrzał ogrom poległych Tatarów, i nie tylko za Hordę — pursuza się wpogoń do ucieczki Hordy koniom rzezwom ignorują przez mostu (Dariusza?) wycięli, przetopił w zalewie Kimburskim, cała niebiała Pieczenie wbród Gnile morze czyli Siwasz, oblega miasto Or nyki Perekop, bitwę stoczyli, wybija załogę i wszystko pali z Perekopu ciągnie z Armią do Kefi, gdzie wzięli 500 niewolnika. W pochodzie z Kefi do Baleryszaraj i Kortowa nad rzeką Salgirą zachodzą Bogdanowi drogę posłowie Hana ofiarując bogate dary i prosząc opuścić, Zawarto ugodę, wymieniano niewolników bez okupu hetman jeszcze przy sobie 7[1]3 i z wielkim zdobyczą wrócił do Małej Rosyi. Taka jest pseudo-saga rzezwio bohaterskich Kozactwa! niestosuje przestrzeni niemogą nią nacieszać się, a znawca rzeczy dziejowych zmieszany jej odmówić zdrowego rozsądku. Kto przypomina wyprawę hr. Münich na Krym mimo jasno widzi, że pisemak nastraszony się o niej

dziwacznych wiśni wnukowi swojej, papie wmanującej sturoźe dziecinniejsze bredni swoim słuchaczom o Bohdanie Chmielnickim, Rusi Mało-Ruskiej, Siczy, linii Rechpolskiej, hajdamakach w Korsuniu, pamiętnych w Tatarszczyźnie nazwisk o mordzie Zamojskiego w Kijowie (1622) edzie ustanowienia jego od Swiatopełka do Batorego czasów nikomu z ludzi nie przyszło na myśl pisać Historii Russow a Pogrzebowań tych bredni wotka, Mur z klubkami powtarzanie w teraźniejszej Historii prawdziwej z swoich historycznych pohowaniach. (Narkiewicz Tom 1. str 132) ale nie może zapomnieć że tak obadwa wydanie tajemnicznego fatrzow i nieuctwa, ale w tomach!....

21/ Tempore Stephani Bathorii regis Polonie, ex consilio ejusdem nonum Cosacorum genus est ab imperatore (od Cesarza Maximiliana) Militiae Hungaricae contra impetus Turcica habebantur, qui Hajducones *) dicuntur), numerum Registrorum Kozaky, hoc est, in computum seu registrum recepti, et Regiminis Generalis Exercituum regni subjecti, cum nostris cunctis illorum non debebat excedere numerum sex millium, ad quos conscribendos de novo, et portas custodiendas, designabatur notarius campestris dictus a dicto Generali (pag. 201. Za czasow Stefana Batorego kiedy potrzeba, z rady jego, nowy rodzaj kozaków był wyszukiwany (na wzór milicyi Węgierskiej na ratunek cesarzowi Turkom, którzy zowią się Hajdony) jakoto Rejestrowi Kozacy, dostał do komputu czyli rejestru przyjęci, i na dozór hetmana wojsk Królestwa poddani. Komput ich nie powinien przechodzić 6 tys. liczby, do których spisania nadano, a potem przysłano oznaczał się pisarz polny zwany od owego hetmana (Groncki).

22/ Chciał król Stefan koniecznie ich wygubić, ale brali się (Niemce) do tych drugich kozaków (Donskich) stąd wielkie bunty niebezpieczeństwo, y podobno zat im polej (Bielski Mar. str 660). Nie dla wynalezienia się do Donu zamiechał wygubu Niemców król Stefan, on ich ocalił orężem, aby miał czem trwogę Turczynu na morzu, a Moskwicinowi miał zapowiedz wojnę: ieby zaś Batory kazał się Niemców zniesienie twierdzenie, on wystawiony 6 tys. Rejestrowych Zaporożców, bezpieczanie im powinnych stoi granic wschodnich Polski, przeciw najazdom Krymców, ostatnych zaś jak widział i czuł, wiemy co rudzącym pustał donatywę Tatarom ci powiedział: Nolo hujus bestiae tributarius esse! Niechcę tego zwierza haraczowikiem być; a mówił to król wtym wojnach swego Narodu, jak zdolności jakiemu po obdarzyła Opatrzność.

23.25 Jan Zamojski h.w. h. z Ostrogskiej rodu swojemi zaprzeciwników usiłowaniami najsilniej przeszkodził do obioru natron w Polsce Zygmunta III Wazy, w zawiedzeniu obadwom potwornych nad wolnością prawo z ich wrodzoną Cesarz Rudolf obranemu obiorem Zygmunta starał się wszelkimi sposobami zawichnąć Polskę, by nigdy utrwalał przy Elekcyi natronie w Polsce Maksymiliana, cał jego stronnicy (Maksymilianisci) podnieśli awanturnika Kosińskiego tumultem z Krzesztanem wojewodą Ks. Ostrogskiego, cał Tatary opisanie mogli nie wszyscy wtedy swywodzą wojewodzkim Zamojskiego. Niechętnie z bitwy się Szwedzkiego hetmana Zamojski zawsze manifesta depublica negligentia, a Ostrogski bił się pod Kircha z Skosinskim.

24. 26 Duo praecipui exstiterunt illorum hominum Ordines erant Kobroda et Nalevajco. Kobroda apud majores pastum et maxime antiquiores Nieszios in praetio erat, Nalevajco apud fugitivos plerosque cultus religio perpetrato, vel communem imperio relicto, tanquam ad asylum confugerant audatia potissimum et cultus magnam existentes opinionem sibi conciliarant. Unde emulationes et simultates ad extremum quartae inimicitiae inter Kobrodam et Nalevajcam exstitere. Rerum polon. Rejwelii Heidensteinii lib II pag. 32.) Dwaj szczególni typ zbiegowiska ludzi byli rodzaju Kobroda i Nalewajko. Kobroda w niejszej części z nieroślimi dawniejszych Niemców był wynowiedzianą, Nalewajko w wielu zbiegów, niektórych z nich pochodzącej zbrodni, albo nazwiskiem się wtedy panów, jakoby dojadliwe przytułku tam uciekali, rozbójnictwem szczególnie i zbrodnia wielkie zaciągnione w swojem mieście dla siebie zjednali. Zarazem zawiązanie i nadawzajemne, na ostatek otwarte wojny zawsze między Kobrodą i Nalewajką wynikły.

25 Chłopiczius gaudam, qui vexillum cum insignis Imperatoris (Rudolfi) ditiores et pecuniam ad Cosacos.

*) Stefan Batory utworzył z Rejestrowych Zaporożców na wzór Siedmiogrodzkich Hajdonów, których Turcy nazywali (od południowego wschodu) Hajduk Baba (naczelnik, wodza) tak i tego nazwiska odrzekli i Cesarzowi Niemcy, od w Ukrainie zowią Tatarzy wyrazem hajdamaka, a nasi tureccy Hajdamacczyna.

potuerat, ne multis praeteritis praemiorum promissis eos incitaverat, exercitia etiam cum Moscis intulisse ferebatur; captus is Cracoviae sed parum caute custoditus in Silesiam postea evaserat (Żebrowski Opera posthuma t. 1 p. 11.) Chłopickie mięzkali, którzy chcieli Cesarzka ze swoimi, listy i pieniądze dobrze okazali pomnożeni, a nadto wielce przyczynieniami na przód ich uciekł, i o zmowach takie wiadomości jako mówiono zawiadomił; pojmany wkrótce, lecz niezabrnie stanie, na klątwie potem umknął — Kozacy [illegible] Chłopickie swoim ze Żebrowskim, widzieli chcą przeciw buntu za prześladowania religijne, my wiemy że obadwa cesarzowi i ojczyźnie niepotrzebne wymysłki, uwierzchnich sprawiedliwemi przynawcy. (Dalszy ciąg kroniki pola Szaszkiewicz Bielskiego.) Z Opisu Bielskiego, Lubieńskiego (Daty na stronie 40)

20 Abyś tu Rokosz tak wielkim wstrząśnieniu krajów naszych, że się zdawało wielom starym y cudzoziemcom że już albo zginienie nasze pewne, albo wielka jakaś odmiana. Kto jest czemu się dziwował ... że w tak wnętrznej a tak gwałtownej wojnie, y w takim wojsk potłaczaniu tak mało ludzi zginęło, że y jeden cztowiek znaczny nie zginął, choć y wpierwszych hufach, które nasze były postawione, potykali się ze sobą cztowiek, a te się między sobą potykały y żwawie bardzo potrzebowały, a potem tak się sobą zmieszali, ludzie jednemu armaty y jednego języka choć dwie karty mieli, że się ciężko cudzoziemcowi dowiedzieć, y niezgadnie nie wiedział kto kogo miał, y nie żadko to z tamtej bitwy na nasze ludzie co mówią: w wojnie wnętrznej wszystko złe, ale nie gorszego nad wojenstwo (Połoneckiego Lubienieckiego str 153). Dawało się mówić potrzebamy, że Rokosz albo zgromieniem naszem, albo wielką odmianą być miał, opamiętaniem wielkim drugą bytność krzywdy dla kraju. Oddać należy sprawiedliwość Żebrowskiemu że wojny panstwu obwodzących Zygmunta III wiele było prawdy i pogłębienia nader jasnego jak konieczności dla kraju, np. o Inflanty i sąsiadach. Gdyby również zniem widziała i myślała większa liczba, a nie miałbyśmy 60. letniej wojny ze Szwedem o Estonię, buntów Koniecpolskiego, zatargów z Moskwą o Carstwo, z Turkiem o Mołdawię, itd. Pomysł Żebrowskiego osadzić na tronie Bethlem Gabora czy Batorego w Polsce, stałoby się tępym jak utrzymanie dynastyi Wazów na tronie. Spomiędzy tępienia z Potockimi wiele zamiarom Żebrowskiego dobrze myślących dla kraju, jakoż tatalizm Polsce pomocnych obawianym celom, i upadło dzieło myśliciela jasno widzącego nasz pomysł, któreby jeśli nie dało lepszego kierunku rządowi w narodzie, to nie pomnożyłoby tych klęsk jakie zwalili na Polskę Wazy, z których pomiędzy wielkie się te, dwignąć się i upadłe pod następcami podobnymi Wazom.

21 Kozaków Zaporoskich na różnych miejscach w Moskwie wielkie okrutna bytta, których więcej nie na 40. tys. bito się, a wraz to ich więcej pomyślnie, i tedyw nie z boiarem z Zaporowia byli wysłani. Przystęgi znaczna królowi Zmieszyli. Zamków pod niemyjnicielem zdą, zrazę ubiegły wszelki wkrótkim czasie jakoto: Putywel, Carniechów, Pomyn, Bransk, Kroszka, Masalsk, Mcmarsk, Rzjasmy, Dzchobuż i innych nie mało .... Kozaków Zaporoskich wkrótce obwodzie z cesarza na różnych miejscach, gdzie się jemu mi zdało, po wszystkiej ziemi była jako mrówek, pomnożili wszelką liczbą wojskopolskie (Pamięt. Samuela Maskiewicza str 15, 19.) wierzcie podaje historyk liczbę opuścił tylko rabunki Kozaków.

29. Stefan Potocki pojmany za żonę Maryę Mohylankę siostrę Konstantyna, Elżbiety obelgą zawagą (mianowicie Hospodarstwa Mołdawskiego pomieszanie), ujmy w znaczenie swego rodu nadwerężone (Zygmunta III), bez wiedzy y woli stanowi, sam pomsturi mogącowi odzyskać niemiał. W roku 1612 wyprawił Chocim wkroczył do Multan. Do 6. tys. wynosiło wojsko jego, lecz rad niego pospolite, wymachodzie zadnych czat, zadnych podjazdów nie wiadomości wielce niemyjnicielą, daleko z niebezpieczeństwa się za żywnością młodzi, wóz czyta przechowywano była. W takim nieładzie pomyślnie się wojsko przeciwne 60. tys. Turków obyto góry chocimskie; widok ten przejmuje trwogą, gdy jedni stołowe zbierają naczynia, drudzy siodłają konie, nim jeszcze wyjść wodze ustanowił, że wszystkich stron napomieszanych wpadnie Tatary, i próżno na tej liczby co czasu w ręku pobitą się przez niemyjnicielą, bez boju prawie wszystkich biorą, w niewolę. Stefan Potocki pojmany, wzięty i odesłany do Carogrodu: majętności drogim okupem odzyskał wolność, ubodzy pomarli w niewoli. Potocki by wojskowe zwycięzcę, obawiał był z istnienia całe Podole wtargnąć i wywieść nawet zatoczę Kamieniecką; przestrzegły to Tatarowie żadnego nie mają oporu, wpadli wniesszy wiele kreciny, spustoszywszy je ogniem i mieczem, wywiedli jeńców pobrawszy dobytku. Kampierzy takiego otworzyła drogę Tatarom do polski przez Multany. (Daty pam. Zyg. t. III str 68).

31) Volens praedare tam illustri orta regum ex Vladislaum merito Leonem Sapiehа Cane Lithan. cujus

industriae solertiaeque civitates ad inimicorum urbium populationes Legiones Caesareum deducit Martinusium. Is namque abituros ad Comitia Dum Deae celebri Alba Regia populaturos in urbe exhibitis, missuros unde unum e domesticis suis comitibus, qui callerime ad Caesareum primarios adiret, persuaderet, caperet; non principem Vladislaum in Moscovia bellantem suis cum copiis citius spectarent, quia illos quantotius hostili terra accessuros animadverterent. Reinaem muribus Stonimi accepta Caesareum promtam deferendae voluntatem, executionem mox demandandam Regis praesentiam accedente mandato. Id vere brevi tempore, promoverit negotium Lapicha apud Regem; Caesareum autem in Comitiis unit effectique, ut transmissa viginti millium florenorum summa inter illos distribuenda tanto reddeventur promtiores (Historia Vladislai principis Poloniae et Sueciae Regis. Kobierzycke Lib. III. p. 500) Na obiadowym ucztowaniu tak wielkiemu zarliwcy względów króla i Władysława Lwowic Lapicie kanc. Litew. którego pracowitością i dowcipem podwodne dopuszczania mjant większych, w tych czasach pewnie były pułki Kozackie. On bowiem mając się udać na Sejm, gdy w Orszy stawnemu miście bezpiecznie i bednie zatrzymać się, postać stanowił jednego z dworan swoich tuzanych, którzyby jak najspieszniej do nasz chłopów Kozackich udać się, radzić i prosić, aby przysłanych z oświadczeniem ustawnie na Władysława wojsko w Moskwie potrzeb tylko, ponieważ te ustępy mieli pomagając dotychczas zamki wodzić. Wracającego posłańca w Słonimie doczekał się, który z nowych wiadomości, w których pokoić się mającej, ewasiona gdy zaporodniey rzeczy kroku. To wprawdzie w krótkim czasie gdy sprawę te pojmował, ustawnie zaś na Sejmie wojenna odbierał aby do tes. sto. między nich rozdziele się mającą, by spiesznij pomoc.

32) Władysław IV syn Zygmunta III narodził się 1595 roku z Anny córki Karola Arcyks. Austryc. Od wczesnej młodości jako syn pierworodny macierzany był następca tronu przez, czemu niechętna macocha (Konstancya córka zmarłej królowej Anny) zapobiegała zapewnić tron S. Kai minowi, z nad tem pracowała wpływ stanowiący Króla. Zdaje się że do tej wyprawy Władysława na Moskwę najwięcej wpływała królowa (z Lipskim Bobolą z Janitami) w nadziei portycia się Władysława z córką Króla Szwedzkiego (S. Kaźmir) z wiadomo jak wracającego z Moskwy Władysława niepewna pomysł z Kaźmir.

33) Roku 1610. Samuel Ks. Korecki i Michał Wiśniowiecki krewni rzeczonego pana Jakubów Mohyl wyjadą do Wołoszczyzny; w 15 tygodniach przeciąga Turków, a wraz z Tomą innym jej Hospodarem wypędzają zgromadzenie Multanskich, za zmianą nim się ich ci pan wallii, wracają Turcy z niechcianymi hufy i pustoszą ich. Wiśniowieckiego ze zgonu umiera, Korecki w 500 tylko odwrót na Szkiendzyjane, bo stworzony nowszy, wzięte i do Carogrodu zaprowadzony z wielkim pod Potocki Stan z inna Mohylanka i swagrami Aleksandrem Stanisławem Potockim siedmi (Tom III str. 207-8). Michały ci wtenczas był potem na wyprawie Cecorskiej (1620), gdzie „Ks. Korecki, Stan. Tyszkiewic, gdy byli wpół mili (Prut) przebrnęli, gdy tłumnie wtydzi wrócił narad do obozu; postrzegł ich hetman (Zółkiewski) iż mowo opuszczenie mylnie wymieni; i który wiedział za pytał dumnie Koreckiego; ten odpowie hetman, z którego strat ciężkim wodą płynie i uwarał bowiem hetman ich. Korecki niedawno z wody wyszedłszy jeszcze cały był mokły. (Dzieje pan. Zyg. III. Sch. str. Niemcewicza).

34 Nie tajnem było za Carogrodzie jak niepomyślna Zygmunta gorliwość w nastręczaniu różnowierców do dostojeństw i urzędów krajowych, obawiała nie mogących wynaleźć tych obywatelów. Lud ukraiński i Ruski niesmiany odpanów żądał odmiany; cierpiała urodzona wszechmocność ku innym obrządkom nieprzewiść, takiej nie ich cywilny dowiązania się z tym co nie tylko ulgę swobody wskazywał. Niyto też nie dobre Porty Ottomańskiej duchowieństwo w Stambule; przyjęcie z ustępami swemi popi moskiewscy, zachęcony się po cerkwie i wszystkie nowych królestwa prowincyach, stanali się na pewno podobno Kozaków, dodej pomnożyć się od wsi do wsi, obietnicami swobód, mocniejsza od rozsądku powinności lud prosty zachęcali do buntu. Podjęcia wiary zawrzało, gdzie wniektórych miejscach wymknęła; wywarła pierwsza za pokrewność na kościoły duchowieństwo Grecko-Unickie; wwiecie miejscach wyrzucone ich cerkwie, pobili kapłanów, stępione ołtarze, nie ustły nawet gwałty spokojne umarłych groby. Posunęło się zachwolstwo dostatecznej czyli modów. Sprawował wtedy Metr. Unickiego Potockiego Józafat Kuncewicz, mąż nowicha świętością obyczajów, pracą wniaurzeniu Cerkiewnych rozumowy, bawił on w Witebsku gdy obłąkana Mussuła zbrojnie na dom jego napada, mordzie zebrane na przedwiecie kapłany: na życiu uchodzi mąż sędziwy; wtenczas tuzany jego spokojność uzbrojeniem morderców przejmuje, bezprzypadają zwielki, i sędziwego starca trzęsącemi mordują ruki; ciało z góry na której dom stał wrzucają, zwłoki, znalezione potem ze rzek winna męczeństwo pańskim chowane jest dotąd. Zdaje się że ligne na owczas ciągnąc

polskie na wojnę (Cecorska 1620) w niektórej tej rzeczy się niedały. Dzieje pan. Zyg. III. T. III. str. 311. 12. 13. wyd. Dawne).

35) W resztkach późniejszego pisarza historyi Lisowczyków, pisali dosyć, a wyszło co? Dowodzą tedy Lisowczyków skłonności się szczerych Polaków, a my czytamy: Scho hrda (1622) w mianowanie prawdziwie zebrali nas (okolo Brzeziowa Kleszczowa) kolo dwie sta kozaków Scho Katyna (Jdy Kalinowski) i Jasko Hromadzkij (Jan Gromadzki), do pojski Niemcam wypomoc (Letopis Cyr). Zapewne gdyżeśmy miejscowi tytuły równą niedorzecznością jak wymawiać Lisowczyków rozbiorami rozbójników czy rabowników. Gdyż podobało się pisarzom mianowanie Lisowczyków ich czynów czynności jak nazwisk napisy (w Wstępie), to my o Lisowczykach gdyżeśmy czytelnikom powtarzamy. Latopisarz Turey (T. 14. Tom 1621 pod Chocimiem) więcej nie 60 dział, strzelali niemi często, całą mową i prozą chwalą wszystko zwiesił, mianowicie kilka razy przypuszczali otaczamy do Lisowczyków.... Lisowczykowie zaś nie tak prędko jak potrzeba byłe chopali się, gdyżeśmy na nie krótkie miesz. W tak wielkiej gwałcie, już porzekł był powątpiewał osobie. Stat p. hetman do nich piechotę Komadzyo, Bobowskiego, Kochanowskiego; gdyżeśmy od tego grona Lisowczyków dopiero się sami w szeregach i praecach obyczaili... Wszystko się zmieszało tow. wojsko za szarce na wszystka strzelbę niepryjaciela. Byszło im lekko nie wbolej tylko na nie niepryjaciołom i bronią się rycerza spierać. Wyparli za pomocą Boża Lisowczykowie hufce poganskie i pieszami swojemi oddalili wszystko prawa od obozu niekrzyżowe wojsko. (Diarium expedycyi wojska polskiego pod Chocimem przeciw Osmanowi Anno Domini 1621. przez Jakoba Sobieskiego). W. Kanaja się mówią sołdaci na Lisowczyków, gdyżeśmy tyle czasu wtargnęli się za nimi do Polski? Ktoż mógł Bethlem Gabora zastąpić, Białogrodzką bitwę oddalić tron i państwo ich? nie zgnieciemy odpowiadając z Taytem: Beheftia eo usque decora sunt, dum sederentur exsolvi posse; ubi multum antevenere, pro gratia odium redditur.

38) Kiedy Rawano Chodkiewiczowi radzą o liście niepryjaciół, z którymi miał stoczyć bitwę, zwykł był (którego z dziś na siebie wzdycha) odpowiadać: Haec mihi cura computabit hostes, — to rzadko polubi mnie niepryjaciół.

39) Konaszewicz pisze Kantyn Kamieński usiłując zwrócić niesławę niegdyś wtedyszej Rosyi wystał (1620) do Moskwy stamtąd Cerkiew Odrzyca stanowszami dowrzeć z rabicia Kapłanów pod Perekopem, i nawrócenia z więzów wiary Chrześcian. Wystawiony wstali zwyczajne wschodami, Duchami, pamiątkami, relikwiami, krzyżami rzeźbionemi, krzyżami. Przez mich odesłano Konaszewiczowi posłuszną hramotę, i trzysta rubli srebrnych (Hist. M. Rossji Cz. 1. str. 165.) Tego posłania widzimy że Konaszewicz wrócił po powrocie z wyprawy na Moskwę i Władysławem już nadwątlił stosunki zaboroli się, gdyby kto zajadał mnie wiadłby z nas trzecim razem: kto raz dopuszcza się wystąpka, coż gospodarstwu mieć więcej razów się dopuszczać?....

40) Pod rokiem 1622 w tymże Kamieńskim czytamy: Patriarcha Carogrodzki Teofan będąc w Kijowie na prośby Konaszewicza nie tylko wyświęcił Jowa (Boruchi?) na Metropolitę Kijowskiego bez pozwolenia Królewskiego, ale Episkopów Czechiela Lucznickiego do Włodzimira, Jonasza Czerczyckiego do Łucka, Metelia Smotrzyckiego Archibiskupem do Połocka, Jonja Kopyńskiego do Przemysla, Paisia Pigonitowicza do Chełmu, Herchana Hagonickiego (grecka) do Pińska (Hist. Mosz. Cz. 1. str. 171. wyd. Moskwa.) Skłaniają się Athanazyusze na przestrzegania ustawy Zygmunta III a sami wyznają się bez pozwolenia króla świeckiej Episkopów z wrodzonych Episkopstwa, z którzy Teofan posłany Turcyna i Konaszewicz banit. Obrazał się pisma Zygmunt III i niedopuszczał wyświęconych do dyecezyj Episkopalnych, wiele nam powiedzą czy Teofan był wtedy w Krzyżpospolitej polskiej czy Zygmunt? czy Episkopi stanowili w Polsce królów, czy Episkopów Królowie? Karamzin podaje że Iwan Wasilewicz Car za łaskę często widzimy się w sądowiny Metropolitę na oko ustronionym wieńcu i swobodzie uczuć, donat wprowadzał po ulicach Moskwy, dla uciągowienia posłuszeństwa, lub odrzuconych w sierdzie wystał na suchany i wodę w Sołowiecki Monastyr, gdzie Zygmunt nie ubliżając jego godności króla wolnego Narodu, nie bezpodstawnego nie dopuścił się przeciw duchowieństwu wschodniemu. Zaczęły od Unii Brzeskiej wiele można pokazać zdarzeń tego duchowieństwa przeciw rządowi i ustawom polskim, tymczasem ten rząd polski tak dalece był posłuszeństwu, tak wysoka tolerancyę i staroświecką chwałę, który Teofana za wyrzucenie Konaszewicza spod rządów polskich, nawet na Miserere na osadzić wojskowe Monastyr, a mógł rzecz jakoby pomścić podobało się puszczyć, a Teofan Turcki pewnie nie wydałby za niego wojny Polakom, ani Batorowa i Koperzyńskiego na obradach sejm polski za wskazania od Episkopatu, chociaż miał za sobą wszelką stanowość. Kto ciekawy posłuchać się jak niepryjaźnie odznaczyli się duchowni wschodniej cerkwi na Unii Brzeskiej (we Włodzimirze) niech

ryta: Dalszy ciąg kroniki polskiej Joachima Bielskiego str. 287. zaś jako zaraz obrana się Konfederacya Kilińczyk, powiada nam:

„Że jako wszyscy baczni ludzie kochają się zjednoczyć i zgodzić, która jest wszystkiego dobrego matką, tak też chciał pan nasz radby się widział, ustawicznych wojen i rozterek między nami. Bracia rad był bardzo tej nowinie, która jemu przed trzema laty ojcu Metropolity i Władyków wszystkich zgodnie; i od nas oboje ojców Władyków Lwowskiego i ojca Władyki Przemyskiego (jakoż wojny i złe wasze niezgody) przymówiona była: bo jest rzecz się zjednoczyć z nami miłe i do pewnego końca przychylne. Powiedziano, nowym Grekom Patriarchom Carogrodzkim takiej nie pomagając. A trzecia odbiegł swej woli umiłe, y król was dotego nie wiódł, ani mieli. Jakoż y samże ks. mój Lipski (Ostrogski) który tu z nami siedzi u Brzezin XIII mie ks. Possewina oto prosił. Jeden się postarzie nasze z Rzymu wrócili, prosił pilnie nas, żebyśmie przeciwne króla o ten Synod, obiecując do zgody pomoc. Co król rad wszystko, Jeden chciał aby król pomknął jemu z granic swoich, y z tego mu się nie wymówił, y na to miejsca y czas jako chciał wznowił. Nawet teraz przed nocą mi mówił, wszystko z innymi słuchał Motyńskiego, Maciejowskiego Medinskiego y Zawrzyna Przemyskiego do króla posłał dziękując mu za zbór Synodu, a prosząc o te cztery rzeczy. 1. Aby nikt zbójno na ten Synod nie jeździł; a pokój y bezpieczeństwo nasze dla wolnych mówienia było. 2. Aby wolno było kardynałowi być tu jechać choć różnych nas ludzi. 3. Aby tam na Synodzie mógł być Nicefor Grecyn. 4. Jeśliby się tam nie zgodzili, aby to na Sejmie było odłożono. Nic co inszego była takowa odprawa. Najpierwsza prośba z obiecania król przyrzekł. Na wtóre nie przyzwolił; gdyż tam różni ludzie nie mieli co czynić, bo tylko ten Synod Grekom a Łacinnikom jest złożon. Trzeciej także odmówił, widząc że ten Nicefor Derwana do Wołoch jmyniował, y z nimi jmy jakoby się nasyłał porozumieć: o co też był posadzon y miał z Chodkiewiczem zamku. Więc i czwartej nie przyzwolił: widząc że dla spraw duchownych bywają Synody, y takowe rzeczy na sejmach nie mają co czynić. Lecz o tem wszystkiem widzimy dziś wielką odmianę, widzieć się temu nie możemy. Abowiem co pierwej słyszeć (Ostrogski) przed Synod, tedy nim się zaczął Synodu dostąpił, y nie wiemy jakim duchem tu przyjechał z tak wielkimi pychami y pardy. Kogoż tym wszystkim straszyć? Jeśli Władyki my za nic pierwej uznawszy, aczkolwiek tu nie na wojnę żadną jakosmy widzieć przyjechali, ale abyśmy pokoju strzegli i radzili. Jesteśmy tu od króla y pana naszego postawieni na Synod tu o które sami prosili. Pisał tu cimyck zchadzek ani Mursztynów nie było trzeba. Co wszystko nad prawo y z wyną ustawy króla pana naszego. Więc tu Hieratyey nie miał co czynić, gdyż Catholikowie z Grekami ten Synod jest złożony. Nad cesarza? Jego Nicephora Greczyna uznyliśmie tej gromady swej głową, zadrzeczy z niepowściągliwego, który nawet tymczasu królowi panu naszemu śmie bluźnić; czego by nie żaden z nas słuszna czynić nie mógł. Przeto tedy ta schadzka zwana Synodem zwać się nie może, ale raczej zgromadzeniem i niepostrzeżeniem nie z Boga postanowionem. Metropolita tego Synodu miał być głową nie Nicephor? ani Batabon? ani Dejostyniski? ani w domu Hierotyckim miał być ale w Kijowie albo w Lwowie. Nie jesteśmy wzgardzili pasterzami swymi duchownymi nam od Boga danymi, Bóg was zbawi oto, którzyście y stolicy ich władzy nie wiemy skąd takową władzę macie? Ludzkiście swieccy jako i my, świeckowie sobie żadnej nad duchownymi zwierzchności nie mogą: Władyki król podaje, przeto nie wiemy którby ich inny z miejsca ruszać miał. Hieronim przeto Archa sam tedy tu był, a ony odmienić nie chciał, dozwolenia królewskiego na to prosił. Macie zapewne przyczyny na to wielkie, rzeczy prawi chcą, z Łacinnikami się łączą. Patryarchę Carogrodzkiego opuszczają, y ołtarz tego dostojeństwa zwłaczają? Jeśli to grzech zgodę Chrześciańską mnożyć, tedy odpust ostatki stał, y ochłonęła Pana Chrystusowy twarz? a nie tamci się do tego chrześcia, w którym namiestnik S. Piotra nosi. Tedy Ojcowie i Doktorowie świeci Wschodni i Zachodni wszyscy, y Canony y prawidła świętych Zborów wszystkich pobladły, które (jakoście znamy zwarzyli pismo Ruskie) jawnie to wypisują: Że obawiam nikt być nie może, kto wjednościa katolickiej nie zostaje. Ale Piotra S. y potomki jego wszystkich owiec swoich; którego kto nie słucha owcza Pana Chrystusowa nie jest. To nie Carogrodzkich Patriarchów waszych, którzyk się codzienie wasze odstępują zdrowia to czynią, co też nie jednego Kościoła Bożego odstąpili, a do nich się dziś przywiązać niechcą, abo też dla twardości niewoli nie mogą. Dlatego tedy czynią, a dojednanie Chrześciańskiej nie chcieć byłoby to wielkie głupstwo, a nieroztropna te to wiecie dobrze sami, że te stolica Carogrodzka bardzo się zepsowała, y jest dla samej symonii znienawidzona. Abowiem skotanie niedrze chce, kiedy to miejsce ustawicznie kupić musi, i nasienie swoje drugiego pokupuje; tak też z tamtej i wtamtej czasu Patryarchów Greckich czynych (Dalszy ciąg Kron. Joach. Bielskiego str. 289–292). Na tem

Konnetta in Anno Bresla. Komisarz wstępuje dowiódł pomiędzy, jemu nie tey lotu pmd unia Smolsk, prosząc za Polaki zamowanie jego prawdziwa - nie zrzeczenia za prawo tamtejsze kozackiego, a nam pisarzem podaje, że [illegible] wydanego w Smolensku w Kozaka za Polaki w swoim stanie Wielkiego. (Letopis Rp. Ja. Bielskie Cyc. kr. polskiej).

41) Szymek Rudnicki h.p. L. rozwodząc się wojny na Szwecie ostatkach nadu i przygodach krajowych, Wiece Warszawskie mówił, co Kozacy pod Perekopem i na morze wojenni (1623?) robili; wiecie że Tatary chcieli pod Wilnica stanąć, i wszystkie majątki ukraińskie ostatkiem zdobycie, zatrzymały ich zimy i wody, przeciw majestatu państwa Szwedzkich Granów, w których jest ośmnt podymna dostali i wszystkie Wieczniowie ich przejadają że od Moskwy wiele wiadomości, i że Moskale jawnie mówią, że my nie możemy być spokojne, nie póki Cudzów niepowadzimy z tamtejszem Dzieje pan Zygmunta III T. III str 438. J. Niemcewicza).

42) ~~XXX~~ Nie możemy omijać świadectwa jakie rzeczonych miar sumienny historyk o Konaszewicza czasie przekazuje: Vecors intemperantiae addictus, quae etiam mortem illi accelerarit (Com. Bel. Chotem Jac. Sobieski). Dowiódł tego że miał wodę, że miał udawał bigota, a umiarkowanego rozpusty. Resztek praktyka pozwie odziedziczył jego faworyta Hannibal, gdy mnich dostały Monastery wkijowie, awszystko podobno tak pomyślnie.

43) ~~XXX~~ Piotr Konaszewicz Sahajdaczny (to mjano przybrał na Sicz) szlachcic z Małej Polski (z Sambora) służąc w chorągwi Jana Potockiego woj. Bracł. na wojnie Wołoskiej (1595 roku) zabił z wyprawy na wojnie towarzysza, odbierając mu gardłową sprawę, opuścił chorągiew i zbiegł w Niżowe Kozactwo. Dania za zabójstwo, za niemiłą infamis, obrał za godło: Być albo nie być; i przed na szabli trakt swoję wstawę na lądy i morza rozbijał i łupił. Dwa razy w Polsce wchodząc jedni z pierwszych stanu ciły przeciw Królowi, trudzy rozjnie siejąc z Dymitrem do Moskwy, przyjmował dosyć Dmitr Kozactwo; powrót Zygmunt wyprawił pod Smoleńsk, za nim Kozacy, z Konaszewiczem zawiść się na Szyme iść tura. Podwodzieństo miedzy nimi Smoleńska zostało Zygmunt w Polsce skargi Porty na Niżowców, w Ukrainie popełnione od Hordy, wiść o zerwaniu Polaków z Mołdawii, i więzach Potockiego Sułtana w Cawgrodzie. Wysłani Komisarze skarżą wszystkie Kozaków, Hetmanych się winni się odstrzelić za zerwaje Tatarom, nadarmo mścili się za Polaków, sam Konaszewicz radzę się radzić Komisarzom aby król orężem słowie z Niżowców, lub wszystkimi na wojnę wygubił: ta myśl przyszła do celów Zygmunta i polubił Lecz mówić Sapieże wszystkie Kozactwo na wojnę Moskiewską. Konaszewicz trzymając na Moskwie ojczyzny swoje drużyne trzymał, przyszł się odbronem wszystkim, umiał się uzyskami Władysława, ciężyła tylko infamia nad nim. Zaraz na wojnie Kozackiego Samuela do Wołoch, zwycięstwo nad Hrybytą Sekinderaszy, radziwiłło pychę młodego Osmana, wyruszył w krainach pod Chocim, na umiesiali pokój powitał Polaki. Sahajdaczny (Konaszewicz) optimo casu pisze Sobieski wszystkie się jego miał wojsko Zaporskie z nami zostać, do naszego obozu przyjechał, wracając się z poselstwa od króla Jmci, od którego z wielkim ukontentowaniem pożegnawszy wojsko swoje do króla Jmci i pp. hetmanów. Tamże zaraz Mołodcy Kozakowie (Nakaźnego Rejestrowych) zmówili, a Sahajdacznego sobie obrali hetmanem (Dzien exp. woj. pod. P. Sobieskiego). Jak się odmaczył na tej wyprawie, zmówali potrzeby, jakim był być wszystkie czytamy: Religionis Graecae ritum ardentissimus, et plus quam superstitiose cultu observabat; iis qui in sacro sanctum Romanae Ecclesiae gremium se contulerant, juratus hostis; unde jam ante ipsum obitum ejus, impie ejus in Republicam senatus, variis suspitionibus de terra per vulgum evagerunt. Jac. Sobieski Com. Belli Chot.). Religia Greckiej obrządek najtrzeźwiej i bardziej wiecej wiecej zachowywał, względem tych którzy na świecie Rzymskiego imienia, najmniejszy wróg: z czego jak mnd jego czynem bezbożne jego zamiary przeciw Rzeczypospolitej z wszystkich poczynień zaczęte pomiędzy ludźmi czytamy się. Takie świadectwo o Sahajdacznym rostawił znakomity w Rzeczy mąż, wzrosnik wyprawy Włodzisława na Moskwę, jednakowo wiem Chocimskiego między Osmanem a Polską, my dowiedz wyższe mieszo zdarzamy pomiędzy. Konaszewicz wyprawy darami Zygmunta, jeszcze wyczekał obietnicy króla zajęcia Ukrainie z niego, ale kiedy to rozdawało się Sejmie, a skarb drażniony wyczerpanie wielkie Kozactwa, zatargami z Gwardyjskie, odkładając na potem się nigdy wstawić się za nim do Stanów na sejmie, dotyla go zaniedbał, że przekonał się do niemy wiec Polskie, słuchał niegowne zamiary. Podany pan Sobieskiego obraz Konaszewicza jest nazwisko świadectwo wyżej wyżej wyższe mówiąc: Brak lekcji z życia wszystkie zapisały wcale wszelkie nazwiska (Letopis Rp.) Być może że Zygmunt miasto z tronu Szwedzkim, samowolnie w Polsce zechciał się bliższej ze Szwedem nędzy upomnia-

(1)

...spomenia[ł] rozmowami wrócić stoi rzecz. Kaźmirz Mozaczurow, zrażona Komorowina radzieł go to rozbiorem z Krzyżtofem na Lwowie [illegible] w te Stolicy (Czerwińsk) Wtedy Lachiego nie chcieli prawem za pozwie do Moskwy z podaniem na Jabłony Duchowieństwa i Zaporożcow Carowi Michałowi Fedorowiczowi. Uparty wjazdowan Zygmunt potakiwał unie Brzeskiej (1596) i zgromadzone pisze Polskie zgadzał się Włodyce i bo. Ostrogski, ostatny w Kiewie obtarnił Sobor Brzeski przeciw Zygmuntowi zrobi sprzeciw jego Kanclerzowi Krakowskiemu, utrwoni nad prawa Ordynatow majętnościowych, z różnymi wzrastu warunkami) aby po bezpotomnym Ordynacie były sukcesorami Lycee Małżonny Ostrogskich Ordynacji w Polsce (?). Patrz o bacznie na cywilizacji króla tego, czytając owoczesne gazetowania po ambonach Senatow, obdarzania dobrami narodowemi mężnych gościnnych obietnice dany przeciwieństwo Sąsiadzkiemu tego samego i czynności zaprawdę musiemy zamykać się wiek, domyślić się należy, a najmniej nie wiele wyznać, bez który chciał wyharać jasno czynności Zygmunta cywile, znajdzie do tego sposoby w Piaseckim (Chronica) i Kobierzyckim (Historya).

44 Ukraińcy opowiedzieli Tarasia bohaterowie prawy narodowej, my pytamy polskiej Narodu? Taraś jest godny Kozaczej Ojczyzny (Latopis ogn.), starczyć na cele swoich rodziców nie wprawie Ukraińców ale z orężia Ukraińców przeciw Krajowi prawemu, w którego ziemi był gościnnie urodzony, a bić w (z uznany przykład) obrońca za wiarę, który nikt nie śmiał dotknąć ani obdarzał Ukraińcom. Serce Zygmunta Katolickiego cywilizacyjnej Łacińskiej gwałtownie Episkopowie to nie było przedawnione Religii, ale obrażenie Patronatu wielkiego rodu przeciw prawowe krajowym, bo cześć Stolicy był Król, a Stolica prawo dawna; jakiż prawo mieć Taraś Ojczyzny, poddany czyli? jak Archimandryta Pieczarski (apostat Tarasia) prawo rozwiązać tego co należało do Króla i Cesarza? jakiż nad dowolności pewnych wchodzenie w bezprawie lub Monarchowi znieważać ustawy woli Narodu, autorytetowi trudniącemu się rabunkami usposobień Buntowanie krajowców pobłażać? Amatorowie Kozaczyzny jak potomki ich umieszczą na nieprzebaczliwość polskiego rodu, ale żaden jeszcze cywilizowanych nie wykryć ile te brudy podobnych Tarasiowi watażków wygubiły Słowian wolności i najaki cel? opowiadający się za sąsiedzkie ustrzeżone a tych odrzucający się, jak ubiegający się między sobą za bezprawieniem nad krajowcami, ilu ich wytępili sami, a czynności pogaństwo wewnętrzne! Przeciw czas już widzieć ukraińcy bliskie się wielkiej cześć podobni Tarasowi byli i za obcymi między ludem Słowiańskim, przychodzić bałwanie na ziemi naszej, wyznający tylko wiarowych konspiracji a nie krajowców dobra, przy tem zwrotu bardzo nagannego z siebie i z przodków swoich jak nas historya uczy.

45 Nie Kozacy (Kozacy Nizowcy) pracy nie nawiści, bić się ludzie, pić i wszystko zmyślenie to za obydwie zabawy (Bayle). W mierze ich nie chodzi nachwalić; zima wo ich zamiłk nie obtarzeń będzie, to zamówienie idzie na pewne inne państwa, i małej rady kogoś wielkiego nadzieje podejmują (Relacja).

46 Tego dnia (14 Lipca 1632 roku) Stanisław było posłuchanie od Kozaków, którego były te punkta, o których odezwał się na...mi być misją Rzpltej wskazaną do Elekcyi króla, proto w ziemi swojej dawali Votum na Władysława, i znowu życzyli sobie może Królewicz, powtórz aby Religia Grecka miała pokój i nie była turbowana od Unitów dalej prosili abo ich wojsko i wypłata jego były pomnożone, przy tem by dwa wojewodzie Rycerskich były mianowane (Annal. Ms. Kadziwiłł. k. 22) W odpowiedzi ich postanowiono dać w Warszawie 17 Lipca tego między innemi słowa, Potwierdzamy Pan Bóg z tamtej naszej Stany tej zacnej Rzpltej, że na miejsce zmarłego króla Zygmunta III) za zgodnem zezwoleniem [illegible] i obu których to właśnie z prawa i zwyczajów należy obiorą tylnego pana, który zacnej tej Korony Stanu, odobą dostatki pomnażając, wolności i swobody każdego zatrzymywać, i zarówno wojsk tej Rzpltej mocno i nagradzać będzie mógł (Dzieje Narodu Pol. str. 10. przez Kajetana Kwiatkowicza). Ciężka ale sprawiedliwa odpowiedź dnymali Kozacy, bo te żądania ich były niedorzeczne. Wtenczas podobne ze strachu wstrzymanie na sejmie Rzpltej będzie mogło nie wolno było znajdować się na Elekcyi, a tem bardziej wybierać króla, mogli tylko przesłuchać swoje żądania na prośby na sejmy, a nie ujmować tego Kozactwo nie mając szlachectwa żadne rejmować z tymi którzy byli poddanymi a dawać Votum na Króla Rzpltej, w której nie byli równymi, ale podległymi jej obywatelami. Wtenczas zgromadzenia że to robili Kozacy nie z własnego umysłu, ale z namowy Elekta (Władysław), o którym starszyzna mieli lata bardzo zajmować się na Moskiewskiej i Chocimskiej wyprawach, jak pisze Jakób Sobieski.

47 Hetman koniecpolski robra wsia naturalnijszaja o bijcu mieć pobił, i stoją mnie ci (ob. Vita Leop. Ord. nad porohom Dnieprowym) hiedee sotworat. i toho sotworen bje; i postawi nowim wojenstwo, da chranjat brada, wiora-

i Kozaków za innych dawniejszych zajazdy. Byli z Lachami zbrodnie matają, jako nawchodzą Turskij Car zdawca na Kozaków koelnie (Cytuj Relacyą Mjarkowskiego pisarza kom. z poselstwa do Abachima Cesarza Tureckiego w roku 1674 jest ona na Cesarskie miec chodzenie, kiedy i skąd Turckije zesrapt= toko radi sredak istnijen (Rękopis).

48) Zabijwszy w tym roku, jmo: był z Kozaki w Ukrainę i przyjął stolicę wielmożnej (Potyhorska) kn. Ostrogskiego Woj. Wol. pod wodzą Jmnuka; jego potomek jmiewany Sułyma stoi teraz w Rejestrowych Zaporożcach, gdzie będąc znacznym Mistrzem zapisana się z Nacznie bawią; stroszy się potym ale dowodzą nima jumysłnie robijąc z nimi na mnie i sprawiają się z drugie. Wchodzi to tajmne do cross, gdyż miał zjmidka w Wiśniowiec ostrzegł, ale kiedy tego nie się na zbawienie Narodu, miał Chmiel jak każdy buntownik, Jmie Kozacy (Rejestrowe) sobie zgubienie obcowaniem jego złapawszy, wiązanego na Lejmie Warszawy przywiedli. Nawróceny do wiary Katolickiej nieznie katorzhine jest siedzy 12. Grudnia 1635 Pod egzekucyą przy aby Krwita V Papieża obraz stały, jmo od niego darowany, dla jego znacznej zasługi nad Turkami, przy galere Turecka moca swoją wziąwszy, bijąc Turków więzniów Papieżowi chartował w Rzymie) aby pamiątka tak zwycięstwa jego z ciałem jego razem pochowana była. Jmie w ochrimie tak samą śmiercią za Marami. Zatowało wiele Jutimy że ten tak wiele razy na życia ujany Chmielnickiej niepriaciela Państwa, tak haniebną śmiercią z tego ujścia zszedł, w Warszawie katorzhine mu rem siedzy, kiedy w tak wiele okazyach od niepriaciela zachowany nie był." (Pam. Hist. Kochowskiego T. 1 str 288).

49) Ukraińskie podają Jakoby Pawluk zdał się Potockiemu na słowo Królewskie, że otym ma przebaczenie winy, a gdy był siedzy w Warszawie; wtamie to Król Jmość przestał Pawluchowi, ale nie Potocki, ani kto go do tego upowazniał zamiera pisarzy Letopis Ruś). Kiedy go sądzono w Warszawie zawsze z tego odzywał się do sędziów: Wid koho ne ja zrabla, pry tomu i hriechy." To odzywanie się enigmatyczne wprawiało w sędziów niedowrzenie, dopiero po kommunikacji Władysława IV z Kozakami, jasno wyznano nie o której Pawluk zagadkowo wyjeżdżał się: Od Króla Króla to tylko że nadmienieniu że na szczęście jego na znak gatował zaprawostwie i bezpieczeństwie, a w Ukrainie z Bezoskim Maksymil. chodzą namawiał Kozaków do przyjęcia Unii z Rzymem; sami Kozacy o nim powiadali: Oj! Chrystu ne tebe z reski kobyl obrosły wze tackym mjasom!" (Letopis Ruś).

Z tym wszystkim zwodzie sprzeczne wyglądają z dziejów dwóch Narodów „Postanowiony mowi Radziwiłł, traktowania pokoju Kozaków i obrad, chociaż z miejsca pewnego nosić, według prawa, gdyż był oskarżony sprawie cytowany na Lejmie (Vol. Leg. str 425). Do sprawy była obwiniona dana przez niego Pawlukowi, ale Władysław Król sam odmówił się z nim o tamtych niechętnych, abiscie wymknął się z matni niebezpiecznej.

50) Kronika wszystkiej Ekstorgi Chmiela pełna dziwactwa baje o Kozakach Kozaków w Warszawie, zmyśla cała jakie na zawsze nigdy nie istniały, odbiera ich zwyczaje obyczaje wszystkie i Rycerskie nie które (powiedziały dopiero wtedy za panowania) wkłada na plac niedawno zimy dzisiejsze Kozaków mówiąc: Napróżno żony napełniały jednak pomocne, nie Tatarzy zwykłe zabijano mnóstwo mężów, obnażali im boty piersi, którymi pokrywali trupy ich mężów, starzenia parobczy matki, dzieci ich trzodę na siedzenie siadać po trupy ich mężów, które zadymali czyszczenie z mieczami, i tolkie spowodzone pokonywały rycie biedne małżety. Tylko podobny Kronikarzowi nie wiadomość tym Kozaków, jest nakaz Kanclerz Kozackie mylnie ich w swojej historyi (nie wiedział o takiem miejscu potrzeby); na nieszczęście cały ich wystawy, podany przez Kronikarzów, ruina i wszystko tego, kto słynął kiedy z prawdziwie historycznej ze Kozaky Niemcy nie mieszkał, a tylko Kronikarze przenieśli ich z Rzymowi dowiadczony zdrowiem, aby Kamienski z nieskładowy ich rozsądzki bez Mnóstwa ojcowskiego od nich automatowe! Za zdrowiem monety cześć i dziś jeszcze daje się widzieć w Brzozowych amatorskich nowych Nowego Sbrzechina; widzieją one Powodzie że nad Polski nowszemu nieszczęściu Lud dziejowy, zresz szczęścia się bunty, nie tylko dawne spustoszenia Państwa. Kto zechce porównać wyżej nie niżej jakoprzaty Ludowe z obcą nieli, w Ukrainie, zdaty wyżej nie Nowych w Rzeczypospolitej, z okrami ich hani zamieszkałemi na Ziemi, przekona się że

* Za figuryzmem wtajemniczenie znany: Ale mnie namawiał do buntu przy tym wszystkich. Z tem odzywaniem się Pawluka do sędziów, należy porównać, odzywanie się Kozaków na wiadomości dochodzące przez nich od Lachów, Władysława IV. odpowiedz: Kiedy jest ze mną Bóg Panie i z wojsko szable u boków kto z nam bronić obstać za sobą!?....

Powrócić się były tylko na indywiduach dopuszczone nie ich na ogóle bojaźń za sobą Nabierało za kunty Salima, Paschi Rzhanica, Shidaw, Tymoszenko, kozi pod ustawne kata, to na Donie ich brali Car Alexy za podobne występki swoiey i kimiey gdzieindziey, Kozacy Donscy pine Salawandy pod prowodnictwem Seregona Rasyna, nawet się na państwo Cara, majestat jego wszelkie kreiny, podbić kreni mowa Kapitańskiego z przodków wszystkie do Moskwy powracaiące dwie 160 tysiące Moskiego. Car zwitowany polaki z Hanem Tatarskim wszczęli w Ukrainie Karina i Hordy Donskie zrazy działać wdowie aby pomiędzy nowodek wszystkich obcowych państwach. Pawne rozkazy rabienie zbiorowych, uwadowych w Ruskiej chrzcych kinjarkach z ziemi gdzie indziey, które opisywały czasem cały obszar miasta, ustawiały wszystkie na ulice kilkunastu setnie kozaków z ostrzyżonych (Historya króla J. Sobieskiego). Ukraińskie pisarz obwinie 1709 roku pod wodzą Jana Mazepy opisujących pomiędzy dopuszczone na Hetmańczyk w Ukrainie a nad ich drzemi w Batuzynie Anonim podaje. Po bitwie Puttawskiej (z Karolem XII) gubił Car (Piotr) straszną śmiercią kozaków z ziemi i pisał zrazu, nawet i drzewiane nie pomyślał, gdy w Batuzynie otoczył Natura kozak od pierwszej pozycji pierwszy, aż do najwyższych płatów dorwał przejednanie kinzami podwoje, drzemi kozackimi głowki na miedzy podniesione ściany obkładał, i onym ciężarem gniecił i mordował; tak wszystko zgoła aż do wieńcha na ostry stemy cały Natura stanowiła mistrzem wiedzieć. Dzieje pod panem Augusta II str 157). Powtarzamy te świadectwa historyczne nie wiele porównywania jak wyświecania dat władzy, tak nadawanej prawa (legitima), ma wszędzie i zawsze jeśli nie dla bezpieczeństwa wszystko ogólne działa, to podług ustaw jakie ogółowi nadała zawsze, którzykolwiek od niej przyjął, czy zawsze ustanowił.

51. Kozakom zadnia wojska po trzysta i dwa zmysłowe, a nam nikt. Jeśli Jmć hetman zmyślił to tylko strzeba jaby kozy nas dosyć, aber praktyki tegoż dla skonserwacyi nie może. Które to wszystko zmyślone ze ustawienia (ustanowienia) wiecznego zdania nie na wojnie na której nie był, zmyślił dopiero do Leopolstawa, i 200 mil. zł. dał za te, które ze konserwacyi. 250 na Sejmie dopiero Arpikę, ze to prawa pobrano. Nigdy, tylko terminaty. Maią one prawa ich ubogie niemało (Ustawa z Kozakami 1638 roku. Starożytności polskie Jmć. Grabowskiego Tom I. str 248–250. Kraków).

52. Ukraińskie pisarz ze Potocki Mikołaj h.w.k. pomocki (pod Borowicą) wprowadzić Kozakom wkrótce co odzyskał skasowane im zmyślonej ony patenty jakie, od kogo nikt zmyślił Nikomu i gdzie za nato świadectwa? Król Stefan nigdy Kubłe chciał wprowadzić Nikowicz, a Zygmunt III radzących im niedawał. Jeśli im prawa tak Królowie i Stany polskie tamto na stepach i w Dnieprze, a tak mnie chciały zmyślone za wody do swoich chciwości, nie dawało to im tymczasowi prawa do ziemi, która była ustawnością ziemi, do której jak wiemy nikt tylko prawo tu bądź obywatele, nie zaś przychodni hasze tradycyjny się ubijaniem wszystkich Tatarów, lub napadaniem zajednich pogranicznych, napadanie ich prawa hasze osobistych. Zmyślone ustawy stepów mnie Nikowich Kozaków nie miało żadny zasady słusznej, wydawanie ich państwu na osady pane królów dobre zastrzeżone (panis bene merentibus) należało od ich woli, jako ustawnie Narodu panującego im do rozdawania, zaś karanie Nikowiców za napady w granice państw zajednich, jak buntowanie krajowców, było pane Narodowe pane kroki stanowe i godzinne, jako wnabitrzadnych w swojej ziemi władzicielów, stróżów porządku Narodu, zachowanych z zajednimi państwami. Owoż cóż Tatary Krymskie kilkakrotnie upanały królów Zygmunta, Władysława, I. Kazimira z państwa ich wkrótce wydzielenie im stepów na osady w Budziaku, oświecając wtenczas ustawy na kaide napadanie pola Hetmanów, widzimy zamo za stepy do których wrócili przeszłe wzięte Nikowicz, były nie ich, ale na podstawie nowych ustawnością. Owe Tatary pomnożali królowie ze wstępnie kozactwo Nikowicz, Polskie opinują się bronić bez napadu pewien Hordom innych Tatarów za Donem siedzących, nie odebrawszy nie stanowczej odpowiedzi na moje żądania, jednakże zjednawszy Pany potwierdzony pomnożenie się Krymców do Budziaku, tylko Han ominąwszy wszystkie swoich się w Krymie, skarżąc się Hetmanowi na Nikowicz wszystkich do Budziaku, otrzymał pozwolenie Porty pogonać na powrót Tatarów do Krymu, a wtedy ich Kantenina w Stambule, Nikowicz na Budziaku wydzielił Tatary. Te historyczne świadectwa dotąd niedbałe przez Ukraińców wydadzą się dziś powszechnie amatorom Nikowiczowym, pewnie sami Zaporowicz (Rejestrowi) ordynacyjne Nikowicz Kozactwo obrony, zmowie ich wiele cudzoziemcami wtłaczanie, a w czasach burzeń się hetmanych (zjednoczonych zajednów) pewnie tamże byli życzliwymi rządów polskiemu, jak powstańcze na ostatku, nie wiele z zatrzymanemi ogółowi nadawanymi fanatyków, czy prawdziwe Nikowicz stanowczego stanowczego. Powodzą tej prawdy w czasach nawet wielkich Chmielnickich, Wyhowskich, Doroszenków, zostające w dziejach Ukrainy imiona Potockich, Koniecpolskich, Sieniawskich, Flandrów, Tatarów, Kazanowskich.

[illegible] tak to tedy sprawie [illegible] Unii Rzymskiej. Widzieli oni z tradycyi i przejawów ich dobyte ojcami Florenckiego Soboru, Grekami, Włochami, Unicy ich [illegible], jak, nawracani wiarą, pomnożeniem Kościoła Bożego, uporządkowaniem rządu duchownego. Widzieli oni ze pod nadaniami Książąt litewskich rodu [illegible] za Władysława Warneńczyka 1443 przywiązanie do Unii wzgasnęło, za Zygmunta Augusta 1569 na Unii w Lublinie) przywrócenia dawnego stanowiska utrwalało, a nadania ziemskie, dzwoście zasnuty i ordynacje za Króla Unickiego uczynione i potwierdzone od wszystkich królów jak katolickich tak i Polskich. Stanęła uchwała Rzeczypospolitej rządu, a Unia uszczęśliwiała jego inne, wzięła się jej historyą prawami swobodami, wpisała się do Statutu Litewskiego, jakich w żadnym innym kraju w tej Europie nie miał żaden naród, a które pomimo gwałtów czasu dzisiejszego [illegible] Rzeczypospolitej jeszcze nie stracił, Ruthenii, Podolanie, Wołynianie? a przecie ustawione stanowi Polskiemu, Pawłaki, Ostrogscy, Zbarascy, Chodkiewicze, Hetmani Litewscy, Potoccy, Koniecpolscy, Lubomirscy, Sobiescy, Sapiehowie, Radziwiłłowie, Ogińscy, Sanguszkowie, Wiśniowieccy, Zamojscy, Tarnowscy, Tarnowscy

miał [illegible] Kanclerz Koronny [illegible] 1621 [illegible] Metropolity Kijowskiego Greckiego obrządku [illegible] Kijowa, rady jego [illegible] który nie tylko pozwolił, lecz nawet postanowił, twierdząc: że jeśliby który mógł [illegible] jeden pomoc ogłosić przymiarki [illegible] od tego uchylał się, temu klątwą zagroził. [illegible] Kanclerz Rozałowski [illegible] Króla Szwedzkiego dobrze [illegible] [illegible] Metropolity [illegible] [illegible] zatrzymany. Dnia 1. Januar. roku Pańskiego 1647 w dzień [illegible] [illegible] Metropolita Kijowski [illegible] Archimandryta Piotr Mohyła z tymi się [illegible] [illegible] [illegible]

67) Hortensius

~~Kortensius~~ miał z niewiadomości prawki Czaplińskiej, w Rzeczypospolitej z XVII wieku przez nieprzyjaciela zrujnowanej, tych zdania zowie się Czaplicki Dunin, jakoż znamienne Cyceron, Liwiusz zowią go Czaplickiem; niesłusznie jest uchybiać historykom w nauczaniach, jak opowiadaniach stylu czasowi, stwierdzamy się ich do mierności umiłać, tak np. mamy wiele Chmielnickiego listów, które biegają ręk u szlachty, które sumiennie mówiąc o powiększej części znajomienia rzeczywistego przez fałszywe dworską (Antiszambrską), którą my zowiemy spółkę królewską; najwierniej każdy może znaleźć się o tem, przeczytawszy spółczesnych bezpośrednich pamiętników, pisanie przez ukraińców opowiadania historyków.

× 62) Czaplicki wyprawiony Bohdana z Sobotowa [illegible] jego żonie i córkami przestał w Sobotowie, gdzie jenerał przyniósł krakowscy umarła, jak ona zwała się i czyja była córka nigdzie nie znajduję.

63) Tegoż roku (1640) król Władysław IV mianowawszy sobie wojnę w głowie, umyślił był prawdą z Turkami pod chorągwie 40 zaraz zaciągnąć, i hufy już cudzoziemskie począł zaciągać. Sterczyło tylko kilkanaście tysięcy na siłach granicy. Skoro wszystkie poprzednie zaciągi i królewskie szyki pomieszały się. Zwłaszcza będąc zaprzysiężony król, jednego roku nikt nie położył [illegible] kilkadziesiąt tys. Stanął marnie na cudzoziemskie wojsko: Niemiec stoi, będzie im te kilkadziesiąt sto tysięcy ... mówią zwykle o Rosyi, wmówił tenjan kochać, lubo miał na sobie ciała z potwierdzenia (Pamięt. Jul. Niemcewicza T. V. str. 50. Lipsk), Sprawiedliwości pamiętników zowią fabrykami owe projekta Władysława względem wojny z Turkiem; zwycięstwa, ocieczały, zchorzały wielkimi i chorobami, które prawie ciągle w łóżku, mamy stamtąd boje z wyprawami Turczyna z Europy bezpieczeństwa, wojska, hetmanów? Wynikałoż wprawdzie z pamiętników Polskich w Wenecji, te sprzeczne chciałaby odwieść Turka od Kandyi na Polskę, ale Papieża, mądrzejsze, zmiękczyło ich króla chodzi o co innego, a od niej rada, tylko pieniędzy, tak myśleli Papież i Książę Toskany, bo uchylili się od pomocy Władysławowi. Te projekta króla przyjęła na sejmie z oburzeniem szlachta, a mogłaż je przychylić kiedy sam Papież wmawiał w świadomość króla potęgę, co Polski nadzwyczajne straty, a nam (Wenecji) konnejsi przymierze, podobnie król myślał o trzeciej koronie, ale Papież przydał, lękał się buntu (Władysław), któryby wszystko mógł zniszczyć (?), nawet [illegible] się nie Polaków, ale kozaków a Polski, do którego na wodza wybrał wiarołomca z zrajcy buntowników Zbigniewa Gorskiego, przynajmniej 60. tys. tatarów Nirowej gotowie nagrody, nie wątpiąc nato że Bohdan oddała Kozactwo pod zarząd komisarzów przeszłymi wyznaczonych odwiedzenia nad nimi przyrzekła hetmanowi koronnemu, nie zaś królowi. Powstaje dziwić się oburzeniu Polaków, kto widzi jak Władysław sam tamte ustawy, które zawsze z szyme stanowił; jak Narodowi głosił to innego, a słuchać co robił? o, stoczał się wówczas Zbigniew, ulegając zapasy prochu, kul, kurnatu i wszelkiej amunicyi, a żądał odemnie pieniędzy. Trudno opisać co było przyczyniem w tym króla zamysłu oryginalnie? Zawiedzenie wówczas [illegible] Turka, — zgoła zadzierzenie z rajzą Nisowców? Widziano w rok potem skutki zamysłu Władysława jak hetmanów przez niego wybranych czyny, w bitwie pod Żółtymi Wodami i Korsuniem, zaś Kazimira pod Zborowem. Wiemyż Wam wiosnami, rokoszami, wojnami, buntami wielkie [illegible] 80. potem jej braci nie zadali sąsiadom zostawiając wojnę zostawić same niemy z nędzy, dla siebie Mistrzów obcych, przyjaciół potomnych. Niedobrze walczył ni nadzieć nauczyli rządzić na Morskie i Turka? Wstrzymał się piorun Normandyzm małpując zięcia (Czyt. Datny Dzieje Krzyżaków pod Ord. Brandenburg str. 266). małpując wielka myśl politykowa króla Stefana.

68) Zwierzył się król (Władysław IV) z tamtejszem natenczas Polskim zdaniem, z niektórymi rzeczami ... a co się stało to ze wiadomością polskiej od chciwstwa, to wszystko przez króla, zdradę kanclerską, ostrzeżka zbrojnego to Kozactwa i zgubę Ukrainy polskiej. (Litwy. Joach. Jerlicz T. 1. str. 521.)

69) Kanclerz (Zbierzyński) radził: aby Kozackich postaw egzemirowano, jeżeliby nie mniej jednak ordynansów od króla, bo kanclerzowa z żadnych nie nie; same zaś wiadomości król (Władysław IV) Kozaków z pomocy Chmielnickiego odstraszać do posłuszeństwa wymawiał. (Pamięt. Hr. Stanis. Radziwiłła T. 1. 299.)

70) Ujechać to miało? oto wystawił Bohdan twierdzę Kudak z wielkim kosztem ogromnych k. w. k. dla zmocnienia tegoż miejsca Tatarom i Nogajom nadzwyczaj na wypadek Chocimu, Tomaszowa, Kachanicz dnieprowych, by szczęść zabrać po mocy zawsze i przymierzach Azyi nie mogli. Cystawy wodzących z Sulina podmiotny wówczas wyjść zatoki polskiej, wkrótce Zaporze składających się z 600 ciurzmia, a macona dowodzi ich nagrał wbie rozkazał, zaco biły wiatał w Warszawie

71) Nazajutrz (10 maja) tojest we wtorek powszechnie obmyślonemu zeszyły się pp. hetmani z pod Korsunia do Bohuslawia, w widłnie bardzo niewielkie, bo żadnej straży tylko taborem, a wojsko około taboru i dla

i Bratta miał tamże ięi dobry rad, który jam Krakowskie k. w. k. Mikołaj Strzelec ustawnie mijał się gonaczą, a jako i wczasy pijany w kurcie siedział, abrzeja pohy Hetmana Koronnego Kok chciał porazić, nie bardzo go posłuchano, a do tego mnie dobrego nie miał, bo na stajć nie widział dobre i hudy nastrzelnie i tutka był kto od niego, lecz wczasie że to obrzucił stoi (Pamięt. Hist. Niemcewicza Tom V. str. 66.).

73) Na Brzeziu do w. Jolanty podchmielowi Hozacy z wiele swoim obyczajem pocisali się przymierzeniu Bogdana Chmielnickiego Hetmana Wojska Zaporowskiego, ujęzyny się wobec radzić mieście, po Lachu, wybrany mieć towarzyszów opuścić ich i wyprzeć, narzajatu wyjechał do Litgrowa Hetmana Potockiemu do tamtejszego opodegnania Bogdana i Hozaw dobuntu (Diar. z XVII w.).

75. Ukraińcy tak głową jakoby Chmielnicki czyniwszy Barabasz Potocki ispowiedzy, miał wpisanych widział Zbaraż, gwałt jego ciała, a ta wydać miała jakiś pismo, oblicze ale Bogdanowi, gwałtownie nie chce nie wiedzieć się ze sobie Barabasz przez Dziedzinę tatar ostatny miał wiejo zwalić ich nie Wiedzieć w jak winy, a Pohlu Chiep. Te zapewnia nie mają nowotworzone prawdy, widzieliśmy jak Barabasz widział i ani Bogdana nie mógł mieć śmierci tutaj tatar obok nowowiatej prawdy, gwałtownych wojskach.

76 Ukraińcy tak zrobiwszy Bogdana Schaterne wotkowie Ukraińców prawią opowiadanie swego syna Tymoszka na stład Tatarom, jakoby wszego a pilnego traktania przeciw Pachom, stanie nikt z pokojowych nie słynął, zaś ii wojskowi ich widowiskom jest, że kan chrół, ale podług nich wymikami wymierzania się mieli, a Bogdanowi pokojowi Zbiraż ten stamy ciemne i wiodł na ostry, mianowani przeciwnicy codzień zbierali swoje a tęgimi się bez konwiku kto patrzy wszystkie na stanowisko jakie zajmował tam wszechot, dziwić się nie przestaje jak z potoku tak pustą z nich stanowiska żadna z potoku Turcy i Hozakowy (z którymi wszystkie wszystkie się Polska) mieli przy tak ciasne wichrze i utrzymać się w tamtej Lycie. Dziwniejszym jest że w czasie tak zadrażnionych wzajemnych i bojem zaciętych, nie stało nie przeszkodziło się Bogdanowi, ale wszystkie odnosić konsyle.... Dla czego odtąpowszy się Chmielnicą do Lwa Hetmana z nim najbliższym krokiem (pod Zbarażem) ogradzają się wymestrachem wotat: Inne pohły wotatna mnie zguba wicha (?). Chmiel pod czymkolwiek Hetmana Lwa pozwaniem ten Ukraińcy filoz powtarzy wodz polityk odmawiał się zajrzał się ostatnim pawiedzi zkosztowiejąc wzmacnienia, a sbowiem jak? Widownie zabrakło jemu kwiat i wodzów ze parter regis Transilvanos (Gwagnin).

77 Dowodzący hetmanów pod Zbarażem, tamże przez hetka godzin siedząc się, wartowali tak wodz z tabor albo obóz wczasowali i wrócili, a to za wszystkim wodzów tajest hetmanów, Mik. Potockiego, który więcej radził o Kudlinskach i Sołdanskach wszelki o dobre Rzpltej, jakoż wnowy radził opannach, nadobnych mężathach, będąc sam w stanowisku podentych tak mi swoją się nie radzić bolegi swego Mare Kalinowskiego h. p. k. ani innych pułkowników i doktorstwo. Gdy wodz pisma stan ustawicznego i natchnięcia wszelkiego wszelkie, wszystkie hańbę i miasteczy wiernej koronie polskiej (Joach. Jerlicz Litopisiu Tom I. str. 64.).

78 Taka pustoszenie nastąpiło (1648) wojaków nigdy nie słyszano; kościoły zabrano, miasteczy i pamięć po nich gwałtowno, trupowe palce dla pilnienia odsiano, dziwi ostatnie widzieli wojnie, między innymi w Bonisku Stanisław Zaborowskiemu I. Dmha języka tutem wojaczyńskiej, tutaj ich (kozactwa) okrucieństwo było, że pojmanie wielki tyle oddani Tatarom, którzy nie ciekawą kiedy ludzie wnikowie zapamięć. W roku w Olyce na 1200 dan wzięto, a gdzie indziej na mniej dalej zginęło lub wzięto (Pamięt. Mo. Stanis. Zabrzeskiego T. I. str. 237.).

79 80 Dano zwać się nigdy jeniel wojska koronne 27 tys. 40 tys. rozgromił pod Pławcami wobok Konstantynowa. Czego był przyczyną niesmaczny Bekrzeb ks. Dominik (Ostrogski), który miał pomówiona sobie buławę wielką od Rzpltej, do zwrócenia się Hetmanów z więzienia (wskazuje) ktoś wiązniejszy słowo zgwałcony sobą wodzą nicht. Wojsko to nie widząc hetmana co żywo od wszystkiego. Niezwyciężonej tego wiązniestwa, dzieła stał nad obozem bojąc się nań natarcia, zrozumiejąc że się wonim kto wtaki, potem ody powrót nastąpiwszy, widzę się nikt nie bronić opanowali wszystko Pawiec (Hist. Niemcewicza T. V. str. 70).

80 Pokój Chrystusów! — Wszem wobec i każdemu osobna, osobnym. Ks. Mości podległym pana naszego miłościwego, przy zdrowiu dobrym od Pana Boga Wszechmogącego długiej swobody i wolności życzę; a mając wiarę nadzieję Boża, takie. Ks. Mości, że chęć szczerą robisz przeciw królowi Jmci panu naszemu podniesie; a przeto dla tego jest Ks. Mości, wiedząc się wczoraj przed chwilą moje pod Czerwonym przy panu Rektorze Łyskim, jako my pułkownicy

króla Jmci, który jako wierny królowi Jmci, pospieszydź nas domimi, i będzie nami regimentował, dawając nam wszystkim
informacyę. Obiecuje przy tem J.K. Mć wszelkie wdzięczność tym wszystkim, którzy teraz stoią przy nim będą, i będą domy swe
chronić wam, i to wszystko cokolwiek u nich zastaniecie. i wszyscy sami chcycie tej ciężkiej niewoli uniknąć, kiedy czas nad
cie. Mają one was wielkie obrazy, lepiej że w ich sami obronicie. Już nie was dosyć namowiono nie panowie
co tu przy gotowaniu was czynność dobrą woli. Posłowie odpuszczą pańskie raz p. Zołtowski tem uniwersał wydawam
mieszczaniom i wtem obiecie jako wam pełnie obiecuje Jmci królewski uniwersałem chwały upuszczenia i ręką króla Jmci
byli wpisy na dowody, gdzie to mieć wpisał bycie się macie. Nie my wiemy to mamy czynić jako naprzedzej i nad San
domierzem pod kiełbów. Jmci panie wiadomie powszystał uniwersały do chłopów, którzy nie chcieli stanąć i w Nowotarg
skiem państwie wszyscy, np. Mniszkom Marszałek pułkownikiem ich będzie. Tylko proszę ich bycie przez Nowotarg ideę P.
Zawiszkiego nie tykali i tych wszystkich, w których obawiacie na tych wiele. Kościołom także przez aby były zawsze
obrona, gdyż o Boga chwałę, wszystkiemu królowi Jmci wszelkie będziemy. Dan w Czerstynie dnia 22 Ju
nii 1651 roku. (Archiwum Sprawiedliwości Jmć. Grabowskiego T. 1. str 86-7). Wtym duchu Bogdan Zbigniew P. Kazimierz mówił:
kozoł kozołem będzie, szczeb kraban i stym wam szlachtą, nie schrzcie kozo
łem buty, jak ria pisze schodzcie, ale wam Lachom obwiązuje się do Myszkowskiego i Ale
kisiów postów wsich przezwezenia dochody nolamy, a potim Turkowi prodam (Zbio
rzec dawnych spisów Polski T. 1. str 9-10). Jak mówił tak robił, bo samo zamienał i Chmiela Napierskie. wszystkie wsie
Pota jego wniwersała przyjmowały ochotnie pod bitwą Berestecką (zawarta się wyjątek 30. Junii o godzinie 2ej z południa)
Autor P. Kazimierz tak wielkiej dobywania z chłopów kozactwa pewnie dziwił, przeciw temu Bogdanowe
Hanowi wielkie bezpieczny, ani przeciwnym tegoż wielkiego P. Kazimierz odpowiedział: trzeciego kroku mieszczą
nadzieje; drzewiej potem z kozactwem wielkie z chłopów, bo królowi chybiła pomocna szyki Gembickie Biskup Kuja
wskiego rozstawiła i nadworzym żołnierzem insurgentom Kozaki, na których P. Kazimierz rachował się rozpoczną wpólny w
Polsce bunt chłopski, a wtedy on stanąłby przywilejowy masza wydusi, i zaprowadzi nad wszelaką jakiś się jemu podobn. Tym
czasem Napierski chomęt z nabycia Kazimierskich wskrzadowie naprzód, a Kisiel Adam zostawił swojemi radami pana
Kazimierskiego, a Bogdana oraził pod Beatowskiem traktatem — nieodwiecznym.

81 Dał polecenie Chmielnickiemu. Tatarom aby od Cecyna aż do Kijowa ludzie i wszystkie konie zabierali (Archiw.
pols. Jmć. Grabowskiego T. 1 str 341).

82 Zmiarowski był Starosta albo podstarościm Czerkaskim. Bywał on od Króla Jmci do Chmielnickiego posyłany, na radę
i bitwę razy tam dwa wiele. Na ostatku podjął się buntować kozaków, i posłał go król Jmci niekoniec do Chmielnickiego upewnienia,
ale naprawdę na bunty, dawszy mu że 40 albo 50 pugilistów z chłanią, dla tych kozaków coby chcieli odstać od Chmielnickiego.
Ktoś mu to za ostatnim, ale pięty dowiódł go Chmielnickiemu, który zwoławszy starszyznę na radę, komunikował mu cały działo
się on mu na dowcip swoje, ale nadzieja się tego co motodziew buntujący nie ostatek pytał ich: czego tak być powinno? Wszy
scy odpowiedzieli cztoli godzien był śmierci. Toby obrociwszy się do Zmiarowskiego wymówił mu zdradę zbuntu. Co kiedy on przeczą
nie, posłał owszem przejęte schabrągle. Chmielnicki i znalezione z 50 pugilistów z chłanią, które Chmielnicki po
wiesił na stole. Dopiero starszyzna powiedzieli się dosyć zdążali go, ajeno napisz żywego gniewu (Archiwum Sprawiedliwości Jmć. Grab.
Tom 1. str 142.)

86 Jeny Osolińskiej dwa razy w życiu był widzian Tatarz, w roku 1617-18 znajdował się pobojowcem przy hetmańs
twie na wyprawie Moskiewskiej, drugi raz z Władysławem IV. pod Smoleńskiem, o jego męstwie Kronika prze
kazuje: domi bonae animosiorem, in praelio leporem timidiorem fuisse. godziło Tatarom powiedzieć nad wojskiem?...

87 Osolińskie wdowa Katarzyna Sieńska, pojmy Kanclerz Osoliński dostał Kaduka, znał z mieszkania, ojca je
mu Tatar Ordo w Sokie powiedział prawie wiązania (za Zbarowskim Autorem). Zniszczenie potym hardziejszego, bojaźń infamii,
zamęcie i agonia sumienia (?) tak silnie uszkody jego chorobę (Epilepsia) że prawdziwie rzec mieszał na dzień narodzenia, jako
mówi Starosta Witowski do Sinierzego. (Archiwum Sprawiedliwości T. II str 105).

88 Spisała się Chmielem pod Berestkiem nieszczęście (przypisuje wszystkie) powiedzieć że ona nie pod rozkazami hetmana
nów nie stawała obwiązana, ale kiedy go król wyborze, on jej hetmanie pomimo, jak niegdyś Stefan Batory wyniósł, za

zaz jako wolna z bez płaty Stały na wyprawie, Potrzeby było dwakroć[ne] [illegible] [illegible] [illegible

[illegible] Kazimierz Leon [illegible] dostał województwo Krakowskie, za Zbarażem Kijowskie, a za [illegible] Ruskie [illegible] Lubo [illegible] Stanisław Koniecpolski [illegible] Kisiela [illegible] [illegible] [illegible]

Aby rzecz rozpocz. Chrześcian zabujesz, nie za przedajesz, ukrzaczne [illegible] za dobra [illegible] z nie Boży [illegible] [illegible] [illegible]

117) Potomnie zrobił Bogdana szlachcicem, hudawshi mowicą *) Kozaczyzne, Stebelski ich wesmoke dodathowie zmyslenia, mijany cudzoziemcow, Kozakii pisarze pospolicie potrzebami, umiek ugnieść następuje **). Zydzan ich o Bogdanie rodzie, szlachectwie, dzidzictwie nieznie, bo takowego polityca, wczesnie, nawet, geniusze wiele tymy, a prawdy wcale ani wiedzą ***); nie dziwota potem to cudzoziemcy dla cudzoziemcow wielmożych wojowniki Slonjan, nie zaś Slonjanie dla Slonjan! Nadmie ich ponte prudaj krajowce, ktorych obybrzmy pokarali czytelnikowi ob oko ich pochodzenie pochowatly się ze to z celem pisali swoi dla swoich.....

*) Hudawshi mowiąc o Zbarowskiej potrzebie, kiedy wiesta Bogdanowi Hmiel mowę do krola, zaś ozmy wojadek nasty bi wie pisze: wczasek rano krola Jmc pogrzebali (Bogdan), ale wpierod nim przyjechał, p. Stanis. Lubomirski Lowczy w zastąp do miasta Bozakowa, wpadł Lowczy krola Jmci z zyczeniem krotko mowiąc. (Stan. pols. T. 1 str 206) podobnie pod Białocerkwicą było.

**) Podług nich Bogdan pochodzi z Xiążąt Wezyskich Chmielnickich, tuszą go do chuty ks. Sanguszki, nawet się u Jemiołowa w Jarosławiu, zowiąca potomnie z Chmielnickim h.w.k. rodzą Hrehorz Kantemira i biorą go wowinowicz, nazwisko Hrehorz Chmielnicki, tym podobne niedorzeczności, na które zmarnieć potrzeby wchodzić odpowiedzieć.

Mikołaj Wezyk zaś zapanowania Jagiellonow był sekretarzem pry krolu, a potomny Starost Chmielnickie bił się jak kozdy z Tatarami (pod Zastawiem) Mikołaj Starosta. Ojcem był Jan Wezyk Podkom. Gniezn. zmarły 1638 roku. Wezyscy są tylko szlachta polska, zaś książąt Wezyskich Chmielnickich, nie tylko w Polsce ale i na świecie nigdy nie było!

„Michał Wychrzt (Chmielnicki) trzymał w Lobotowie wynk wielki miodu, piwa mocz Browcu, Herbowie odbierając zagarstwem pijących, tak zaciągnął nieszczęście nieprzyjaciół, że nagowili zagarnęli Tatarzynka, który go oraz bowanego zajęli do Krymu.

Chmiel Berka Michał Seruta w Chmielnicku (na Podolu), kto go trzymał do chuty nie wiemy, ale mowią ze nie nad Mielachi, ani zaden z rodu ks. Sanguszkow, zaś w to herbie Hubdank pogrzebanego przez Ukraińców Bogdanowi, o tem w żadnym kirbanie polskim jak o Chmielnickim Bogdanie ani słychać. Wprawdzie J. Kazimir w swoich listach (jeżeli to są nie zmyślone przez jakiego) zwał „Nadwornym Bogdana, ale w Akcie dyplomatycznych dawał jemu nazwę buntownika, chłopa (czy. Instrukcja posłowi Bogdanowskiemu do Turcyi) Chmielnickiego, zaś pogrzebanie Bogdanowi Machiawelowi, my wiemy że Tymisko syn jego Tymisko otrzymał szlachectwo (Vol. Leg. Konstytucje sejmowe w Vol. Leg. roku 1659).

Roku 1624. Stanis. Koniecpolski h.w.k. zawarł Tatarow pod Martynowem, a przez Białogrodzkiego Kantemira dowodzącego wielkiej zmagania bitwy pozostawiono w Hamburku odmownym został z rozkazu Murada Sułtana za przymierzenie z Krymu Tatarow napadu Siedmiogrodu.

Roku 1629. Stanis. Lubomirski Wojewoda Ruski wziął Chmielnickiego Stefana z pomocą straży na zagon Tatarski, odbywszy ich odwiet miał pod Monastyrzyskiem, odemnie i robił, tam potem syn Kantemira, a wnuk Bogdan wcale nigdy nie bywał.

Kozaczyzne hetman znał dobrze język Łacinski, o którym Bogdan nie miał pojęcia, jakże może z nim rozmawiać po Łacinie? podobnie to jest aby wodz tak znakomity pytał o zdanie jakiegoś rzymskiego szlachcica o twierdzy Kudaku dobrze on wiedział? zdaje odpowiedniej było hetmanowi pytać onego budowniczego Bopłana, lub starszego nad kunsztem Rzymskiego.

Pisma mogli po szlachtach mieć w języku Łacinskim, kiedy od nich wychodzący umiał być znawcą mowy Łacinskiej a nadewszystko wprawnym rymskiego obrzędu, jak mamy przykłady w Sztuce i Macieju, zaś Bogdan Łaciny nie umiał, a wyznania jakiego był? Jeden Jan Tatarzyn Kryński pisze do Stanis. Lubomirskiego h.w.k. o ogonie Smyrnskim (nieżyjemnie słowy nazwie przez Dunaj z rozkazu Sułtańskiego pana) dodaje, że malowano przy nim w zarodzie symbolum wyznania Mojżeszowego (Listy z Archiwum ks. Lubomirskiego) widzimy wynik Berka, wuja Bohdanowskiego!

***) Chociaż Ukraińskie gadactwa o chrzcie, nie wyszły jeszcze z pamięci, którzy wiarowało ich wykrzykiwaniom, znać przecież tego wcale niewiedzieli rajmu przyznają potomni. Siła wprawdzie onim ex jezyku Tymoshe jakiś nedzny ezyrk z Lupula, drugi ezyrski przyjaciel wyznaniem wariant, opuscie o Mozenbu Kanonyczka mamy wcale mile dumki ex wspomnienia, które przedtem ex pisarze wiele dziś będą? Żeby miał wcale wyobrażenie dosyć Wydanie wydania, Wremiennej Komesii dla zarobku drukarzy Kijow o jakiemie dziś zamiejają Ukraińcy.

107.

107. Ukraińcy tłc wmawiają że Bogdan był poborcą, gdyż wysłania carskim w Sołotonie istotnie wałczył bezsilny z buntami carskimi w takiej wojennie. Skądał pieniądze tyry, wiadomo, czasu zabrał. Niedobitki z grobu Czechryńce (Sołotonicha wiadą na Cramnickiego, że w tym czasie był wzniesiła, które obecnie pod starożytnym Bohuchwalskiego Bogdana, (za pomocą wojny Tatarów Krajowców za zabicie Kałgy Gatha my Toko i Stadskiego z pred kim tyczeło Lo czotowicha Tymoszka (zapewnienie niewoli Dobrzeńskiej) i nawiła w Tośmine nohe szczodnie słowenyty bozoho chrama. Tutaj wydał wyrok Petro Sytie (Chopis z XVII wieku Letopis Ap.) Sami wojny sąd prostaków jak rozmawiać pomiędzy Tatarami o Chmielnickim?

108. Ukraińcy tłc podają jakoby Polacy mieli stanąć Bogdana, zapomnieli radni najadł ich! Bogdan jakto dobrze wiemy przyjmował się z bardzo z chaburgiem, wodził Polskę, odradzał zawsze przeciw Turcy, Polacy, przez Cesarza Ferdynanda zawiązali myślimy z Carem Aleksym przeciw zabrom, Rozachmo pozbiliśmy między sobą, wojska tatarskie do Polski jak dawniej tego Nogaj wobadzania, nie mieli tedy Polacy, nie dołał się ni ujmowanie Bogdana dla nikt. Ciekli go wabili Sprotta z Kazimira do Lubienic wtedy, tylko pomoktał jurgiem w Moskwie bez przymierza przeciw Cesarzu, przez Krzemieńca stanowienia, jedna radzta wydał do Butarlinowi niejakiemu (za gubernatora) objeścia się Bogdana wojskami chanu carskim w Cechryńce, drugą pojawił się z Polską zmowiąta do wiadomości przekonali się, że przymierzał się i wodził masy tylko na zabicie dla wtasnej korzyści, a coś ciepiał wojsk, puszczanie i nędzę. Z resztą czyn Bogdana wyczajny czy przymierzony stał się konieczny dla Cradonodzy zajmował się bezpieczeństwa, w czasie bytności Butarlina w Cechryńce tak ciągle był pijany że „cdwa mał ustępnie nie wchodził" pisze oraz świadek.

120. W tych czasach dwie wyprawy Lacki z Pan znalazły swoich budowniczych, jedna chwała się Lach wyniosła z Ukrainy, w Polsce zmówiono się w Lesku o stolicę dla krajowych tubylców, kanclerz Wielkiego Koronnego nie czyn Lachowi o 25 miedzi wielkich wojewodzi za miesiąc tyczne wstanowiono, nim rozpoczęto się dzisiejsze nie tożsamości wielkiej, wojny wojewodzi po za Skandynawii. Wszystkie dowody tak mocolnie dowiane do Lacha przeciw Gotu, za niezmiernymi dziesięcinie przypadzenia, że podobna bradnia tamte wydyspatował opowiedzenie Ars Maragow z Litwy, jemu zmowczony z Cesarzu, a inny z Kozakiem wyprzedza. Kto czyta z uwagą Herodota, Diodora Sycylijskiego, Strabona, Polwiusza, Ptolemeusza, Dionizjusza Halikarnasa, Mela, Plinius'a, Tacyt'a, Florus'a, Justynus'a, Am. Marcellin'a jak innych badaczów Niebuhr'a, Sajer'a, Klaproth'a, Linkerton'a, Manert'a, D'Anville'a, Schlozer'a, Schlozmann'a, Boeckh'a etc. inne, mowi z której pozbyć na te niedokonane pomysły jak niedoczynienie dowodów, jakimi chwyci się przebrać im o wykładzenie Nowiejstwa Kalbing'em, Kryzalski'em, Kamerschik'em, Ritter'em etc. Żeby odpowiedzieć dwojnie powtarzamy: Majory dotąd mieszkają w Indyi, tam przed Zoliany Macedonii zowie się Basto-Luna (wiąz Bastarne od Fort, a Pan nie od Pon wodzą) panowanie Bohadan (Bujdar w Polsce) wojna Pan Budan Nena Sale etc. Na Europie zamiast wiadomości starszym od czasu wyjścia dokonywania Awarów czytamy Zeatar, jasny dowód że nie z naszej Bajanów Bajanowie wydali się wyraz Pan. Wymawianie Pan zamiast Pun, wtasnemu nie krajowym tubylcom od Kaspiatów do Dniepru tu i Lach przeszedł się w Lach, że w Sobie i Swiecie wymowne Kiedyś wrzaw Pan, tam nie zamiast tamte wyjadowie Lady i Swiecanie wyrok, i z tamte wielki rozsiła przed jedynaste wiadomie. Mogli Dulebi do Panonii zamiast wrzaw Pan, ale tam wielkość jak nad Cudza Awary, wprowadzili Marcy i Polanie Sudwislanscy brak przeszli od Bajanów Awarskich jak przodują Sedlaki, bez odmowienia nowe i wzajemnie z Bajanami, wtasne tymie przez Dzieków i Francow przechowane w wielkie nie Chrobatowe (dlatego) chrobowa wprowadzie ale z mowy i mowy Pan.

109. Z cechowym ks. Zbawcowich (dziś dr. Potockich) mamy wiadomość ile ok. 1680 Hetmanów Kozac. na wyprawie Moskiewskiej jego kosztem chorągwi Krzeczkich (z 6 tysięcy jazdy); pod nazwiskiem Numerus chorągwi Kozackich czytamy: Kozak na koniu 80, Bohowitun koni 70, Siwko koni 70, Mazepa koni 50, Czerych koni 50, Dark koni 40, które pod Starodubem, Smolenskiem w Litwie wyprzedniej straży Filona Kmity z Granowskiego Starosty Orszańskiego, i wsi Dubrowna.

Pierwsze Borodawa kozaczenie Filon Dzwdrzeja prochodzi zajmowała, czystorowy Ruskiej w Dniepr potopionym Chmielnickiemu przeszedł wspomnienie (Chelopis).

110. Bogdan podejmywając Hanzią wszystkie Polakom, a boje się przebić go jak Barabasz to miał wielką miłość wtorzaturze, przeciwni Tatarów Budziackich wyjazd jego ziemi Mazyc (wiosna lat 15), zawiązał do Budziaku, a do Azja

wojsko, wieli ty Hanckie wybrali tajemnie działać z Chmielnickim, wtedy cirkę rozsany tobie, tera jako zakład wiernosci twojej za-
stanie, przez dwa lata na Sadowicku (Sadowicku z XVII w.) Od bitwy korsuńskiej rozstawała Marya dopiero z pod Konstantina
nad Rudzianką ale bitwy wtej bitwie polecił Handzia (wiadą Lanckorońskiej), smutniejsza stała się zmysłość Maryi. Pod rzeką Bo-
gustawiu, gdzie Maryi rozstawiony na straży ukrainy Jozyp Hłuch pułkow. Umańskie z Siecha (pułkow. Kalnickiego po zgonie Skio-
pki) dwoch krewne boje z Rudzianami na Sinych Wodach i Czarnym Brodzie, wreszcie ostrobrzeg nabla lub stolem Ma-
rye dla wiecznego syna, lecz straszny go wtedy, sam z ostrzeg nie zan zakonnicy życie, a Maryá z rozkazu Hana Krymskiego
Selim Kiraja (nachodzącego z pogranicz Besarabskiej) miejscowościami, takie się srodek jego serca. Ciało pięknie w Bakczysa-
rajskim haremie stworzona w rynsztok zostego pisarza nie była Potocka, lecz córka Handzi Rejestro. Kozaków pułk.

113 Bantysz Kamieniecki strzyżony list Bogdana pisany pod Zamie nie do Karola Gustawa, wyjaśnia na dowody że
Chmielnicki był wrogiem a potem biegłym towarzyszem; ten list Paweł Piotra, który jedne tylko między Kozakami umiał pod-
pisać, sam Wyhowski kazał Kozakiem nie umiał latynizować, o nim nas pochopowa jego korrespondencja z Radcowym, które-
go powiata w Ordynie był Hetmanem Piotra.

114 Lubomirski Jerzy Marszałek w. k. Dzierżawca, pomaga, wmiedzy stanie, zebranego kilka tysięcy żołnierza, na-
miotu krolla (J. Kazimir) ciby do Polski powrócił (z Szlązka), do którego (również zimy. wbie niewoli Szwedzkiej) zwrócił powro-
cić nasi, i tak po P. Bogu wnie stanie Lubomirski wnie stanie nazwać się restauratorem wolności i tronu Krolew-
skiego (Radziwiłł T. II. str. 407.) Podobnie jemu odmawia się hetmana litew. Pawel Sapiecha, oba ci wodzowie pieniędzy powołali
stanęli i wojsko do konfederacyi Tyszowieckiej.

129) Dobrał sobie z wyjmowych, bywanych, pastuchow i najmitow pełk piechotnyj, nazwi mi mowanemy jako Dejne-
kowy kotnyj to pełk miał wsobie wiele towarzystwa z dobrym i chrześcijańskim sumieniem i orężem dowijny przy-
bieżnym, na tilky z chatynami, kosami, kijami i z resztą dobytku i rzeczami wielkich ludzkich kotowymy (Wete-
rko w Letopisie T. 1. str. 328). Z takimi bohaterami wyjechał wielaży przeciw Wyhowskiemu ów zmyślony Bogdana pod-
kownik Lithuanski Pieszka (ruko), zatwany przez niego na hetmana ukraińcom, wkrótce się pokazał, to wyjmy za i myśl
potrzeba był wisielec!

130) Dziedzinka Fedor pułkow Ostrzanski Wotrzyje ow Bożyca, był stajennym w Korcu u Samuela ks Koreckiego, za wyjś
ciu szpetny nachodząc cztery a wnie czarnego, chciał na Nie, gdzie schwytawszy się wrzemiosle dał sprzedanie dobrowolnie w 1648,
tegoroczne zebranie. Co ono Siesko dowiedział się to dziwnie podaje. Dziedzinka pułkownik stary cztek, który Mozaka
nie od Leszanki do Wyhowskiego (Ian) przybył, tamże rad był zwrócić z ochotą sprawiwszy cały dział cyta przyjęcia. Był
na tej wojnie Kozak bej, lecz tam nie do pijaroki, ale rozmawiwszy się z Wyhowskim odjechał, a Wyhowski dawnym trybem
zmyślony się zjadł, potwierdzi się i zaraz chapnął. Dziedzinka zadrowie pisanego hetmana (Wyhowski) przyjął, upatrywał mię
sza aby go zabić, i przypadły rozmyślał do swego chciał wyjechać z nie tych. Wyhowski tymczasem wytrzymany się zamiarów, i
postępni przypadły wziął na konia do Kozaczyzny wnocy przyjaciół. Dziedzinka rozmawiał się Wyhowskiego zabić, powiał wrotce
Leżysz robako szczo kozackie chrom Tatarom i Lachom prodajesz, nieczorta
Endrzej chroszczi liczyty! Tak Wyhowski ocalał (Akta pamiętn. J. Kojmina Suwinina T. 1. str. 339.).

(XIX 119) Z Wodą niedaleko zatwierdziły Stany na Sejmie, Kozactwo na nich znijść ciągnęło się; nadewszystko przy-
my ciąż wojsk Kozackich zgrzeszenie: Na szczęście wy mnie tak stawyte tuju zhodu? ja
z niej bacze Lachom krywdy Wzrowny w korzyść, Ukrainie na dalu.
Toj Niemec (K. Kazimir) wydno zhubyt um, czy ne maw jako zrodu, z bez-
sytnyj w Polszczu Ordojuna, a Moskwa na wsich tilky czatuje
Ne dutrzeż but z nami zhodyt trzyś postarom, Odu rozsy-
ty, Moskwu prochnaty, a chto ne nasz Lbiste wid nas! Z nym
to Kazimir nawarzyw Polszczi i Zaporozi kwasu, koty's budi-
szczi wypjut nazdu z chron!..... (Kijowia z XVII wieku) Nowszimy Zaredniej pory pomiesał
wstaw ciężkiej jak owocowi mostnicie ogrodu, zamiast wszystkiej wyjęczyny się od dziejowych pismaków.....

120 Tego miesiąca 4 Januar. 1660 z) drutu w Jednego Wyhowskiego list Zapor. który na ohe strony i na tej

i mu [illegible] nadawał, cesarzał (Cesarza) za Turczyna wiedział, i wiary [illegible] nie [illegible] [illegible] za nowiny tak u nich jak u nas [illegible] [illegible] [illegible]

prawdzie że sam prawd jest to rzecz, że Narodowe wrzały wzajemnością.

128 Wojsku za lat trzy należało się 20 milionów, tj. rok. Związek Jurgowy zgodził się na Komissyą rewizyjną wyznaczoną przez Sejm dla przechowania swojskiem) za 9. czy 6. milionów, ale nie dał mi Senatorzy tytułu wiedzieć się.

129 W czasie bitwy Niżborskiej 1500 roku Jurzycho zamordował się zejścia ocalić się od śmierci wstawić Cesarzem, stracił stopień Hetmana i orężem mienią bitwy Tatarzy (?) sam wstąpił do Czarnych pod nazwą Gosłowa czy li Gedemina. miejscach jakiś czas w Żydyczynie na Wołyniu, potrzeby wtórzył się po ukrainie jako Referendarz.

130 Zajrzeć p. Regimentarz (Machowski) jest się Zarania (Wyhowskiego) należało mieć conferare spółnikiem, ale przed zwiększał dwojaki wstąpiono zdrowiu, jak wiadomo (przez Samuela), rad się Porte tarbi J.M. mogli dla tajnych (listów) Napisano Wielkiego wymowie ojciec jest w istotnej Matki Boże syn, pokarzesz skąd przybędzie, jak się dostać za Dniepr; kto chce przekonać się opowiedzenia Wiśniowiec odrzutowy do Herbarza Niesieckiego.

130 Wyhowski radził tylko buntowy mówić spotkaniu, pokazało się że przy niej zarządzał więcej z stanu miał. Podobno on z rodu Tatarów Krymskich, jego przodkowie drugimi zajęczy wnuczki ojcie Ks. Michała Wiśniowieckiego urodził w Ormuchim, stąpiwszy się wszelkiej wchodzącej nadwornych starostów Ormuchich, stanęli się, z czasem za stanowy władzy za odmawiania się w Ostrogach przywalił się Baranowscy, Bohatyrowscy, Czaplowscy, Didkowscy, Mokrzanscy, Suchowscy (to z ostatnich domu Jan, wyznania wschodniego, który na Chatyniu w Kijowie mamałyga (pisarskiem) zrobił, jak mówią mankament (fabrykuje transakcyi czy testamentu), rano wiadomy w Kijowie miał być surowo karanym, lecz za wstawieniem się Kisiela Adama czy Andrzeja Firlejowskiego umknął z więzienia do wojska i pod Złotymi Wodami wzięty czy sam przyszedł do Chmielnickiego, i został jego pierwszym doradcą. Bogdan przy zgonie zalecał go Kozakom na radcę a starego przyjął go opiekunem Jarymie jako zgodnemu z Bogdanem przybrate Daniela, lecz Wyhowski nie chciał być hetmanem jak radzą Kozaków, a ustawszy nim zapragnął swoje mocodawstwo odzyć tron senatorską, jakoż obrócił się ze Siecha, który jako wiemy najczynniej pracował nad przyłączeniem się Ukrainy do Polski, tylko nie natrafił jak Wyhowski umiał z Bieniewskim uwadze w Hadziaczu. Wzmiankę tu dodał że han Krymski Mehmed Girej zdaje wojnę, na tę wiadomość mówiono mu Kozacy Boja roskazał dziadom powiedzieć: że jeżeli nie jutrzenka się z Polską, wtedy ruszą z pomocą ukraińcy wyjedzie, a Kozaków wyciąć. Czy to była nietolna obietnica Chana, czy dla wstrachu Kozaków zrobiona, jak o zgonie Wyhowskiego zastanowiony czy nie stanowiony, zostawiamy rozwiązanie historyi; to tylko jest pewnem że Tatarzy najwięcej wpłynął do wzrostu i znaczenia Wyhowskiego był jego sąsiedztwa wrogowym (ob. Jerlicz T. II. str. 88-93) a wiemy skąd inąd że Tatarzy mieli w Polakach niesłacionej wojny imię, w Kozakach wysokie poważanie.

131 Syn Bohuna kupiec Mężyński rozgłosy wrzaw powstania Turasia 1630 roku dostawie Chmielnickich do Taborowa przyjął a Powstanie zmarł wnuczka wyznania nazwisko Bohunowiczki. Sejmowy Jan Gurowy mógł się przy Cudnowie pomordowanej w Chwastowie, stąd wdowy się wkrzactwo Nowe zostali Sturmyna: w czasie buntu Bogdana zabrany przez Hamowicza pod Kozaków pomiędzy Bogdanowi od pomyślnych wiadomości, później nawarciem jego syna Jerzymi. Wprowadził wjazdowi pokazują jego herb, lecz nie wiemy z jakiego dziadu godobyć, gdyż od Bajnochiego do ini nazwisk nikt w Polsce podobnego herbu nie miał ze swoich.

131) W Tschopenie XVIII w. czytamy: Sierko czuchnie na powrót Czarnieckiego z Siedmiogrodu, uciekał od schmytał się niedawno zawojowanemi napadł na pozostałe Czarnieckiemu z kilku obwodzi składających się pod wodza Mazowieckiego w Wołoszczyźnie. Po krwawem a bezskutecznem dobywaniu Mechowskiego (warownej go zdrajca Polaków), za nadejściem Siedmiogrodzkiego wracającego od Moskwy pozbawiony, stracił bunt przy szturmie sam ledwo uciekł uciekła.

134) Stefan na Czarnej Czarnieckiej zaraz stanął wojskowa w obronie Stanisł. Lubomirskiego Wojewody Krakowskiego pod Lwowskim 1654 był pomocnikiem, pod Kumejkami 1655 rotmistrzował, pod Ochmatowem 1644 dowodził wymodnij stanął obrona z wiosną Konicpolskiego h. w. k. pod Żółtemi Wodami 1648 radził Stefanowi Potockiemu oddać hetmaty Kozakom i był wtedy wojewodą w Bracławiu. Brzeskiemu dowodził wymodnij straży, pod Białą cerkwią pułkiem. Wreszcie pod Lwowem mianowany nadał rzemieślnik, sam Zygmunt zwycięzca Moskiewskich, Szwedzkich, Siedmiogrodzkich, Kozackich mało stawił dla historyka spadłem przez odwagę i buntowy duma. Powolny ustępnik dawał dowody wierności wielgodnemu ojcu królowi, chciwy Cesarzowi i otoczeniu hermetycznie zgasł się za nimi do grobu, urodzony i wzrosły wrzaskiem

chêne braterstwie zdaią nie smakował o rownicie, a stonał się nimowolnie mocie nam dziom (Ol. Dziennik T. II. str. 332-3.) jej mieszkańców. Ow chciwy gwałt co to nie czyli nie z rzeki mówi, ale czego co bolę powstał, nie czuł boga i upadającej wolności braci jak sługania ich (Tenże T. II. str. 222.) a mieścić z nimi w pokoju i na rzeki walczyć dostojeństw mieć dostojeństw i dostatków. Cudzoziemiec nieuczy obywatel spiewając onem swój hymn tolerancji:

Kto skroi swój kroka z Boga się boi,
Ma szablę, konia, o uszy nie stoi.

jak tych dowcipnie warunków odpytany czytelnika dostateczne

13[illegible] 15[illegible] Wilmenia Nizowych Rosjan w 1503 roku skończyły się wytępieniem Ukrainy Zadnieprowskiej pojawiło Cesia Aleksija Michajłowicza 1667 z Traktatem Andruszowskim, rad pomoc niedwiedzia pozwalał Rosje buntowne nad opanowaniem Ukraińców, Warszawa przez nich chciwie wspomnionych godzinek, Carowie nabyć Ukraine. Za burbuny nasza potęga Nizowa żyjąca z tupieństwa i zwodzeń wyprzytomiała, nabawiły ducha i sztuki krajowej, z niemi takomstwa do tupienia zaczęła wreszcie wyganiać sąsiednich władców, nastąpnie podjęcie do buntu krajowców, którym pomagała wysłał dla Ukrainy wolności i nad samodzielny, byle zniąć zajmie działali. Stoche a ciemne masy krajowców kupiąc się pod województwo Rosjan, biegły na oślep zabijać miasta, tępiąc Lachów, sami nie wiedząc mało i dla kogo; aus rozwiną zatoczenie działania, Ukraina została innego władzy wasalnością, Ukraińce poddaństwem Rosjan. Trzydzieści lat upłynęło od śmierci Bogdana miała się Bantyn Kamieński a ilu krwi pomiało się tam odzie ona stumieniała się za ojczyznę. Czyjaż to krew kto ją policzył i dla kogo? Zwycięzcy od Bogdana przez trzydzieści lat pijaili Rosje za pomoc Tatarom jasyrami z krajowców wyjeżdżali ich podatkowaniem na ciągłe między sobą obchody zabojów, poddając Ukrainę władzom zgubnym i zdradzając ich, prowadzili dowiej mieć i spustoszenia na czułych i niekanych przez nich krajowców. „Prawa pontanyny historyka, którymi zwycięża się Mata Rosya, zniknęły przed niespodzianką władzą hetmana, Na pytanie jak od kogo minęła te prawa, zaś to w Hetmanszczyźnie zyskali Ukraińscy Słowianie, ocem w Ukrainie zostali Nizowi Rosje, rozstawiamy rozwadze czytelnika.

13[illegible] 135. Traktat Andruszowski (1667) przymienia z Moskwą dokąd 13. przyciągają, mocą którego Siewier Czernichow i Ukraina za Dnieprem na zawsze, zresztą cały województwo Kijowskiego z samym Kijowem na dwa lata Moskwie się dostały Moskwa zaś prawowita Połock, Witebsk i całe Inflanty polskie. Obie strony zobowiązały się robić do dania pomiędzy Turcyą i Tatarom i do utrzymania przez ten czas pewnej granicy wiewystępującej. (Albertan. Dzieje Królest. pols. str. 233 wyd. 1766 r.).

13[illegible] 136) Przymienia z Moskwą do 1693 roku trwać mające na wieczysty pokój przymierzone, w którym zawiera się do traktatów Andruszowskich król Moskwie ustępuje Smoleńska, Czernichowa i większej części województwa Kijowskiego, jako też i ziemię Siewierską, przy tem obiecał się płacić do Carów Moskiewskich tytułów tych ziem nie używać. Carowie także przyjęchali za strony swojej 200 tys rublów zapłacić i przystąpić do przymierza z Cesarzem, królem Janem (III) z Rzpltą Wenecką przeciw Turkom i Tatarom. (Albertan. Dzieje Królest. pols. str. 264. wyd. 1766 r.).

13[illegible] 137. Oskarżano Lubomirskiego że chciał zaprowadzić nad w Polsce jako w Anglii utworzyć Oliwie Kromwel, a to po ostatnim Sunin i swoje zamierzenia zapryszał. Z bajki znać przeszłość do dworu dla gorszego oczernienia hetmana, bo kiedy Zaraźniej wprzódzie mojej mówi Ne tutiez z buta postrzeżone, to można na pewno zmiotkować że ni Lubomirski ni Teteza z Sirką nie myśleli oprzymuszeniu, a chcieli usunąć czy poprawić co widzieli złem w Narodzie, bez wprowadzania nowatorstwa, które im bezwątpienia nie udałoby się. Co do zarzutu tego współczesny mówi: JMC Pana Lubomirskiego niestarannie a niemożliwie zgodzono, bo bez sejmu zupełnego, a to wszystko za bezbożnym cztowiekiem Prazmowskim Księdzem Kanclerzem, nad którym aby w cyrkle znaczna pomsta od B. Boga na nim samym zdrajcą tytła zostana (Jerlicz T. II. str. 114.)

13[illegible] 138. Jak myślała i tego żądała szlachta, ostatni tegoczesny pomiąc swoje widzimisię dał jej nazwę „Szarańcz" Tak mianował Rzeczpospolitą co zastawiało Europę przed dziwą Nową, ojczyzną w całej Europie znalazło pomoc siwość ducha etych wielkich jakimi szczycą się dzisiejsze cztowieczeństwa, zaprawdę niewzgrabiem jest dawać nazwę szyderskie w zatem znaczeniu ludziom. Gdyby tymczasowy [illegible] traktat z uwagą mowę Jordana do J. Kazimira, Rajchowskiego punkta od Świętego Związku, przekonałby się że owe szarańcze i walczyć i myśleć umiały [illegible] nieprawdziwie niejak progresiści

dzisiejsi jednakie wystawiało im jedno i drugie, zaś czego brakło, próżno o to [illegible] pytać.

139) W czasie trwania Świętego Związku Sierko pozostawiwszy się z nimi przy Janie Marcym, zawarł tajemną umowę z Lubomirskim, mocą której miał Sierko z Czartomlicka Siczą przestrzegać Hana i Sułtana przeciw Moskwie, Lubomirski ze Związkowymi i Sierko Zaporożcami uwięzić jakiegoś dworaka (Spółka), sądzić sejmem, króla detronizować, a w Polsce utrwalić nad Rzpltą prawa podług [illegible] w Rp. i XVII wieku

140 Podpankami nazywał Sierko kozaków zbogaconych nadaniami ziemskimi przez J. Kazimirza jakoto: Jerzego Chmielnickiego, Piotra Doroszenka, Grzegorza Bonachowieckiego, których namiętnie nalubiąc przez pogardę zwał: Jurkiem Doroszką, Borowiko.

141) Wyraz Sicz (zasiek, zarumbla rdzeń) jak znaczenie jego odnosimy do odległej starożytności dziejów Słowiańskich. Towarzyszą te lasy i góry są schroniskiem Wendów (Słowian) w których przebiegają wszystkiej mnogości tłopowstania Jornandes i Prokopius. Czytamy w dziejach te Hordy Azjatyckie wchodząc do ojczyzny naszych praojców stawały i bytowały w kozach czyli obozach jak Scytowie, Hunny, Awary, Kumany, Madiary, Mongoły. Podają Kronikarze że Polanie (Naddnieprzanie) wojski za sobą na wyprawach wojennych opłotkie Polanie (nad Wisłą), Czechy, Zaporożce używali wozów nazywając ich szyk taborem (prospugnaculum). W Rosyi pisze Manchochi co u nich zasieki znaczą, to co od Tatar czyli Kozaków opowiedzi; idą te zasieki na 30 mil wzdłuż przez lasy i pola, jak się trafia mając przed sobą przekopy, banty, a gdzie się trafia droga, brama. Do tych kiedy wiele o Tatarach przyszedłszy, biorą wtrącenie rusznice i broni się przysłu (Historya Wojny Moskiewskiej str. 24). Hordy Azjatyckie czy Zadnieprskie Cudy były wzorem dla Nizowego Kozactwa stawiąc zasieki (Sicze) nie mamy potrzeby rozwodzić się nad tem, to tylko jest pewnem że kosze Azjatyckich przychodniów podały myśl Kozakom Nizowym podobnie przed napadami Tatarów umacniać swoje siedziby. Ukrainofile biorą Lithuanizmie takich po Ukrainie zakładanych Siczy, ale niedorzecznie mówią, bo te w byty nad Dnieprem robione miały charakter odmienny, nazwie Sicz, zaś te oddalonej były od Dniepru są zamkami grodziskami Horodyszcze (to jest obwarowany wał wsze-dziwszy jego na wysypie zamek czerstokolny), jakoż nadalnich miejscach powstały później grody zasadzie Kozakami: podobna Sicz budowano tylko na większy rozmiar, bo tu mieściły się w niej nie setny, ale tysiące ludzi zbrojnych. Taką Sicz głosną w dziejach Ukrainy widzimy w drugiej połowie XVII wieku nad Czartomlickiem nieką na lewym brzegu Dniepru, której w swoją drużynę był zaciągnięty i wodzem Jan Sierko, nie mamy dokładnie oznaczyć czasu za życia czy po zgonie Bogdana Chmielnickiego słupiło się w niej pierwobytych Ukraińców Rycerstwo (mieszczące Bogdanowi i Hetmanowiczowi), którzy te głosny w dziejach Ukrainy Naddnieprowskiej dowodził (do 1683 roku) wojownik. Jak w Hetmanszczyźnie skupione masy dzielny się napuszki np. Umańskie, Czerkaskie, Korsuńskie itd. tak na Siczy pobudowane duże domy mieściły w sobie setny pułków Umańskiego, Korsuńskiego, Czerkaskiego itd. Ta Sicz Czartomlicka zwana Stara istniała w całej sile i kontrolę do czasu wojen Karola XII z Carem Piotrem Alekscjowiczem; w czasie powstania Mazepy przeciw Moskwie zbuntyk ją Rosjanie pod wodzą Jakowlewa pułkow. nojs. rosyjs. i Gałagana Wołocha dowodzcy kompanijskich Kozaków. Pozostałe z Sułtanowskiej i Siczowej bitew Rycerstwo założyło Kosz na prawym brzegu Dniepru (w Kamiennym Bazarze) pod wodzą Joachima Rogula (Chmielnickiego) Kabaczego Siczy, ale zburzyli go (1711 roku) Buturlin Gen. m. ros. z Piotrem Skoropadskim i zmusili resztę ocalałe wbroje przenieść się w stepy Tatarskie pod wodzą Kosza Hordijenki (Konstanty Czyżewski hr. Ostrya) gdzie założono Kosz w Aleshach, potem Kanem Krymskim przez lat przeszło dwadzieścia. Za panowania Carowej Anny przeszli Siczowicy 1733 roku na pogranicza Polskie mówi Kosmaniecki (Rp) i wzdłuż Kosza nad nią Dopolna nazwaniu się Nową Siczą. Oskarżają niesłusznie Rycerstwo Nowej Siczy o udział w Kreci Umańskiej (1768), my z pism spółczesnych świadków przekonywamy się dowodnie że Katarzyna II Carowa Moskiewska obrażona za odmowę Siczowików Krzywotnikowi robiącej konfederatów Barskich jak przyjęcie im czy jednonyślnie, polecita (na prośbę Rumjancowa Zadunajskiego z jego nawiści ku Siczowikom) Tekielemu Gen. maj. ros. zburzyć Kosz Nowej Siczy (1775 roku) we dwa lata przeszło popiórzym robione Polski. Miejsce gdzie były niegdyś Sicze Zaporoskie dziś obwy przechodzień depce bez cześci z bunty groby wojowników, co zaległi stepy rodzinne w obronie ojczyzny swoich praojców, by zagłuszyć nawet i wieść o nich w ludnej pustyni pokolen....

142) Nerwat był król 2 tys. kozaków na czele z batalią (pod Montwami) przeciwko szlachty i wojska Zwiazkowego

(i nie wasale)

nad którymi miał Jemiołę pułkownik przemocy Czop, danny w Ukrainie kontynuuje, i tyle [illegible] litwie nie mało potrzebił i wyjeść, sam pułkownik wymknął się, i za pomocą na pogorsze stał, przypatrując się jak Kozacy rozgrabiwszy [illegible] Mantwami). Przypadły [illegible] z tamtą stroną, utrzymywszy mu pieniędzy na ruch, strzelił i zabił. Zostawiwszy [illegible] za sobą nie należy kary złość nie wyrzuta (Diarium w Lit. pom. S. Kazimira T. II. str 301). Na którą rozprawę sam król przyjechawszy do Lublina, hetmanowi swemu (Jan Zebrzydowskiemu) się na obronie prawdziwe [illegible] oświadczyć (Teatr str 384). Którzy tegoż tamże [illegible] na tego mogły przypaść [illegible] Lubomirski, Janiszewski na zawsze usprawiedliwiwszy, że te [illegible] po śmierci [illegible] [illegible] w majestacie [illegible] Czop, kozak pułkownik, który [illegible] przy boku królewskim był, to za [illegible] w Ukrainie [illegible], który wołał do króla: Ukrainę też wiesz, o toi go masz, jedź go, a ty panie Lubomirski nie zabijaj nas! (Teatr T. II. str 111). To legenda głoszona po kraju [illegible] [illegible] a koniecznej rzymskie króla jako [illegible] [illegible] [illegible]

innych opisawszy na pokrzmiejące karta, pustoraty, kutary, kaski, jeźli usiamował ruska godność ich dostojeństwy, nie wminie dla imion i czynów pogardy.

148. Sierko zajźrzany nakrymskiego Hana za wkroczeniu Hordy z Janiczarami Turskimi do Polski, oderzyć pokrzt nakrzmiona podrzadzalowie swoim Tatarom (Kozakom) na Krym, nie widząc o tym że to nczynił na rozkaz Sułtana Tureckiego, z którym wczychmiarowie kaźdy ich za religijąk Chrześcian Muzułmanami (zatym podobno wiąz krzmienie potolskie?), Na pogranicz wpadnie kniona nation w Polsce. Sierko nie wątpił że wejście Hordy do Polski było za wiedzą króla i Spotki, bo przed wystąpieniem do Krymu Swarki mający nie drzewnich Mołdawii na stępach Sanzeńi, tak do relacyi polskiej deputowanych mówił: Nchidni naszej Wełmożi zaprzedały Nemoti (P. Karmi) i wyjadą za z wozokamy, ta proty wojsk rodynnieyn krow, szcze jim no Zaporoze kołka!.... ale poky stane dzwy i szabły nie damoś!.. (Relacyi z XVII wieku).

149. Ukraińskie pisarze Jeremiasza jako zdzy nawet w Ukrainy, co gorsze jego Polacy zrabowali w drodze i zabili (w dzy 1665–1666 latami?). Że wszystko spółczesnych dowiadujemy się że Jeremiasz w roku 1667 miesiąc wszystkie majątki na Wołyniu *), w roku 1668 jest w Warszawie, gdzie robi domagę z summ swoich na majątku ustanowiony, konstytucyi Sejmu Warszawskiego, w roku 1670 zwrócił się wspólnie z królem Michałem (Wiśniowieckim), jak świadczy list Kozakowa na Ossowskiego w imieniu króla do niego pisany, na czynności w Senacie, jednomyślnych na dwory królewskim, zaś w szkodzie polskiej szczególna gwałtownych Wichmenia Dorosienki w Ukrainie, jego poddaniu się porcie Ottomańskiej, zamiary Jeremiasz wyjechał z Ukrainy; za naleganiem króla Michała wyjechał on do Mołdawii, gdzie traktował przez Hospodara Mołdawskiego z Turcyą nowe wojnie i Polską, z wielkim jemu przez intrygant Wysoki rezydent polski w Stambule (sztormik pantyę francuskiej w Polsce). Jan Sobieski h.w.k. nie widząc o celu wyjazdu do Mołdawii Jeremiasz tak do Ossowskiego pisze: Jan Bóg na nas wiek jeszcze nie gniewał się gniewał, boję. Jeremiasz, który miał podobno zrobić (mając tak u Hanenki z tajnych ludzi (Kozaków) konfidencyą, że jemu gotę membrany gwałtowały z podpisami swojemi, aby takowy więzy nimi a kapitą najpierw brakował jakiby sam rozumiał) z desperacyi ostatnie robi porywanie kwoty od cesarzów za granicę do Wołoch wyjechał, gdzie nie myślnie pod protekcyę Cesarza Tureckiego się poddał (?). Dowiedziawszy z Hanenchiem pogodzi (?), a na nas cała obróci się wściekłość. Przyjęty od Hospodara i Patriarchy honorificentissime. Mając od niego list bardzo żałosny; wskazuje się że gwałtowna desperacya zajęzyny wynalazła, który wiele dobrego myślał. Jakoż jemu się dobre przypadnie jego zamiarowie. Chce wyjść Apologia, w której ma wyjaśnować wszystkie dzieje Rzpltej, i który umyślnie wojnę hoszcha z nami prowadzą. Potem o tym miał po Kurzańcach nie temu zabiegać i starać się o środki odwrócenia jego natarć, który jeźli nie hetmana, pewnie primus Consiliarius będzie u hetmana Zaporskiego (Jan 13. Augusta 1670 roku. Spominki Ojczyste Tom II str. 325). Widzimy że Jeremiasz żyje, jest posłem króla Michała w Mołdawii, tam wiemy jak wysoki dostojnik [illegible] u Sobieskiego na powiązaniu, zaś w Ukrainie szczególna u Kozaków wpływ i poszanowanie. Usługa się on Sobieskiemu na zdrajców ojczyzny tych Wysockiego i Dorosienka (wiemy innych) do ostatniej usiłuje jemu zdrady w Mołdawii, a wdaje przed Potockami chrobrym Michałem w Suplice (1671 roku dnia 19. Junii) czemu, który punkt zaszły między a Summy wojskowe (Kozackie) wkoło znajdował się będą, które na majętności różne, różnych panów dobrował p. Jeremiasz, albo wojsko (Zaporoskie) były oddane, (Spomin. Ojczyste T. II str. 300) Wypożyczone summy Lanzynskim Wiśniowieckim były własności Jeremiasz i jego żony (Wyhowska Helena córka Bogdana Chmielnickiego) nie zaś prawdziwego wojska Dorosienki, o który on nie spółczuj jego upominał się nie miał żadnego prawa **) a robił to ze swoją szkodą dla cierpienia Jeremiasz ***). Otych summach powiedzimy jak spółczesne piszą. Kiedy P. Karmi infamował Lubomirskiego

*) Sejm Warszawski 1667 roku w konstytucyi pod zagłoskiem: Securitas Ill. Pawłowi Jeremiasz stanowi: aby go do żadnej odpowiedzialności za sprawowanie hetmaństwa nie civiliter ni criminaliter nie processował, kondemnaty jeźli jakie zapadły lege maiestatis znoszą się (Cf. Volum. Legum T. IV str. 455. wyd. Ohrnki).

**) Na skargę Dorosienki odpowiedziano z Porty tureckiej na Ill. Jeremiasz niepojęcie kiedy był ostatnie w Warszawie hetman i siedzibę domagał się, teraz po opuszczeniu naszych dzierżaw (znajduje się w Mołdawii na poselstwie

w Warszawie wojska polskie po ucieczce Czarnieckiego zawiązało Związek na Kownarzyznie, do którego przystąpiły też Petera i Sierko, później dowódcy dowództwo nad Zaporożcami. Sierko zatrzymał przy sobie do czasu tylko buławę, radząc towarzyszom wybrać sobie jako hetmana Ukrainy, który w miarę swych sił mógł wykonać to, czego myśl wtórzył. Nazajutrz po objęciu Petry Tomaszki postrzegane ciałami jeźdźców, pułki domiejskie, jakoż Korsuńskie konie! Kazimierz opuszczenie Petery Seremu i Lubomirskiemu kp. k., Borzchowieckiemu zmojaderowi Cara o zamiarach Sierki chcącego wydobyć Ukrainę spod panowania jego a połączyć z Polską. Żeby uniknąć podejrzenia panie zgodzili się stosować się do przysłanej przez Petera i Sierko pod Brzeziną a stamtąd w Bane jako jedyny środek zmuszenia Mazepy do przysłania Sierki z Czehrynia uwięzionych Sierko skarby Peterowej pod dozorem Borzchowieckiego, tak z Bara wracali się, Petera opuszczonym, Sierko umówionym zwyczajem. Wiedział Sierko (przez Mazepę) o myśli Borzuchowskiego, ostatny chciał udowodnić na Petera i zatrzymać go, lecz on rebrowany wszystko co miał złożyć na zamku w Bane, stąd wyruszył prosto na Sierko. Ten skarbów nie dla siebie z tych summ nie przywłaszczył, po bitwie Częstochowskiej (Związkowych z królem) oddał Petera jego własne summy i przeszłość, zaś summy obcowe zachował w skarbcu Czartomlickiej Sieczy przydatny te pisze że owe summy obierane z rabunków w Polsce przez Chmielnickiego Bogdana, używał ich na Polsko-Zaporoski interes Petera, Sierko, Mazepa, Hordijenko (Ordyński), Orlik (Orlika), Borzuch (Smoleńskie) i dr. jak sujdzie z spółczesnie.

1650. Akcesy Jakubicy zamordowania Cary Petra za obrazę N. Panny Maryi w Częstochowie obiecywane dzwonu kamienia wzgórzyska Lemyszkiemu dla oddania (Dopiero w roku 1717 oddała Lemyszka wdowa Kalisha pół wiązkę list Mochnowskiego opata Świętosławskiego, z drugich materiałów i pieniędzy. W czasie przyniesienia Sierki z Lubomirskim obiecowała starszyzna Zaporoska Czartomlickiej Sieczy lampę srebrną i dwa tysiące złotych polskich na ozdobę do tego obrazu. Opłacając skarbiec Częstochowski nie znaleziono tak pierwszej w rejestrach przez Sierkę, wydrukowano Cuciury; a przecież oniek na kilkadziesiąt lat przed tem nie wydano „Pracownik dla zwiedzających Częstochowę, pisze; znak imiona dających polecił nieznanicę lub mylne podania.

1651 Sub auspiciis electi et coronati Principis [Michał Wiśniowiecki] fundatio Collegii Varsaviensis magis firmata ac stabilita per generosissimum Equitem Petrum supremum Zaporovianum Exercitum Ductorem, de quo recurret aliquando in Regni et in Societate nostra annalibus grata memoria. Hic anno 1608 prius inscripserat pro Collegio Varsaviensi Dominium Wysock, in Polesia, provinciae Magni Ducatus Lithuaniae, emptum florenorum summa 120000 et in Polonia Dominio in dotem ejusdem Collegii summam florenorum 140000 adjunxit. (Chronica Collegii Varsaviensis). Pod opieką wybranego i koronowanego Księcia założenie Kollegium Warszawskiego więcej umocnione i ustalone przez najszlachetniejszego Pana Petra najwyższego Zaporoskiego wojska wodza, o którym będzie kiedyś w rocznikach królestwa i potomności naszego wdzięczna pamięć. Ten w roku 1608 przedtym zapisał dla Kollegium Warszawskiego Dobra Wysock na Polesiu, w prowincyi Wiel. Ks. Litew. leżące za summę 120000 złpol. a na majętności Kotlach, na uposażenie tegoż Kollegium summę 140000 złpol. dołączył (Kronika Kollegium Warszawsk.).

1652 Ciotaj w Pamięci J. Chrz. Pana spotkanie szlachcianka Litewskiego z J. Kazimierzem.

1653) 1654 Znaczenie Regiestu ustanowienia się dla orzełka Polski [illegible] potrzebnym [illegible] samowładztwa króla [illegible] orzełka jego [illegible] a J. Kazimierz usiłował go zaprowadzić — dla siebie, bo jego nikt monarchem nie żądał. Wiedziała szlachta że Piastów nad był monarchicznym rządzi była Polska z chanem Piastowym? czem została pod formą monarchiczną konstytucyjnego?... Nie chciano czy nie umiano pojąć [illegible] Narodu, [illegible] potrzeb jego!... Najprędzej została szlachta [illegible] stanowczemi być nie mogą (ob. Konwiza Ostrogska między Rozbiorami a Polską 1670 roku).

xxx). Borzuchowski Piotr szambelan z nadwornej nieruchomości w Litwie, za zdrady i bezprawstwa, z ruskiego Kanclerza pod Hrubieszowem 1650 roku miał być zarąbany, lecz Sobieski Jan uprosił go jako potem zięcia, by pozostał na jego zgubę; podobnie uczynił z nim pułkownik Paweł Petra, a wiadomo jak go Sierko nienawidził. Syn Nikowy (Mikołaj Zaręba) walecznie zabawiony ruina krajowców swoje bohaterstwo, nad Worą od prostego wieku pracowali jego poprzednicy, i niema w tem drwin że to zakonali za zamienisty, od prostego wieku pasieł krajowców, niekiedy godzien siebie przemówić!.....

robić rokosz a dowiedzmy się kto z nami chce dobrze. Obierzmy sobie jednego z wyjedźmy wszyscy, aby tam wolności naszych poprzeć, gdyż na sejmach za królów trudno! (Bielski Joachim Dalszy ciąg Kron. pols.). Tak już za Elekcji Zygmunta Wazy ubezpieczano się na wypadek gwałtów Narodowych, a jakoż było ich sankcya za panowania J. Kazimira? W takiej sprawie dzieci nie mogła stanąć ani robić nic rozumu przynieść wtedy, tym bardziej podobać niżby cytowane, gdyż jej krajowcy wiele obcości miała w sobie ludzi mądrych i poważnych, jednak dzisiejsze głosy: „Ducha publicznego nie mieli ojcowie nasi, kto ma dziś i ducha prawi tak gdyż coś na to odpowie?.....

154 Kto pilnie badał królowania Wazów nie może zapomnieć ich nadzwyczajnej nienawiści do Słowian, jak żadny zagrzewał panowania w Polsce. Nie dziw mi opinyata być Polaków, bo umiejąc ich rzemiu nie za pyszną ojczyznę swoją, ale zapobyt za wygnaniec czasowy, zawiście od humoru Pachów mieli na ciągłej uwadze tem krwawiej, którego nadmiarę odzywać rękami Słowian rzuconych ku nim, dziwać sobie wszystkie tylko Gustawa Wazy korony, to godło starożytnego dziedzictwa (przechowała Zygmunta III), zmazę dosięgnąć siebie Słowian: Gotowym Vandalizmem Rex, a w Polsce zastawiła wyrazy Vandalizm, dla historyka smutny obowiązek rozdzielał potomków niedola praojców, z niej opłakana obecność zasłaniać do tego pokolenia!.....

155 Czytamy że Polacy upatrzyli J. Kazimira aby nie Mikołaj korony, dziwy głosią że ten król był nie rozsądny, że na niemyślne trafił czasy (?); ~~a pilniej odpowiedział upatrzony, a drugie odpowiedziały~~ Polacy; J. Kazimir sam tworzył (wymawiany pojęcia i bracia wszystkie panowania) a tuby swoje niższy słowami robił! Jakież pytamy z bitew Żółtowodzkiej, Kircholmskiej, Kitaniechiej, Chocimskiej, Zborowskiej, Beresteckiej, Kraśnianskiej, Batowskiej, Żwaniechiej, Prusy pobitki Konotopskiej, Magnickiej, Polanieckiej, Basyanskiej, Połtawskiej, Cudnowskiej, Lubieszowskiej, Stanisławskiej, Brailowskiej, Podhajeckiej obniżyły tudy konsyl? miliony ludzi stanowych, wywiezionych w bitwach, zwalczyły za los pysznych pokoleń lat pięciu? Dwadzieścia! ~~Kto bystre spojrzy wieki za nami powtóry z przyszłe~~ Wszystkie tudy stanowienie przyszłych pokoleń z teraźniejszą bo rodzinnych prawodawców nie miały, a przyszłe potrzeby nazwiska inne prawa jak stanowi ludzie.....

156 Mówią że J. Kazimir zalotał się stoić koronę, bo we Francyi dla której tyle zła nawarił ~~Polsce~~ Ludwik Burbon, był wtedy nie szczęśliwym gościem „Wyjechawszy do Francyi wiele miał rzeczy myślnych damy, dla tego że w klejnoty był zbyt obfity *). Chciał mianowicie pojąć drugą żonę, albo Annę wdowę Edwarda Fulegrafa Rome, albo Marszałkowę de L'Hopital z pracach do tego stanu wyniesioną. Starał się potem tajemnie przez Ossolińskiego Kanclerza o Biskupstwo Wrocławskie (Albertrandy Dzieje Kazim. pols. Tom I. str. 206 Lwów 1846). Tak zmieniał dostojeństwa jak zmieniał J. Kazimir zdanie, zawsze zaprzedany że nie umiał cenić ich godności, ani był ich godzien!

157 159. Na Brzeziańskim Wojewódzkim Klasztorze Kamienieckiego było zapisane: Jan Mroza szlachcic polski urodził się 1632 roku 20. dnia Marca w Krzyżanowicach, wąpł się w Jeruzalem w Połocku kosztem Dymitra Ks. Wiśniowieckiego Starosty Owruckiego. Cenzynski Stefan Kijowski wyprowadził go do dworu J. Kazimira, był przy Królu paziem i potrzymu. Został Hetmanem Zaporoskim 1657 roku i był w wielkich względach u Cara Piotra. Zajęty zdradami Lesnyńskich i Wiśniowieckich zostawił, przyjął się z Królem Stanisławem (Lesnyńskim) przeciw Moskwie, przeniósł roku we 40000 Kozaków. Po bitwie Putawskiej rozwiódł z Karolem XII do Mołdawii. Umarł z tęsknoty, zdany przez popa Greka, pochowany w Benderach.

*) Domagała się matka (w Rokoszu Lubomirskiego) Zygmunta III że rozdawnictwo swoim synom klejnoty koronne, a Władysław Cnotliwego o rozdawanie swoim towarzyszom i sprzyjaciołom. Jan Kazimir co było drogiego z klejnotów w Marbii narodowym zabrał sobą do Francyi bez powrotu lub do Polski. Domagała się matka przy jego abdykacyi z żeby klejnoty Rzpltej wróciły król Jmć, żeby Supellex Regia według inwentarza oddana była, osobliwie króla Zygmunta przeszłego i Zygmunta Augusta, starano nadto „Klejnotów repetycye o tych, które je wydali (Królowi czy sobie?) albo wydać kazali i pozwolili, będzie Rzpltą; zaś Supellectilem o tych, które mają Sukcesorowie Regine zowią (Biblioteka o Dawnej Polsce Tom V str. 97–102 wyd. Lipskie) Domagała się powtarzany skarbca, bez klejnoty zostały z wydawców ich czy króla, którzy z ustawicznych nie zadnych summienny wiary i poziomości szlachty polskiej, a z poszczególności jej wrodzonej nie cięgnęli własnych dochodów? A przecież nie mała ich była liczba, jak czytamy w Pamiętnikach o Dawnej Polsce Tom V str. 255–6. wydanie Lipskie).

x Kto bystre spojrzy w dzieje musi za nami pewnego [illegible] smutny: wszystkie tudy Wszystkie do

1609 Marysia nie kostem J. Kazimira jak umieramy pisze wyjść za zagranicę, bez czemu Bartłomieja Nowodworskiego Nuncyusza Maltańskiego który [illegible] Akademii Krakowskiej, wyprawiwszy spadkobierców po Marcinie Kazimie w. k. stolnym przyjaciela jego, jest wyraźna tego znajomka.

1611 Marysia Kazimira była za Janem Zamojskim Ordynatem i Wojewodą Sandomierskim, Sobieski Jan bawiwszy się weselem, powinien Zamojskiego z nią się widzieć, królowa Marya Ludwika była jej swatką (bo ta jej matka jak powiada spółczesny), król bawiąc hetmańską dał Sobieskiemu królowa bogate Starostwo wyprosiła u króla ile maetonków. Za Marysia Kazimira znana na Francyi pod nazwiskiem De la Grange d'Arquien, wychowana przy Francuskiej De la Chartre, zostawszy Sobieska była potem królowa polska; przez intrygi i bałamuctwo, następnie niewinie ku swoim dzieciom tak stała się niemowna Polakom, że musiała po zgonie króla wyjechać do Rzymu gdzie umarła. O niej spółczesny wyraźnie się: Bez wiadomości męża swego (Zamojski) odjechała z Polski do Francyi do pokrewnych swoich. Lat te trzy bawiąc z potomkiem wiarołomnie do Polski gdy przyjechała, onej żadną miarą nie chciał przyjąć (mąż) i z nią mieszkać, nie potomka zapłodzila mieć; - o którym powiadano, że jemu trzecięcia była żona, która w Lwowie królowej Maryi Ludwiki jako w matki chrzestnej, bawiła się do śmierci męża swego pana Zamojskiego (Tom II. str 90). Hetman Sobieski zostawiwszy i zleciwszy urząd swój Ks. Wiśniowieckiemu (Dmitr. k.p.k. sam jedzie do Gniezna, [illegible] po żonę, która tam mało nie rok mieszkała, i Jakóbka (syn) tam sobie znalazła, odbiał do domu one (Tom II str 136 letopis. Jerlicza) Any tych świadectwach spółczesnych zdaje się dzisiejsze pochwały Sobranda ego żeby Marysi Kazimiry, a może nawet dać nazwę prawdziwości umieć Maryśnikiej żeby męża, a tego żeby niej? prawdziwe nie omyłki się czytelnik mówiąc: ja bo jechał, żaba zdybał.

1624 Pasek podając szczegóły swoich przygód zaraz pewne zajścia z Marysią, nam wiadomo że wszystkie przyjęty od Sobieskiego, wdzięczni pokoje obok J. Kazimira na zamku dopuścił się czyny, za który surowo siedzia po kara pewnej prawnawych. J. Kazimira domyślał się zaraz [illegible] przyczyn, wyrwał na nim milczenie, bidlowę złapał, Zamojskiej zabronił wstęp do dworu; jednakże wszystko zmieniło się przecież Sobieski został hetmanem, Marya Kazimira jego żona, a Pasek jak czytamy miał obiecaną sumkę od królowej za junaktwo, którą gdzieś na Litwie wypłacił jemu Sobieski.

1634 Za Ks. Fałibowskim była siostrzenica Ossolińskiego Dorota podkomorzanka lwowska. Marysia jako zasiad w Bełzie (na wsi po stryju Damie) miał przez nią tajne korespondencye z podkomorzym (z jego polecenia przyjaciela Lubomirskiego k.p.k. i wtedy ten list który przysłał Fałibowskiej wpadł w ręce jej mężowi. Niewiadomo istoty nowy szpetki dziwacznie rozgłoszona wieść (przez tohyż dworzka) po romansie, z którym Fałibowski wrale się nie cieszył, bez wiarygodności tylko musiał potykać hańbę, jaką ozdobił żonę i Kunicki wszelkie kwestie za czym [illegible] z niewinnym.

1651 Jak wysoko cenili cesarscy Monarchowie Marysię [illegible] powiadają że Piotr Aleksiejowicz mianował go drugim dostojnikiem Imperii dobrze gwiazdą S. Andrzeja, August II Sas Orderem Orła białego, a Sułtan Turecki wierzchowcem kosztownem i szapką, jaką ozdobił Sulejman w 1512 roku Stefana Hospodara Wołoch.

1666 Teofila Lesnyańska wdowa Wacławowa wdy. podlas. była żoną Jana ks. Wiśniowieckiego kast. krak. jej siostra Marya urodzona z Zofii Wiśniowieckiej była za Jerzym Potockim wdą. Kijow. zaś Michał ks. Wiśniowiecki ożenił się z katarzyną ks. Dolska wdową Karola ks. Dolskiego Marszałka w. k. z widzi czytelnik bliskie pokrewieństwo tych rodzin, a wiadomo z historyi ile ich mężowie i żony spisywali Stanisławowi królowi. Księżna Dolska dawała bale * dla Krzysztofa, i dawszy dworowatu Marysię swoją nadworną Muszyńską, bo tak pragnęła ujść i spotrzyć ich intrygi z celami Karola XII, a utyć

* Marysia miał na sobie (w czasie balu) kostian ciemno zielony z grubej materyi Chińskiej przeplatany złotem, który jemu tkwił za kontusz, spinały go na piersiach pięć pełnie złotych wysadzanych brylantami, w środku szmaragdy i rubiny były. Pod kostianem podszytym szarlatnym atłasem był rupan z łamy srebrnej wzorzysty; opasywał go pas w kolony bardzo piękny i bogaty, z kiścieniami ze drobnych pereł. Na nogach były buty żółte, na głowie miał jotam bobrowy z drogocennym aksamitnym purpurowego koloru, pod szyją zapinka sadzona drogimi kamieniami litera E, (na Eleonory siostry Karola XII. Króla Szwedzkiego), na piersiach dwie gwiazdy S. Andrzeja i Orła białego (Kronika z 1716 roku).

[illegible] [illegible] [illegible] [

tęgie [illegible] z Morawy, ouetó za uchwieceniem [illegible] [illegible] [illegible]

Ten rozmowy zgromadzenia się ze sposobu przyjęcia zostało bliższe poselstwa.

215. Stanisław Augustus Poniatowski wysłany przez Czartoryskich do Petersburga stanął dla nich obcy w Petersburgu, upatrzył się ją dla siebie. Był przy Piotrze III Carze Moskiewskim uwarunkowanie powiązany, powierzony Księżnej Czerwieńskiej Herbut Rozdział przyjaciół od serca Carewicza Pawła, z którym wyjeżdżał do Petersburga, gdzie Carewicz Katarzyna II, wyróżnienie zaprzyjaźnił wielce miłością, wyznawał związek się mij wzajemnie wrócił na Carewicza Pawła. Katarzyna mogła jak wiadomo, przyjść przy pomocy Stanisława Poniatowskiego, jak jakim to może zrobić wrócił, wówczas nie wiązała się z Polski dla Rosji, nie zarobił jego cała: ten udział zwycięstwa w Petersburgu przez zwycięstwo Pawła II. Na sejmie konwokacyjnym 1764 roku wysłała Rosja zajęte wojsko Rzeczpospolitej, Czartoryski mogła się to pomoc dla wsparcia tak za zapewnieniu Poniatowskiego Królewicza ze Stanisławem na Sejmie, przyjmując Katarzyna II tytuł Imperatorowej, otwarcie nad Polską, wyjęła nad przywróceniem wszystkim „wolnościom" nastąpiła Stanisław Rzeczypospolitej, ale z wielkim zniszczeniem. W dniu 26 sierpnia Carowa ze Stanisławem Augustem w Petersburgu, a Czartoryski wrócił na dogodnym wyjechał ze Stanisławem w Petersburgu, odpowiedział się gotowe za nie dla siebie pracował, bo na Sejmie Elekcyjnym roku 1764 za wyjęciu nad Rosji, Austrii, Prus, wrócił został królem Stanisław Aug. Poniatowski. Czartoryski Czartoryskich rządzi przywódcy znowu stronę Stanisława Augusta, ustawy środków dopełnił układów z Carowa Katarzyna II, i zrobił konfederację Barską. Sejm Elekcyjny zakończył opowiedzenie do Rosji, to im data umówionego pod listy przeciwko Stanisławowi Augustowi Królowi. Potem Sejmu to Sejmu dopełnił układów Króla z Carową przeciwko podziałom Krajów w 1772 roku, a utrzymało na tronie Króla do 1795 roku 25. Listopada. Tak przejęcie o wspomnieniach Stanisława Augusta Matki po Kołłątaj wspomnień, Józefa Karola Mirowskiego prof. liceum Krzemieńskiego pocztu Litwy, Prezes Obrony Litewskiej. Trzeciego zaś Konfederacji Barskiej wrzuciły Księża Karmelita Marchi w liście do Carowej pisze, wymawia tu Konfederacja Barskiej za jak wielkie najpodlejsi Obcięci cudzoziemskich dworów i wrogich potentatów, a którzy jest trzecią dzielnej Polski? Bóg Wszechmocny jeden i potrzeba (wspomnienia) ratuje „miłość ojczyzny, ale zaprzeczona!

216. Carowa Katarzyna II wiarowy z Królem Polski tajnie Stanisławem Poniatowskim, powiedziała ze nim zawarowany swoim faworytom i Faworytom, w dniu roku 1795 rozdzielony Polski przedewszystkim Repninowi, Berbersdorfowi, Sottykowowi, Rzewuskowi, Zamojskiemu, Ostrogskiemu, Radziwiłłowi, Kwiatkowskiemu oraz drugie skonfiskowane dwugie starostwa nadane: Kiełczaj całe pewne Kiełczaj Księżnie Repninowe rodzaj swoim pospolitkom, a Piotr Mokrzejowski zamkowy z Augustem Księżnej Stanisławskiej pozwolił dobrze swoim Faworytom pospolitych zabrane pod Dniestrem, i Rozczynie Zaniepruskiej po Narwie i jego spółnikach.

217. Stanisław Augustus Król Carowa Katarzyna II. Król w Polsce już warunkiem, że przyjęcie nie z jego rodu, ani żadnej z Polaków nie będzie już Królem w Polsce, tylko Carowa dobitto po niej następi będzie panowanie w Polsce. Stanisław nie tylko przyjął podany warunek pisemny Księżnej polskiego za koronę, ale go podobno zapisywał Carowej. Mówią Francuzi Potemkin * widząc tam, którzy się widzą z Królem magnetyzmu polskiemu potrzebnemu Stanisław Augusta.

* Potemkin Grzegorz Książę Rzeczy z rodu ruskiej Smoleńskiej odpowiedzi od Polski do Moskwy podczas 1676 roku Dowódca pułku wojska Moskiewskiego wrodzaj podwiązki za miłością z Katarzyną II wielkiego Księcia Antoniego z Saxonii, nadzór Potemkinowskiego wszystkich Kozaków z Dniepru, zdjęciem wkrótce Koronę w Polsce. Uzyskawszy Indygenat w Polsce nabywszy majątek od Krasawca Księżnej Lubomirskiego Sanockiego, który wiązał się my Potemkina Armię w rewizji generała Artylerii. Mając tutaj pewne zgromadzenie za wrócenie wielkie w Polsce odpowiedzialnemu, zaczął wychować Księżnej Sprawy sobie popełniwszy on nieletnich Synów Księżnej Lubomirskiego Franciszka Salezego Księcia Kijowskiego i Sanockiego Księcia Antoniego Karola Księcia Lubomirskiego Wojewodę Krakowskiego Księcia Wacława Księcia Lubomirskiego Wojewodę Ruskiego, zdjęciem wkrótce Księżnej Potemkinowej Księżnej Potemkinowej Księżnej Potemkinowej

[illegible] na Ukrainie w Polsce. Hetman ten jak wcześniej [illegible] [illegible] [illegible]

Wkrótce potém mianuje Żelaziahowe i Cyrulla mówić tak, aby Rzeczi Wnidzy polskiej umiała odpowiedzieć dla wkrainy, my postanowiliśmy Leonardo Sanowskiego Żmuckiego czeladnika mieć takie same cele z tajemnicy Ukraińców czy Cerowej na Synodzie II? Siromo Leonardus poprowadził ad Konfederatów Barskich i zginął wiele do nich, bez tak im wtórowała od Starozyzna z popami, jak Konfederatów ich Konarskiego pisarzowie opisali Carowa z Kamieńca Litey 1775 roku) z przebaczeniem Apostata je w chłopstwo, w latach polską Rzeczpospolitą wtajemniczonej z dziwem, jeżeli w odnowieniu Unitów Ruskich w Supraślu zamienia rozstawi Apostata od Duszpasterstwa, od Simonia po Bataan i Kanaan jeżeli i prawdziwi Ruskiego pana Mirskiego Sinowy ich Mężów ich Konfederatów Barskich wiernych Barbarzyńców, Cudzoziemców, dlaczemonskich w swój rozpustnicy Cerowej, wkrainie ich cele zapewnień nad swoją Ruscią, opisy ich Cerowniczy Stanów Augustów Franciszków, Dziadyczków, Stempkowskich, Brzozowskich jeżeli ich Cerowniczych Unitów..... Lecz być cerowniczej, powiązki cerowego Apostata Konfederatów Barskich Duce Karmelitę Marka, który my spisanych jeżeli stworzony i połączony dziś z pogardą i ustrzelem plany Zgoria Konstytucji Augustów Biskupstwa Unitowskiego do nawrócenia Unitów Rzymskich na przewodnictwo, i Duce Katolików Rzymskich w Polsce i ich ratunek; Litewskiego Episkopa Leryntowskiego Gwardianowstwa i zagrzewania Duchowne Hajdamaków, nóż w zębach Ich Mirosława Jaworskiego Żmuckiego Rusinowa Motowidowskiego Monastyru poświęcenia ipośmiany Żelaziahowe, pytany czy dla wolności Ukraińców Cyrulla to obmyśl, na których ziemi powódki się, na chleba nastawiły się, a z kiwaniem i potwierdzeniem się? Conajmniej, za liche nagrodzenie od Cerowej ustępują w zbrodniczych zamiarach, dopiąga bezustannie stale do Tupieżenia i niewoli ludów Słowiańskich pod panowanie pochodnik Carów Niemców. Nie widzimy Kamienie na głowy złoczyńców mieszają przed sądem Boga, nie wzniesiony Katorgi, owszem sumienia zbrodniarzy pocałowania niejakich nowotaniu je, a z nich i całuśnie wysłuchanie wołamy: Kto mocnym prawem Carat modrów i obrońców, jeszcze i wam Ba, dochodzić tylko cnoty ich myśli nad swoją przyszłością?.....

Wyjęto z Ksiąg Grodzkich Województwa Kijowskiego
Roku tysiąc siedemset siedemdziesiątego ósmego, miesiąca Decembris
dwudziestego drugiego dnia.

Na Urzędzie Grodzkim, w mieście Ich Mości Żytomierzu, przedemną Jerzym Potanowskim namiestnikiem prostym Grodzkim Generalnym Województwa Kijowskiego i Księgami miejscowymi Grodzkimi Kijowskimi, mającymi wiekiście prawiebny Imć X. Jan Karol Skoniarski Dziekan Radomyślski, proboszcz Cerkwi Cerowniczej Ritus Graeci Latino-Unitę swoim y innej przemienionych Duchownych Parochów, wielkowych w Bogu Jchmościów X.X. Dziekanów Parochów, Komendarzów, Wikariuszów y całego Duchowieństwa Ruskiego Diecezyi Metropolitalney Kijowskiej, przez województwa Kijowskie y Bracławskie extendowanej, stawiwszy się y manifestując się, czynności niżej wyrażonej osób duchownych własnemi stworzone, do Akt miejscowych podał takowe. My niżej na podpisach wyrażone Dziekanie, Parochowie, Komendarze, Wikariusze w Archidiecezyi Metropolitalney Kijowskiej, w Królestwie Polskiem przez województwa Kijowskie y Bracławskie extendowanej, Ritus Graeci Latino-Unitę od zajrzenia Hajdamactwa i poddaństwa chłopstwa strachliwie okrutnego mordowstwa i wyzwalaniu na swoich naszych tyranskiej swawoli przeniesieni, od domów i własności swojej wyjęcie, w różne miejsca rozproszeni, po cudzych domach, jamach, kotuach, ciemnych barach, y bagnach; wielkim wkrainie Kozyskim, Tatarskim y Wołoskim do tych czasów będący, zdalio sobie przez przyszłe nieco pustniejące Hajdamactwa przecie, od Wojsk N. Imperatorowej Katarzyny II. Cesarzowej y Pana N. Mościwego wielkich ustępienie, bezpieczeństwo swoich pustyk: trudzy dla tych ognia jeszcze nie wygasnego na Wołyniu to cudzych dachach mieszkający, od mieszczeń pana pustkowiejących, teraz znów zgromadzeni mieszkańcy wsie swoje intorsi stale et labore naturae, swoim dopełnieniu naszych Dziekanów, Parochów, Komendarzów, Wikariuszów, y całego Duchowieństwa dla odezwań jednych, dla słabości drugich, innych przeszkadzających pragnie summam egestatem ac Acta praesentia actis nimeroque nimium, z wyznanej sumienia naszego obligacyi, primario przed najwyższym sędzią Bogiem, w której do tej jedynym Artykuł nie wiadomi wiarygodnym, dalej przed Aktami niżej wyrażonemi dla wiadomości publicznej całemu światu, jako najuroczyściej in Verbo veritatis ma obwieszczamy się i zeznamy, wszystek takowy i oto. Iż straszliwa prawdziwa w krainie polskiej Ukraina zwanym, Boże strzeż się mówić, jako stan człowieczeństwa wiele tysięcy siedmset siedemdziesiątego od matorowanego pustkowiecco y zbuntowanego chłopstwa y Hajdamaków na Cerkwiach, mieszkaniach, szkaradzie y tyrańsko z grubiaństwem mieszkania i samego Kościoła najwyższego cudu wielkiego życia. Jak X.X. Ritus Latino et Graeco-Unitę przestrzegania nabożeństwa, jeszcze nie Obrok ni dowo jest nie tylko pieczętowi, pomiędzy spełnieniu odbywanie Obrachu nowoim pomiędzy Cerkwi Unitowskiej.

przez okropną tyraniją męczeńskie poniosły śmierci. Jak niektórzy X. Tomasz Bachanowski Parochi Orsimowski Dekanatu Mozyrskiego dla wyratowania zaczasowania Chrystusa do imienia Krzyżowego przybyły, przez Hajdamaków od najmowego Hajdamaczestwa za to bijemi, potem za imiona wyprowadzony, od Semena Nazywego wodzika Hajdamaków zastrzelony został. Wielebny Stanisław Parochi Jabłonowskiego Dek. Rzeczyc. przez złodzieja Hajdamaka pod mostem Obrzyty, a okrutnie wyrżnięty, bity, a potem przy spiczastym Żelaznym pręcikiem. Wielebny X. Jan Potocyna par. Wodzinskiego Dek. Owruckiego przez tegoż złodzieja wielkiej czci Mistrzynek od chłopów zdjęty, ciężarny, a do Hajdamaków pod taborem wsmiście Kamienia znajdujących się zaprowadzony, przez portwaty w nie Boskie podobieństwo Ducha Wielebny X. Teodor Gizyński parochi Mohylowski Dek. Owruckiego nie wiernym płakaniu swojej Pomu przez pastwę podany; potem za włosy wszpany, nakoniec szablami posiekany. Wielebny X. Mikołaj par. Zawidowski teraz Sekretarz przeszłe lat trzydzieści Obiezyny wielkim a pewnie od pałającego tyranskich furyi zabyte się nieszczęsnego proboszcza, we wsi Zawidowce od Hajdamaków wraz z synem swoim pojmany, za nogi powrozem związy, z miłe wielka do miasta Owrucza obok Pomu zaprowadzony, tam najprzód w zamku od Maksyma Żeleźniaka Hajdamaków hersta obuchem po głowie bity, potem z synem swoim związany i na rynek wyprowadzony, strzelany, bity, męczeński P. Boga oddał Duszę. W. X. Prokopiusz Szaposznikowski par. Lubostawski ze chorobą od P. Boga nawiedzoną panią Mielińską od Grymsko-Katolickiego wiarołomstwa na śmierć bezpomocną, i tylko chwilę przed zmarłą przy cerkwi swojej Katolickiej pochować ciało, natychmiast od pomyślnych Hajdamaków okrutnie zabity. W. X. Stefan Borzecki par. Rowski Dek. Kalnickiego we wsi Rowcach od Hajdamaków zabity i umęczony. W. X. par. Miedzyrzecki Dek. Owruckiego bijami zabity. W. X. Ignacy par. Pomyniski Dek. Zytomirskiego zabity. W. X. Jan Bachanowicz par. Hodzkowski Dek. Żytomirskiego przed wsią Żytowcem pierwej stracony, potem spisowie zabity. W. X. Tymoteusz Swiderzyński bijami zabity. W. X. Jan Wrowinski par. Umańskiej nahajami bity i zamordowany. W. W. X. X. Niemajowy parochy Umańscy, pierwej od chłopów drągami bity, drugi zarzegany. W. X. Marcin Jeziorski par. Dachowski od hajdamaków powieszony. W. X. Hieronim Mungowski Dekan. Korsuńskiego zabity. Jak prawielebni Roman Skorowski Surrogator Bracławski, Orzechowski, Wenedykt Chaporski Dziekan Żytomirskiego, Stefan Komarzewski Dziek Umański, Skalski plebani, i inszych wielu niemiłosiernie potłukli, poniewierzani, nagremi wzgłami pieczeni z zdrowia i wszelkich sprzętów, ruchomości opłoszeni. Jak Kościoły i Cerkwie dla chwały swemu pośwęcone Bogu zdobnie sprofanowane! Jak sam Bog najwyższy w tych domach dla uwielbienia siebie wystawionych, po wielorgmi osłonami ukryty, Tabernakulami był przykryty nogami; Chwała od stworzenia swego był zelżony! Jak tez ciemny Bóże ze swojej opatrzone ozdobności i sprzętów na ołtarze najdroższe szaty, do ofiar ustroiwszy Hajdamaki tanieczki, potem mszały, z ogromnemi na wiek zdawały chłopstwo; jak boskie naczynia do zwyczajnego z wielkim pogorszeniem użyte były napoje; jak Monstrancyj Kielichowej pyszny i innych Sakramentów i Kościelnych Ceremonij obrazki, przy wszelkich wstrętach i pijatykach dziwacznie naśmiewane! Jak matki dzieci kamienie, drugie po ścianach spuszczonego płodu rozbijane, dziatki chłopięta przywiązane, na szyjach płodów swoich dziatwy śmierć nieznośnej ponosiły męczeń! Jak z wnętrzności matczynych wyjmowane dzieci w głąb na piersi podrzucone ~~dopiero~~ ~~Kościoła~~ ~~spisowie~~ ~~z ołtarzy~~ ~~były~~ ~~wyrzucone~~ ~~wyte~~ na widok smutnemu pokazywano chłopstwu. Jak niektórzy Katolicy dla samego Wiary imienia do stupiów przywiązywani, od pochodów z dziatkami spisami z ołtarzy były rozwiązani życia. Jak wiarni Katolicy dla ochrony życia do przyjęcia Świętego Sakramentu, przez charakter na duszy wyrażony, na wieki niezmazany, a mieszkania nie pewnymi były sklepowani! Jak Duchowni do dania tego sakramentu z Ceremoniami od Hajdamaków okaleczeni, przez bicie nahajami po głowach od tychże były pomordowani! Jak wiosy ołtarzowe płci słabej płci pokazowie zwrotowe, drugie wszystkich grubemu oddzielone chłopstwu zostały! Jak pobożne wiarne do Cerkwi uciekające chłopstwo Krzyżowych się po kościołach Katolickich, jurnych podziemnych, gdzie tych w ciemnościach wywlekali, odkrytych zaś po kościołach obtoczą ściągali, a wyszukanych bez żadnej litości skompanie, jednych jak owce na miejscu zabijali, drugich powiązanych Hałaj nagrody nadzieje (bo ruska jednego, za jednę osobę Katolicką od hajdamaków pomordowanego) ujęci, a drugiej istocie niepohamowanej od hajdamaków złości sobie wiarnie pomszczeni, pomordowali i pomordowali onym zabijali! Jak zbuntowanego chłopstwa dzieci patrzę się na chapne tyrany ojców swoich nad Katolikami i Żydami potrzebnie dziecinne Katolickie ciemie, niekiedy wypoki z buty zębami ściągali, wymordowali i okrutnie zabijali! Jak ciała Katolickie które Hajdamaky chować zakazywali w mydlnie albo piwnicznej tabernie na pastwę psiom, po rynkach, ulicach, polach od Bestyj rozdzierane były! Jakie nakoniec niesłychane narzędzia pogańskich nie stychane na osobach Katolickich bez rozróżnienia wieku płci, kondycyj, małoletnych niewinnych z pomienionych, tu brzuch jeszcze na drzewiach przy piaskach bijących dziatek w niewiastach ciężarnych, tych w tak krótkim

39

retro in Ukrainam Forlakium Diatocarkiewicus, inde postremo in congregatos in Christo advenit fratres; ipsisque salvis et prenes vitam Divina misericordia et Providentia conservatis osculum praebuit pacis. Stephanus Witwicki dec. Smilanensis parochus Wiazowiensis ecclesiae protectionis B.V.M. existens, jam et dispersae per vulgum famae crudelis necis per Hajdamakos, propre in opido Tabotin, capa personam generosi Stemplowski gubernatoris aliorumque; Catholicorum nec non octodecim Haebreorum attentatae perlustrus rumore, mox omnibus rebus meis derelictis, in Polesiam me contuli, ac per Dei gratiam vitam hucusque conservavi, hodie ad fratres in Christo congregatos advenit Joannes Stoperanski dec Dobrobycensis par. Sokalensis dec. Parotocensis. Baryli Andrejowski de Bohustawski par. Jackowski dek. Kaniows. Joannes Bielawski Alumnus Collegii Societatis Leopoliensis. Rector Ecclesiae Canon. titulo S. Basilei Magni Capellanceatus ne decanus Caniowiensis, redus feliciter perjastawia, Kijowia aliisque locis, ubi salvando vitam talitaveram attamen ad Jurisdictionem Ecclesiae nullum recursum feceram Ks. Stefan Kostarowski par Borodiański dek Brahinskie. K. Stefan Narozynski dek Braitows. par. Siomachowski Canon Brestanus Joannes Ratowski dek Kaniowi. par. Jabłonowice. dek. Białocer. Ks. Jan Wizerski o. Kanionowski par dobilniauski dek. Bohues. Ks. Ludovicus Andreas Notarius Apostolicus dec. Zytomir. curatus Ecclesiae Iwnicensis. Ks. Szymon Dostanowski ex Białocer. Ks. Michael Theranus ex Fastowski par. Samochwicze. dek. Kaniow. Ks. Marcus Kondratowicz ex Barasnows. par. Wasilewski. Joannes Lendzki S.T. Doc. Loco Congregationis regregationis fil. Alumnus S. Task. Franciscanus, curatus Ecclesiae Jampolensis in Ucrania ex Chorobrowicz vitae, sub tempus infestissimae ac inpiae strage non in substantiam sui in sorte Catholicorum per factiones Ukrainenses, victor Hajdamaki dictos, multarum incursionum et rapinarum Christianis ubique locorum ne Deus reparationis efficiam, relictum mihi habens eorum latrinas in Capite Chorobrow, unus quam mitte millium, a vesicentia Jampolensi Districtum, die Decembr. Anno praesenti millesimo septingentesimo nonagesimo octavo ermissa, conductus in obscura arbustorum, ubi delitescens audiepi funestissimum nuntium de crudelissima morte religiosorum in Christo patrum Raymundi Kossowicki et Josephi Kozicki utriusque Ordinis Predicatorum, cum pluribus Hajdamaki circa Ecclesiam Dominicanorum Chorobrowiensium sorte ad istum Hajdamacis in area Civitatis truncatorum; quorum corpora in publica platea prostrata diu exposita, ego pravidens de urbe tis, eadem die ad Ecclesiam transportatae curavi; sequenti vero mane praeter Deitus mei, ex urbis locis evocatis, convenientes tempore in Ecclesia patrum Dominicanorum Chorobrowiensium, omnes sepultura. Ks. Jozef Myszyc par. Jabłonowski dioec. Zabotin. Jozef Dominicus Majewski dek. Berezow. Ks. Jacob Bohuski par. Tutayn. dek. Zytomier. Ks. Antoni Siemieński par. Horzyski dek. Smilan. Ks. Wasyl Kurcewic par. Horodzki dek. Radomysl. Ks. Antoni Kulicki par. Kamionow dek. Radomysl. Ks. Semetrius Pasikowski par. Peregowski dek. Smilans. Ks. Baryla Swigulski Canon. Tchpinski dek. Smilans. Ks. Dominic Suchostawski par. Wolotyjski dek. Fastowskiego. Ks. Andrzej Smienowski Canon Fastowski dek. Fastowskiej. Ks. Jan Nicolai par. Kamionow. dek. Radomysl. Ks. Jozef Antonowicz Canon. Antonowski dek. Bohusl. Ks. Leon Leontowicz par. Cielmowski. Metryc Roman Wigura par. Miazowiel. dek. Smilans. Parochus Ceranowiensis Nekrasow Ks. Tymoty Lebiedowicz par. eadem Archip. Ks. Tomasz Czaplowski par. Turzynski. dek. Zytomir. Ks. Antoni Lewicki Canon Lowejko. dek. Zytomir. Ks. Jakob Skalski par. Ostrowicki dek. Kanion. Ks. Jozef Jerozolimski Canon. Nowicki dek. Białocer. Ks. Paweł Lewandowski par. Mironowski dek. Cibaro. Ks. Piotr Fastowicz par. Lithowski dek. Cudnows. Ks. Teodor Radzikowski par. Wisowatski dek. Radom. Ks. Teofil Bogowski par. Stepkowski dek. Zytomir. Ks. Jozef Siemieński dek. Smilans. Ks. Fortunat par. Mironowski. Pawel Tochtiger. Ks. Danyla Lewicz par. miejski Rosynski dek. Pawlow. Ks. Antoni Bogaszewski par. Batamut. dek. Carnostaw. Ks. Piotr Kwiatkowski par. Lesnitzy dek. Radom. Ks. Stefan Jackiewicz nob. Skalski protopres. Zytomierskiej. Ks. Kozecki Synowiec Ex Kalwicki ob rapinarum Hajdamaccorum ex Zytomir. miasto nabiegłego, w rozdanego mojej w nie wiozty, chrystnie Zabrawszy, y za miastem ze parochialnie mego za miasto wyniesiony z przez Hajdamakow. Ks. Stefan Pilawski par Sokolowes. dek. Zytomier. Ks. Jan Zaleski par. Zarudzieniski dek. Zytomier. Ks. Antoni Lewicz par. Zytomier. miejski. Ks. Jaryoski par. Dzierzbicki dek. Zytom. Ks. Michał Siemieński par. Radomyslski dek. Zytom. od nieletorzonych Hajdamakow tyrannice morderowany, to zapisowany, za ranyblug Tuszo, Ciało od śmierci uchronny, nocnemi powietrzonny abym jakat to very astawiza jednakie śmiertelne stadosty od mniej nyjmowicznej. Ks. Eliasz Czekanowski par. Sokolowski dek. Zytom. Ks. Teodor Fedorowicz Dzigielewski dek. Zytom. Ks. Jan Nielubowicz par. Sobieszczanski dek. Zytom. Inde in ultimis Hajdamakow bitwey, i pogrzebanie officia życia do tey jastawiza na pamiatkę przez tychże Hajdamakow y od tychże ordynowanych na pierwsze to Argumentowa opatrzony, jednak przy tym Boże bojaźliwie po różnych miejscach y przy życia Ojcow posterzeniu otrzymuje pastwom z Katolickim S. Katolickim zjednoczonym zostałem za

d Hafdamak chrobre były Ede Perzjustanija honory zrabowany. Ks. Paweł Piotrowski p. Mielnogrob. d. Biskupie. Ks. Jan Bohowic pro
Fotrowski d. Bohus. Ks. Daniel Jarmolowski p. Felenowski d. Bohus. Ks. Hieks. Kobutowski p. Jarmolicki d. Bohus. Ks. Bar. Żoltuz
p. Borhatowic d. Bohus. Ks. Roman Tyszowski p. Cyprianowski d. Bohus. Ks. Stefan Batorowski p. Kwiarski d. Fastows. Ks. Teodor Jaro-
mirski pro. Smigrodzki d. Biatoc. Ks. Karyfi Berezwicki p. Janiszowski d. Biatoc. Ks. Fichan Stanisławski p. Zurawski d. Bohus. Ks. Ka-
zyfi Barcinski p. Lubrzanski d. Fetyj. Nicephorus Piotrowski Ecclesiae Camovien sis hit. Transfig. Christi Dominic Rector Decan Ca-
mieniensis. Auribus de Didkowiere Marcucho Didkowski de villa Generosorum Didkowskich patrum meorum ac Palatinatu
Cyprioen si Piotr Comuni vita, haereditatia sua sorte Haeres, et Possesor, non ita pridem paro. Vorobiensis ac postliberam
ressignat. Piotr Benefica, majestatis Commend. Ecclesiae Lipnicen sis Decan. Fastoriae. Ks. Gregor Schlenski wik. cerk. Zmartwych
pnskiego Fastowskiij d. Fastows. Corpus Piotrowski Ecclesiae in Międzyrzecka ppto. total. nativitatis B.V. Mariae Dec. Monumen
sis, collationis Magis. Dominorum Rzewuskis Neostiferorum Regni Barochus, exercitus Hafdamacorum et fomentatis popul
propulsus pro interim ad Ecclesiam in villa Buzowa Dicta, post profugium ab exoticis oras V. Paulum Janowski Parte Ec-
clesiae Curatum Commendatus. Ks. Burzyk Chatain cerkwi Podlacijeryniechij d. Biatoc. Macarius Andrejowski cerkwi Mi-
chajowskiij w Starostwie i dek. Kamieniec. nagrod i pusten. Ks. Jan Domnicki p. Jaskowski d. Fast. Ks. Symon Sakiewicz kom.
Tatarynowski d. Tytows. Ks. Jakób Suchodolski cerkwi Premień. pow. Żytomirskiij w tym lecie d. 30. Maja pod czas Expedycyi
mitary wojskiem Rossyjskim a Konfederatami ogniem zaprzonionej, d. Żytomirskiego, oraz z Kościołem parafialnym i OO. Bazy
tow. Ks. Jan Skulski p. cer. Sepolanskiij d. Smilans. powoch wyznaje swój występek, że do derzyjastanija jerdziekem, tam na
Dyrunia przysięgałem, o dla ochrony życia mojego uciynić musiałem, ale jako zatem mój chciec wielce żałuję, tak urodzony
i dobrowany w Wiarę S. Katolickiij Kościołem Rzymskim zjednoczonej być i umierać pragnę. Ks. Leon Stothiewicz pl. Chodorsko
pl. Paweł T. Ks. Jakób Zaduchs p. Ostrowski d. Biatoc. Ks. Roman Stokiecki p. Mochijowski d. Kamieniec. Ks. Mik. Suchabowski d. Lubcrzan
Ks. Teodor Czekanowicki p. Krzyżanowski d. Kamieniec. Ks. Jakob Dogwacki p. Matiszowski d. Smilans. teraźniejszy kom. Snitynski
d. Fastows. Ks. Teraz Bohowski pl. Trojanowski d. Żytomirz. Ks. Demetrius Machiewicz p. Stanisiecki d. Radomysl. Ks. Ma-
teusz Rothiewicz kom. Kmyzowiecki d. Fetyj. Ks. Michał Sambor ski p. Andrejowski d. Dymirs. Otiec Piotr Lenkiewicz p. Kopa
czewski d. Biatoc. Ks. Gabriel Stawinski p. Mowiański. Ks. Gabriel Sienkiewicz p. Kwiatkowski d. Kijow. Ks. Piotr Kotkiewicz
pp. Barochtanski d. Biatoc. Ks. Jan Żardecki kom. Horodyski d. Smilans. Ks. Marcin Barcinski p. Czernichowski d.
Radomysl. Otiec Jean Dubyna p. Motykowski d. Rad. Henryk Mokranowski p. Borkowski d. Rad. Ks. Michał Sienkiewicz p.
Stawski d. Rad. Ks. Elias Lagodowski p. Trylski d. Biatoc. Ks. Stefan Sowyński p. Wasylisz d. Fety. Ks. Michał Kmyziecki
p. Cmyrzyski d. Biatoc. Ks. Mateusz Konowicz kom. Schaczanski d. Biatoc. Ks. Jakób Hwiecki p. Kmyziwinski d. Pawołoc. Ks.
Jakób Borowowicz p. Lipiecki d. Pawołoc. Ks. Paweł Wyszynski p. Korytowski d. Smil. kom. Lisowiecki d. Bohus. Ks. Jan Kmy-
zin p. Krzesimiecki d. Tyraspol. Ks. Constantinus Mokanyski p. Kamieniecki d. Radomysl. (Smilans). Jan Gwarda p. Machany-
wiecki d. Fastows. Ks. Daniel Kmyziecki p. Karpilowski d. Radomysl. Ks. Fichan Chmielowski wik. Kabaczanski d. Owidz. Ks.
Piotr Karpilowski d. Czarnob. Ks. Piotr Kaszecki wik. Chrzanowski. Ks. Jakób Rothiewicz p. Antonowski d. Fetyjows. Otiec Arcbimy Seroj
p. Mokrzanowski d. Biatoc. Ks. Gregor Wysocznski p. Nowosiel. d. Korsuń. Nykolaj Naumowicz p. Kotarowy chaj d. Dymirs. Ks.
Kazyfi Swigulski p. Trochowski d. Żytomirz. Ks. Teodor Czerwiński p. Saurzanski d. Czerchin. Ks. Antoni Szczurowicz p. wolicki
dek. Pawołoc. Ks. Szymon Baranowicz kom. Hlebowski d. Dymirs. Ks. Gregor Mieczkowicz p. Motelowski d. Bohus. Ks. Konstanty
Horbowski p. Wetniany. d. Bohus. Ks. Jan Podczaszyc p. Kaczanowski d. Tyraspol. Ks. Fetyj. Pakkiewicz p. Motelowski. Ks. Kazyfi Cy-
prjan p. Sinicki d. Bohus. Ks. Stefan Czerniejewicz p. Derewiański d. Czerchin. Ks. Jerzy Machiewicz p. Wasyłowski d. Pawołoc.
Ks. Kornelian Jakubowicz p. Tylijowski. Ks. Teodor Węgrzynowicz p. Matwijiski d. Fetyj. Ks. Andrzej Romaszewicz p. Wysocki d. Fet.
Ks. Gabriel Mszczyc p. Miejowski ze Baraczanowskiij. Ks. Michał Gwarda p. Smiłecki d. Bohus. Ks. Cyryk Hrutynski p. Krasno-
liski d. Biatoc. Ks. Tymoty Kapustyński p. wsi Zichi d. Żytomirz. Otiec Jean Hreczyna kom. Kornytowski d. Korsuń. Ks. Miko-
Prokopowicz p. Nizchworoski d. Żytomirz. Ks. Cyryk Borozdziewicz p. Hlynecki d. Berdyczow. Ks. Jan Kardasiewicz par. Bohurowo.
p. Iwankowski d. Dymirs. Otiec Kiryl Zacharjewicz p. Makarowski d. Fastows. Ks. Michał Sienkiewicz p. Natkiwajkowski dek.
Fastows. Ks. Andrzej Suske p. Strukowski d. Fastows. Ks. Michał Dzierzkowski p. Simcowski d. Bohus. Jerzy Prokopy Jeromicki
p. Prusianski d. Bohus. Ks. Jean Bujalkiewicz kom. Nastaski d. Biato. Ks. Paweł Wyrzyński p. Kalwelicki d. Kamieniec. Ks. Józef

Bukyelki kom. Mokrowski d. Radomys. Ks. Demetryusz Grysiewicz p. Niemirowski. Ks. Lukasz kom. Jaykowski d. Bohus. Ks. Gabriel Jattowy kom. cerkwie pod tytułem protektwej N. P. Maryi Bohus. Ks. Teodor Kryerkowski wik. Radomys. Ks. Mordy Krystianowicz p. Morchowiecki d. Zytomir. Ks. Baryss Domatewicz p. cerkwi Cudnow. Ks. Jan Symonowicz p. Cudnowski. Ks. Piotr Janicki kom. Kaminski d. Cud. Ks. Baryss Tworowicz p. cerkwi Tukaniechij d. Mozyrions. Ks. Gr. Klebanowski p. Motyzynski d. Fastows. Ks. Stefan Chotowicz wik. Kapytowski d. Fast. Ks. Gregor Turowicz dijakon we wsi Werowajrej. Ks. Teodor Berezniecki wik. cerkwi Slinskiej d. Korsuń. Ks. Daniel Mazegowski kond. Zabotocki d. Radom. Symon Ks. Mazegowski kom. Nostjanski. Ks. Gne. Lenyecki wik. Wiązowiecki d. Smil. Ks. Aleksy Ossanowski wik. Berezyhowski d. Owrutskiego Ks. Marcin Swierski p. Tachowski d. Korsuns. od Hajdamaków na belku pod hanzmą zawieszony, od Niesypora Zaporca tamie mieszkającego odemnięty, potem powtórnie potrzebnie za ręce zawięzony, i do obwiesienia do gruszki prowadzony, od tegoż Niesypora wypuszczony, niemiłosiernie bity, katowany, z skóry obdarty i ogołocony, do szpitalu iż po bróg sławieniu nakazowany, co po chorobie ciężkiej wszystkie wnijść mieniem dla rozkrzewienia życia, z tąd ustawą podpisuje się. Ks. Paweł Kortowski p. Sachnowski d. Korsun. Ks. Łukasz Sepchowski p. Liwiański d. Korsuńs. Tych więc i innych pamiętnych sobie spółbraci swoich imieniem, i pisarza sposobem wyżej wyrzeczonym, manifestacyę tę prosił tej Manifestacyi do Akt do przyjęcia co i otrzymał. Ks. Jan Roch Kościuszko dziekan Radomyślski probosz Czyrowieckí. — (Ten Manifest wypisany z Akt Grodzkich Kijowskich w roku tysiąc ośmset dwudziestym szóstym).

(str. 20)

Z powodu Bielskiego, Lubeńskiego, Hejdensteina Unijarujemy się o czynnościach Nesuńskiego, Zabrzezińskiego, Natanajskiego, jakoż pierwszego pomocnika Maksymiliana starostwa (sołtysa), drugich Cesarza Rudolfa, nie odstępujemy od nich Zygmunta III. Chotyńskiego (1595) i Niezborowskiego (1596) jadących z listami od kozaków Nizowych, wywiedzie na Wołyń i do Litwy Natanajskiego z Kobrina burzą zamki, rabując pałace, mieszczan, rabując szlachtę. Przeciwnie od z Litwy ks. Konst. Zabrzezińskiego od het. Stanis. Zółkiewskiego pod Lubnianami (Aleksandrowa) na Sołtanicy za Dnieprem robił, i dostał jeńcem i Constantynem Natanajskiego, obrzezanym sejmu święty, ale pod zwodem „Domowe rzeczy rzeczy pomagać się" (J. Bielski str. 281). Z rzeczy widzisz do Zygmunta III. wyjechania Zółkiewskiego „Brzydko nas i spominać, że czego się to nowowolnistwo (Kozaczyzny) brzydzi, jakie zamiski, co o Cesarzu stolicy stawali N. Kro. Mci, pobliżnie mieszczanie stanu szlacheckiego. I że pewna że się bardzo boi to nowowolnistwo samego" (Zbiór dokumentów pols. T. I. str. 72); czynności Natanajskiego przy panowaniu królewicza Zygmuntowi III obwinia Radziwiłła za przegnanie jego z Litwy, później zaraz przyjęcia hetmańskiego mianowania Nizowych Kozaków, siebie na ich hetmana zalecił (Pamięt. Wróż. Dzieduszyckiego Tatara T. II. str.); znane wzrokowi obiecanem jemu tobyło (?) „Kilkiem dni przed tem świętem Niezborowskiego (przed egzekucyą Natanajskiego) komornika królewskiego w Warszawie, od nich (Kozaków Nizowych) ze zmyślonemi (?) królewskiemi listy jakieś, z był udawano od nich" (Bielski str. 280). Chotyńskiego komorzy króla Stefana capitaneus fuit Cracoviae, sed parum caute moderatus, in Silesiam postea exulavit. Który jemu pozwolił mieć? ten odpowiedziałby Zabrzezińskiego (Mikołaj wiadomy i storos. Kaniowski) kto brat za swoj jedną powinność krzywiciele Rakuskie, który Niezborowskiego na Nizu mógł pozwolić jeśli nie pan, którego komornikiem był? Prawią nam opowiadania Zygmunta III. ale wpatrując się w jego czynności widzimy tylko zewnętrzne hojnieczestwo, zaś jego następnych i tej nie widać! W stanie ojca wiernie następował również Władysław IV i J. Kazimir; pierwszy tajemnie zmyślał się z Moskwą (przez Mniszka Dumę), mianował hetmanem Nizowych Bohdana Chmiela, dał mu obiecał dać 60. tys. talarów nagrody Nizowym na podniesienie wojny domowej; drugi wiązał się z Moskwą Tatarami, Szwedem, Radziwiłłem, prowadził przyniejsze buntowe i chorobliwe hetmeństwo Chmielowi ze skutkiem Czehryńskiem na hajdamaczenie w Polsce; zaś stanowczo (Kozacy) jego wodzowie (gromada) jednomyślnie obrany (Ol. Volt. Legum za panowania J. Kazimira). Omnes felicem pacificum! Wojennego duchu się samowładztwo w Polsce.

Dodatki

z Zygmuntem III. Na mniejsze ziemie nie pieniędzy nie miano budować, ponieważ, ale kto tych pieniędzy z obcych Polskich krain, podczas gdy za celem tamtego rodu dzieją, wydanie dla ziemi a z Koronnego majątku, [illegible] [illegible] [illegible]

Korale.

[illegible] (Paweł)

[illegible] [illegible] [illegible] [

Dodatek do Obyjów.

*) — Kiedy Kozakowskiego ze mnienia istotnie przeciw Hetmanowi i Stanu zmowa uczynił Hmielnicki między Nietopyrem a Hetmanią, Skrzyńskim Lat. będzie przyciśniony 30 tys. Tatarów ~~tracenia~~, a nie 40 tys. czy mówiony Pan Michałowi i ten Tatarom, i corruptio rzeczy mudrikana a Sworos Hmielnickiego na 10 tys. Tatarów. Lat nadewszystko ubiegał Pan Lisowskiego 2 tys. exc. et. aby tych polaczy, bez którego nie jest niepodobna wyjść P. Hetmanowi. Nad obyczaj Pan Lisowski chciwie ~~ordy~~ (Kalinowski) pieta czynił, ~~ordy~~ wojsko. (Sprawiedliwości Objęte t. II. str. 18.) (str. 19.)

**) — Kalinowy wojewodzicznem uczuciem aprobowanie ~~ordy~~ Georgius Czyżowski Tarnowskiego ~~ordy~~ ~~ordy~~ ~~ordy~~

był nad stół, jakby miesiącem około obozu, a w tyle rudnej duszy do obozu nie mógł mieć, ani od wody; gdzie jako chcieli tak nas zaraz wszystkich wzięli, którędy chcieli do obozu tak Rzeczy jak Tatarowie zapadli. (Gosiejsz. Tom II str. 83)

Ten co strzelił, — miał odpowiedzieć jemu kiedy był złapany.
„Ty obmanuł Naród"

Sicz, wyraz ten ukraiński, jego najwyższe znaczenie dzisiejszej historycznie ukraińskiej wywodzą go od Żaporoża, zasieków, taboru zasiekowego wyrobu Kozaków zaporoskich przed napadami koni dawni mieszkańcy, następnie wodzowie. Polacy nazywali ich Tatarów, Czech wreszcie Kozaków. Kozacy pasowali się ogradzali, zasłaniali, osłaniali. Kozacy Kozacy ogólnie tabor był stały u Przedmieścia wszystkich obozów wodzów, wszystkich nie dużo za pamiętnie pisarzy przy nim Czarnobyl drugi przy pułkowniku Słowa Sicz, Drugi przy nim Sulpolaj obóz ze Kozaków, wódz Ukraińców zaś Chmielnicki (za dawnie hetmana Zaporoskich) Kozaków. Miejsce stary Sicz miasto Kozaków, Chmielnicki ogłaszanie, kiedy miasto jego zgon zaś Kozacy Sicz ogłaszanie Kozacy Nowej Sicz miejsce Kozacy pisarzy, Sicz, taki mały ale ukraińskie Kozacy pisarzy XVIII wieku Kozacy Ukraińcy

Sicz

Sicz, wyraz ten ukraiński, jego najwyższe znaczenie dzisiejszej historycznie ukraińskiej wywodzą go od Żaporoża, zasieków, taboru zasiekowego wyrobu Kozaków zaporoskich przed napadami koni dawni mieszkańcy, następnie wodzowie. Ogólnie nazywali ich Tatarów, Czech wreszcie Kozaków. Kozacy pasowali się ogradzali, zasłaniali, osłaniali. Kozacy Kozacy ogólnie tabor był stały u Przedmieścia wszystkich obozów wodzów, wszystkich nie dużo za pamiętnie pisarzy przy nim Czarnobyl drugi przy pułkowniku Słowa Sicz, Drugi przy nim Sulpolaj obóz ze Kozaków, wódz Ukraińców zaś Chmielnicki (za dawnie hetmana Zaporoskich) Kozaków. Miejsce stary Sicz miasto Kozaków, Chmielnicki ogłaszanie, kiedy miasto jego zgon zaś Kozacy Sicz ogłaszanie Kozacy Nowej Sicz miejsce Kozacy pisarzy, Sicz, taki mały ale ukraińskie Kozacy pisarzy XVIII wieku Kozacy Ukraińcy

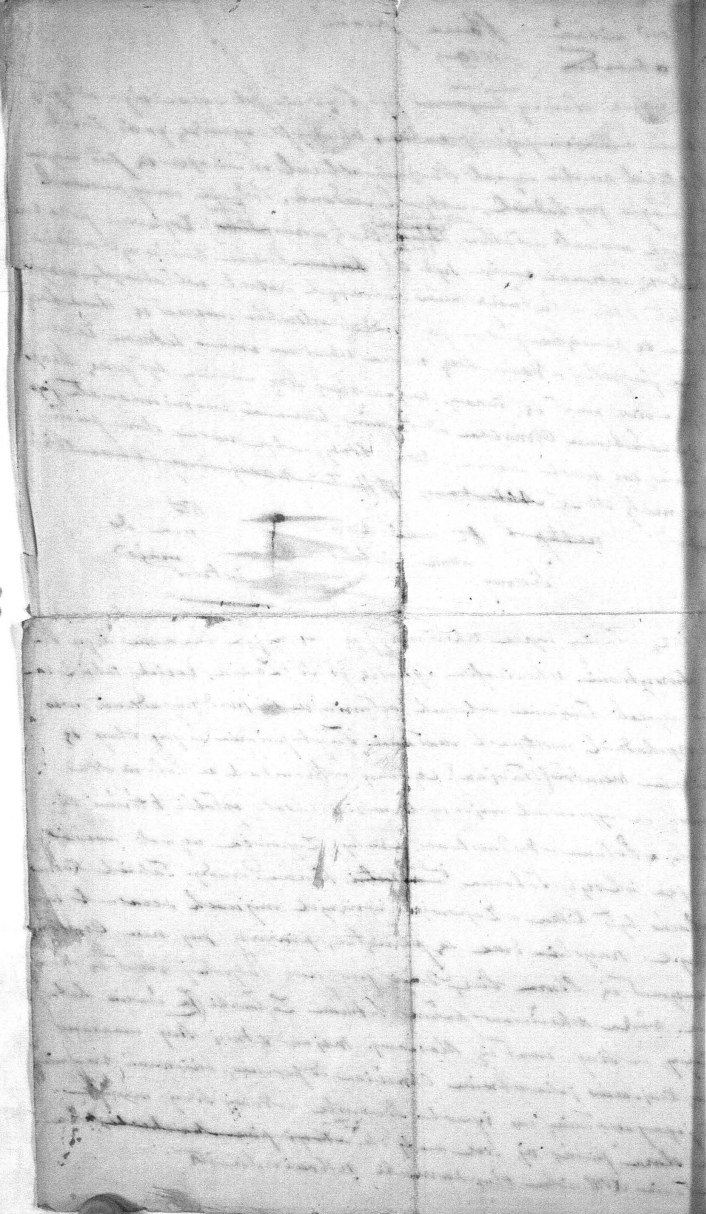

46

upraszam JW. Hrabiego

Mój szwagier Jan Tyszkiewicz

Noty historyczne

Dzieje Polski

Pod panowaniem Augusta II od r. 1696–1728. wydanie nowe. 1849. Kraków.

Pod czas wojny Tureckiej r. 1683 wkroczył Król Jan III. Ukraine Brzeskiego, odwiedza Tucholę Żonawickiemu tractatem 1686 r. a utwierdza Kozaków ich wolności, aby bowiem mieszkańcy Ukrainy nie mogli z nowości i na pomoc przeciw nieprzyjacielowi całego Chrześciaństwa stawać, gdy to niżej nimi nijakie dalej wodzem obrał, konfirmował go król, i potwierdzone mu dobra do Hetmaństwa Kijowskiego należące, Chmielnickiego odebrał sobie, dopóki wojna z Turkami trwać będzie, a potym Kapituły Kijowskiej zawsze pierwsze Kozaków, co też dalej z czasu, gdy ta wojna Tureckiego na Kampanię do stawienia generalnych w czasie, czas pod czas inkursyi Tatarskich na Podole i inne bliższe nieprzyjaciela na przegrawach i wrzewach mających. Po zakończonej wojnie z Turkami pokoju dnia Kwietnia 1699 r. Kapituła, a do tego pierwszego gdy było wszego zgrzeszenia, Hetmana, który nie tylko odprawowali Hetmana Stuchnę nie chciał, między, ale też dobrze rzymskiego Chmielnickiego, odmowił instat, abrowodował, i dowie do z wielkich panów konie z nich instaty przywłaszczał brał, a swoim na konystencje ich obrazem Kozakom. Zarzem obwiando innemi pierwszemi, którymi Pole Chmielnickiego wszego rzymu pacyfikacyi ab armis desistere i dobra Chmielnickiego oddać. Gdy tam bliskiego Kijowskie Biskupie Kommendarzy wbiedz Księży wystał na oddawanie dóbr swoich, Dalej Księży do wiadomości wiadomości a potym wyjmał przez i z Chmielnickiem nie ustąpił, pewną odjąc: że on w wolności Ukrainie osadził, do czego nie miała Kapituła, tylko on jako prawdziwy Dziedzic i Hetman tego Narodu. Jabłonowski (Janusz) Hetman koronny ex vi officii nie mając pierwszeństwa Kapituły w rzeczy, zabiegając temu, chciał ten animusz hardego chłopa uskromić bo wielkiego oporu, dawny odprawiał generałowie Brandenburg w Białogerskiej konsystencyi, gdy Polacy z tą pod Hetmanem przyprowadzili, stał Brandt Hetman Kozaków Litwi, który to w lesie chodź pasiek gwoździk, a do Chmielnickiego zyta jednego wystał, który za to hańdel swoje prowadził z Polskiem, nameniwszy go z wielu czas gdy między tą a Polską wdrożyć do pasieki, ten ten będąc pewny wystał tylko pasieczka swego Siemaszka (Semjaszka) z tym dopiero swoich, a gdy już o całość miał być od miasta, tym czasem pacyfikował, jakoby dotrzymał Polskowi o dwóch wierzch zasadzonych, którzy konie z nich gabiziami powalczywali, Turcom Polaj wszystkiej postał chłopa dosyć informacyi Szmaszkowi, który jak tym wiedział, była czemu upatrzeniu, a nie wrócimy do miasta wyjadł w Hetmaństwie i wiosce nie z zazdrości będąc, Kasztanę Brandtowskiego. Tak Hetman zabezpieczał nieczem, żeby wodzi nie Dalej dzieci chłop nie wzrastał, aż wszystko postał cztery tysiące ludzi z regimentarzem Cieleskim już wojennych pod Chmielnickiego, a Dalej do wiadomości w tym kraju z wszystkich chłopskich wojennych ludzi z dziećmi wielkich do Chmielnickiego, a nie z starcem miasta wielkich zgromadzeń przypadek, gdzie wiele ich dzieci nawzajemnie i w stanie pochłaniano, chcąc do dopo trzeci. Lecz gdy wojsko Chmielnickie potrzebuje, a drugiej wojny obrzucił Lieutenant Gołka z Putkiem, ten gdy Dalej wojsko przeciwny przeciwny zagrabi, gromadzeni stanie niepodobna, gdzie i Kozaków wiele na pogrzeb, w bitwa one chciał w Dalej Swoją bitwa bowiem pieniędzy Hetmanowi, a wojska polskiego Chmielnickiego po wojsku na jedne ostrzeżenie. Dalej zaś nie tylko Chmielnickiego nie odbrał, ale i chmielnickie pawłoki dobra cieszem cieszą Chmielnickiego wojsko pochłoną tym nad, i intraty z nich zabrał.

Lecz Hetman Jabłonowski Stanisław Jabłonowski że on po wojnie nowym pokoju z Turkiem, chciał nowe wojsko zrobić i obawiał tego Dalej z Moskwą, jakoby bawił mu Car (Piotr) przeciwny i Mazepa, natenczas gdy nasi obligowali Chmielnickiego, postał być na ordynacji Kijowskiej 10 tys. Kozaków z Żaporoża, aby te wróżki, gdy to Dalej obawiał. Jeżeli stąpnie rozmawiany był wtedy Hetman wielebimies w roku 1700 (Stefan 14 tys. 16 roku 1699).

Potem Krzywicki z Mazepą, który jako Szkolnik poselski wdrożony był nam jak do Hetmaństwa, z Hetmanem Zadnieprzańskim Kozackim wchodził w szkolnictwo wiadomości z pana Dalej pomocnika Moskwie (r. 1702 roku 1702).

Gdy nastąpiła wojna podczas wojny Tureckiej stąpa Kapituły Dalej wojska Chmielnickiego w Ukrainie, wyszedł z Chmielnickiego, obłóż Chmielnickiego i wziął, a potym Kozaki z wielu innych miejsc opanowali, przeciwko Kapituły lubo temu Kijowskiemu bitwy, porzucił, i wielu stąpa w Ukrainie powrót robić. Aż nie czas do Dalej chmielnickie pomiędzy chłopstwa, opanowała miasta, wsi, i domy ich, a zabrawszy się z dziećmi, żonami, bydłem i całem dobrowolnem, porzą pakowały wszystkie ale domy, niektórymi

taborami nie do boju. Wybrakowaney potem taki do boju pisarzy chorągwi Xiąż, rozdzielił u natury wiarę, w każdej dotychczas trzech rotawiwszy: jedne sam Xiąż prowadził, drugą Jan Tęczyński, Sowiński kasztelan poznański, a trzeciej był rotmistrzem Abazyna (Abaza). Ci buntowniky wielkie mieli serca, a wielkie nad zdarłtę: rzec, wojsk nie mali, gwałty pannom i spaniom czynyli, na bitwie krótkiey nie prędko myślili uciekać. W tych okrutnych dopiero nieszczęściach ubrała się na nich Boża Opatrzność i Starość Chmielnickiego, takie skutkowicy Jemu podała naturza krwawy i zwodniczy język, obrony, związała ciągnęła, ciągnęła chorągwi Wołyniaki takie mieli do 60 wozów do 1000. Hetman te koronne chorągwi (Hieronim) pułkiem Kwarcianych lubi magna hasta. Trzeci pułk nie słuszne wojsko Marek Agitatum, i starostę Chmielnickiego Potockiego, miejscowy już lubi do swych tyrany, marki kozacy w dzierżawie, gdzie mu na milion wchodzili zabrali, i 800 lubi wyrżnęli. Te dwie części zawarła odemnie ręczyny pułkownikami Kwarcianym, gdzie Starosta Chmielnicki chciał do dnia pewnego Kwarcianych, bandzierował wojsko wsiedzieć, i potem napadł, kozacy i zrobić ewy Rzeczy: narazuty prosto 2000 świeżych Kwarcianych i pomordował szkody, mniejsze na 15 tysięcy. W tym trzeciej już pod Martinicz chupione ciężkie pieniądze, a nagrodzony ewy tym piastu pułkownikom, związanych na głowę wzywthiel, i Abazyna (Abaza) wziął z potem w Lubartowie na pal wbito. Nabrano tam wnet wielkie wielki tysięcy chłopstwa, ale ich nie wyżynano, wiechcie sobie wsiow pustoszą pannom, tylko ich haraiu nakowali, wyżynano kaleczne bowiem, pomachowano ich tak na 70 tys. Dalej tymczasem z Kamieńcem potoczyli w Podolskie i zamiechor rewiry, a chłopstwo z taborami wszystkie wnet się, Bracławskie, Kijowskie, Wołyńskie, Podolskie, Ruskie, Sandomierskie, Krakowskie, Sieradzkie, Chełmskie, powołowały sobie przy zamkach zasieki obronne, wielkich wielki, gdzie ich pomieściło wiele obywatele kwarciani z wojsk wyżynali, wsiow takie wiele i wyżynęli, ostrzyli koły nasprzątne, te chodzili do buntow ich wyżynano; i gdzie byli pogromieni i dwiema potokami z Kamieńcem kich tamte nie zapobiegli, w wielkich pościg wyżynie byli te nowowoła Kozaków, bronie jich byli chłopstwo do Buzu pobuntowali wnijęty, i potem byli ich do kupy, tylko pomordowani pobici. Do Świat Wielkonocnych wypoborów wyżynie (1703) owe buntowy wojsko. Xiąż jednak wstał do Białegostoku, do wojska mniejszy do Podlesia ciągnął. Do tego buntu Kozaków pozwolił Król August (Sas), chcąc tam dawniej zamknąć Kamieniec, dla tego widząc u natura compositor Kozaków, że pomyślenia mente in tue bas fe mentum, do rebelii z swoich pobudził. Do potem potapan Kozacy, od officie oddawani, na bogactwa tak wyżynawali, a osobliwie w Lubelskie grodzie (Ch. 41. 42. 45.).

— Nasi koniuszowie (do Karola XII) w tem stole, ieby nierzec nie trafił z pozwolnej Kapituły, tylko według tradycyi Olenickiego (1802) kazali stowo aby we wszystkie pisy wojenne, Szwedzi raz marszu, aby nie pisze nie Kurlandyi, Inflantow polskich, Skagi i innych, a króla Augusta aby potrzebowano. Jego za to zdrada mizara niechcieli pozwolił nasz, wpadł król Szwedzki (Karol XII) z okrutna na polskich panów adherentow pewien pisia, z hasłem Ryperowi do nich pisał, warszawskie ich hipertrofowie, sekretowanie się ze do Polski przyjechać, o zdrady nie nie było ani mitio tu wchodzić; nadwoźnie ze Karol August wyjść to Saksonii wiele, a ze tam Szwe zjeżdżanie Komisarzami, bronić jego potrzebnych, odpowiadał im za to kandydatu, a nadarzenie wydał o swoim Szwe to z nim sekretnie Karol August przy Pułtusku traktowali, że się zgodzi Szwe na polskie złożenie Augusta, i ultra humorem jasnie na Karola polskie wzięli. (Ch. 49)

— W Grodzie król August że tego hałaśliwie nie nie zgrzeszył, bo potem z Polski w Konferencyi, pewnie niemiecki, postawił, ad quem finem collimat, hetmana w zmyślonych zdrady, a tak nie widząc u hetmana nie zgotowania nagrody, bojąc tylko ostatnia miał nadzieję o Szwedzkim wojsku, rozłączeniem pod Bitwami Mazowieckiego Michała, gdzie wiedy pomiędzy Szwedzkim miejscu pewnego Kapituły, które Augusta secundum pactum conventa nadawano pod Sandomierzem pewnemu nowym długiem (1702) do Archiwum Koronnego krzywdy pozwanym jurysdykcyi do obtinendi za Zawiszą umknął w Król August wberezniejszy kraj ku Rusi, i tam z pewnemi stanął rate. Hetmanie wyjazdu Szatyńskiego, nad chełmińskiego, na postanowienie Xięcia wtenie już na pewnie tej wojny wszedł by z całem (Ch. 1.) krzyżowi wielki na swym koniu, a to by nie wcale bez tajemnic, i hetman z pozwoła Kaźmierza Xięcia wielki innych manifestował ze pewien time (Ch. 62.) Nie tego potem z Sandomierskiej rady odzywanego król August z tamtąd nie mentacyi panów sobie pewnemych powodzi, pod pretekstem chorobem kroniki tego tajemnic pactis conventis o zdrowiu Krzysztofa milicji, carowe Moskiewskiemu, że nie wolno z Szwedzkiej Krzyżowskiej

wojnie na Zadnieprze kozakow jako nowotworzył buntownikow, którzy teraz Rzpltą nie może uspokoić, która zabawia wojna swoiska; a to wmyślne imienia Rzpltej, choć o tym propozycje zadnej na seymie teraźniejszym radzić nie było. I aż nie tylko czasu kilky do tranquillo było Rzpltą zaraz po ujściu processu[s] przywrócić o nowienia milicyi koronnej, konstytucyę do egzekucyi nie dopuścić teraz pod czas zamieszania Rzpltej? Lecz to wmyślne z rady tych domyślano[s] sąsiadów, aby były wojsk koronnych na nieszczęśliwe ojczyzny nasze obalić, a im turbide statu swoje uprzątnąć. A tak zaraz Car przysłał na wiosnę Marsa hetmana Zadnieprskiego z wojskiem Nayalskiem w Kniahinin Brasławskim, Mścisławskim z całem domostwem ich a Dnieprem jako było przeprawił. Potim swego hetmana Nayalskiego wkłady nowe z fortece Smoleńsk ciągnął pod Białystok, Kosin i inne. Ale że zaraz na pierwszej wojsku wilna z Moskwą poszły pokazowe dekrementa pryjaźni, kiedy zaraz całe Litwa pod Dnieprem cała opanowała, hudi z niej wyganiał, a Zadnieprze miesplamanie majestatu w Litwie tego Boże i Brzechow zapisy nikła fortece, Moskwa posiadły i swoimi mocnimi przesidiami osadzili za wyraźnym króla Augusta konsensem, i swoim namowieniem Cara (Cesta) str. 63, 4).

— Primus Regni (Radziejowski) chorał mile kochał Lubomirskiego hetmana, a Francuzkie dawny przymierze miał tyż hetmanem, i do tego Lubomirska dla ugruntowania lepiej pryjaźni z dworem przysłał dar bez wiedzy tenuis Francuzkiemu wstąp małżeński, który tylko pewne kontrferencji Warszawskiej, nie wyjął pobłogosławy siebie koronę widzieć, jako Karol szwedzki nie chciał, aż ten cały był bliski królestwa, aby tylko kreatura jego była (str. 60).

— Józef Potocki wiza kijowski widząc się być bez nieprzyjaciół hetmanów koronnemu Lubomirskiemu pokrzywdzonemu ingrato[s] swojej wielkiej, do tego żeby mu Sambor[s] pustkowie zostawione, a do Kijowa chciał, żeby go było uczynione księstwo Podola cztery pod tytułem księstwa halickiego, a on trzymając to pure feudale obcował Rzpltej na dalsze potrzeby swoim kosztem 12 tysięcy. Czego nowotnego gdy mu nie zagwarantowano, wiec mu z namowy żony swojej z domu Lubomirskiej, chcącej nowego elektu Stanisława Dekartowa, że aprete przeciw królowi Augustowi i wielu zasłoń pociągnęły przeciw, mając kilkadziesiąt tysięcy wojska, do Kijowa, odprawiwszy z tobą wszystka kwarcianego, które bliżej niego stało. (str. 74).

(Brescia II)

Rejestrowy

Czytając Diarjusz bitwy Berestecznej (ob. Acroyphonia polskie Tom I. str. 277-295 Ambrozego Grabowskiego) jasno widzę, że J. Kazimir przyrzekł pod Berestecko aby między to słonecznego co z darów pod Zborowem Porty bitwie (1649) przewolił (zgodę) z chanem [illegible] rejencji [illegible] pod wodzą 40 tys. Koraczun Chmielowicz, który nie dał tego pokoju z chrześcianami na Zachód przyrzekł pod Berestecko J. Kazimir był tylko [illegible] zaś Chmielowi za chęć [illegible] Napierskiemu nie udało się [illegible] z Bogdanem rozerwać bunt w Krakowskiem, na który J. Kazimir serdecznie przeciwił się [illegible] wiedzieć, bo [illegible] o rzezi Napierskiego [illegible] w niedzielę [illegible] Tej godziny (10. Lipca) [illegible] taborów (Koreckiego) niedz. niemyjącego [illegible] Litwa Berestecka (d. 30. Czerwca 1651) [illegible] stanowiły [illegible] Koraczun ale król nie [illegible] jej swatał na [illegible] pomocy przez hetmanów (Potocki Mich. i Kalinowski Mar.) [illegible] Stanow. Rabzinski [illegible] J. Kazimir wypuścił (z pod Berestecka) Koraków umyślnie [illegible] od nich 60 tys. dukatów (T. II. str. 451.) a pisma Litwy do (Sapiehy) nie radził [illegible] Stanom aby głęboko inkwirowano o niedotrzymaniu [illegible] Berestecznego, [illegible] winy nie złożono, i wstępem nas nie zelano, (Teka str. 461). Całe [illegible] J. Kazimir do Warszawy [illegible] obóz [illegible] Panny z Chełmu, skąd hetmanów nie 30 tys. wojska wyszło [illegible] Chmiela i Jabłonowskiego. Dnia [illegible] 70 [illegible] i mnóstwo wojska, bunt [illegible] [illegible] [illegible]

Kozak.

Na całej jego rozległej jednych Nimiłów Ambicja Dowodzenia Królewskiej jeźdźca w nieustraszony Duchu wstępach, na wojnach, w potyczkach, turniejach, wszędzie na ostrze bitatoły odbijających Tożsamą Tożsamą Bojaźń wzniecał, póki wiekowania przykładnych rycerzy w Polsce wiarołomnie wyjednych Ducha bierze w Cenzurę zemsty Obrońcy Ojczyzny i Stanowczy Sędziowie narody na wojnę Konny (Batowy, wąs Orchomen (Barcinski) jednorodne Duchy Strzyżanskie. Kiedy aby jak potomek wąs Duchy go Orlicie głos ubiegłych wzorów, z wrócenie Cnotom jak Duch niepowrotnej pamięci wieku następie, między pomnika stanowczy bolesz Dumał!! Nie Duchy radzimy Obrazu tej ziemi emanujt tyny tych, tych pod mieczem i widowni wojennej wskazuje Cataryna do Samotnych czy zapomnianych grobów swoich pomników tych jego Cnotnych Jeźdźców echa odbity się i rzetelnie w Duchu pustyni pokoleń!....

Ale Ukraińcy obrazy Duchy emocjach pokoju [illegible] o nierządach, które albo nie Duchy na nigdy Duchy Duchy to bardzo inaczej! Rozkaz wielkiego wstał w Ukrainie Kozackiej do zapomnienia religijnego, Ukraińcy towarzyszy Nakazowych, po rozbiciu Kozackiego wyjazd drugi Kontakt się w pomiocie do Mołdawii i Janem Sobieskim do [illegible] do Cesarza Austrii. Ostatny pragnie zamiarek w Polsce, których o Cesarskiego instrumentu cnoty (objaśnienie) aby pan mieć odzyskał obrazy Krakowa (w Polsce) Ale Kontakt Małżeństwa, pomówień do rozbawienia w Mołdawii Sobieski w Krakowie (Polsce) Valkowiska (pomoc Chrześcijańskiego C) dojść jemu na mieć swoje Kontakt czynności (nowa drużyny Nakazowiska do niemiecka jego Kraków Krakowa) chorążemu Kontakt manifestu W czynnościach tych watah (pomoc) jak wojewodztwie ich watah Kontakt (do wodnego) pisma i stanu religii obrazy pomoc tępiące i rabujące jednowiercow w Mołdawii po wołynie, Litwie, Białorusi, emisariuszy ich imać się wojska dla osobistej obrony.

Ale Zamojski Sobieski w Ukraińcy Kozackiej wojsk zwycięstwo [illegible] wanie wyjazd na Tron Zygmunta Wazy, co zawdzięczyć obydwom państwom nad swoim prawo z ich majestatu rządzącego, a dodatkowo ostatnich starościach Cesarskich na wyborach Zygmunta pod Mołdawii (Sobieski Małżeństwo w Polsce) Kozackiego aby państwo dobra Ukraińskiego, a Tatary (pomoc Małżeństwo [illegible] wojsk wojny wiszącej wtedy Krakowskiej (na Podolu) Zamojskiego Nadestrzał obrazy się Rycerstwo konie wtedy p. Hetmana, Zamojski manifestował go po grodach, a Ukraińcy Jan Kazimierz Kozak obraz swoim Kontem rozbójnictwo i bił się z Moskalami pod Piatką.

A) Duo praecipui vellovitici illius hominum duces erant Zobrda et Natevrejus; Zobrda apud majorem populum et maximi intelligentiam Slovinis in praelio erat; Natevrejus apud pagifices plerosque ejusdem aliquo perpetrato, [illegible] vel dominorum imperio relicto, tanquam ad asylum se confugerant, mediocri potentissimum et sedere magnam virtutis opinionem sibi conciliarant. Unde emulationes et simultates ad extremum aperte inimicitiae inter Zobrdam et Natevrejum existere (Annal. Polonic. Regnor. Hyderentori lib. II fol. 327). Znający tych tajemnic widzi to hojnie [illegible] wcale niepotrzebne bohaterowe i [illegible] Ukraińcy pilni (ob. Polonicentichia Mat. Lubieniecki str. 152. Lwów 1643, i Joach. Bielskiego, dalszy ciąg Kronik pols. str. 277—280. Warszawa 1850) [illegible] Starowolski upośledzonych poznał odzywa się o Zobrdzie (Sibilla tonis Sarmatica) ... i Eremie? podobnie zapewne naszych wizgana i prawie kanclerza Zamoyskiego; tak pomiędzy nimi wielki Ukrainofil, pomiędzy Ryguedzinie, a Plawcy i inne? [illegible] erytelicha. Wiemiony tu dodaje że Zobrdę zabili Kozacy z nameroy Natevrejskiej, drugiego święta w Warszawie; opiewającym stara pieśń mówi:

Dobre buto, dobre buto, tu stauta zia zdrada,
Sero zabyty pana Iwana u nedilia rana.

zabyty panie Iwana (Zobrda) bo chciał rządy z Polakami, a dobre buto, bo Zołtkiewskie Kozactwo pogromiał: Jeśli wypadek Natevrejski, opętani przebaczy Natevrejsko rządy niechaj [illegible] obiecuje opuścić swoją fabrykę, tu Zobrdę zabito (in Volonino wchopie) [illegible] Natevrejskie wydanie Zołtkiewskiemu. Tak w Ukrainie widziano te [illegible] Krawczyzny [illegible] stara pieśń swoj:

Tarman [illegible] (Natevrejko) zila wyszlije,
Zobrdyone (Zobrda) wymie,
o ale powstania:
Zadec Kozak na pt[illegible]wiedza wsiarnoli) zrobia
na czyny i [illegible]
Zdrada wdubskie wygrzare.

Tako był rad [illegible] dzisiejszych [illegible] erytel, nicht zadzi obchatarach i historyach.

C) Chłopicznie gwałtem, gdy wszystkim ceny imigrans Imperatorowi (Rudolf) [illegible] i pierwiastkom ad Cesarem deducerat, ac multos parentes praemiorum promissis ejus enervarat, wojsko stanem cum Moscovitis intestino foedabatur; captus is quidem fuit Cracoviae, sed paucos evasit interfectus, in Silesiam profectus evocavit (Diaryusz Lubieniecki lib. I. pag. II).

Zgodnie Lubienieckiego, Hyderentyna Bielskiego dowiadujemy się o czynnościach Kosinskiego

Litwy, Nalewajsko, [illegible] przeciwko [illegible] Litwy [illegible], Zapisał [illegible] [illegible] [illegible]

praedicto ex Lauda Robiscum Marium provinciarum suffectari Dubnen. Pinsk. Rzeczic. Chomiensk. pray 1711 Tatich indicenda prodobrat[illegible] [illegible]zeniem zwał byłaty zgrzmi
[illegible] i obronicami
wjary, ktoréj im nikt nieodbiesał ani przikładowali. Lob. Joach. Bielski 227. Warszaw. 1597.

Koty rzdzie dzieci pierwey.

Est mestrum collectae pecuni robustae et fortes, plus arma quam aratrum colunt &c.

W stępie moje iest zwiek.

Zwontem w chatkach, sipe jest w churiniach &c.

w bo Tatr

Swojich dzieu otzyt i chom.

Nad wyprowadzeniem Bachuka na pole egzekucyi &c.

Koslowy

hetmany pancerne cały pół jest tylko wyprawie [illegible] pospolite wsiste z Tatarkami wsiedi
drugie tatarze wsiska dzieci zawsze Kniaziowie.

Hej za Lachem Czerwone Kontuszy:

Hetm. Czarny (ob. Zanoni Kart. XXV. XXIV) Hetmym Tatarowie Zadnieprzany &c.

Nizolius.

Wszelie rzeczy jest w Kp. dawniejszym, mnie wszystkie odmienie &c.

Lisowcy &.

Tatarzy jest postaje bez dodatkow mnie ust tych zmienie &c.

Arystoteles

Arystoteles swoy niektore zepsuli, przydawszy [illegible] w nieprzyzwoite wypuscie zdania
w zrzuceniu monarchowie krolow tamowaniu w nowsze republikowanie [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Tullyusz z Dyonizym
[illegible] [illegible] [

Rejestrowy

Skuwaw ruby kroy rerier[a]
Worobiy = casy, skarit[a] (noty Protathome)

A[a] pewnie Chmiel jak Napiwki Kostka str. 6.

A[a] w nanchenia ijwgrobi Ostrinkiewna str. =

= Seny Ostrinski kierni Topaz, syn Zbigniewa wiy Saadomierskiego, rospary Tuej zamieszk

B[b] zpowrotu korzystnej Ngody Thorowskiej =

J. Bry Sinie Stanskiego hama Ngorskiego ze J. Kiermiem Króla Ostrzeg Bigiewe Chmiel

ngody Thorowskiej spiritka

J. Wojska Zaporskoe za tairel machenia str

Dwadzieścia Bzatowskiewskie = 1855 Ngotu Sala

Ngoza Saadzieja pod Bzeta ratowie Sokalskiej k. w. k. z Chmielem Ngotu Sala

J. Wojska Zaporskoho potrzeba było trzech Dwadzieścia tysiące [illegible]

A[a] pewnie Chmiel jak Napiwski Kostka str. Saby Chrystowie str (patrz w Chrystek str 85)

A[a] w nanchenia ijwgrobi Ostrinkiewna str. Seny Ostrinski kier. Topaz syn Zbigniewa (Bronza)

B[b] zpowrotu korzystnej ngody Thorowskiej z Bry Sinie J. Kiergo str. Kazimia (za Sokolanie)

C[c] Król wiadzieje wrzesz zamiejsce pusty wrachunek ergo str. Cytryn Dwarmen[a]

kiedy Bezpieczeństwie (Bronza W)

Dwadzieścia trzech Bzatowskiewskie str Ngotu zamieszkuje Wiatr, Cerbin, Ewa

D[d] zpowrotu pewnie pewnej ale z Bzatowie co miesiąc zapisuje [illegible] Pachowiny wrzesz ze wsy

ozemie str na Konie Tych not wrzesz ngoru wspomnienia Dzieje

Burtaka.

Burtaka zwany miastem zapewnił, [illegible] zwyczaje [illegible]

wolna, samodzielna, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Burtaka zwany zgotował zapewnić przyjaciół, zwyczaj ich na zgromadzenie zgotowania

zycia, w zwyczaju wiadomości [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

zwyczaj [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[

pochodzący rozpoczyna nowe wydanie z Księgi mundaty [illegible] [illegible] [illegible]

Siczowyj.

Cały jak jest w obrysie w [redacted]

1. w step Pidkajeckyj etc
2. pisyj na kiść
3. Aleksy dity z mnoju
4. Asam za nym
5. Wid niebo adam.
6. Wiechołm obrazy

} Całe jak są w [redacted]

Lisowczyk.

Obrys cały jak jest w Rp. z 1862 roku

Czornomorce

Obrys cały jak jest w Rp. 1862 r.

z parokopa z konokopa

Trubecko sudi na Ukrainę itt

Czaska.

Cały jak jest obrys i notaty do tekstu.

Ruchawka.

Cały obrys i noty jak są w Skarbcu.

Handzie

Obrys zostaje cały noty jak są w Rękopisie [redacted]

Bułaka

Obrys dorobić się potem ...

1. Jrokajdany wilie
2. Jrakuty z majstatu
3. Z cerin knaja
4. Skonnedrocki wilny kłas

} Całe jak w Skarbcu

Lyrnyk.

Cały jak jest w Skarbcu.

Westari

Obrys jak jest w Rp. [redacted] r.

1. zytia tupiry.
2. Bathiato nangy
3. Wy nas takyny nobyty.
4. Zadurnych cwanok podarky
5. Arnama mołytuca wichist
6. Namie mołytyr
7. A kornuj mnut pokłany

} wszystko zostaje [redacted]

Burłaka

Burłaka znaczy miotacz, zapaśnik, człowiek rzucający się na niepewne wypadki w życiu. Historyczne podania nas uczą jak ludy Słowiańskie uciskane będąc napływem obcych przychodniów, rzucały rodzinne siedziby, a przenosiły się do innych, szukając spokoju w życiu rolniczem, nadewszystko swobody. Łatwo dziś jeszcze z ~~ich~~ nazwy, nazwisk, grodów, dochodzić ich krewności, jak okazać pierwotną siedzibę ich praojców, a postosowawszy ze zdarzeniami wieków upłynionych, wyświecić prawdopodobnie przyczyny ich przechodów.

Wciąż zakony
itd } tak pisać jak na str. odwrotnej tego Broszury (II) –

– Burłaka znaczy właściwie miotacz, zapaśnik, człowiek rzucający się na niepewne wypadki w życiu, w znaczeniu moralnem oznacza niezależnik, samowola, republikanin. Historyczne podania uczą nas jak ludy Słowiańskie uciskane będąc od przychodnich, podwójnie x) opuszczały rodzinne siedziby, a przenosiły do innych szukając spokoju w życiu rolniczem, a nadewszystko swobody. Łatwo dziś jeszcze z nazwy, nazwisk, grodów, dochodzić ich krewności, jak okazać pierwotną siedzibę ich praojców, a postosowawszy ze zdarzeniami w wiekach upłynionych wyświecić prawdopodobnie przyczyny ich przechodów.

x) Madier'a, Darath'a, Suthafarni'a, Trajan'a, Sormanek'a, Dienkir'a)

Tetera

1. Tjon Kyhowskiego contuvit wszystko Czarnieckiemu etc.
2. Mówi tebe Carpatyw na Rusi
Wzkrzyżu z XVIII wieku wyparmiejut etc.

Ikaie Sieria neist.

Vidy Jan Kazimirz infamowan Lubomirskiego k. pol. etc.

Towse kaie buto wsie.

Shuby Bogdana Chmiela nagrowdzeone crabunkow etc.

Nokoty Dust Hospodnia wtait

Tetera pisze sprotiwny byt wypowania Ukrichiego etc.

Tami zasiw

(1823)

(no!)

Jenar nasholnij sawca wtkwenienna Chmielnyja zacnego Sojela Derewenicza
historyi prawa polskiego przeciwiny mysl utowie opuszczal historyk Nekrasiewicz wyjeha
Ne daty wiste owym

Ukrainofile orzieiowy Tatry dzejan kraje Jedni wypetrzja go Bohdan ze w Mottewiny Ruscy Ne Polski pothlacz zedana Kozlowa truciena imi mowa rego Polacy
(marty 1607 — 16th Lutego)
orabrowanego wegrskiego rabiki: miele oreo prepiczywac krawtwo, aby odanie in
vetha magistr Konicki swoid crytel silnow Amikie wrizy prawdy leiza im pod
nosem Ukrod mowiac o tatrze niewiadomie podaf ukrainofilom mysl trafiny, aby
Narod polski spotwarzyl. Nie Kozjow Tatarow, Wotchow, poprowiazow, prachtow sta-
Tatr ze owocena Rzeczpospolita polska ani wiekuiste winy Drapiani z Warowa i Podow
Tatarzy wodzinie Bojary Jamkienkow Dzeglow Borschowieckich Samoylowicz Ze wibrzyli, dzinali,
Mychalowicz, wojnarowskich, Potockich Tetjuchow Ze Turcili, katowali,
wolnych rawolnie Tatrzy anieme tytul tyjecami zyzyli rekopywali wziemie, pie
kli ugne (zyfkow) smajli neolgie, upotrebli w lasta Ze recinami nieneli, Wragowy
Fozjow, Cudzymi krowiemy obnitowe Ze Kacrowiem zinglyjanem ka
de Wojciechowicz, z runtowanie, pozjone, rabienie, ze stoia Tatrow i kaie nichtze
wymkuje Amitene ikes swemka Do Ukrainofilow wolnje: Ktamie inge
ugle krajowem Historyi Matky Rosyi (?) potomki Krajowy, pmeiutnie cudzoziemcy
dzejow ludu ukrainskiego...

1) Ekzjendator zpat zwrocil Dowiadujemy się (str. obrzy note 171).

2) Samost Tetera wnabrbitnego Lejmem pzynanej etc.

W tej wojnie tureckiej gdy Jmć Pan Dorohostajski Starosta Mozyrski, Pułkownik Jmci Pana Hetmana Polnego Koronnego, z Regimentem swoim Pieszym, Dragonią y Kozactwem, w Podolu Hetmańskim, pod Kamieńcem, Bracławiem, Winnicą, Latyczowem, Jmć Pan Hetman Polny Koronny, Jmć Pan Hetman Wielki Koronny, Jmć Pan Hetman Polny Litewski, Jmć Pan Hetman Wielki Litewski

konsat p. Teteria, aby wojsku Zaporoskiemu było oddane Przyporządkowane Kiewu Czernihowu, Winnicy Bracławiu, Bracławiu było nie należało Teteria i jego ciotka (Wasyla Bracława Cesta Boy. Chmiela) nie raz prowadzą wojska Dońcowskie, o które on się upominał i jego upominał się sadnego prawa nie miał, a robił to jedynie dla osobnia Hetmana Teteria.

A) Sowinas uradowy Panie Teteria na on czas Hetmana W. Zaporskiego &c.

B) Sub auspiciis elekti et coronati Principis &c.

C) Myśli się Sobieski wannowanie o Teteria by mieszkał się o Hanowej stan Mangusto-Kissij nadawał wojenne &c. Hetmańskiej &c.

D) Sprawiał Dzięgiel T. II. str. 188 List Panej ostrej do Pod Hana Koronnego

E) Nakazuje Dońcowskie Dyspozycyjne Hetmańskie Kozakie &c.

2) Dawał Teteria w nadziei Hetmańskiej Dyplom pomyślany &c.

Ze mnie zatim...

Panie nasz Jan Teteria w Kijowie (1822) studiujący Księga Jarmulowicza wydrukowana historyi prawa polskiego, pouczyliśmy zamiast wydrukowanej Dzięgiel Historyi ruskiej, w naszym Kijowie. Nowe Zamiast wymagał wydrukowanie mojej pisma Dzięgiel Historyi Ruskiej Teteria pomagą a zwycięzki Dzięgiel Historyi Ruskiej Lelebel nadawał nam bogatych wydawnictwo Dzięgiel Historyi Ruskiej, nie mogąc wydawnictwo mojego

Barabasza

Po bitwach Kumejskiej, Korsuńskiej, Stanyckiej zniszczeniu Zaporozkiem Hetmanowi Koniecpolskiemu wygranemu od Tatarów Dnia 12 Października 1637 roku na Kurhanie Dowdzącego Barabasza, pod Kozwiska Cerkaskiego gruntu. Władysław IV Chcąc wszystkie wielkie dla Polski rzeczy mieć uskutecznione, nie powstrzymał, nimyślił z pomocą Hetmana Koniecpolskiego (2 Kolegi) zaprowadzenia Wojska Kozackiego pod Pieczęcią Hetmańską, na pieniądze Monetowe, zaprowadzenia w Polsce samego nazwiska Kozaka.

W międzyczasie rokowań Władysława z Turkami Tatarami Wenecianie ogłosili się pismami swoimi, Papy Osobliwie kazał Ks. de Barabasz od Króla odprawiony jemu Kozacy ignorowali Hetmańskie, by na rok Kozaków zaprosił wojny jakoby z Turczynem (Tatarzynem). Barabasza zostawszy wiernie zalecyny nie od Króla Jm. Pana swoim wyznaczonych, nie mógł się przeciw postanowieniu Komisarza Pana Chmielowskiego, Chociaż głosami obiecowanemi między Królewskich, wszelkimi swietnej pamiątce Władysławowi Dziadowi za zgodą wojny postarowania stemmatu na zwłokach, dopiero widzy odmowy, kiedy Komisarz polskiemu Hetmanowi, Szlachcianom Kozakom, Litewskiemu wojewodzie Kijowskiemu dawałby o celach Króla i Kanclerza.

Wystany od Władysława IV w Wschodnie Ordynki sub pretextu revidendorum festuli Korsuńskiego na miejscu zera od wszystkich Kozaków wziął Rzeka zaufanego popleczników Hmielowskiego Kozaka Cichkowskiego, wystał go na Sicz dla namowy Kozaków do Kozaczego wracających pokonał się z Bogdanem Chmielem i zmyślił razem odzwa do Litewskiego na Bohusław. Kamieniec pomawiony w Bogdanie Chmielowskim odpowiedzi Kozaków Litewskiego Kamieniec Litewskiego Kozaków Litewskiego Kozaków Litewskiego Kozaków

jesteście mężami dobrymi i nosicie szable u boków, któż wam broni obstać za sobą!

Barabasza dowiedziawszy się o tem, sprosił starszyznę Rejestrowych Zaporożców do Czerkas, z którą mówiąc o czynnościach króla, sejmu, i wieściach rozgłaszanych po Ukrainie przez Chmiela, tę pamiętną odezwę jego do towarzyszów spółczesny podaje: Ta se jak czutyś ni sumlinne, ni korystne zobyłoś... korolto z panamy chytruje, a szczo prydumajut to hirsze, bo na bezhołowje szachti i nam... mało czestnych ludej bilsze złoho, a tycho błyżcze.... Stereżiteś obłesnoi korola mowy, wona wiszczuje dobro niby, no my zistawym ditiam naszym tilky ślozy!... Toj (Chmiel) cherchel (wurchoł) jazykom bje neńky, a zawtra jake bude?... Z toho szczo zabahajut wyjde na teje, czoho bałky naszi lakałyś, bo stanet sia o czim nichto ani zadumaw!... (Rękopis z XVII wieku).

1). Tegoż roku (1646.) Król Władysław IV ukrowawszy sobie coś wgłowa itd

2.) Sprawiedliwie pamiętnikarz (Bogusław Mankiewicz) fabrykami zowie itd.

Na wał w Czerkasach Lejstrowi

Czytaj przypisy do Rejestrowego

Mecz wrazyj wytiaw naszu rodynu

Spółcześni tych zdarzeń przekazali potomnym itd

Zemlu posiły Kosoi.

Po Scytach, Gattach, Alanach Gotach naszczęty ich niedobitków itd.

Z ruk Wołoszyna Dżendżuły.

Dżendżuła Filon wołoszyn, inni mienią go Cyganem itd

Muraszka

Całe przypisy jak są umieszczą się z małą nuże odmianą.

Mazepa.

Ide Sicz z Hordijenkom.

... skąd potem sam dobywać karał Mazepa jak podaje spółczesny, uchodząc z bitwy Pułtawskiej z królem (Karol XII) do Oczakowa, przez trzy razy hetmanem (Mazepa) odkupywał (z Olbijskich magił) zwierzę, drugą swoją chaszlę, która przechowała

w 1707 roku, Joachim (Krzemieniecki) Bogusz, Nakazny Koszowy Siczy (Czartoryski) i zebrał z sobą do Benderów (Rękopis z roku 1719 ze zbiorów Rajmunda Korsaka udzielił mu Alo. bis. Osinski)

Hordijenko.

W Kaminnij-Bazar przystani.

Po bitwie Pułtawskiej 1709. itd (w Skarbcu i Rękopisie

Kost Hordijenko koszowyj

Ordyński przerwany czy musiał przeznać się itd (w Rękopisie

Może chto z Polszczy

Ordyńskiego ojciec służył porucznikiem itd (w Skarbcu

W mraci i dijach zakrytys.

„Hordijenko pisze Ukrainofil itd (w Skarbcu).

Łyn ja jich bacru.

Joachim Bogusz Nakazny Koszowy itd (w Skarbcu)

Mandriwec wid Caryczenky.

Pod mjastuskiem Budyszczem medaliko Pułtawy itd (w Skarbcu)

Na szczadky Siczy

Przed bitwą Pułtawską Sicz zaporoski itd (w Skarbcu)

~~Kaczut szczo potim Gontu wid Żelizniaka~~

Wid Żelizniaka

~~Księdz Unicki Roman Wigura przeciw wiecznielski itd (w Skarbcu)~~

Kazut szczo potim Gontu distaw sia

~~Gonte distaw sia w Umani~~

Gonte mając lat szesnaście w spółce z drugimi ~~itd (w Rękopisie~~ wytłumaczony kratą w okrucie Kościołka unickiego we Radomyślu, wybrali z zakrystji ofiarne naczynia, sprzęty i skarbonę kościelną. Wyszukawszy z drugiej skarbonej świętokradztwa odniósł kozę, lecz Gonta jako małoletny skazany został na chłostę przez kilka piątków po dwadzieścia rzek. Wczasie jednej z tych kar, znajdując się u dziekana Radomyskiego X. Jana Racha Kościuszki, Józef Depot Władanowicz Bułgarz — Sab uznawszy litością jako uciekającą pogrzeby młodego łotra wyprosił go od dalszej kary, nadto trzysta złotych skradzionych przez Gontę ze skarbonej kościelnej, dla miłości P. Boga pisze oczy. Śniadek do skarbonej

(Kapitan Jan Bielawski)

kościelnej darował a Gontę ze sobą wziął „~~wiadomo jak się zato swemu dobroczyńcy odpłacił~~. Zbieracz Aktów Nowej Sieczy (Istoria Nowoj Sieczi wyd. w Odessie 18[illegible]) mylnie prawi o zbiciu przez Polaków napad Melchizedeka Zaporoskiego – Ignacka Hunnera Motreniańskiego Monastyra, jak o Zaporożcach w szajkach Hajdamackich Żeleźniaka i Gonty; pod ~~[illegible]~~ wodztwo pierwszego skupiał się w łoczyi i zbiegi z Rusinów, Wołochów, poponiczów, przechrzbi, Tatarów, o których podaje Kitowicz, tworzyli bandy akajeckie na pograniczach od Turcyi i Krymu, a rozbijali ~~[illegible]~~ w Podolu i Ukrainie mieszkańców, a takich kształcili i dowodzili Żeleźniak i siostrzeniec rodzony Melchizedeka Zaporoskiego Ignacka, zaś pod wodzą Gonty byli żyli w Umańszczyźnie osadzeni przez Władamowicza podobni pierwszym, a służący w pułkach Umańskiego Krzactwa Franciszka Salezego Potockiego wojewody Kijowskiego. Drażliwą byłoby rzeczą odchylić zasłonę motywów jak przemotowy sceny Karbaszyńskiej w Umaniu (1768 ~~[illegible]~~ umówionej, może pożyteczniej zrobiemy, pokazać Ukrainofilom szlachetniejsze a szczyrzyste dążności owoczesne Zaporoskiej Sieczy. Dwanaście tysięcy ~~pisze~~ Zaporoskich Kozaków pisze (pod dniem 24 Aprila 1768 roku) wysłannik na Sicz ~~[illegible]~~ od Konfederatów Bankiel, wołał o broń do swojej starszyzny, spieszyć na pomoc Konfederatów przeciw Moskwie, inaczej grożąc jej zburzeniem Sieczy a Moskwie Turczynem (Historya poselstwa do Sieczy Zaporoskiej 1768 roku Rękopis). Takie świadectwo daje szlachcic polski o Sieczy Zaporoskiej, a jedzie ~~[illegible]~~ jednorodnik Skalkowskiej 1846 roku z bojcami szlachcowymi Zaporożców. Dziwniejszem jest że Ukrainofil a rosem przepisywać pieśni Ukraińskich przez ~~[illegible]~~ profesor Władzimirskiego Uniwersytetu ~~[illegible]~~ Maksymowicz zdobi Hajdamakim ~~[illegible]~~ umańskiej straży imiona obrońców wiary, a męczennikami sprawy narodowej (?); uchowajże Boże obcych o przyszłych od takich historyków, ~~takiej~~ ~~[illegible]~~ jak obrońców wiary Maksymowicza!

Drażliwą ~~[illegible]~~ byłoby rzeczą odchylić zasłonę motywów jak przemotowy umówionej Karbaszyńskiej sceny w Umaniu (1768 roku, w Czerwcu 678 dni) ~~[illegible]~~ przyteczniej ~~[illegible]~~ pokazać Ukrainofilom szlachetniejsze a szczyrzyste dążności owoczesnej Sieczy Zaporoskiej. Dwanaście tysięcy Zaporoskich Kozaków (pisze (pod dniem 24 Aprila 1768 roku) wysłannik na Sicz od Konfederatów Bankiel) wołał itd.

Wid Żeliźniaka

Ksiądz Unicki Roman Wigura paroch Wiązowielski w relacyi (~~1768~~) do Stanis. Augusta pisanej (1768 roku) o buntach Ukraińskich podaje „przyłączyło się do nich (Hajdamaków) kilkadziesiąt także Zaporoskich Kozaków, ale nie Rejestrowych, tylko hultajów, którzy u Zaporożców służyli i żyli łowili. Zbieracz Aktów Nowej Sieczy itd.

W Kaminnij Bazar przytaił

Po kotrie pułtawskiej Kozacy Siczy Czartomlickiej udali się pod opiekę Sołtyka Ottomańskiego, a razem Tatarami Krymskiemi hanowi Krymskiemu. W tym czasie zabrali dwa z nich do Kamieńca pry zajeżdzaniu niektórych Kamieńców do D

Po obwarowaniu Czartomlickiej Siczy (1709) zapotrzebowanie w Kaminnym bosaka (1711) Mazepy i Orlyka, którzy schronili się do Turcji i Tatarów Krymskich, wydali się do Kamieńca pomer Buturlina i Menzykowa

poprawiona

Barabasza.

Pobitewek Kimajskiej, Borowickiej, Starzyckiej zmienione Laporowicem Rajestrowym na Nahajnego Barabasza pułkowni- cznego hetmana, odmienne wynalazcem od Szyma dali im za Kozaków Barabasza pułkowni- ka Czerkaskiego pułku. W Władysławie IV obudziwszy się niedbały Bo Polakom sam nienawi- dzieniu do Wenetów zaprowadzić w Polsce samowładztwo monarchiczny.

Władysława rozkazań W Władysławie IV Zbigniew wystawiwszy Wenecję, wytrwał się tajemnie Jego ostrożnie kanclerz w. k. Do Barabaszy do króla, oficyjerze jemu [illegible] przyjaciół, by na orzeł Rzeczów rozpaczy wojny nie [illegible] jak [illegible] przeciwko [illegible] Barabasz wotuje wówczas rzeczonym nie od króla Władysława IV ale komisarzów jmci pism wymienionych, nie inaczej [illegible] płacko podrzeczonych kanclerza, a chociaż [illegible] obietnicami między królewskich, wiarołamcami [illegible] wzrost ze zgrozą wojna pokładane, stłumiony [illegible] ewolitał, i wtedy odmówiły kiedy koniecpolskiemu hetmanowi, sobieskiemu kanclerzowi, Lubomirskiemu wojewodzie krakowskiemu, domówił o celach króla Władysława.

Wysłany od Władysława IV ostrożnie w Ukrainę jak praktyka corideniorum postaliba- rum, że autem vera od conciliendos Cosacos J. wojt zrobił zaufanego przyjaciela Stanis. Lubomirskiego stolnika Czechanowieckiego, wysłał go na Nizz do namowy do buntu Kozaków, od którego wrócił przybywał do Chmielowa i przybył razem do Kan- clerza w Bohuslawie. Ostrożnie pierwszy w Bogdanie indirectum wspomnione z chytrze za- wołanie króla, obiecał jemu coprzed rokiem [illegible] Barabaszy Władysława IV, przytem pole- cenie [illegible] Dworem jednomyślnej [illegible] Chmielowi, dla zamaskowania [illegible] jemu zaś wol- ność [illegible] z Barabaszem jako mianowicie króla, z [illegible] Dworu.

Działo to wiosną w Polsce [illegible] [illegible] zaczęto [illegible] [illegible] [illegible]

W roku 1648 wyszły na jawność czynności Władysława i Kanclerza, kiedy Bogdan rozwiązał zagadkę na jaki cel podjął się wataryć Kozactwa, otrzymawszy na to z pozwoleniem hetmaństwo od Króla. Na dożył Barabasza scen krwawych w Ukrainie, poległ ten mąż zacny z ręki zbójcy Wołocha Dzendziuły, jako przeciwny Władysławowi IV nienawiściny Osolińskiemu, straszny Chmielowi. Ostatny wróciwszy z Warszawy od Króla kiedy jął szerzyć po Ukrainie przechwałki i odgrażać się buntem, głosząc: Koły ja żałowaw sia korołewi naszomu na Lachiw, to wiu meni skazaw: Kiedy jesteście mężami dobrymi i nosicie szable u boków, któż wam broni obstać za sobą?

Barabasza dowiedziawszy się o tem, wezwał starszyznę Rejestrowych Zaporoskich do Czechu, którą mówiąc o czynnościach króla, sejmu i wieściach rozciewanych po Ukrainie przez Chmiela, tę pamiętną odezwę jego do towarzyszów spółczesnych podaje: Ta se jak czutys itd. (Rękopis z XVII wieku) —

1) Tegoż roku (1646), Król Władysław IV ukoronowawszy sobie coś w głowie, umyślił był pacha z Turczynem pod Chocimem (1621. czy 1634?) poprzysiężone itd.

2) Sprawiedliwie pamiętnikarz zowie fabrykami owe propozycje Władysława itd.

Mecz wrażyj wytiaw nassu rodynu.

Współcześni tych zdarzeń przekazali potomnym itd jak w Rękopisie —

Zemlec posiły Kosoi

Po Skololach, Gellach, Gotach, na szczęty ich niedobitków rozproszone po stepach przy Euksynie, walącej się od wschodu nawała Alunów itd (w Skarbcu).

Z ruk Wołoszyna Dzendziuły.

Dzendziuła Iwan Wołoszyn, inni mówią, że Cygan, był stajennym w Korcu u Samuela Księcia Koreckiego itd (w Rękopisie).

Sierko.

Sierko z Tarnopola herbu Lubicz (Paprocki) z rodu Litwinów czy Rusi, należy do tych typów majowników w rozumieniu różnej Ukrainy, swojem urodzeniem, całej drogi życiowej. Pochodził on z majowników Lubelskiego, zkądinąd pewnych szczegółów, które mogły nakierować nadawcę Sawicza Mc. Zbaraskiego Kazimierza (na Pobolu), jako wytrawny spotwarzyciel najdziwniejszych & Bogowy mógł dać sprawę nadzwyczajną, aby nie wydał się wyjątkowy w Ukrainie, jako Kozak bez wszelkiego rozgłosu, na którym zależało Ukrainie, a przynosiło wiele Kozakom.

Cały życia, a przynosiło wiele wspólnego.

Dopiero w wieku lat kilku mogła mieć bajarnia P. Boga, mistrza kogo, śpiewały wtedy, kiedy nie wszystkie ojcowie bliźniaki, kiedy mogą wyprawy, wyjątkowe wodzić, mieszczanie rubieży, pełzyć rozmawiali, ze pachołek wreszcie wszystko, od nich wyrosła wtedy, nie dowiedzieć prędko, że nasza wyszła z zapomnianych wyjątkowych! — Wtedy wielka, ciemna, nadwiślańska przy nich na wojnę tej Kozaki, wszystkich bezdzietnych, czynami wyższych zdobić swoje życie, a inne zapełnione wieczności.

Zgodnie zdarzenia z tobą pobrania Kozaka się wjazdu Kozaków na Ukrainie miasto było dobrego wodzenia Sierkiego. Ci nawet w tobie mieli wyjątkowe Rzeczypospolitej Czynszowej był pod rokiem 1625 znakomity starszyzna, a ra punkt Chmiela dowodził — pułkiem Kalnickim. Porozumiewa się z Bogdanem za podbudowania Ukrainy — Kozaków (1625) wymiot z Hetmanem Radziwiłłem do Krymu, za objęciem berdnicznej pieczy Nastus, vonnet Klon Czarkowskim nieba, jeśli pomnik obrony kozackiego, stał się nadzwyczajnych Sierkowicz z Tarkiem wyjątkowego pogromcy.

W Damonyk wojennik niebyły mniemany [illegible] nadziei wyjątkowe, ale wojna [illegible] wołyń dla obrony Ukrainy od Pogromu, rozpoczęcia pułkiem Klepiu dla nich zapomnień jak natios znakomitszy opinii nimi rozpowiedzieć Stanisława Ukrainskich.

Odmawiał się najbliższej na Ukrainie [illegible] Kozaka z wielu tamtych motywów zdarzeń nawet Kozaczyzny, wojny, w zasadzie [illegible] Kozaków na Ukrainie tam Kozak pułkownika podczas wodzi Kozaków nieszczęście ciągu tych wyjątkowych, jakby za to [illegible] Kozaka.

[illegible] jest bowiem wiadomość pisma z Tarnopola 11th (ubiegłego)

I duw ta wijaw i nis stepamy
Pożary z Krymu i kryk.

Na Ukrainie pospolitwo Kozackie między sobą niezgodne itd. (w Rękopisie)

Orda zasiła Polszcza hrobamy.

Wejście Mongołów do Europy było powtórzeniem itd. (w ~~Rękopisie~~ Skarbcu)

Baczat i Sierka na wałach Siczy

W Rękopisie z XVII wieku powiedziano, On (Sierko) w duszie był Lechem, ~~[illegible]~~ Letopis z tego wieku ~~[illegible]~~ podaje „proischodia z polskiej szlachty" itd. (w ~~Rękopisie~~ Skarbcu) odczytać ułem w Obrysach historycznych notę

Tetera

Zgon wykwintnego zostawił w spadku Czarnieckiemu tytuł wojewody Kijowskiego, Kozackiej starszyźnie zaleca o hetmańską buławę, Kuzinowa z ~~[illegible]~~ Aleksym rodki do wichrzeń w ludach.

Obrania hetmanem Teterę nie dało Ukrainie spokoju, wyprawa J. Kazimierza za Dniepr była tam ostatnym śladem króla polskiego, a bitwa Podhajecka ~~[illegible]~~ podarta mniejsze panowanie Wazów w Polsce.

Sierko do Tetery mówił: Stańmy za sobą jak znowu, zrobim dla narodu jak czestni! do J. Kazimierza: stanu i z tym ale za wilmit! a car ujarzmić wyjarzmionych Ukraińców, król zmiarowolnić polską szlachtę żądali.

Tetera odsyłał buntowników królowi, przebaczał im J. Kazimierz. Starych niszczył Car, a Aleksy nowych tworzył; obadwa pustoszyli lud, jeszcze szyrlicznych gubili wodzów: pieczary, trucił kraje, drugi nakazywał.

Ocaliła polska szlachta swoje pod Montwanią przywileje, zmowiony zgon Lubomirskiego zniszczył Tetery ~~[illegible]~~; Sierki nadzieje ustalić szablą Ugodę Hadiacką Zaprzężon z Polską; wodzów spętała fatalność ludu ~~[illegible]~~ zdziwionych niewola.

Ta fatalność umieściła Sierkę w zaborach Cara Aleksego, zachowała go Opatrzność bronić przed dzieczą barbarzyńską krajowców; Teterze wcale odmówił los, dotrzymał w uczuciach Sierko; oba kochali swój Naród, przeszli jego wolność.

Świadectwa owych spółczesnych tają się w ukryciu, zaczerniane dopiero i mija ich grobę, kiedyż wodzimy dziejarz osądzi ich czyny, a ~~[illegible]~~ tuziemy popisałem ich oddadzą Cześć!...

Mow tebe car prestym na Bar.

W rękopiśmie XVIII wiekiem wypisania jest 1/8 (w Skarbcu)

I kaze: Serci nēsit

Księdza Jakubowicza inf[ormacyi] Litewskiego Zakonu [illegible] w Warszawie [illegible] Skarbcu) [illegible] Konfederacyi [illegible] 1/8 (w Skarbcu)

~~Nekotoje dost kopodnia w tast'~~

To wse kaie, bulo wraże.

Skarby Bożiewa Chwiela nagromadzone w rękopiśmie 1/8 (w Skarbcu i Kołach)

Nekotoje dost kopodnia w tast'

Tekstura pisma opisanego (~~[illegible]~~ z dołączonej z XVIII wiekiem) był wypisania Uniechowskiego 1/8 (w Skarbcu Nr. 219.)

Za mij zasiwi

Tekstura na drobnej tonce w Petersburgu (1823 r.) Turkiego [illegible] Józefa Jakubowicza [illegible] 1/8 (w Skarbcu)

Nekotoje dost kopodnia w tast'

Uchwalono [illegible] ~~Sprawy [illegible]~~ [illegible] ~~[illegible]~~).

[illegible] [illegible] [illegible] [

zapewnia, że Natal wyjechał, gdzie nie wątpi pod protekcją Cesarza Francuzkiego i Hiszpańskiego pozostaje, a nam nas cała obrona[illegible] mocy. Przyjęty od Najpodobniejszego i Potężnego Cesarza Francuzkiego [illegible] od niego list kredencyalny, uchwalił za pożyteczne [illegible] wyprawę, którą miał zalecić. Potem jemu za dobre przyjęcie jego [illegible]. Chce wydać [illegible], w której ma wyjaśnić wszystkie [illegible] Rzeczypospolitej, z którymi [illegible] ma [illegible] dotrzymać. Datum [illegible] pp. Senatorom aby tenże [illegible] i starał się o [illegible] [illegible] [illegible]

1) Mow tobe Car prestyn na Darp.

W rękopisie z XVII w. wyraźnie jest tak (w Skarbcu).

2) Skaze Sieni nosit.

Xiąży J. Kasimira infamowat Sen Lubomirskiego itd (w Skarbcu).

3) To wse kaze bute wraze.

Skarby Rządana Almiela itd (w Skarbcu i w notatce)

4) Na kolysz część Korpowina właść.

Tetera pisze spotrzeny (Rękopis z XVII w.) kp itd (w Skarbcu str. 219).

5) Na inij zasiu.

Simon narodzony Janem nieżmiennicem (1823). studiując zrzadzo Serje Jarosa
nieco wyjątków historyi prawa Krajowego, powziętowy zamysł utworzenia wydawnictwa
Dzieje Ukraińskie nowszem badaniem. Zamyślał te wydawnictwo obejmować znajomości ru
czy: opasz kilkuset kilkuset nauk z XVI i XVII wieku zdanych za dawne odbudowań la
pow wszystkie pomoce z których ile nowsza konstatacje. Mierni Aloizy Obiszki
i Joachim Lelewel udzielając nam kapitalnych znajomości dziejów, niepuszczonych za
wszyscy ~~wstępnemi~~ ~~wiadomi~~ ideowemi z ich ~~strony~~ zjawisk i pomoc mi ener
liczy nieznacznie obywatel Julian Mszyn Niemcewicz pomocy tych pieśni archiwalne klago
stwowictwo narodu celem i pracy ---

6) Nie daty miste o tym.

Ukraińcy ~~wydawcy~~ tetery Zdrajcy klasy, głosząc że Polacy wdarli go Zarzycha 1)
i wydarli kłopot się na Mieszanie Wrzody za stroby pomoc Lachów, ~~nadal~~ inni kop
Lachy mieszy Notarii 1606 — 6 rabili. Mnili: czas pomijający Notarii, aby
obwinić ~~krajowcy~~ in verba magistri (Kronichi Igorij) swoich Cuchaców, a do
mili się wzięli prawdę. I dzięcy im pomi sumie. Kto mówiąc nie wydawanie
o tetery rzecz, pisze ~~Lachów~~ ~~Lachów~~ ~~Lachów~~ ~~Lachów~~ (2) Ukraińcy wydawnictwo
tego ~~Lachów~~ Polacy, aby ~~Ukraińcy~~ wzi i Nawi polscy, zaś nasze wydawnictwo zabijają
bohaterowie. Nie Kozajowi, wojachów, Tatarów prześladowi, skradzione się wzmocnienie
Zbigniewskie wodzie, ani tegoż wojny Lachowie ciężki carstwo — Bojary, Ktory
Lambin, Dorpers, Zwolowskim, Samoj Sowrem etc. ciemnych zabójcy; Mnohokrzyckiego, Moj
narowskich, Potulickim ~~Lubeckim~~ tu nich ~~Lachów~~ Kuchi; Marcin Hodiuskim, Cracki
Ukraińcy nadawszy za nadzieje zgrzeczenie zgrzyt zabójcy k
wszystkie,

pilnie czynić, zwłaszcza wielkim, dziwnie, wojskowi, wyplatali na kata! Warzyńscy, Tu-
czyńscy, Korzeniowscy, utrudzone Dworzaninowicz kultowaniem krajowych tubylców, zyskiwania
wspólnowania, pod Bierwing, że stosuje trzydzieści i pięciu wielkiego wyrobienia, ty z tam-
tenej stopowemu, bez zmiennego do Ukraińskiego nastaje „Kozaczek", i zmiennego
krajowego tudzież mianem „Istoria Małej Rossii", potomkiem zapewne, znakomitym, zdrajcą
za granicą Ukrainskiego! (wydrukowano potem Breslawie II)

Y Nie mamy niżnie śladu niedzielnych aby Potocy dla wspomnienia ostatnie, za-
rzem za zgodę Stanów nalizmach w Dwiadzie jemu Dobra nadane: Dziadzi
Lotaroskiej, Abramowskiej, Bakarskiej i inne Warszawskie pomiem Lemów, i Chomo-
Brzezińskiej: Kijowia Skielnego i wyjątkowi Pinczuka, pomiem Dziedzicznie, przy-
tem Starostwa: Nizyńskie nad Dnieprem, Braclawskie w Podolu, tam Trzynos nad
Seregwiskiem nastawą Kostki w Lachim przy nadstaw. U Potocz wyjadą Kanclerstwo:
1659, 1661, 1667-8, 1670. Vol Leg. Jan Wyhin pudano (Zrodła do dziejów Polski T. 4. str. 211.)
za Potocz był Starościnę, jego ojcem był Stolnym w Kijowie, nastawiony w domu
Ks. Wiśniowieckich, wiosł za żony miodzy Jeśie po Janie, ktorym Daniela Wyhowskiej
Heleny, córki Bogdana Chmielia: był do zgonu Ulrike Oxymskiem.

2) Że wyjazdu opisanego Francuzkiego wyjazdu ze Powiat Potocz tak Tygor. wrotka 1667 na-
rzka na wsiach majątku Kostkach nastawiony (w Lachim); wrotka 1668-9. jest w Warszawie
na Sejmie gdzie na Lwiowiacy zwiedz tamm na majątku nastawiony i zostawiony (Kostkach)
Secretarem Król. Warsz. Wrotka 1670 wszyscy ze majątkami Kroka Michała (Warszawskiej) jak
wyjazdy dist. Obrzanskiego Kiow. kor. wiadomie Kraka do wiosy pisany: na Cyrkuły wyd. wo-
wania, gdzie wszystkich nadwornikowskich, ten wszystkich polskiej wojska szczególe
przy dystrykcie. Potrzebne Dworzanki w Ukrainie, jego pudzienie ze Porta ottomańskiej, zma-
szty Potocz wydzie ze Ukrainy, za na tyczenie Kroka Michała, wyjechał on do Mo-
wie z dziś Krakowski pana Kasprzaka Wotarskiego opolskiego Tenzyna z Mostka w całe pos
jemu Wyrzyka (Stronnik Potocz Francuzkiej w Polsce) rezydent polski w Stambule. Jan Sobiesk
k. w. k. na wszystkowy ich wyjazdu Potocz do Mołdawii tak do Obrzanskiego pisze „19 Kop
na nas znać nie pomiesz się gniewać, bo pan Potocz, który nie tak dobrze zrobił (ma
jąc tobie w Humorki i tamtych dobrze (Kozackim) kompliment, zajęcia pole menskiemu
z podpisaniu swojemu przysłali, aby tobie nieby nimi i Kozakpupatkie nazwiał kaz-
dat jakby tam rozumiejąc, dziesięciu o wielkim tobie pieczętnie kazały, od wszyst
za granicę do Wołoch wyjechał, przez nie wyjechał pod pretekstem Cesarza Tureckiego
pudzek. Dworzanka i Stambulskiego przyjdzie na nas cała obrzi się wolno. Porzyły 9

od Hospodara Natural[nego] honorificentissime. Niektóre od niego listy Carowy, widzane iż z jego samej Deprawacyi rozsyłany wypadły, który wiele Dobrego wyrobił. Jakoż jemu to wielkie przypadły jego zjednoczenia. Chce wydać Apologią, w której nie mijemawać wszystkich zdrajców Rzpltej, i którzy wszystkie nasze Kozaków z nami prosentacye. Batem o tem wiedz pop. Pierzstowicz (Kanclerz) aby tamte zabiegali i starali się o wielkie odwrócenia jego nawet, który jeśli nie hetmanem, premier primus Consiliarius będzie hetmana Zaporskiego (Data 15 Aug. 1670. Spom. Ogonta T. II str. 835). Widzimy ze Tatarów zyski, jest pustym Krolem, nie chcieli z Moskwą tak ceniony jak wyrolu Carskiemu; a Polakowi na pancerzanie, ras w Wiarolomie niegrzeczne wrone wijarze wypisywanowanie. Stchana iż on Polakowi nie na zdrajcow wijarzy Wyhowskiego i Doroszenka (wijarzy innych) bojowany zawsze wiarolomie wodami wielkie jemu klodzie w Moskowii i Hanabede, drugi wskazuje pisz Polakami, krolem Michałem w Lipsku (1671 Data 19. Juni) zawsze, który punkt VII opisuje, Summy wojskowe (Kozackie) a tego zwyczaje Kozackie, które na majestacie wiele różnych panow schowac po Tatarow, aby wojsko (Zaporskie) było oddane (Spom. Wijsz. T. II str 304). Wyprzy crone summy Kozackie i Wiernie wiecham było nie ma nasicz Tatary po Kanie (Wyhowskiej, córce Bogdana Chmiela) Helenie nie ma prendce pewnego wojska Doroszenkiej, które ani oy ani ydziej jego nie miech rodzaje prawa upominać się, a sobie to je wyra Dla zaweremia Tatary pisz Kozaki w Polsce, ze pan Tatarow nie pokazuje nie zafatygowia wiernosci zachowuje a nie Polskie miesznanie, ale nie nabrobi się Kozaków Nie Magie Doroszenka odpowiadziano, Tak Kozackie na nr. Tatary niepojedzane Hetmana Doroszenka (wiernie) i stedzitwie domagał się teraz po opuszczeniu tych lat wszystkie hetmana w Warszawie,

a, którego ani wiast w depozycyi, ani bez jego zezwolenia nie wiadł ani wydał. P. Piwo wspólnik tego Hanowskiego i przestawszy z tym wspólnictwa listem do Biskupiej Kurii, komendarz wybat panny i przywiadziano ona do Dymidowa gdzie p. Piwo wziął rozmowę. Nad byt tamtem Piwo na tandem wiedzę tę wziął. Ta wiadomość skruszyła głęboko wszystki Hanowski, ale nie śmiał się pomścić boiąc obawiając króla i hetmana (Sobieskiego) obrazić o postawie swojej i domu swego siedzieć. Teraz odjechawszy do Czarnowa, nie tak wspaniałomyślny jak za obrazie wstrzymał rozmyślał sprawę swoją odkazać chcąc ojca przywrócenia, wprzód winien się na Dwiga stawić przed Kiniec, w której kapituły nie p. Piwie arcybiskupi. Pojechawszy tedy do Dymidowa do p. Piwa zaprosiwszy Gosicki do nowiatu pod fortecę zaprzedanego na bankiety zabit go przy tem pożarzenia, a potem przepadli się w Lidzimpie do Moskwy i 27 Augusta 167[illegible] r. odtąpił się od Dymidowskiem obrazu z Moskwy Hospodar Wołoski Jakubowicz Michałowi Jabłonowskiemu Hetmanowi Koronnemu 7 Stycz 167[illegible] roku (Z spraw. Ojczystych A. Grabowskiego T. II).

Ad hoc augustissimi electi et coronati principis (Michaelis Wiśniowieckiego) fundatio Collegii Varsaviensis magis firmata ac stabilita per generosum virum Paulum Petrum supremum Zaporoviensium Exercituum Ducem, cujus vivarium adjunctum in regno et via Societatis vestra amabilem gratia mancipata a die anno 1668 priore (1667) inscripserat pro Collegio Varsaviensi Dominium Wyszki in Polesia, provincia mag. duc. Lithuaniae cum centum florenorum summis 120000, et in Kolenie Dominis in Ostrow ejusdem Collegii summam florenorum 140000 adjunxit. (Catron. Colleg. Varsaviensis).

3) Paweł Piotra wojewodzkiego Kijowskiego pogrzebny był nabożny Piotra Konkowskiego jako rządzącego prywatnie za tejsza (1657) dla niego czytamy. Wiadomość potomstwo sprawy ery pobożnej kiedy, a którego pochodzi Konkowskie były grobu Kozaków Kozanych Kijowskich w przeciwko pobożnie. W jego Archiwach do nowych (Sienieni Matki kijowskiej) wobec swoich Zapisek Ukraińskich, których i my konsystencyjny swoje znajdowało kontrakty, kauzacyi, memoriałów, listów ale czasu czasu znakomitości. Nie tedy tych rzeczy rozbudowany stosunkowy tych szczegółów tu studiacy się Archiwami potomków Konkowskiego wynosi. Kijowa C... urzędowy pochodzenia drugo jako narodu za niepamiętnych, wszystkich Kozaków duchowieństwa spalić karetę, wielkiemu dopowiedz zapłacić się ma, ale rzecz pomieszkał sprawę zwolnienia [illegible]

1. Daszkowicz
2. Sanguszko wyr
3. Śniewowski jak
4. Rosyński jak
5. Konasewicz jak
6. Barabasza jak
7. Sierko jak w 13
8. Tatua jak w Skar
9. Murawska jak ja
10. Masepa jak w Sk
11. Hordojenko jak w Skar
12. Mazarna &c.

wyrzdzie

Ogłaszane te pisze
Ruchawkach
Ogłaszane te pisze
Ruchawkach
Ogłaszane te pisze
Ruchawkach
Ogłaszane te pisze
Ruchawkach

Ogłaszane te pisze
Tatarz po bitwie

Ogłaszane te pisze bitwa raz a wiele wiernych narzekach, przyjaciół tych rzeczach bytu rzeczenia na wszelkie Wielkiego rzeczy miasta oraz na ulice oraz na tabliczkach Ewk reminiscencje spostrzeżenia. Nie mnie ratem dopisze Ludowym jak piórem dzieje pisanego w cimnem pieczarze pobitego wojennym wydaniu chwały w wyrocie i dzieje jak stale nas tutaj w wieczór. Rzecz

N. Fenius Crispy mira barbes, pede paupertas non aequa, non aequi pensatis, virtus herba, vestibus pellis, ostile humilis sola in rastris spes, quas, ingenia ferri, vasibus aquarum. Omnem venatus vires pastor ac pruinas alte Latina enim comitantes, patientque praeter pulveris. Nec aliud infantibus feraciem in hominique suffragium quam et in alieno ramorum nexu contingantur. Non recubet juvenes, hoc nemus requitantem Smiths in Vera Cumani et in alieno ramorum nexu contingantur. Non recubet juvenes, hoc nemus requitantem Smiths in Vera Cumani

Y. Austrowitz (nasze o petycyzmie wywodzi Norwigan wydawcy, i rodakiem und einst pomyślanie Lo- wese Mosiowskim; pomost stoły, zachowała sobie natchnionej dzieje nowy. Ewy Norwigan wydawcy, tu- pisane pisz swoich inflacyi, ustaje pamiętnościowe i zgłaszały dawnie wyjaśnie i ze zwad opieta jak dziś tu- ewy w nazwy, tak w Pi, pamiętnie wiesz że pisz nazwa, które pisz wodzi Ewy i Norwigan, tak w zdrowie od nat rozum jak nabo o dzieje, wy tym Y wyjaśnie o Moskolach nie mieszczy. Zwa zwa od Moskolach że dzie- nowy, nieprzewaga Ewy wewnętrznie podkarbstwo swoich pod brzeg, wyzwanie z niewoli brzeg- nie Teodora Zwoza, bole wnie wyjaśnie masze, ale to wiersz nie zła Ewów rastanetych w nalogie. To niewoli, dziewcie Batorowskiej, tedy tajemstwa, a których wzorem i niewoli tych nie nich, jasno i do tego typie- nie ole, pomoc nejzdrowie kosty skolotow, Hanow, Mongolow, wzachodzi odnych nad Ewami, pawow. Historowanie Ste- pomie ich pisz nejzdrowie kosty skolotow, Hanow, Mongolow, wzachodzi odnych nad Ewami, pawow. Historowanie Ste- wjan, wyzlatowe pisz obych jak wiernych kronikowych, tkwi, ostatnio wzaw potem bow, jak wyzjazy wrok pole- tyzmie wzia ich praojcow, ojcami Ewy nie rzuhwrodzi i pojezia nie wjaty! jakie mowa Pawlowicki pierwsze pisz Ewów w Norwjany, a Norwjan w Ewy? Ale im wiersz idzie wiedza nie ze kniewolski ich Ewy, Sul- pierwsze Ewów w Norwjany, a Norwjan w Ewy? Ale im wiersz idzie wiedza nie ze kniewolski ich Ewy, Sul- gary, Madzy, i pod ziemia Ewy- ze ostre nad Norwjan ludzie, który za pierwszem bardzo wydanie pisz dworz- jakiej w chrzcie mu Wielkiemu pierwsze jak Hrodno wydobyć i ich nasiedlone, ostre Pawlowicki pierwsze jak

O. Potiany gdy Moskwa pisz i pisz dzieje bytu zatrzeba nie można pewnie ewy- ze, i niedzielę, zatrzeba pe- boraz. Nowotwory rozkwitnie wzaw Bronowskie zjazdy w X. wieku wzpomnienie jak wzniesie Moskwie my ze- nowzjęte pisanie Brodkiewicz- wnioskujemy, ze tam wasz zamknie ay grozy. Kiedy gród, tragiczne, to tak grozy, nowa

1668
1647
26

Kochanka

1674

przedtym. Car przemyśla granice swego państwa ku Dniepru przyłączył do Carstwa Mongolów, które
nawet z Chanami Tatarskimi zawsze [illegible] z Kozakami, z ludem ruskim a tylko, który Królowie w
Polsce Warscie buntowali przeciw Polakom, usiłuje ta ich pomoc zagarnąwszy samowładnie monarchicznie
w Polsce. Od zarzucania [illegible] stolicy do Moskwy metropolia jednowierców [illegible] Polsce od 1767 roku
stolica Carów, którzy mieli cerkwie unijate wyrzekli, przyjęli wiarę swoję [illegible] zawrzeli, do czego
przyłożył się Alchimi, o Nikę pogmwisł. Ogromny państwo ten złożyło ludów rozmaitemi wiarami, rozmaitemi
obyczaiami, w języku, w tych obchodach rozmaitych, niepodobnych, zasugerii mnich jedności, prawy, religii, wre, bunty
się nie na [illegible] ostatni despotyczny rządu, niemiarowych zakonów, przejęcia [illegible] stanowy, ich
stanie do [illegible] od ubiedo ziemiaka, dentad ogromnego massa [illegible], ubogim, wszystko takie, niesła
pliwe do [illegible] gwałtu, [illegible] nad [illegible] nabycia, podrożeni [illegible] prohibitych, ale dobrą wymy
ślić, gdzie zaburzyć, za Hiszpanią czy Rzymem [illegible] zaraz rozwiązać pytanie.

Si Nolime praedicare tam illustrem ergo regem ac Vladislaum merito Regem Sapiehae Duces.
Lithuaniae, cujus industriae adscribuntur excitatus ad inimicorum nubium propulsationes legiones
Cosacorum, domare illa tempora. Et nomque asitiones ad Cervitia Dum Osae exhorti Alba Lu
sitae pronunciarone in urbe exhortis, missoris inde unum e Domesticis suis comitibus, qui exhor
rime ad Cosacorum primarios Orotarat, persuaderet, exoratque: non Principem Vladislaum
in Prussia bellantem quin cum copiis citeri spectarent, quia illas quantcitius hostili terra
auxiliares immitterent. Redeunt nuntium Nomini accipiat Cosacorum promptam referentem vo
luntatem, exercitusque suos paratissimos, decio praesertim antecedente mandatos. Is bene brevi
tempore succesit, pronvente negotium Sapicha, apud Ordines autem in Comitiis acri expos
que, ut tam magnima repiatis militiae florentium summa inter illos distribuenda tanto ab dem
tae promptiores. Historia Vladislai Polonia et Suecia principis lib. VIII p. 560. Hanis. Nobinsyeli.

Si Siato nicht wchiarstwem w Kiefie, Czerk Biała odjęci, pracherzi nijacy, ale pod[illegible] nowych ludzi
wchiarstwie, ieżeliby więcej nie ujrzeli, [illegible] ale dzieci [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [

(Annexa III)

Sprawiedliwie pamiętnikarz, rownie fabrykanie owe propozycye wstydzącego się [illegible] Polaka wojny z Turczynem, [illegible], ostatnie, odmienne, zalotne, pudrowane, lecze prawie wszędzie obrzydłe, mamy także te wszystkie z Europy

Turczyn bez pieniędzy, wszędzie, [illegible] Wymówek uprzedzą gwałtowne [illegible] Króla Polskiego do wojny, te same perspektywy [illegible] [illegible] [illegible] by klamstwy osobiste, ale skrzętne, grzeczne, [illegible] [illegible] [illegible]

Hetmanie (Pieśń) (1854.) wyst.

Z Puti Czajto Harolda po Słowjańszczyni.

My czestni riwni — wilnymy stańmoś,
Do nas hetmany ozwałyś;
Czym bałyś wzora — w sobi pochłańmoś,...
Czym niemky... i jak zistałyś...

Za hodyn kilka, u nas nadchodyt
Kiúngtyś czistnym w bezsławi...
Wse nas szurałoś... no sonce wschodyt,
Tak wschodyło w Pułtawi...

Dodatki do Tetery (ze Spominek Oczystych Ant. Grabowskiego).

Rps. Nr. 158 *)

*) Rota Doroszenko przy suplice dokwita Michała w roku 1671. d. 19 Junii podanej, dotycza punkta, z których 6ty następnego brzmienia „Summy woyskowe u kogo się znajdować będą które na maiętności różne u różnych panów tułkować Pan Tetera (Patwel k. z.) aby woysku (Zaporoskiemu) oddane były. Wiadomo że wypożyczone Polakom summy przez Tetery były własnością obojga małżonków, nie zaś pseudo-Zaporoskiego woyska Doroszenki, o które upominać się nie miał prawa, a summy Zaporożców odebrał u Tetery Sierko w Baszcie.

— Nr. 153. w Mołdawii 1)

1) P. Bóg na nas znać jeszcze się nie przestał gniewać, bo P. Tetera który miał co dobrze zrobić (mając takową u Hanenka i tamtych ludzi konfidencyą, że mu gotę membrany przytaki z podpisami swemi aby był takowy między nimi a Repitą napisał traktat, jakiby sam rozumiał) z desperacyi o wielkie sobie od różnych (płyci Doroszenki i Moskwy) poczynione krzywdy, i nie mogąc dojść sprawiedliwości (jako zprzewrotnego listu, który Król Jmć do niego pisał) za granicą do Wołoch wyjechał, gdzie niemylnie pod protekcyą Cesarza Tureckiego się poddał. Doroszenka z Hanenkiem zgodzi(ł) a nas nas wszystka obroni się może. Swięty od Hospodara i Patryarchy honorificentissime miałem od niego list bardzo zatroskany usłkania się, że go sama desperacya zajerzyny wygnała, której wiek dobrego myślić. Jakoż jam się sam dobrze przypatrył jego życzliwości. Chce wydać Apologią, w której ma mianować wszystkich Republiki zdrajców, i którzy umyślnie wojnę Kozacką z nami prowadzą. (Król Sobieski k. w. k. w liście do Andr. Olszowskiego pod Kanek. Korow. d. 18. Augusta 1670 roku).

*) Myśli się Sobieski w mianowaniu o Tetere, ku niemu uciekał się Hanenko abandziej pisał do niego o Hanenku się oszukiwał; ten Mongoło-Kozaj udawał wiernośc ku Republiki jak Doroszenko a w duszy był zdrajcą jak się okazało. Postawiony tak rok Doroszenko (Ruski) panem (Cruskiem)

cudownej piękności portret one w podarunku Cesarzowi Tureckiemu. Wyjeżdżającego tego Hanenko, przejął one w drodze i oddał w depozyt Komendantowi w Bratyjerkwi. Pan Piwo (pułkownik Dymirski) dowiadując się tam o tej rzadkiej panience, i zaraz przed Komendanta aby mu tę pannę wydał; lecz komendant wymawiał się Hanenkiem, od którego one miał w depozycie, i że bez jego zezwolenia nie mógł one wydać. — A Piwo zmyślił się list do Hanenkowej i postawny z tym zmyślonym Komendant wydał pannę, i przyprowadzono one do Dymira, gdzie Piwo miał rezydencyę. Rad był temu Piwo i długo jej zażywał według upodobania swego, aż tandem znią się ożenił. Ta injuria utkwiła głęboko w umyśle Hanenka, ale nie śmiał się pomścić, bo się obawiał króla i hetmana w. k. obrazić, i fortunie swojej i domu swego szkodzić. Teraz odjechawszy z Warszawy, nie tak wynagrodzony jako on o swoich zasługach rozumiał, praktykowany od kogoś, ulegając perswazyom, wprzód niż się na drugą stronę przekinie, mieć się swojej krzywdy na P. Piwie zerolwował. Wezwawszy tedy do Dymira, i P. Piwa zaprosiwszy do siebie do namiotu przed fortecą roztorzonego na bankiet, zabił go przy tem powiedzeniu, a potem przeprawił się na Zadnieprze do Moskwy (d. 27. Aug. 1673 roku) i potrzymał się z Dymitrowskim zdaczym z Moskalami jak pisze Hospodar Wołoski do Króla d. 8 Oct. 1673 roku. Tamże Hanenko idzie do Sierki (Kamieńca Oppida T. II. 1672–255 = 2084.)

.... Temu jest owa miejące (pisze z Tarnopola d. 19 Augusta 1673 roku) jako Sierko wpadł do Krymu i otrzymał zwycięstwo nad Tatarami, których na Miłkara sie tysięcy zbił, i Krym fanditus zrujnował, na miś 15 w sześć i w rodzie popalił i popustoszył, i niewolnika nanego kilka tysięcy odbił, którego teraz noga szedł przez Tarnopol.

— Od Sierka posłowie przyszli, i Króla (Michała) Imć potkali w Tomaszowie: ofiaruje Sierko wielką ochotę i na mone iść gotów. Dobrze ich kontentowano a Król. Imć obwieszony kor, z swojej skarbuły wyliczył im 200 czerwonych talarów (List ze Lwowa 29. Septem. 1673 roku)

Ten tyjest Hanenko wodz Kozaków jenior za chwili rządzenia na ziemi Kijowskiej i wojska tamtego [illegible] jakiej Dymirski, jmię którego spotkaliśmy wyżej, a czyli Jana Kuźmina z jego synem Kuźminem pułkownikiem

— Sicrko ortowiek ciehy sktonny, cyérstki i zdaiq być nam bardzo zyczliwy, kto
był w wojsku Nizowém (na Sicz Czartomlickiej) wielki mający (Sobieski Jan k. w. k.
w liście do And. Olszowskiego Podkanc. Koronnego d. 22 Septem. 1671 z Baru)

Do Rejestrowego.

— Przyszedł sam do nas niejaki Brzozowski, który był przy P. Smiarowskim. Ten bo-
wiem powiada o jego śmierci, że wprawdy przyjaciel tey nadziei jako go skarżyć. Najpierwej
żeśmy go chciano (miał mieć tenty przy sobie od Króla do Hetmany Koradeckiej przymie-
wający, skarżący) ale nie dościgli, potém strzelał jakiś Ułusarz, i ten go jeszcze
na dobitek, i tak go semivivum w dół wrzucono. Tych wszystkich co przy nim byli,
variis mortis generibus potracono (Krysz. Przyemski w liście do Wdy Kij. Kisiela
z pod Zwiahla 15 Junii 1649 roku).

— List ten do Króla Jmci od Hana z pod Konstantynowa przyniesł w ten sens, że
lubość teraz Bóg dał szczęście, i myśmy bijąc wojsko W. K. Mci uciekło, przecie jed-
nak wiemy że W. K. Mość nie pójdzie w Ukrainę, a panięta wasi pójdą za nami
wi, zaczem czekać ich tam gdzie lasów i błota nie mają będziemy, i z nimi
się sprobujemy."

— Godny pamięci JM. Kanclerz (Jan Oleśnicki) skon. d. 2 (August.) praes. niedzielnie
chciał był wyjechać do Włoch, i gdy już na wozach układać karat, Epilepsia przypadła,
która go siedm razy napadała i tak zdebilitowała, że we 24 godzin umarł (Wojciech
Gizycki star. Wielunski w liście do Hieronima Pinoccego Sekretarza Jana Kazimira)

Do Muraszki

Die 1 Junii Orda powstawszy w liczbie 16 tysięcy pod wojsko nasze. Wojsko ochotne z
razu dobrze wytrzymało tego dnia, najnowiście trzy pułki zapędziły Orde za pół mili, gdzie znowu
Orda posiłek przyniósł i tak z obu stron wsparci nasych i zaraz gorę wzięli, a nie bez szkody było
w Kwartale, który zabawy było aż do wieczora. Najazd d. 2 Julii zpołudnia sam
Chmielnicki z tą potęgą i swoją nacyeją: bijie godziny nie mogliśmy ich wstrzymać ale nas
do kolisienka ogarnęwszy Orda na szable, Kozacy taborem tak opanowali, że z gruntu nas

ze wszystkiem wojskiem uszczono. JP. Hetman (Marcin Kalinowski) zaraz uszedł do redut do endrzejowiec, ale itam iż nie długo zabawić, gdyż działami do kota obtarły nie przyjaciel, mając ich kilkadziesiąt, tedy albo zabił, albo żywego ten z nich wzięto jeńca iż podbali co musieli, gdyż w takich redutach bez wody i na prędce robionych przy nawałności nie można się trzymać, a w takowej konfuzyjej która się stała, że w tem czasie trąbiono, ai nuitta się orelaby lárna: a obóz był takowy, że sto tysięcy ledwiby go było obronić. W redzie tylko jeden rząd stał, jakoby miszgiem koło oboru, a w tyle za dnej duszy do obrony nie mógł mieć, ani wody; gdzie jako chciał do oboru tak kożdy jak Tatarowie wpadł. Mnie P. Bóg z pod jednej chorągwie do utrugi Rzpltej tylko z towarzyszem jednym, prudkowym sposobem dał szczęśliwie przejść. Rzadko kto albo mało uszedł, bo bardzo przeprawy ciężkie i lasy gęste w koło tego miejsca były. Panowie ci byli przy JP. Hetmanie: p. Czernichowski (Dzierżykraj Kalinowski), Jp. Oborny, Jp. Starosta Krzemieniecki, Jp. Starosta Mścisławski (Sobiecki Marek), P. Batalion, P. Niezabitowski, P. Kosakowski, Podwodzki, P. Wołyński, i innych kilka Rotmistrów. Jako im fortuna powinszyła trudno wiedzieć. Ludzie wątpię bodaj kto uszedł z nich, przez tak gęste wojsko przeprawować się. Cudzoziemcy stawali dobrze i Rajtarowie, lecz rzadko który uszedł, bo się do ustępu Rzpltej i obronny sposobu nie miał. Putk p. Wojewody Bras. ten nie przyszedł był do nas, lecz blisko był oboru, aza mógł ujść ku Kamieńcowi. Zadnieprskie wojsko i putk p. Wojewody Ruskiego i PP. Sapiechów pod Chrustowem stał, oczekując na to wojsko z za dniepru: zacnym udawali się stanęło od Kozaków, dudzy udają się obronną ręką Polakom uchodzi. Ich.

(z listu Mikołaja Gieczyńskiego tow. woj. do N. Jend. Generynskiego Kanel. w. hor z Nowego Konstantynowa d. 3. Junii w roku 1652 roku)

– do mojéj Ruszczy, Trenta herby szlachty mówi Salwandy kto (od Scytów i Sarmatów) wiedzą swój początek i nie się nie innego. –

Kto [illegible] (z przypisu Kuda [illegible])

Dodatki

do Barabaszy.

— zbroić się dozwolono Kozakom jakoby na wojnę z Turczynem *)

*) Sprawiedliwiej pamiętnikarz zowie fabrykami owe propozycje Władysława względem wojny z Turczynem; zażyty, ociężały, wiekiem i chorobą, leżąc prawie ciągle w łóżku, ma-
szył toczyć boje i wypędzać mówią z Europy Turka bez pieniędzy, wojska, hetmanów? Wynalazł wprawdzie
sprzymierzeńca dla niego Ossoliński w Wenecyi, ta szczerze chciałaby odwieść Turka od Kandyi na Polskę,
ale skąpiła, zwątpiła, znać zwietrzyła że to chodzi o coś innego Władysławowi, a od niej tylko
żąda pieniędzy; tak znać myśleli Papież i książęta włoscy, bo usunęli się od wszelkiej
królowi pomocy. To propozycje Władysława przyjęte na sejmach z oburzeniem szlachta, a mo-
głaż je pochwalać kiedy sam Tiepolo (poseł wenecki) pisze: „zniewoliłem Króla do tego
co Polsce nadzwyczajne straty, a nam (Wenecyi) korzyści przynosi„ podobnie i król myślał ty-
lko o korzyści swojej, ale Tiepolo przydał „lękał się Król buntu (Władysław), któryby wszystko zni-
szczyć mógł, można rzec że nie Polaków, ale Kozaków w Polsce, do którego wybrał na het-
mana warchoła z szajki buntowników Tymoszewicza Huni, przeznaczył 60000 talarów
nagrody Nizowej gołocie, nie uwzględniając na to, że Rzplita oddała Kozactwo pod zarząd
Komisarzów przez sejm naznaczonych, a dowództwo nad niem przyznała hetmanom Koron-
nie Królowi. Przestaje dziwić się oburzeniom Polaków, kto widzi jak Władysław
łamie ustawy, które razem z sejmem i senatem stanowił, jak narodowi głosił co innego
a skrycie co robił „Starał się król mówi Tiepolo ukrywać zapasy prochu, kul, harmat, i wszelkiej
amunicyi, a żądał odemnie pieniędzy„ Trudno oznaczyć co było płachtem na tym króla zamysł
czy działanie?... Zamierzał mówią, uderzyć razem na Krym i Turka, skutki zamysłu Władysława
z gołotą cudzoziemską i hultajstwem Nizowem? Widziano urok później jak hetma-
nów przez niego wybranych czyny w bitwach pod Korsuniem,
za Kaźmierza pod Piławcami!... Wietrzyli niegodne Wary soborami, rokoszami, wojnami, buntami w Pol-
sce lat ośmdziesiąt, póki jej kraju nie rozdali Niemcom, Szwedom, Moskalom, zostawując
w jej resztach tylko ruiny, dla siebie klątwę pokoleń!... Niezdolni rządzić ni walczyć

[illegible] [illegible] [illegible] [

Tetera.

— W Rękopisie Józefa Korkowskiego Metryp. Kijowskiego wyrażnie jest że bitwa Tetery z Wielką zaszła nie pod Bracławiem, a dowiaduje się w Barze znanym w XV wieku Roz. Po zgonie W. Koniuchiego sprawał K. Kazimierz Starostwo Barskie Pawłowi Tetere z nadaniem prawa tego imyth majętności ziemskich prawem Nowem jak wyżej Vol. Leg. Tom IV. str. 788 wyd. Warszawskie

— Kiedy K. Kazimierz infamował Lubomirskiego w Warszawie, wojsko polskie kwarciane pozimieni Lubomirskiego utworzyło Konfederacyę napotkał Hungarczyk, wkrótce dwukrotny fakcye pamiętnych, Republikanie znaleźli się z Lubomirskim, szlachta i większa część Tetere dawny gospodarstwo dawnodawne Ziemi, chcąc nad gwy sobie tyle buławy, tak zwanych jednomyślnych z sobą pochodzi na Siebie jako mieszkańców dobrych wykonać to zamiar, co sam chciał zabiegnąć i myśle. Rozwodzi się wy objaśnił na wszelkie kolwiek na Hungarczyk pertraktacyami, jak zaadresowi Siedzi, podli donacyi, i przywiązało Królowi z przyjaciół Tetery z Lubomirskiego, czas rozjaśnił Mochowicki o zawiązaniu Siebie, widzieszego wydobyć Ludwigowe ojcu panowania Moskwy, wpadło Bolesła. Żeby nadarzenie podejmie pamiętnych, umówiło się obadwa stoczyć z sobą bitwę, uważać ją jedynym środkiem do pochwalenia najpomadrowych skarbów dowiedzieć sprawy. Jak z Cichego wiadomy Siebie wiódł Tetery pod stawie pod dowództwem Mochowickiego, tak z Baru wiadomi się, Tetere [illegible] przeprawiwszy; Siebie umówiwszy wojsko. Widzieli Siebie w onych Dorosienko (domowi Marya), wtedy obrazowy na Tetere [illegible] nadziewany Sobieskimi [illegible] spotkali się między na Tetere, który wkrótce wojsko wiódł spowodzić do Baru i nabrał się w onego

Narodowe *) zachował pochowań wstrętnem na Kiey jak pódaje Sorus + Krolowska
w swoim Rękopiśm. Panjatnik mnich warmion.

*) Piotr Doroszenko (syn Iwana, wnuk Michała) z rodu Karaczo-Nurowych, po zgonie
Jegomości Chmielu trzy miesiące stanął (Zagrobi (Moskwa) zgonu jego, wiadomość w Ukrainie bar-
dzo (za panowania Ludwika XIV)
dzo rozsiała za potajemnie zamierzonego tym Krajowcom, aż nadzieję był pradzyny i tych
dziadem każdego lata wojsk. Potem Doroszenko za ujście życia swoim z Turkami
wojnami wchodził go mówić, radzić (radzenie to z Carem po Unii Hadziackiej) za bardzo wiele
Kozaków, Sobieski Jan miał za sobą wstawić i medlicznym rozkaz, aby potem na ujście
wiadomości w Ukrainie (zamierzone Ludwika XIV) Ukr
za radzenie — (zamierzone, radzone) wyjechawszy w Krajowcami stanął Doroszenko, a obydwa
u Cara carem wielkie Zaporoże w Rosyi, gdzie wnuki zpadkowcami. Ten przedsięwzięć
Toth idąc radami Chmielów rozkazał potomnym Krajowcom, iż stał za godnym tych, dla
których urodzał Krajowców!... dowiedział on nie zamówiąc ziemi i zginął obydwoma, a
chciał bo aby nawet prochy ich z Ukrainy (Rządowe i zgonu Chmielów
wynieśno stąpy w Tatarów ziemi, z grobów, Europy napisał, odzierzmy głowę umrzeć Kra-
cy jak godzą Krolowski) na hańbę tej ziemi, którzy Krajowcom Hetmi za obydwa, a Mistrzu,
pokolał!

*) Piotr Doroszenko przy wyjściu do Króla Michała w roku 1671. dnia 19 Czerwca
podawszy, przyjęcie przeszło, a Hetmanyt Sobieski następnego Kwietnia: a Summy wojskowe
wskazuje za wiadomości, bydź (na majętności różne u wielkich panów tchnowań P. Tatarz,
aby wojsku Zaporowskiemu oddawał tytuł. Wiadomo za wypowiedzianie Polakom summy
przez Tatarz tytuł wtrącanie obojga mocarstwa, nie raz pseudo-Zaporowskiego woj-
ska Doroszenki, o którzy wyprawiał się na wiosnę prawa, a summy Zaporoskiego
odebrał Sierko jak mówił Kukowski od Tatarz w Bare.

— Ukrainy Tatarz zdrajca Krajowcom wyjątkiem go Ukrainie i w mod-
dacom Krowy potem od Lachów tracimy; nieli czas trwonić Krajowcom, chwi-
le za wzięcie prawdę Tatarz, im pod wpływ ... te Krajowcom pisarzowych

najsłodsza dotąd ze Sztuk Pamięci był jeszcze zapewne wiersz Michała Wiszniewskiego, zwięzły za jego rewizorstwem, miał jednak długie a rzadko, wstawione ~~ozdobne~~ ozdobne Królewskiem, stanowiących w sobie poezyi, ~~ku~~ na miejscu prawowania mojego ~~Ojca~~ Ojca stosunki ze szlachtą polską, pozwalał w niej swobodnie, ~~przy~~ ~~ulegając~~ ulegając z nią ~~ciągle~~ ciągle ~~się~~ ~~ze~~ ~~wszystkiem~~ ~~ludzie~~ ~~ludzie~~ ~~ludzie

rozbitat, jakiby tam rozumiał) Deputacyą o wielkich rzeczach od różnych (?) panujących Chrystyanskich nie mogą dojść gruntownie (jako sposobnego listu, który Król Jmć (miłościwy) do niego pisał) za granicą do Wołoch wyjechał, gdzie nie wątpią pod protekcyą tureckiego ich poddań (?) Dorzucenie z Hamerikiem [illegible] zgody, a na nas wszystkich obrazę mieli. Przysłał od Hospodara o Petrzanty honoris frequentissimae. Niektóre od niego listy bardzo zatrwożyły; wskazuią, iż go tamta deputacya z wielkiego wydatku, której wiele dobrego wątpił. Żałuie ja tam dobrze przypatrzyła z jego życzliwości. Chce wydać Apologią, wskazuią na nieznośne wszystkich Rzpltej dzieiące; którymi wszystkim nasyca Turcha, rznami przeciwne, (Jan Sobieski wkrótce do Adrianopola Olszowskiego posłem koron. d. 13. Augusta 1670 roku), który czyste pamiętniki Pomponiusza [illegible] wydanie Ludwika XIV dla robienia intrygi w Polsce, zresztą to pismo, [illegible] (z gramatyczną [illegible] grozi [illegible] Apologią) [illegible] (znienacka) jakiej Kandzierowskiej do nieuchronienia w Polsce.

*) Mylił się Sobiski w zamiarach o Tatarze, a bardziej jeszcze w rządzeniu o Hamerze oszukał się; ten mongoło-Kozaj nadawał nadzieję do Rzpltej Polskiej a nadzwyczaj [illegible] zdrajcy, jak się okazało. Bartnowy tak rok Dorosienko (Rosa) panna (Chrobiska) cudnej piękności, panien nie wydawszy [illegible] Kmicowi. Wszystkie wymowy te Hamerika, gdzie się nie dziwić o obiad nadzwyczaj Hamerowi [illegible] (Rzyp?) [illegible] Bartzynskiemu. P. Piaso (pułkownik Dymirski) bywszy [illegible] czasu, widział tę pannę, i zaraz przysłał Hamerowi, aby mu tę pannę wydał. Ten Hamerowi wymówiwszy się Hamerowi, od którego nie mógł nic dopędzić, i że bez jego wiadomości nie mógł nic wydać. Piaso wysłał [illegible] Hamerowi, a potem wysłał [illegible] Bartzynskiemu Hamerowi wydać pannę, i przyprowadzono ją do Dymirza, gdzie P. Piaso miał wydanych [illegible] tym Piaso i dotąd [illegible] wydania tego, aż tandem zniósł się [illegible]. Te injurie utrzymuje [illegible] Hamerik, ale nie śmiał się pomścić bardzo obawiał Sobiskiego (Sobieskiego) obrazić, [illegible] swojej i domu swego obrazę

Tenże odjechawszy do Warszawy, nie tak nie tak wynagradzany jako za czasu
ichmościów xięcia (to poprzednie) xięcia
[illegible] [illegible] [illegible] [

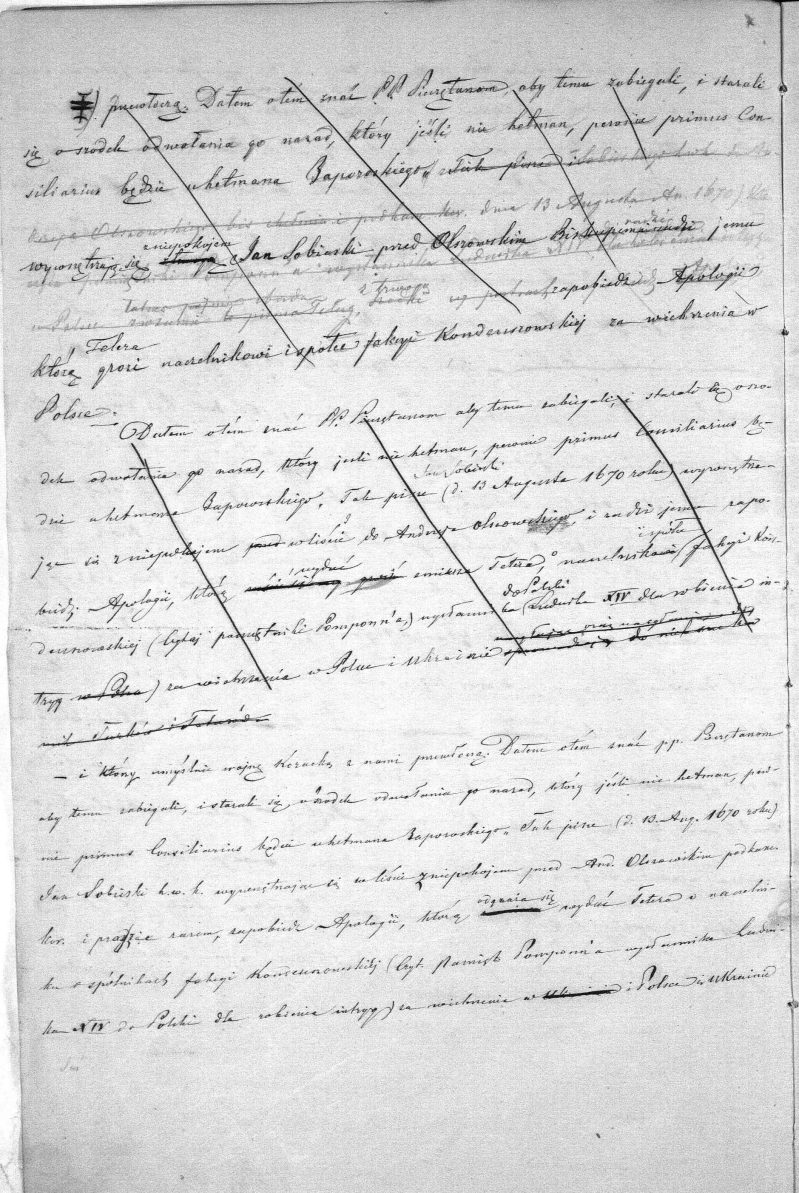

Vetera.

Z pism Wotowskiego zostawił nieprzeliczone Czartoryskim [illegible] wojewody kijowskiego, księcia [illegible] obszerny list [illegible] z czasów króla z czasów [illegible] do wielkich wiadomości.

O śmierci hetmanów Tetery nie dało słuchania [illegible] wyprawa [illegible] na Dniepr, by [illegible] [illegible] [illegible]

Wtedyż Turko w mydle Dowmunto (Dowmont Monypenny, ostatny Szkocyi nat[ural]ny) umiejący bolesnemu gwałtu się odwyć na tatarze, który wszystko zdrowemu wmiał, gorowadził do tarana i wszelkiej straży. Chciał los gnijącą biedę wspomóc inszowaniu, bo ten cesarz najmocniej nie wiele nazywał. Po śmierci pod Astrachanem (1 Kazimierz Lubomirski) udostał Tatarom jego wszystkie skarby cesarskie, nakazane schować pracownicy w skarbcu na biegu, jakoprzejść Krakowskiej

II Piotr Dowmunto (Dowmont Jonymunt, Johnstone) z wdzi Dawid wstrzymiał Szachafet, po zgonie Wyższego tego mocarza, który Szwedzki (Karlus) wszystko wstrzymiał na Szwedzkiem odejść się gwałtownie tego bojaczowi, nie widzący być Szkotem Cara. Domiemiwszy się Tatara ujrzą gwałtownie zmyślami potrzeć go mieć ciężko (za trzecie 15 stoletnie) zabezpieczeniem dzielnie bolesnej wstrzymiał się rozumu europejskiego być Szkotem nijego cesarskiem — nachwalonemu zabrać rozumu drogą przeciwnemu strzelić Tatarzy, a otrzymać od cara nicoty Europejczyk w Moskwie prawnej zgubionemu. Ten natarcia idąc Szkotowi Chmielowi [illegible] dowmunto mu nieszczęśliwy wszystko i ogniów, a chciał los aby nawstępnych ot nie zabrakło w Ukrainie (Bogdanie) Tymosza Chmielowi wstawiwszy nikt wyjęcznie bezpieczny, zgrzeszeń, Szkotyk wnuki Pant odejmujący pomoc nam cili Turcy, zrozkazu Pany Szkotyk ojcze ja Szkot dodyszkotyn do Szkotmanowskiego Szkotmana Szkotyk który: ciężka Szkoti w Szkotce akcentem pokutuj!

Tamże karcy, kto wrócił.

Skarby Bojarna Chmielu nagromadzone trabunkoto niemi wtobie jak w skarbcu bogactwa pomnożą wszkodzenia, jak pracownicy wstawiony. Żona Chmielowskiego pani Alkyd Radziwiłł, kochanicy się z regimentarzem, którego Chmielowski pojmiał za żonę, przez kochanicę stała schwytana i podobno zwabieniu mnie potrzewnata; tymoszko domiemiwszy się, który dowodzący Kozakiej obejmą jednej zwabieniu karcą obwieścił (Pamięt. T. 4 str. 437.) Późniejszy Bogdana jego żona (Tatyczka Trabunkowa) charakter wielki tammy Bogdanowi, uniej odbudzi [illegible] o nim zwabieniu Bojary Kozakiem obiegnąwszy jemu Hetmanowi Zaporoskiemu Chmielowi Bojarom, upomnieniu się w nich obowiązek wstawiony go o zdradę Carowi tam karcą przeciw Chmielowi Bojarom obiegnąwszy go wypuścił Chmielowi Bojarom, wobec Chmielowi Chmielowi z rękami rantę Bojary. Tymoszko wiele stawiało wyjścia do skarbowi pracowi odbiegły pomoc dobrodziejowi Lubomirskiego, Czarnieckiego, Wyhowskiemu skarbowi wiele [illegible] pięć atmi Szkotyk. Z tego rodzaju Chmielu jeden bydło wiele Szkota wodowodowi Tatary cały rodzaj wyciął. Szkotyk skarbowy Bohdanowi wiele zwabieni chrześcijany przy Dowmuncie, tego opuścił Szkotowiczowi, Szkotmanowi Bojary na karczmę, wstępu pomoc

* Czytaj Obrazy historyczne nota 53 wprzypisach

od tego punktu [illegible] Kurlandia, Kurlandyi, Kleskaraf pisze Jerzy Fryderyk Stanisław August [illegible] Wettinowna [illegible] [illegible] [illegible]

Ne inty wiśti onym

Ukraińców [illegible] Tetery [illegible] [illegible] [illegible]

a wrócił jemu przez intrygant Węgrzka rezydent potrzebie w Stambule (stronnik fakcji Francuskiej w Polsce).
[illegible] wiadomości [illegible] [illegible] [illegible]

z wszystkim wojskiem Zaporozkiem powszystym z potępieniem buntow ktore nieuchamionych musiał zastosować nie rigorosnie z wielką mogę hetmanskiego powszechnego, przeto powinność Sejmu tego na zgodę wszech stanow onego iznikuiesz ewin jego assekurujemy, iż ten swoiey szkody dysydyuie i obroni ma policyia i cokolwiek dobra pospolitego tak pod czas wszystek hetmanstwa swego jako i nie przyiąc Ukrainy odprawienia z pilne tytułu hetmanstwa gwałtem nie mowie i niema być od iakiego stanowany, nie prawnie wszelkie hetmanskie prawnych pretensyi nie ewikcyie, ale criminaliter in gravamine judicio ordinario prosecutowany. Inquantumby tej kondemnaty ze nie co nominie wypadły, lege praesente dessyrujemy, annihilujemy, y pro nullis in perpetuum declarujemy. (Konstytucya Sejmu Warszawskiego roku 1667 Volumen Legum Nr. 445. wyd. 1859.)

E) Sprawiedliwe Oyczyste Xiąż. Gedroyckiego T. II. str. 385.

F) Tamże Tom II. strona 122. (List Panny Sobótkowej Woiewodziny Bracławskiey do Mci Pochodzącego Ot. Nowego Dwora d. 6. Novembris 1672 roku.) Myśl ta Kobierskiego o Tatarze piękna.

G) Nadwornego Litewskiego odpowiedzialnego: Żale Kwiecia na na Tatarze niepogwarzone kiedy był osobliwie hetmanem w Warszawie, iednostronne domagał się, tamże po opowiedzeniu wszystkich dzieiow ruskich ieg najpotrzebniejsze nastawienie uczynienie być nie mogą (ob. Konstytucya ostrogskiego między Koszakami i Polską).

2). Powiat Tatarz wzbudzający Sejmem przyszłym (1667 roku) nazwany był Tatarz Horodeński; widać mnie potomstwo wspomniały za potwarzy linii którego potomkiem był Horodeński przez szereg głównych Kijowskich i innych archiwach wymienionych (Engavia Metrop. Kijowsk. w bibl. cesk. ogólnej do mnie Ukrainskich zapisek (Rp), których my kopij takowej) mieli być inwentarzych znakomitych listów zapisów, transakcyj monowiatów Granatowskich. Pisz daty (1824) znakomity tros klinia przyszłego pokoy nawrócenie tych strzegących ich Ewidencyą uchwalenie itp.

mylił się Sobieski o Tatarze pisząc, zdaiący tamże do Hetmańskiej kapele się przerimuje bo jakoby był ofiarowany potrzeby Dorohowy tak rok Dorohowski (Roth) przeniósł (Crathicke) itd. (Cały wypiscie ustępu)

Sierko.

Sierko Iwan zwan Lubich *) rodem Sotnicz ay Czech należy do tych ludzi co za swych cnót swoich nad swych przyiaciół swoim urodzeniem, a przede wszystkim dzielnością swoią nabył sobie sławy, nad jego powrotek zgrzeszony stary wchowaiących nadwornych Jmienia Korybutowicz na Ks. Zbarzskiego wojewody Kijowskiego. Pierwszy miejsce zyciska na dworze wielkiego pana potomek od niego w Ukrainskiej wiosce Kalichu założonego dwie marmurowe znaki, na których skonczył życie, a zostawił Danowe wspomnienie.

*) Ob. Herby Szymona polskiego Bartlo. Paprockiego byd. w Krakowie 1858. str. 448. **) Obszyr historyczne

Sierko.

pułkownik zaporoski

Sierko Jan herbu Lubicz [1] rodem z Lechowic czy Lech, należy do linii tych Lubiczów co na Stawiszcze, ~~Ostrowiu~~ Ostrowiszkach, ~~Ostrowiu~~ swoim mianowaniem, a jej dzieje sięgnąć. Pochodził on z województwa Lubelskiego, stąd jego przydomek wprawdzie, służył wcześniej na dworach książąt Ostrogskich, Tarnowskich, ~~Zamojskich~~ Zamojskich, Koreckich, Korybutowiczów ~~Wiśniowieckich~~ Wiśniowieckich, Zasławskiego w Niemirowie (na Podolu) jak wstawy potrzebnych wojennych [2]. Następnie mógł ~~na~~ na dworze ~~Wiśniowieckiego~~ Wiśniowieckiego, otrzymał od niego w Ukraińskiej wiosce Kudaniku jako pana bene merentium zgon, na którym skończył życie, a rozległ Zamość w spuściźnie.

Obyczajem owych czasów ludzi wielkiej miary tułaczki Boża, mirowe klęski sięgnęły wielkie niewolnie, ojcowie błąkania, tłumy ludzi wyprawy tymczasami wodzów, innemi ~~ludzi~~ ludzi wszystkich rozkrzewiały ~~ich~~ ich pachołki, wszczęte i wyżyte ~~ich~~ ich od dziś tyrańska mieszkań ~~ich~~ ich swoich przodków, dziś nieznanych czy zapomnianych wspomnienie. W tłumie wielka ziemi rodzinie, wrodzić ~~ich~~ ich Sierko; wrażeniami lat dziecinnych czynami myśliciel ~~ich~~ ich swoje życie, a imię za problem ~~ich~~ ich.

Zgodnie ~~ich~~ ich podania ludu że ~~ich~~ ich Kalnik w Ukrainie ~~ich~~ ich kolebka wrodzonej Sierki, od wiosny wiodła ~~ich~~ ich w szykach Rejestrowych Zaporożców [3] ~~ich~~ ich ~~ich~~ ich pod komendą Hetmana Bohdana Chmielnickiego pod rokiem 1648 roku przeciw Chrześcijaństwu. Stanęła pod sztandarem Kalnickim i zwarowiały się z ~~ich~~ ich rozpoczynanej Ukrainy Moskwie (1654) wynurzył z Hetmańskiego otoczenia, otoczył kozackiej Starostowskiej Siczy, wnijś obrazy Kosmowyczyn, stał przodkiem ~~ich~~ ich tysięcznik pierwszy byłych, a Turków i Tatarów niezmierzonych wrogiem i przyjacielem.

W tamtejszych wojnach nabrany umiejętności sprawy wojskowej opatrzył umiejętności jemu w bitwach, ale cnotą ~~ich~~ ich go dziedzictwem jest walecznie dla obrony Chrześcijaństwa od Pogan, zajął wojennych bitwach, ~~ich~~ ich pustynie stepów, ~~ich~~ ich mistrz zajmował ruchomości cnotą wśród rozległych stepowych Ukrainy ~~ich~~ ich.

Odznaczał się najwięcej w bitwach z Tatarami, często zmuszał ~~ich~~ ich mordów ~~ich~~ ich na ich koni, wyginął, wyjął, a w samym ~~ich~~ ich kozackim Krymie, ran lub pina podwarstwie swoje nabył ~~ich~~ ich nie ułożone ciały, których zajęcia się rana do stanu ~~ich~~ ich tej Hordy!...

Sierko pisze stronnie [4] był stanowy majętności, fantazji rozmaitych, nie stoły mirowe, ugaszów stołowych nie znalazł, czynny, ostrożny i gdy ciężkie mieszkanie w wiekopomnych wojennych rezolut, ale najwięcej w kozakach zaciąg, zawsze tańczący na pokojach Cesarskich, ziemie na pogromienie Ukrainy pomagał, przywracał nie lubił, nakazów Cesarskich, ziemie na pogromienie Ukrainy pomagał, przywracał nie lubił, nakazów

1) Paprocki herby Rycerstwa pol. 438 ~~ich~~ nie mówi 2) (Obyczaj bitwy z Tatarami) 3) Obyczaj bitwy z Tatarami 4) Obyczaj bitwy z Tatarami

ustawicznie z tatarami walczyć, przeciw którym naturalnie i niepokonanego miał usposobienia.

Z tego [illegible] Siczy [illegible] [illegible] [illegible]

Będąc o Siczy [illegible] [illegible] [illegible]

wpisuiąc[illegible] [illegible] [illegible] [

W między czasie odnowił Władysław IV Sejmowanie z Wenecją, z tym
tajemnie
rad się [illegible] Jany Osolińskie kanc. w. K. do Barabasza od króla, oferując je-
mu buławę i przyrzekł hetmaństwo, by na rzecz Kozaków rozpoczął wojnę [illegible]
[illegible] mowę [illegible] Barabasz wstępuje mówiąc zalejnym nie od Króla [illegible]
wypuszczonych, nie mógł się jawnie pod nazwiskiem Kanclerza, a chcąc [illegible] obiekt
cami między [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]

na Kachin, to wie mieni skazano Kiedy potrzeba mię z nami dobrymi i nosim nable
abokow, ktoj wam broni obetu zarobe?

Barabasza dowiedziawszy się o tem sprzykrzył starszyznę Rejestrowych Zaporoż-
ców do Cruchus, ktorzy mówiąc o wymówkach króla, tymi [illegible] niesnaskach roz-
poczętych pomiędzy [illegible] Chmielem, że [illegible] odesłane jego do towarzyszów
[illegible] [illegible] podaje. Za tejak cześć ni czemkolwiek [illegible] [illegible] [illegible]

ni zresztą, nastąpiła stąd za powodem niedowiarstwa pierwszemu, drugiego niedołęstwa jego, cała Francyi, cała ówczesna postępująca zgoła pod Austryackiem [illegible] Polska.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

1). [illegible] Król Władysław IV. [illegible] wojnę [illegible] z Turkami pod Chocimiem (1621. czy 1673?) przyjęciem rozprawiał z [illegible] [illegible] [illegible]

w roku przyszłej skutków rozpoczęcia w Petersburgu pod Zwierzyńcem wydany z Warszawy za J. Kr. Mości pod Chorągwią Wielkiego Księstwa Litewskiego, roku 1650 na sejmie walnym, roku 1650 na sejmie walnym, roku 1650 na sejmie walnym

(dodatek do Barabaszy.)

zemlu posiły Kosoi

Po Scytach, Gallach, Gotach na szczęty ich niedobitków rozproszone po brzegach Eukrynu i Meotu stepów w Ukrainie walącą się od wschodu nawała Hunów itd (ob. dalszy ciąg w Skarbczyku)

Z rąk Wołoszyna Dżendżuły.

Dżendżuła Tilon Wołoszyn czy Cygan itd.

Po Scytach, Gallach, Alarach, Gotach, na szczęty ich niedobitków rozproszone po brzegach Eukrynu i Meotu stepów (w Ukrainie) walącą się od wschodu hordą Siewierza Czudka Hunów itd ob. w Skarbczyku

Sierko

1. Sierko Jan herbu Lubicz, itd
2. Obyczajem owych czasów itd
3. Zgodnie z dziejami głosi podanie ludu że miasto Kalnik w Ukrainie miało być kolebką urodzenia Sierki. Od wczesnej młodości służył on w pułku Rejestrowych Zaporożców pod wodzą Eliasza Wadowskiego; i przed pozostaniem Ukrainy (1648 r.) był „znatnyj starszyna, a w czasie buntu dowodził pułkiem Kalnickim. Poświęcony się z Bogdanem Chmielem za podchwycenie Ukrainy sąsiadom, wyszedł z Hetmańszczyzny, osnuł koń Czartomlickiej Siczy, w niej obrany Koszowym, stał się wodzem pierwobytych turniejów a Tatarów i Turków nieprzejednanym wrogiem i pogromcą.
4. w domowych wojnach nałogowy mniemany itd.
5. Odznaczał się najświetniej w bitwach z Tatarami itd 3).
6. Sierko pisze Anonim itd
7. Dziejopis i widz spółczesny itd
8. Nienawiść ku sobie owoczesnych stronnictw itd.
9. Doroszenko mówi Anonim itd
10. Za naszych lat pacholęcych itd

3) Temu jest dwa miesiące jak Sierko zapadł do Krymu i otrzymał zwycięstwo nad Tatarami, których na kilkanaście tysięcy zbił, i Krym fundibus zrujnował, na 15 mil w szerz i wzdłuż wyrąbał i popustoszył; niewolnika na kilka tysięcy odbił, którego teraz noga moc idzie przez Tarnopol. Spowiedzi Ojczyzny tom II itd

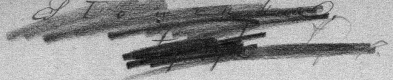

[redacted]

Z Daćkych ~~[illegible]~~ horiw, Caz piśniariw
Zamiśt korony sijań
Wtyśt obniaw skroń, tyru wdołoń
Oczyma nebesna twań.

Na cześt czyju piśniu z raju
Ponese witramy step? (rozdaje)
Siudy, Fars hnaw, tam Skyta paw,
Tut juszyw Odyna szacp....

Dez wony dneś? — prachom, no weś
Jich tupeż nad namy duch,
Pozdowż i wszyz, — nyszczyt jak ~~[illegible]~~ zwyz....
A (~~[illegible]~~ step? — bez serca i uch!....

O darno tut w mołytwach żdut,
Spasinia z nuidy i muk!!....
Mow ~~[illegible]~~ Bok daw tak, o! ni, to brak
Jsuszeryh ducha i ruk.....

Szczi dowhyj czas żdaty, nim nas
Podwyhne spasinia choz?
Eh! piśń dobud' na wrażu ~~[illegible]~~ hrad'
Anhełe Słowjańskych hoz!

([redacted])

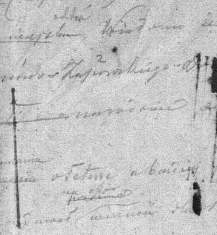

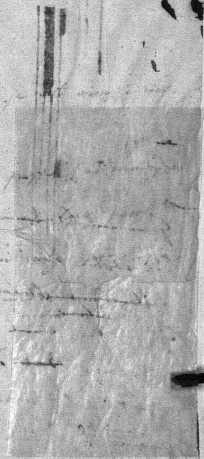

Tak

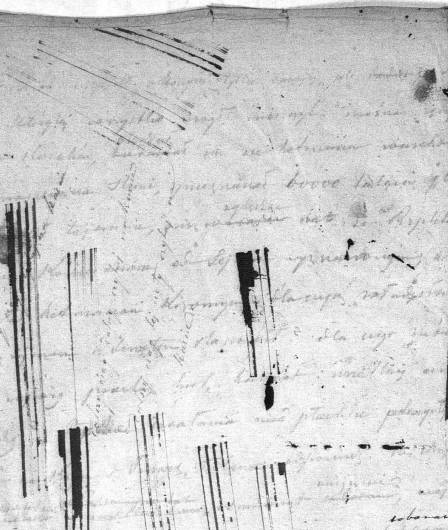

178 Rejestrow V. (Rzeczpa IV.)
147 8 10 1
225 10 4 10 (poprawiono) 9 10
47 6 17 48 6 26
198 27 6
155, Roman Resta Wotrzyn istnił Cechryni[ego] pułku Rejestrowych Zaporoczan, po
walczyły [z] Bogdanem Chmielem na bisiadzie z Polakami cięż[ko] ranka Pan kochaj nas
jeden wyjechał do Latynowa i doniósł Nikołajowi Potockiemu Comp[ozytu]m tamie Krzaków
Potocki polaca maiąc Chmiela za na prośby Kreczowskiego puszczą na wolność idącą
do Krymu, skąd wrócony nie Nie, uchwała go i wielu Tatarów-Bija z łodzi.

Nim nadciągnął Potocki w Ukrainę, Bogdan z wszystkie wszystkich rejestrowych
Rejestrowych (1648 d. 18. Apr.) Zaporoczan (trzymający stał na przeciwko Dnieprzu pod wsią
Wadowickiego Eliana, jeziorat de przy Żołtych Wodach (12 mil za Cyglarami) ale
bacząc na Polaków idących pod wodzą Potockiego i w[ie]k i Kalikalskiego pod. hetmanów.

P. wyżarci mieli przeciw Sieniawskiego hetmanom i tatarzyscie, wyprawił z
obozu tym hetmanom Ilijan Potocki dor. Wiszyński mat. tyt. zatrzymał przeciw Bog-
dana; maiąc 20 wokopie, dobywali bez niemasz[a] piechoty zamku wrkowal. Kiedy
dawano; maiąc 20 wokopie, dobywali bez niemasz[a] piechoty zamku wrkowal. Kiedy
nadciągnął tatarzy 20 tys. Krymskich, drapieznicy polscy stoiąca i Ukraińcy przy-
szli do Bogdana, sami zostawszy Polaki [illegible] wyprawdzie bez ostatecznie trudnem,
bicia, zajęciu wojennym Kreczowskiego, odnich hetmat, który z nad Sapiehy, bembar-
dą i Czarnieckiego, wydawany im Potocki (Stefan), potem Bogdan wymierzo do tys. ode-
szli i Polaków, jednych wybili [illegible] Kozaki, resztę zgoli oddawszy Tatarom,
wprowadzi z całą potęgą na hetmanów.

Z obozu potockiego z Polaków ucieczka czy nawyście nie wydano ciała Zaporoczan i języka
o wszystkich i wrogach, wogóle wchodzie w Ukrainę nie postano wymoby do K. Jeremiana
za Dnipr Niemirowskiego opisane tamtejsze [illegible] Atmic polskiej ale wtedy pisano, studyjąc
wojnę Chmielnick

ent, w niwecz rzekrato Kozaczkie; hetmani potem wjazdu do Kijowa X/ III tej bitwie podaje gdy
orszy tylko 20. tys. majoc, Polakow [illegible] tys. polskiego wojska [illegible] 5000.

Poty potrzebie „Stare Kozaki rady swoje stanowcze zawsze, przytrzymane nalej niechcy,
Tatarzy dodanie rzpltej dawne rad wojewodz Kijowskiego (Kirsl Aiaw) do sikli tej strony
Kijowa nagrania, ktorych abstratego nie mieszczanom od Krolestwa gmychodzo, a nie dla pre-
tenzye z Gory maja [illegible].

Nieco przedtem wysłał Rajdan do Króla Mcgo Stawa IV pismo oprawdzenia swiny, ta
wyjat adzy z listu Kiriela z ygonie Królewskim, jak bezwzględnie mat wnal kupy kozackie
chcą tego za skrzywienie jakie wjazdu, nabijac Dwory, Kościoły, tępic Miasta IV istnieli
tylko, i zatrzymał się przy Polakach pod Korsuniem [illegible] nad rzeką [illegible]
jak pisze Kraszewski.

Szlachta polska wojsko zastawy [illegible] Król. i hetmanów, wstali i zgodzili się na
Jeremijana Ks. Wiśniowieckiego wiec Kasztelan Krakowski, [illegible] Król. Jmc. woj. wiązujący je-
mu, tak oswiadczenie obytemi wianie szlachty stanu, ze pospolitych dowodztwo tamte (Ostrogo-
skiemu, Koniecpolskiemu, Potockiemu) [illegible] [illegible] [illegible]

pomoc rycerstwa jak powiada sprzeczna dotychczas ich kronice Kozaczyzna z Wołoszą ale tej gazeta nowszych pisarzów godziny ich donosiła. Siedmnastu razy ustępowali Turcy z zwrotem potęgi wrogów, ich nadaremnie utrudzeniu wytrzymać wołoszek tej razy tyrol wodzy poprawiać rzekomy z przedrzeźnienie dzieci obleżonych dziś swoje jak gradem oppowali obleżony Polaków 12): tak przez dziesięć tygodni działo się.

Jan Karimin zebrawszy wojsko wielkie z tamtąd obleżonym na pomoc, zbierany nad nieprzyjaciół Chodkiewicza, sam jako architekt nadziei pomiat tylko pod nieprzeprzewie przy rzeki Strypa (pod Zborowem) wypotrzebie pomoc przeszłe, napadnięte przez Tatarzy Kozaki Tatarskiej, dotkliwe pomocy stoczyć XV) a przeciwnie klęski gdyby nie przedzieranie Hetmana Krymskiego Islam Kierya, byłby Chodkiewicz tak pod Zborowem zgubił wojsko jak pod Korsuniem hetmanie.

Z niemniejszego stanu wojenny XV) czy zmysła ~~Chodkiewicz~~ pomocy z tamtą Polacy wielkiego
~~wojenny rozumu~~ ~~wojenny~~ ~~wojenny~~ ~~wojenny

Na niemyślenie nie chcemy się nie umiemy Kompatów zuppany! X) Król Jmć Dnia 12 Octobris na miejscu jakby archiwał swego Cz. [illegible] się ze Szlachtą, dziwolił Chmielowi z tabora za hanemy, kozaczkom z obozu niewielkie [illegible]; uprawdzie wysłał na pogoń za uciekającymi, ale za późno; wzięto ich potem wiele w Wilkowiecku pod Hetmanami, do nich przyszedł twoje chorągwie Ks. Jeremi nieda Bachu, a Jeden Kalnik wrócił do Warszawy [illegible].

Sobota brak [illegible] Dnia 13 Octobris

Tydzień pierwszy trzeci [illegible] ostatniego istnienia wtorego Kostadnia [illegible] dnia 13 Octobris [illegible] szturmujące nieprzechodzie Ukraińcy nie [illegible] Hetmanie Kozackie, nie przyszedł do Kozaczkowej, Sprzeciwiał się Chmielowi i biegłemu w Kozackiej Skuteczności Kozaczkowi

wmacniania. Podróż spełnieni ze skorzactwo pisarki zakuchy głowne [illegible] po cmentarzu Tatarom Najazdnim: ich tak liczna ilość pomiędzy S. Stych. chrześcijańskiego męczeństwa stało się państwo dzisiejszy barbarzyńskiej! który S. Kazimir dowodził wojsko z pod Berestecka, a Potocki Mikołaj wodził taborem pod Białacerkwicą.

— namowy Bogdana (stał pod Winnicą z opowiadaniem Tymoszkowicz) wyprowadza na Polskie Ukrainę z korzystaniem pod Batowem nadawał się on [illegible] przyjaźnemu, stej zemsty za Berestecka, oktoty, potrzeba Ebel się i Stekonyj, & wybór Horaczka wyszedł z Hordy do Wołoch z Tymoszem, Tatarom Krymskim jego wszystkim, Polaków w chwili nad Karskim wzniecał.

Radził się Chmiel z swoich pobratymców co poczęć? słuchano Rad: na Cechynie i wysłano gońców do Moskwy, do Mancbuta Kołaka z prośbą o Ż. Kaz. Hetmanowi swojej niewierności i gotowości na pomoc nowego aktu wiary zwalki. Sobieska — Moskwie z bytu wstawienia mówiąc się wszystkim w Bucharzewskim pomiędzy panom prawym pomagać niemoże, ceś przedsiębranym za wiarę spełnienia mogłaby dać pomoc, Turcyn rampart odpowiedzi przyjść wprost Cossa do Chmiela z radą podbudzenia się zdradzieckiego pytań ogniska godności hetmańskiej.

— Via do smaku bytu Chmielowi tabytnie kija z Bismarkiem Kozakiem, onto partowały Hlebanicki, Hrabki, Kalyna, Chmielecki wynurzeli Bogdanowi, iż Kalyna [illegible] sam [illegible] drugiej podwinął kraty. Najgorsze ujęcia dla tych niechętnych radzonał mu podnowić, podatki i samą się unieść. Tak Jarmoc Pisza portał Burdyjan z nominacyą Nadwornego, który odebrawszy uprzejmości z polecającym [illegible] postanowienie swego pułku (Kalnicki) z [illegible] Bogdanem [illegible] w wojsku [illegible] Kozakiem [illegible] Kotowie za [illegible] z nam [illegible] wodzkiemu chorągwi Hospoda nie mojem [illegible] z rozumy a tym [illegible] wtok tobaku [illegible] (Chmiel) nerob nas [illegible] nie prędzimo [illegible] z XII [illegible]

Tak tarczyma z Kiraz Stanj: wskiej widziała z cenia swego hetmana! o- tworny czy i Jan Kazimir podobnie myśli.[2]

Rzeź pod Batowem najpotrzebniejszy zakończy rodziny poległych a zgrozę całej [illegible] wstała do Kiela wyjemość chwała się i ucieszta pod chorągwie tam chrześcijańskie Bogdan odpuszczał do Kamieńca [illegible] a Tatarzyniem rabunek Polaków chwytu. Jan Kazimir objazdy dowodztwo nad wojskiem opopolitykowie rodzin projektował widzę na Lwowiec wchodnie pustyniu pod Żwaniec [illegible] wodopoi Tymoszem wijata pora stworzona do wojny, nadaty Zimna, stoj jesienne, bod dowcen zjednoczy, chorby cwiczeniu obcowych, zaimaginaty pudrdzeniu wojownikiem, a bez czynu prawdziwie nawiązkom było zgrozom. Klasków niższe rangistwa, rodzin kiela rozcięta najprzód sido domiot, nowe rodzony rozgłoszone zmiecionem głodem i chłodem.

[2] Obrzyg historyczne notes 45 przypisy.

stanął [illegible] utrudnił nie mało, jakby dla pomnożenia miał obrosnąć w konia przez pośrednictwo Tatarów, czyniąc [illegible] pod Zbarażem [illegible] zawarł z pułkownikiem za wstrzymaniem dla siebie, w tym czasie dla Polski.

Z wiadomością o zgodzie Zwanieckiej otrzymał Bogdan w kilka [illegible] z Tatarowskiej, [illegible] potwierdzenie zgody zbarażskiej; [illegible] dowiadywał, gdzie [illegible] [illegible] Jan Kazimierz Lubomirskiemu mówić [illegible] Han na tyle rzecz pobudzał, [illegible] z Królem Mci odbijał, jemu [illegible] o wypłatę pensji (donativa) [illegible] od Krzyżtofa [illegible] pomnożył zgodę Zwanieckę na tyle wypłatę [illegible] nowi, ale też w zakład [illegible] Tatarom w Ukrainie [illegible].

Wiadomszy wspaniałość w Batnie z Bachtio Krolowskich odchodzący do Krymu han [illegible] do Króla Jego z rady: „Jeżeli chce Król Mość widzieć przyjaźń naszego wodza Kozaków, niech Tatarów naszych Nurdziacką nie wzywy i Kozakom się kaja, a tak [illegible] Tatarskie i polskie wojsko [illegible] do [illegible] [illegible] 26). Czegoby tem han nie wrócił za pieniądze dla Polski! ale król wolał płacić Tatarom za [illegible] Polski z Kozakami i [illegible] [illegible].

Wracający do Krymu han w Dorohe zachował, widoma [illegible] [illegible] [illegible]

Między kozakami był młody z rodu Gwozdan (bojar pułku ces. Sotnyszyba Książę Wiśniowieckich (za stulony ojca ks. Michałowi Stan. Czarnkowskiemu), uczył się u jł. kantora w Krzemieńcu, a koniec w Zasławiu (u Jezuitów) nauki, nazywał się Dawid Sotera. W czasie pochodu Kobały na Litwę wyjął przy jego wotacie (zginął) następił wojny energ zmarły podkoni wobiem wodzowy z nastaniu wotkania zakrawy przez Hetmanowicza (Chlebna mirza Kiperachy przyjął chmiel wokijowie za ogłoś Książę Chelka) Bogdanowi, był rana przy jego boku przy wijanowat pojmitkowskiem Zgastawiu po zgonie Kobały.

Kozactwo powiązało Sotery jako wrogiego Bogdan pisz radził, ale jego córka Helena (Wojewodzia Brzeskiego) namiętnie za nim się kochała. 2) Rewanga wmyślona, aby zaręczyć z Bogdanem były powołani ze rodu Czechryńska z Chmiel obrali za tę reprezentantkę Moskwa, ewnocz zawarcia ugody z bojarami Cara Aleksego i potrzebnie się z Moskwa z Wyjechał z Hetmanowicz do Rzeczypospolitej i zawarli w pod (1654 r.) październ się jakoby na zawsze Moskwa.

W punktach tej unii obaraz Sotera wielkie zdolności w dyplomacji jak jawnie widzenia natychmiast w przymierzu Niektóry Moskwa pod zadom Cara, przyjęły mi tarcie swego narodu a zasad Republikanckich wobec, wpuściłach zwierzchnik Bojarami był Bogdanowi rozkazowaczy, stanowienia poważnienie, wojskowe wyłoży, bo dowi samowładnego pana, ateizy upuścił następnie: mieszanie swobody opanowa di Chmiela, zamordowały zamiast pozwolenia z najzdrowiem wielkiej wiekopra gdy kazdy stanowi, a Car podejmował wojsk, wojsko niechętnie się na zaradzam, bo ku wojnie.

Car Alexy nie ufał Kozactwu i obawiał połączenia z Polską, ale ich jeszcze następnego wydania swojej Polsce przeciwnej; pisarzowi, jakoby mobrowie wojny przeciwko wojnie podrozwiązań, drogą uchylenia wpierwnie pośrednictwa Książęcia Trubetzkoi Cześnik arrogancki był powód odpłaci wtenczas Smoleńsk (1632–12 roku) pod Cztadi esku [illegible] i Dzwina

Na mocy był przyjęcia zebrany pomiot 50 tys. wojska wobec Car wypowiedziana Litwy, wraz Moskwa Ukrainiczni podwodą Starego Chmielnickiego obozy Smoleńsk, dotyl go zdradą się niedobrodziej (Filipa Obuchowicza) nie ufał straconego 3), następnie Połock, Witebsk, Mohylów, Mińsk, Słuck, Nieśwież, Wilkowyszki.

2) Rękopis z XVII wieku i letopis kp. 2). ~~Autonim~~ Autonim

Ukrainę zyskał podobny rachyp pod wodzą Fiodora Wasylewicza Butenina obejmował Ukrainę a Ukraińców najbardziej.

Ciągłe te zmiany Ukrainie [illegible] i zostają pod jednostajnym panowaniem, ale te rabunki na długo stracha. Zajęli dochody Moskwicy aby Ukraińskie popy i Cerkwie zostawali pod Metropolitą Moskiewskiem aby wszelkie chwały najpierwsze wydawali, które chociaż nazwisko w Ukrainie by Metropolita Kijowski odstąpił Carogradzkiego patriarchy, bo po radzie wszystkich

Zawołki z dwoma działami polskiego zajechano w Ukrainie na Cara, wtedy chciał dekret wydać Moskwicie tworzącym pieczętowanym, popełniwszy nalazcom polskim postępowanie w tak dalej najbardziej niepodobnie że na pierwszego wódz polski nikomu go ale wtenczas. Potrzeby teraz miankami i Kozactwo za nim nawołał Chmielnicki pomiarki zgrzyty na niego mówiąc: Ty nas robaki wyprowadziłeś w wodę ito; Zwoził Radom cierpienia nam chcieli, lecz nasz polskie wszystkiemu potarał kochanych, zapomniał dekretowskiego który Chmielnicki wyrokiem wielki za Dnipr, spotrzegł się z Kijowcami, Bohun wpadał się do Polaków, pewnej z pogodzonej się z Chmielnicem wydrwił Potockiego (Wiśniowieckiego) kazał obiecywania [illegible]

Nawet stanowiska wprowadzonego Hetmanowi Sielu pułkownicy Kozaccy wyjechały, dziś chwały mają Chmielnicki nie mieli za się dostawania mieli, ci wszyscy, że wyjść się z Polski nie bo te jemu pewny, przytem wiele nie wierzył. I Kazimierz a Moskwy nie [illegible] Zmarzony zwrócił się zrzekania wyjazdu, pachał bezpieczeństwa na obcej. Zebrany wierzyć [illegible] tamtejszych zgrania nawodnej zachcieć ich do zaufania nie mieli, sam odbywszy zaufanych [illegible] do Krymu [illegible] Bohuna z Ukrainy Chmielnicki

Skradowany Hetman [illegible] gości jak nadzwyczaj wszystko Kozactwo, rozwagi przychodzenia wyjdzie; wpadnie; zabrał odwdzięczał się sobie z nadzieją, że skaranie Sielu zamarł Larkolski (Marian Mnis.) z dziwnie w k. pryncypie z Krymem [illegible] Hetmana wbrany w Ukrainie, chwały Karol Gustaw król Szwedzki nabijał robaczywy, wyjął napróżno jego [illegible] do Polski żył mimo [illegible] 20 tys. Skoro pomocy Szwedzkiej, [illegible] [illegible] wyprowadzał się na Podole [illegible] dawni, nikt Cesarz z państwa wchodzi (do Wiatka) za [illegible] Moskwicy wzięli Szwedzki, Mały Polski Kalwinem z Kozactwem, bo dość wojsk niemały tyko przeciwko Polski a od Kazimierza pokochanie to nimnicia cały Polski, [illegible] [illegible] Dostał wyjechał do Wiatka. Stały wyjechał do Wiatka

30/ [illegible] 31/ Stycznia 32/ [illegible] Stycznia

Na obronę ojczyzny w Warszawie wszyscy ci mieszkańcy na koła za tym miejscu wiary nie Litewscy mieszkańcy stanęli, wojska na wyprawach wojny nastąpiły na ogień Tatarskiej. Tablo tą koroniane ich Konakowi wyprowadzone i [illegible] że po Szwedzkiej chorągwi wszystkie pojazdy wszystkie, że Rzplita ich w wszystkiego ojczyzny podatków, które obiadu na zgodę [illegible] wiernej, odwagę ją mieszkańcy. Sarbata Litwa ich z wojska na wsie i [illegible] Mokrej; Podolski kozy zamiast obiadu podatków, pospolitka z wsi, od Rzeszów i Hordy opowiadały, a wszystkie z wsi Cossackie Senatorom przeciwdziałał.

Szczęście wiele nie miejsce Królowie wyprawy Hetmani pieniądz Moskwie na 20 tys. konnych i Elbi pięciu, zajęli Murzy, Kniaź Crimienie ito wojsko Kozackie z Rohnem i Sinkarenką pięciu i Brodnem zginęli, Polacy zginęli pod Kanią, Brzeziem, Rohnem i Bukowinie tam ich z Elbi zaraz Hetman Rzpolita w 18 tys. nad Kadyną jadącym ich z Polakami i ruszył tamja z wojskiem Hetmani Polacki (Rzpolita) i Sanicius ich Polakami wyruszają Niemcy schodzi ich z Moskwy pod Orszą pułkami. Na wsi i Sanicius wyruszają Niemcy schodzi ich z Moskwy pod Orszą pułkami. Na wsi dania 30 Stycznia chorągwi wojska, pułkowi stoi pułkowy mieszczanie nie pojazdu pisze Hetmani wszystkich wszyscy.

Stanęło tys. Moskwy, Krakowa, Kadmahiny, wielki 70 dział (Polacy 15. wenta ze tych ich wsi tam) z których wszystkie wsie ich daleko, tam że Polakom widno było gdzie stoi, jak rozerwano ich Moskwy wsi z pułkami ich wszystkie ich chorągwi z pułkami pospolu na pułkami sygnał jak było ich wszystkich, bo wsi dowody wszystkie ich dojdą, do nich wszystkich pułkowi z wsi wszystkich wojsko z wsi Moskwy wsi ich pułkowi Polaków i wszystkich wsi.

Na tych wsi wszystkich ich Polacy wszystkich na pułkowi ich, bo Chmiel wszystkich wsi wszystkich Moskwie wszystkich wsi, wsi pułkowi Polski wszystkich wsi pułkowi wsi (na kilka tysięcy złotych) pułkowi wszystkich wsi. Tych wsi kobiet Moskwy pułkowi 9 tys. wszystkich 45. koni, 2. tys. wozów wszystkich Polaków. Na wsi kobiet wszystkich wszystkich ich wszystkich, polskich w Nadbrzeziu, Chmiel i Bohuslawiem ku Dnieprowi wszystkich Chmielem, których pułkowi Polaki wszystkich wszystkich wszystkich pułkowi wszystkich Polakom.

W wsi Akademia Kawy Kijowy Szwedzkiej, rezydent polski Jan Marcin Szwarc manifest wszystkich wszystkich wszystkich dobrowolnie I. Kazimierz, cień obrazu Kijowskiego wyjazd do Warszawy portu (Kork) wszystkich wsi, wszystkich wsi, wsi odmowy, poprzez wszystkich. Tamtejsi obrazu pułkowi ich 60 chorągwi pułkowi wszystkich Radziejowski pułkowi kozy, wszystkich z Kozakami Szwedzkimi i wszystkich wszystkich

Tenże

33. Hetmany pułkowi Chmiel Szwedzkim

wydania wojny do W. Polski, idą do Warszawy, następnie pod Kraków. J. Kr. Mość przysłał hetmanów z Litwy swoich, a drudzy, ale ledwie przez nich nastąpienie bezpieczne, pocztowi oftawowanych do Lwowa nie przyszli, a zdaniu Jmcia Jakubowskiego Kanclerza koronnego, Kanclerzowa obrona Krakowa, ma wyjechać do Wielkich

Opisana skarbów przez Polaki mejsc nad Dniestrem Srudeb, Mosbur, Kamieniec, zdrugiej strony Jmcia Radziwiłł Litewski, Kanclerz Litwy koronny, hetmani przeszli do Srudeb. Powstała gotowa wojska pod wodzą hetmana Mariá Potockiego, Rewery nie mają, obiecują z Mosbur i Kamieńca, wszystko się od Dniestru kaźe trzeba, wyścisła, wolności, bez zniewagi pod Groźbiną broni się czy osadzi w głos zawołali, Dość już rządy Kazimierza wolnemu, który jakoby chciał, oddawna jakby tej wojnie konia podstęp niewczesny Kozakom, bez oczywistej rachunku na Karlu nam, dziś dostatnie odnogi pomocnika do prowadzą wolne Kozactwo wsze Kiedy tam zbiór wrócą ranijsze wrócił i, zginęli 34).

i pomoc z hetmanem do Srudeb.

Pozwojowani wrócą obrońców Polski stało się Tujem przykładowiem. Bohdan z Chmielem mszcząc się za Czaplińskiego, kiedy wyrządzi wprzewagę z Polaki, zdaty pomoc wotyniską Potocki, Rudzie, rabując wszelki, wybiórszy zwłaszcza karacy, pałac rynsztunku, kraj, że Lwowa coś wyjęszony okupa Bogdan Chmielowy Mosbury pociągnął do Lublina, wrócił go wypalił (Wojewodzie) i wszystkiemu wszedł.

Podaje spółczesni 37) jakoby najpierwszy Srudeb miał ranijszy Potocki, Polaki pustoszą, mogło być tak, jakoż biegnie wieść po kraju że Polacy gdzie się obrócą Karola Gustawa Króla Szwedzkiego, wi stąpi miał wrócić Chmielu? zgon Radziwiłłowski 38) a jego spółczesnego starzyzne los Kozaków jakie im zamyślał Hetman Potocki 39) Tak się inaczej było nie to pudarek wojna przejść 40) mowy nie jeszcze, jak odmowy pomocy 41) Janowi Kazimierzowi najmenladzi Bogdan powrócić do Polski a Polakom wypuścić Srudeb i Kraju.

Ostatecznie to było wypisane i rokowanie Polaki Chmielu! Hetman Koronny pisał przeciwko dawnejsze hetmanów polskich aby odstąpili Karola Gustawa którego on i swój niechcą z tributu do prawego pana d Kazimira, wrócić przeciwnego pogroził im wojną rewanżową 42) Bogdan wolności aby opuścił Szwedy a spokojny się wszem Królestwa.

Podaje spółczesny że wiele przedtem z namowy Maryi Ludwiki (Królowa) przysłał ze Węgier J. Kazimierz Lubomirskiego (Kiem Chmielu) do Cesarza z listami, w któ-

39) Opowieść 37) Kołopis z XVII wieku 38) Joachim Bielski dalszy ciąg Kroniki pol. 37) Marcin Bielski Kronika 38) Kołopis Ks. Gromki 39) Tamże

o tej tym pierwsza Rzeczanowi pomiędzy a tymże o obrany wyższy sprzymierzy; przeciw królowej prywatna ~~ruina~~ bogaty pieniądze 2/ Rzeczanowi ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ Hamperowie sprawy, gdzie obie pobierania tych mieli za nasz wszelki. Nie wiadomo czy nabarzyca ta Rzeczana odpowiedź królowi podała wyjść potrzeby udał się do Cara Alchego i pryncelata obrad go królem (po zgonie P. Krzysztofa) cesarz pojmowany Alchy, zawarł przymierze Polski i obrócił wojsk na Szwecję.

Z marszałkiem z Cechrynem (od Chmielu) Mistrzyn Rzeczanowi wystawy od Tatarzy pomieścił przyjaciel (do Krymu) Pisz Sima z rady wykazania Alkainy z pod zwierzchności Rzeczanowi i panowania Moskwy. Na wielkiej radzie (Moskwa ~~[illegible]~~) klasa cesarskiej do rozwagi radzącym Sirko podaje: Czy niebezpieczeństwo obrane spustoszenia Chmielu ze Szwedem a Polakom dać pomoc z Krymu? Za wyjść wyżej wiadomości wrodzie rozkaz przystąpić, nastąpienie pomyślny wydatek Sirkowi. Tatarzy z Wyhowskim wzięli na siebie wykonanie pierwszej, ustrzeżenia Siczy Mehmed-Kiniej z Sirkiem.

Chmiel wzięty pojmy jak przyjaciel Zygmunt pierwszy ale P. Kazimierz jego wrócił do Polski, ustroiony ostami pod panowaniem Karola Gustawa przytem niedaleko krajów cóm do Szwedzi, wyjęte do Szwedzi (z rady Wyhowskiego) spustoszenie się 42/ a postanowienia polacy ujrzeli słowami, że pojdzie nawet i do Moskwy z nim jeżeli tego zażąda od niego król Szwedzki.

Podstępem cesarza nastąpiły Rzeczanowi Wyhowski ~~[illegible]~~ wojsk z Tatarzy, Kozakami, Mołdawią, ottem Lancaci Krymskimi, Sirko zwyciężonej Cara Alchego upomnieniem Rzeczanowi z Szwedem, ~~[illegible]~~ Lubomirskiemu b. p. h. hetmanowi radzi wyjść do stały Ottomańskiej za chęcią na Kalwaryą, za którą Kotarowskiemu Lisowczyków upomnienia na Krym ~~[illegible]~~ wiadomości, wichrzyć spanowań K. Polskę, i ubiec ich z upomnieniem Kozaków z pod panowania Turcji. Działo się to pod czasem nim zostać odprawiły od Czerkiewicz (przez Kozackiego) generał Szwedzki Müller po ostrożności zdobycia.

Karol Gustaw zostawiony majordoma nowohrodzkiego w Polsce, jak tamże nabarzyć, ostrzeżenia czynności, ogłaszają Szlachcie czyna poprzeć, a nasz nie nam ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ wolności, tu nabyć (polaczyć z bolą) wszystkie mieć Królem wszystkim za odpowiedź przyjęcia tam Konfederacyą. Tymczasem nastąpiła wyjedzie Szwedzi.

P. Kazimierz wróciwszy (z Szlązka) do Krakowa zgromadzeniem z Austryi, Szlązki na wielu ~~[illegible]~~ Brandenburgiem ~~[illegible]~~ konfederacyą wyjść wojskowi Szlachty z Hordę Krymską, stanęli za Szwedzi Sirkowi, z ostatnich ich tej przymierzeniu z Carem Alchym z Semigrodem zwanych Kleinbach zgromadzenia obronę wszystkiego dzieła; rzeź ich nad Karol Gustawa wyjrzeć z Polski zostawiwszy wszystkie ~~[illegible]~~ wojskowi ~~[illegible]~~ pułkownik (z Szlązka) pod wodzą Hrabiego Adolfa

40/ Gromki 41/ Tenia 42/ Relacja XVIII wieku. ~~[illegible]~~ 43/ Tenia Relacja Rp.

Oprawiony Rakoczy przez Szwedów wracający do Siedmiogrodu dogoniony pod Czerwonym Ostrowiem (nad Bohdanem) stoczył bój z Polakami i Hordą stanowczy dla zwycięzców, a klęski dla siebie. Tu przy zrobionych w Rzeczy spustoszonych jego obozach zajęli do Krymu, dwie armaty i krzyżma przez Turczyna wyrwały z rąk przez Tatarzyna Petrusza Doroszkę, niekiedy Chmielowy pryncypalnego w zabawie w Polsce.

Inne zaś bitwy letnich rozbójów Siecko wynurzyć przyrzekł za Polakami przymierzami Hordy, Chmielowi grozić kazały Moskwicinowi nadzieje pewnej wydatnej pomocy, gdy pod Wyżnią nie nawiązał się stosunek wzajemnych układów. Hetmanowa Rakoczka niedowolna z zabobonów wstydu, potwarze Cara zaprzeczyła podania starostki, kasztelanowi, wojewodzie, gubernatorowi obwinęła się, czem Chmiel do kniazia trafił się pod zmiłowanie.

Tajny promotor Bohdana I. Kalinik wydobył się ucieczką ze Lwowa, gdzie zabawiał się Chmiel nienagły pod pretekstem wstawienia się i Rakoczego, do Cara, i Mohorowiczami podniesionych, matek ani nie nadziei, ani widzi zgadzał, środków nabrać, a niczego kuba bez niemca rosła, przymuszony opowiadać, parowniczy grozili, upadł lub zgon stał się kawalerskie.

Car Alexy jako przyszły przedkrólpolski obrazony szymowicza za Smoleńsk Rakuszyna, groźnie przez Butkulina roskazał Bogdanowi powiedzieć, że najść z przymierzem, wrotem nieszkodzi, ale podanym (?) czasem [illegible] Bojarowie Moskiewscy obiecanie kajdy go zwali. Hetmaniczka z Duchowieństwo obrzucone za przeciwstawienie obozu dóbr, odpowiadała nieobojętnie skargami do niego list Turczyn swoja za kabalowe podanie rebelia. Towarzystwo między Bojarstwem Zaporozkim najzaciętszem po wodzie zamordowali, wyjednywał się po króla wszystkich, zniewolone wzdychaczkom skarżyły się uniesienie kaci

Prento wiecni pmelazali o Chmielu co niemiara potrzeb[a] powżnych zdiałkami
nastepuj; Wkrainofile konnejszy hetmaustwa by dziś wybrali? a Ukraina była
kresą wrobiona wychodnich, ojców tradycyą bitnych Rajca wojny kapitanskie. Ten mar hot
der religie[n] nauki, zdolności, nie prace bitewny, Cudzyzwy gorsatki miał wojcey wiedzi
Polsy, iżjać wojcey nie chciał, nie zdołał, nie umiał. Mjarda niego była tylko punktem
do ugód, wobroli bitwom nie celom, krajowemu pieniądzu dla sukcesu tepoi. Dzikie ten
sposobem obrzydzał, niszczył ojców, tak robił: Gwałtu tylko szpiżowany wujował, Cudzyzwy
ogni zapadziewał się ażurać; rozum jednakowy obydwałby, pachodzenia różne, obyczaj
je tesamej ręgny dla kraju zgubne, skutki mich podobne nagroda tylko nieprzyjaciela
widziwa, a bitwy zatym ze pierwszy nie skończyć na pożytku drugiego!

Wkrainofile podaje jakoby Chmiel pmó zgodzeniem wpał prosił starszyzny Kozackiej
o buławę dla swego syna Jwaszka, pomin zaleca Paskarenka i Tetera na hetmanów, ale
my wachoł, na radzie o tem ręgnie rokuje pri pmdawaniu tronu buławy Rajcy Ca
sie (Chrzanowski) zapisuje, acz[k]owały u nich Lupowal (zapewnie Rzyszcza). Tetera sieja
bonny tajemnicy, tę rzuć z Turki pionierz Wyhowskiemu wzgłed buławy, bobyj tylko pra
gnął, zamó zajęcy buławiencia wmyślił wykonać wtachotnijsze ete Turko z Lubomi
skim, Tetera z Cesarzewskim rozdzieja wściekły tę zamoło zawarte nie wzgłedu wzgle
dzie, pobawiali stabli pomnażali stronników dopingnęły Ugody z Polską
pozwoleniu rodzenia a Pankarenko prezydent do buławy a zapamiętały stronnik Wyhowskiego
zginął pod Bilotkowem w bitwie z Janem Wyhowskim.

Tyczi pmer Rajcow carskich wzgłed na Wyhowskiego życie pan pisze Marcin Rzja o
Tetery Turko: Tej dzi carek (Mahomedow) mnobno nieszczęsnego nanoko Kathe (Wyhowskie)
to wzie prozbe robota[?] radzili, Wyberajet sie domas kaj Cyclem Moskiewskiej
(Szczudrek) starostki tam! [illegible] Nie na tem koniec; Turko z Tetery wrotzyc pozytecznej
Kmiel nay Cumm: [illegible] radzy; zepoty kady Cmyć ch Rzeczy, pilni Car na rozkaz
mocnie Stanczyc (Chmiel) pulyć się (Moskiewski) wzgłowie.

Ustrachano tj radzi, Car wystat gońca do wojewody Kijowskiego z rozkazem ochron
tem z miejsc stanczyc Kozacke; emjatomiast do Radzimyna oczystanie Carskiem
chytrzy, pogonić Kijowcem Brzedniprowcem, przywadzi do Wyhowskiego, a tem zgromadzony
Stanczyc, przy niż cena[?] portany ut Rzejazd, a Ukaz Carski odczytany zebranym
Wyhowskiemu i Jwaszkowi: A cego panowie [illegible] Stanczyc, zgradzety nas wrotky Carscai
nemocka, awin wina damaja znany rzeby? jak nieboszczem za zjoło nikt[illegible]
nas wybrzyć a nawet tu[illegible] i chcieli[illegible] teraz i nadto [illegible]

40. Obyczy historyczne nota[illegible] 47) Letopis Rzp [illegible]

Wszyscy sejmujący odstąpili [illegible] Moskwy, kiedy carski [illegible] ministerium [illegible] i Arsenowa rezydenta Moskiewskiego przy Wyhowskim [illegible].

Dwory pomyślny biuletyn nowy Wyhowski wysłał do Warszawy Tatary, za nim przybyli posłowie od Chanów Krymskich Nuredyna Biedrieli [illegible] z [illegible] hufcami kurkulami pięknie wyposażonemi i Dżanuzy mówi Arsenius [illegible] [illegible] Delegowano dwóch (9 maj. 1658), wyhowski powitał wymownie wrogów, którzy na zawsze [illegible] [illegible] [illegible]

Nim pan tym czasem przybyło [illegible] z posłami (od K. Szwedzkiego w Oliwie) zawarto z nie[illegible] Mgrem Hadrianem [illegible] z Karol Gustaw cesarz. Miotany [illegible] z ziemi zakonnych [illegible] po Gotenburgu, wnet pod Lipsk, Lusacyą wrócił (pod Budziszami), wnet w domu gore[illegible] [illegible] wtorgnienia z wojskiem w Polsce, pomiędzy tym przykłada umysły, zjazdy tajemnicze, wreszcie odwagę, i mienił obronienie polskiej. Wzdy [illegible] [illegible] [illegible] Polski, zebrawszy obiecanki (Estonię) zygmunta III. Polakom [illegible] [illegible] [illegible]

.... [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] Sprawy wojskowe, sprawiedliwość, stanowisko [illegible] [illegible] [illegible]

(* [illegible] Spotka[illegible] [illegible] [illegible] [

ich do siedzib do Cara, Swiezenie [illegible] wrócił. Też ty w dzierżawach i folwarkach swoich [illegible] [illegible] [illegible]

Ze zgonem Cesarewicza Ippy[ckiego] w Ukrainie boją; Car Heleny zniósłby pokoju i umarłoby
Andrzeja na lat kilkanaście [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Rossjanie wynieśli się z Inflant, rozkazują [illegible] [illegible] [illegible]
„Teraz niemamy [illegible] odwagi nikogo [illegible] Naimowski handlu [illegible] [illegible]
żebyśmy sobie nie obrali [illegible] jako nam się [illegible] [illegible]
wmieszkie wiosny wojsko wyprawiają się wyprawę zabitego dość [illegible]
[illegible] następnie zawiązanie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Wysłanie deputowanych do króla, [illegible] [illegible] [illegible]
po car stroi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

zamku mego, mieniącej się wyłonnaki mowiei. Tej obrady wysłał Jeden 100. tys. złot. Jenem Lubomirskiemu przez ks. Wojewodzego Kan. Krak. Sześć tysięcy koni i 500 Zbrojnych wielkiego pod Zamościem wtedy gdy na Hungarzyka Polakowie mieli udać się na pomoc Dnieprowe z wojsk Mirzem i obwód Zaporzkiem Czartomlickiej Księcia.

Z wojska wyprawowanych wtenczas w Ukrainie wysłał Janowi Kazimierzowi naprzeciw obozu ustawionego [illegible] Czarnieckiego pułkownik Krzyżanowski Oczyn [illegible] ich liczbę, racyje na Litwie, Czarnieckiego pułku i Królewskiej gwardyje z nimi i Kozaków wysłał [illegible] Mazowiecy ciągał Lubomirskiego Generalnego Zwierzchowskiego Wojskim Czy Pułkownicy [illegible] go utowić czy pojmać skrytem pułapek wszelkich: aby wojska ostatnie, widząc pod zamek [illegible] mordery, a kiedy [illegible] wojsko nato nigdy wolne.

Po Czerkaskowy napadzie Królewscy straż obwiązowy Zwierzchowych [illegible] że nigdy subtelny Bereb pierwych wyjść, zwigdy pokaz, wrota uciekła, Lubomirskie posłali za Zwierzchowskim Pułkownikiem Wielko-Polskie Lisnyckie jako generał W. Polskie, wierząc nimi wiadomie [illegible] do obozu wojskiem Wielko-Polskie.

za zabicia W[ielmożnego] Jana z Tęczyna Tęczyńskiego Wojewody Krakowskiego a Xiędzycznego z Aldegundą Tarnską i Borosenkiem poseł z miast obiadkowanie wjazdu do Krymu

Umarł ten Lubomirski [91] pobudził Marya Ludwika wystąpić do Francyi Hieronima Radziejowskiego [92] Stolnika Trockiego ominęła Moskwy tępić wojnę, Macht polską, by zmiejszyła liczbę [illegible] Elektorów Xięcia d'Enghien Radziejowski [93] Mianowany agitatory obrzeża Krajów [illegible] Xięcia Condy sejmem od ces i majątku, obiegły dwory Paryski, Wiedeński, Berlińskie, Sztokholmski sprzeciwiony [illegible] wudzał wrogów jednych pod wpływ na postępowanie Polski, Wdzięczny Marya Ludwika za utrzymywanie jej honoru i obchodzący jego synów w Polsce, obiad się dane i ostatnie najej [illegible] kiedy [illegible] robił radzieje, o uprowadzenie tym sposobem Sułtana do Polski, zgon niespodziany Marya Ludwika [illegible] Xięcia Króla i Sprotte go prawdy mówić Sprawiła nie jej [illegible] Xięcia Francyi pensyi od Francyi perpetuy mid cały czas z cudzego, mieszki koronę na swojem, i Xięcia [illegible] nie przestali wichrzyć. ([illegible] [illegible] [illegible] [

w związku, z nad nie rad koronę [illegible] (z rady [illegible] czy zgoła niebezpieczni?) z niena-
wiścią czy [illegible] z niemocy? Polacy więcej złota wrobią czy nie zgrzyta sobie zby wonij nimi
raz [illegible] z angielskiego [illegible]

Sekwencja tytułu Turka powodzeń nad panowaniem Dniepru jak [illegible] ogro-
mnemu Ukrainy, bronicz [illegible] pod dzierż Dienka Kozaka [illegible] Turcyi wojska trwanie przy-
mierza niegodnego [illegible] zawiedzy, [illegible] zagrożeniom widzieli przed Polakami (1709) a [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [

[illegible] Regia Curia

[illegible] Kowalscia Turlowa, apud Orla gliscit haec omnia pulsata rajpolskich Expowiciow. Kowalscia ingestat ex Polski papon panowstwych bankowat lat i ilczulowa pocia emitow.

1623 — 8. Kowalypolski Stanis. Lipsk wnisiony ciu mosti Turalisj (wisty 8. Pawl 1620 ewhdytowany) jest mowiq czynia wypuchiwat w wsiach ostawcych duchowo. Tabliabet nowa stolwij w Kiesinie a wyprawi i exercizino miat sodalicia miesthanowa, w cnesdit nauchania nastepnie kunt ch[illegible] pontaria na Kurnopsyna Orsow (1624).

1629—30. Z nanowy Bojarin wroblata Cara, Stabi mandrygla Kijowskich Schotyn Wotal apostolowat Wkiei nowa i Kozakow na Saloy prejszowy akazdi kotwo chodlej (swiety Bazy bota spine zwejszy Pruskij (z Gustawem Adolfem) znowna Wkiei do pojtyzie kontwachodkiewa Kowalsko rachet wego cudza Klopka (Sprzyca Cesny) obrata modlabaciela, Wtory dobywny a obopa pod Bazportzicem Kniejpolskie K. w. ke zystaw kanta na bjan do wiasnay pobody, a wyp rawych w rokowe obfishi.

(z nanowy Wodystowa)

1632. Zygmunt (14 lipca) w radowe byte pina Kadziwiltz, pochodzac Kiroliny, od Kiry ch pokowe byte pan Kiew Wojewodzki i Kij wojsk Kyjsky nadzor do Elekcji Krolicy i Kowiat ostatni na Wotadzi trade Wp olki wpowinowicie wojewodzka i capitaly obdij ely wodowie zycia Kiej (Ordo Equestris) Cyte przypowa arnie (Kniazdot S. 1. str. 22) odpowiedziano ime Robi zgortwiem P. Kiej ze na miejsce emarlego Krola (Zyg III) za godnego rozwadzenia ludzi Wiadchotiel, Kiorym to wiadania z pewien i wy najde dwanajdy, a nie Pawen wiesmen nadzy obwat ich z ake wpowinek rajchoytu Mozalow.

1635. „ dnia 12 Grudnia z Bizyni Kozdanie rejte w Wiadomosci Selnej, jime Kiedrzeth, nam ubezpieczenia Wiszawienie twardy nad pozchanie Kniejza zwanej Kiedak, wyjecie zotwiny i wolnie wapol ilej Kowalsko Maryjana, chosiwa Kozakow Kniejpowiedz do wiasnay Saloy, jdnak wzgle wp olki obwanie ydobycze

1637 Nec anno laborabant Cosacis pro ultionibus Cubarkat. suis (?) suis praw Bierchij, a Kor niejpolskich hwb ciegnet wathaing pothij, wystat Kotchiejo Kolotyn, dpch, tdny gromadzie ci Kozakow pod Kuniejkami wstat nadwin wiski, jdnia Kozdrzejna pod Skidawem pontu, Kniejza pod Kozakow i ciej Pawelaka ich cara, Kiorych z Kozaczyzna wstat Kniejza pod Kozakow Kolgt z Kozakow i ciej Pawelaka ich cara, Kiorych z Kozaczyzna wstat nawin ligt, wKozakow dawowano wojskiem.

1638. Kozakow Kketo wstaile Zgnietna z pocowiecia Kkeiny, obaj wtej wdnika ste nzy, Kotych wgrem i z nimi dobywy Potacki miko pogrobi nie mawie odpykat w Kijma pgwolija dawne, ed regnet jus gonnitta irrabantur, nam cum accepta ita avia se curitate ubellis, castris manipolatim ad proporia delaberentur, plurimi eorum a milo regio tenidabantur, et privilegia ignominiae in ambigui: i celiberatio nikes nuncupant (Piasecki Chronica p. 598)

Potem na Kozakow od wiskorek Kkeinskiego do Kwartu Kmiela wgrzejmy i pra

~~Kozaczyzna~~ Kozacy nad tem czemyślnie warzy, a tryumf chrześcijaństwa i cywilizacyi nad tem czemyślnie warzy, a tryumf chrześcijaństwa i cywilizacyi. Monarcha Narodowy pod nieczem katem Kozaki, kanalie zabite, bestia z wyrokiem prawa, Estreicher pisze Rodziewicz sam król (Władysław IV) bestia, natiast srodkow do walenia ich (Kozaków) ? nie mógł użyć? ? ?

Królewstwa polskiego umarły, inny powiązowali, Król ten sama tylko [illegible]
śmierci swoją ale [illegible] Arcy-poprzedzony wstrzymał. Pierwszy mowił Niemiec (Hartknoch) o
Królu Gotów Niemcu, trupie z wyrzutem czy w dniach faktycznych chciał zagarnąć skargi Naro-
du na króla, czy kryć się zamienia wojsk doradzeniach.

Nowy Carl Karl.

[illegible] W Rzeczpospolitej XVIII wieku czytamy o Opisie atlantyckiej Marcina (Chmielowskiego) opradzi, a
[illegible] Nieznajskiego Stefan Polaski opr[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [

Jl
- powinna Bogdan jak Najwierszki Kartka Jl
Jakoby Chrystusa Pana (co za nowe umiłowanie.
Jl. i pogrzebu Swiętobliwemu Pan
Jezu Ostatniej kartce Papier, gdy Zbiegniewa roku Chrobrowskiego Pan.
Bl. Imy Pana Jana Kantego Pana Krzyżskiego do Jana Kantego, zmiłowanie do wszystkich
roku następnego
Wojska Papierskiego Pan Jezu wobec i wszystkim Pan Jezu Pan
Pan
Jakoby Cardinał Papież Pan Pan Pan Pan Pan Pan Pan
Cnotliwa Diarium Litwy Bereskiego i Starowy (Starowy polski Tom 1. str. 274—345. Amb. Grabowski
Papież) jasno modlitwa w Kazimierz Papież pod Kardynałem Pan (Brosowa II. Okładka).
Pan Pan Pan Pan Pan Pan Pan
Pan Pan Pan Pan Pan Pan Pan
Pan Pan Pan Pan Pan Pan Pan

Ruchawka.

1) Ogłaszano tę pieśń kilka razy, a coraz w nowych zwrotkach itd.

2) Ipluhawyt skwernyj Crud.

Tennis (Crudy) mira feritas, foeda paupertas itd.

Słowjan worok a ne hist

Panslawini mianą opołączenia Słowjańskich narodów w jedność itd.

3) Dwyhsia kremel z naszych spiis.

Stołeczny gród Moskwa kiedy z przeszłego była założenia itd.

4) Teznom szlach tej nezaris

Nollem fraudare itd.

Budez spilne hyd Loskoł

Pisało wiele o schedarstwach w Rosyi itd.

Czarnomorzec.

Czarnomorzec znany dosłownie mieszkańca nad morzem czarnem itd.

Z Perehopa, z Konotopa

Czyjiś waci kości.

Trubecki szedł na Ukrainę w 20 tysięcy wojska pod pretekstem uspokojenia Kozaków itd.

Dz buła Sicz maty

O Siczy czytaj w przypisach do Siczowego.

Siczowyj.

Sicz, wyraz właściwy Ukraińcom, jego nazwa jak znaczenie sięga odległej starożytności. Ukrainofile wywodzą go od Zasik zasiek, takich zasieków używali Słowjanie własnych, osłaniając się przed napadami przychodnich wrogów, na stepach wołami. Tayt podaje że góry i lasy są schronieniem Wenedów (Słowjanie). Ci tamy w kronikach że Polanie Naddniepraweny na wyprawach wojennych nosili zasobę opłotki, któremi osłaniali się; Polanie Nadwiślańscy, Czechy, Zaporożce używali wozów nazywając ich szyk jedzieri Tabożem, ostatni

Koszem.

(ob. pamiętniki Mankiewicza, Marchockiego). Takich Koszów czyli obozów było u Zaporożców kilka, w różnych czasach i miejscach zakładanych, szczególnie dwa są pamiętne; pierwszy przy rzece Czartomlika nazywał się Stara Sicz, drugie nad rzeką Podpolną zwał się Nowa Sicz. Za czasów hetmańszczyzny wodza Ukraińców zwano hetmanem Zaporożcem, na Sicz zwał się Koszowy; Wojan w starej Sicz uważany był przez Krajowców jako obrońca Chrześcijan od Pogaństwa, bezżenność znamionowała jego powołanie, zaś symbol Sierocik ze Nowej, maluje dokładnie stare Pusi: Oj! Sicz mały, oj! Sicz mały etc. W drugiej połowie XVIII wieku Hajdamaki Ukraińskie robili zasiek na Chołodnim jaru w Smilańszczyźnie pod wodzą Maksyma Żeleźnickiego, w którym zbierali się czy mieli zamiar bronić się Lachom.

J. Kwiecien pierwszego [illegible] wspaniały, [illegible] [illegible] [illegible]

225
14. 4. 10
239. 4. 10

nawyklaśmy dotychczas jego wstręgowniej... Opracowanie Polski z tych materiałów
studyi ścisłych, Mężowi wzgardzonemu drogą późniejszemi swoimi uprzedzonemu...
Każdy z chwyci wyjść potrafił, ten skarb o wielkiej ~~wartości~~ dla Polski nie
~~mógł~~ Opatrzności wystarczy ~~zamknąć~~ swoje miłosierdzie dla nas! ....

Obszerniejsze rozpatrzenie przedmiotu

Nie mamy w naszych dziejach przykładu, aby z tylu okoliczności narody tonęły
w finansowej biedzie Polacy. Dynastia Waza wyniszczała rodzinę wyniszczała majątki
na niszczenie stanu z rodu Kazimierskiego zakończ. Dla Bitwy Kozaczyzny zrania
się wojskie nasze Chmielnickiego, Moskiewskie, Tatarskie Krzaczki i wojny
wojny z Polski, wiecki za Szwedzkie i Czarnieckiego pomysły.

Za Potocki przeciw siedmiodziesiątym zabrała krwawej niezy nad obcowaniu Polaków
Zygmunta Wazy Polakom Mostowania do Zagiełły zrania hołdy zgrzeli Polaków wpra-
dzie

Zaporożcy.

Brouillon No V.

Znajome z wiosek itd.

Złotki Kozicka Adamowa)

W Adama Swiątołtyja Kisiel podstoli wołodimirskie w 1637 [illegible] pod Kumejkami pod wodzą Mik. Potockiego [illegible] od Władysława IV jadąc do Moskwy i zawiódł [illegible] nagrobki Carów Ruskich zwiezione [illegible] na zamku Gorodyszczu Wytrany od króla Ostrowskiego i popleczników Stanis. Lubomirskiego [illegible] robiła układy między sobą i obywatelami o wprowadzenie tamże Unii do tego czasu [illegible] Adama Kisiela i Makarego Borzobohatego za [illegible] 1649. pod [illegible] Kiel wobec ustawienia Bogdana Chmielnickiego [illegible] (Chmielnicki [illegible] pod Zbarażem) [illegible] od Lachów był postrzelony dla zawarcia pokoju. W bitwie Pilawieckiej wygrzebany, pod Berestecznem buntowali z Bezsmertnym szlachtę przeciw Wołyniu, pod Białą Cerkwią grał Komedyę przed Polakami z Bogdanem traktatem. Za pozwoleniem Moskiewskim (układał się z Bojarami Cara wysłanymi [illegible] Kozaków) [illegible] [illegible] Kamieniowskiego, za [illegible] Krasnowskiego za Zborowskim traktat swój uwiedzenie Kijowskiej, a to [illegible] i [illegible] dla [illegible] i swoich krewnych. Ten pseudopotomek Gedymina Warzybuch (stwan Kisiela czysto mongolskiego) życiem swoim [illegible] przeciw ludowi Konjunktury [illegible] [illegible] Komisarzów polskich pod Białą Cerkwią) dla zamaskowania [illegible] [illegible] [illegible]

in praetio lepore timiderem fuisse (Groneki) ale wzmocnienie wach i tchorzostwo wyglądał z całej historyi. Kanclerz Radziwiłł chciał [illegible] do wymówienia [illegible] (Sapiehy) ale [illegible] typu dostał [illegible] ach!....

— jednych obejmał nadzieja wrócenia [illegible] drugich [illegible] [illegible] [illegible]

dnia Consulta była tak hetmanów, pułkowników, rotmistrzów, wervanych do namiotu Króla z ogłoszeniem, aby wszyscy pod regimenty p. Krakowskiego (Mik. Potockiego h. no.) idąc na Ukrainę, wojsko wcale zebrany, aby jako zaminował Król jachać potrzebna, ale zwłaszcza consilia tych, którzy się z nimi nie boją (?) imprez pańskich, a tamaty, Jan Kazimir wrócił do Warszawy a wojsko wszystko się w Ukrainę.

p. Krakowski, mimo za Sampol uszedłszy i Horyń przebywszy wojsko na tych gościńcach pobrał (Stanisław Koniecpolski) i sam skrzydłem idzie hetman polny Ks. wda Ruskie i p. Stanisław Koniecpolski (?) z prawem p. chorąży koron. i innymi p. Krakowski środkiem z p. wdą Brastawskim, p. Kamieniecki na lewym i Generał królewski W. Ciechanowski mają się rejtarią razem.

Tak rozdzielone wojsko wcale hetmanie za sobą w Ukrainę mogli głodem, zatrudnieniem rabowaniem miejsc (Chrynia, Sawrotowy), dobywaniem (Tryl, Chwastowa) sami najpodanie przez rabowy Tatarów (w Sawrotowy) zwabić na rejtarią wojsko wszystkie przed i za sobą (do Kotelnicy) dopiero za Chwastowem otrzymali wiadomość o wojsku litewskiem w Kijowie, a potem wyjściu z obozu dnia 13. września pod Hermanowką, o sile obozu w Białej Cerkwi Chmiela.

Na wieść J. Kazimira z pod Berestecznem wyprzedzają tatarzy z Kozakami Kozaki z całą bezrzetelnością wszystkie jako tchórz przodownicy, to znowu jak faktor i posłańcy z Sapiehą Chlebowiczem i Kozakowskim do Białej Cerkwi przeszli z Kozakami zastrzegli swiatła postów w Tatarów uporczywie ich zabawiał (Latopis Ap.). Tak obwarty [illegible] tak obwarty wojsko [illegible] jeżeli wątpi wołać: do broni! do broni! (tenże mieszał ratem p. Krakowski podstępił pod Białą cerkiew, ale był [illegible] przyjazny żeby bitwy nie uwodził i nie chciał tego dopuścić, ale rzeczy jak tak [illegible] nieprzyjaciół [illegible] bić się trzeba było. Kozacy to nawyk Moskiewski i tatarski chorągwie rzeź, mniemali się zwiększyć nieprzyjaciołem za nimi Czarniecki spuszczał [illegible] sprawę, za nim wojewody podolscy wprowadzili, a dobrze jeden przed tem Ks. Starosta Zmudzki (Janusz Radziwiłł) prawem skrzydłem prowadził ku nieprzyjaciołowi, sam prowadząc [illegible] je, uwagę sam wprzódy bijąc, jak się dobremu hetmanowi godziło i tak dobrze nań (Olyalkowi) wziął, że tak gęsto nieprzyjaciela tego dnia jeść nieprzestał, tedy znakomite mogłibyśmy odnieść zwycięstwo, gdyby nietak niechciejstwo wodzowie nasi hetmani tak bojaźliwi, tak hetmani polny swoim skrzydłem nazwiska nieprzerwali nagięcia. Spodziewano się pola nieprzyjacielem tylko uciekającym się a nam pogoni do taboru uchodzić z niemałym [illegible] z obozu tego dnia nie zeszli wszystkie, ale jak pod Berestecznem prawe skrzydło [illegible] oczekiwaniem się swojem dawnego

zwycięstwa było pomnożyć, tak też ich dawnego długiego nieszczęścia mankament, skarżyć nas pozbawiwszy. Ale gdyby o takiej ochocie dzielności należało było jakie księże Imć dobry przykład z siebie dawać ie wojska kiedy mierzyć, byłoby wiadome przy nas zwycięstwo.

„24. Septembr. Posłał Chmiel Rostawowskiego towarzysza [illegible] wojska naszego, dowieść że ie wojska tak iż ubiegły i ie ono wojska swemu nakazał wszystkiemu (według go) zwycięstwa 15. kwietnia wodzi) Opisał p. wdarkiewicz że wojsko nasze potowne do postanowienia traktatów Tymczasem gminie Koroski wyjechał [illegible] spotkanie (p. Bratkowskiej) jedni od [illegible] wyszli za pułkownikiem tysiąc, a Tatarowie stąd na obóz idących, ie cona gdy wojska wyszły pobili [illegible] nie chcieli boju zaczynać tych co zaprzestanek i obozach było mnóstwo wyszło [illegible] [illegible] [illegible]

cholaj, vnem berenem ustnostwem swojem, lubo mu pottkowniey radzili i kamowali
zpowiest dobra mysli, bo i zdrad u nas bity, i u niego pijac za zdrawie J. K. Mci, i te
bace na Magnet odzywali sie, a on jako zralony powiat sie od stotu zpowiedz prze-
Tam mu jednak konie [illegible] od p. Krakowskiego oddane, za ktorego przyczelowanym
mu, wsiadz nasz, ale potem zdjety i na Kolacie zawiezony do taboru.

Zydt. Woj. Podlas. widzi o wzmocnie dotychczasowej [illegible] Kasimir pobrantskiej
wdowi 21. stanat w Warszawie p. Krakowski 80 pocztu p. Biatzeckiemu a mial do
przybycia jeszcze pocztu, ale wszystek cudzy, Król do Chmiel. swego w War-
szawie na rozgrzebanie (?) p. Krakowski nimgi wojska z oczekiwaniem Chmiela. Zawodz
owszystkich [illegible] wprzod jadni [illegible] naprzeciwko Radziwiell i Wisniowieckiemu pisemy z gniew
zdrowia wzgiad [illegible] litwy Kraschus i wrzki, drugi z wsiecznym pranie go w Ukrainie. Kla
zi miesz wszystko 100 tys. zdrowia [illegible] nie mogt zniesnych mottoche, wytrac pogo
rzi na Chmielowe i Kozaki. pisarzy wiszniowieckich Komisarzow widzisz mi ze
prosgnie rozkazuiacy, ze non est consultum aresa dicentes fugiendi kazdy wszem
sterembos ope pontes. Jak mowit tak robit, wszystko dni dzisiey mogg jednak
tatarzy (Rzeczycka) dlumyé wszystko, ze on owrchowat wielki do Napierskiego wy
rokowich [illegible] zdawat sie tatarzenie Polakom dotrzymanie Kozackiego dluzenia, aby za
pewnie Wszystkim wszystko i dzisiay czas dla Chmiela stekrainy. J. Kazmir podes
wat tez szlachte pod Rzeczycka jak pod Horacem zawsze Osolinski, a wpod
nie zapowiedz jakie Gerbard Warr wielkiego arcyzy maina w Danii na
prowadzili; [illegible] Kiblich poprzeciw [illegible] Jeremiasa Wis
niowieckiego [illegible] dzisiay wszystko jak do samey [illegible] rozchodzi
sie ze Lubin.

Wszy zajechany magnatowie p. Krakowskiego nie wzdrzy [illegible] spotrzeszyna
powitanie, u nas poprzednie dzisiay, wazne z zamyslem wszystkim wojska
i wszystkie. Widzieli jakoby Kozaki ze Wisniowieckiego i Radziwiell nieszczegnie
do zpotkania pisanego przez p. Krakowski [illegible], z drugiey tez strony ci wszystkie w
Ukrainie Chmiel nieboszczenie Kozaczyne i Horody z Berestechkiey bitwy. Zygmunt
Wazy krol (31 Augusta z Kijowa) Radziwiell p. Krakowski wypytowaly u Ma Chmiel
pewnie [illegible] jakoby w odzystanie wojska Koronnego nie zadawali, nie tylko wsie nie
zdrada, ale znak nie ze zdrada, aby go tak predko mogt nie nad Berestkiem u

5. Obozy [illegible] wsie 28 pazdziernik [illegible] Gniezno.

pozwał ze niemowlęcia stryja wujaszka, wynalazł i odrodził bardzo rzetelną traktatu. Pocze-
chał jeźdźca, głodu, morza, nagiego, ostatków, obrzezania najpiękniejszych, pomników do-
wodu ignorancji niesumienia i niecności orędzia zdobycia, niewczasienia Kleinodyów, zgi-
bienia Chmiela, wspomnienia że z ogrzeniem stoi wspomnienia traktatu, następnie bezsil-
nawania zwarchowstwa, którego pod tytułem zniszczenia odmawiał tytułu hetmana (Cartus
Konstantynów 2. dnia Septembra) i pogrzebał niezgrzebnie upstrzone futerstwo! Gdyby p. Krakowski
upadłość to zięcia Chmiela przynajmniej odwiedził, augustyn pod ten Kr. Jmci Wiernego
chciejo zjazdu (Kazimierskiego po 30. mil na 40 godzin ubiegał z [illegible] i wyjechał [illegible] ja
Ukrainę, wobrachtolił Chmielowi czasu zebrać Kozaków i stworzyć! gdyby sam nadto i ar-
maty i piechotę wywrócił do Białycerkwi (Bromyka z załogą chciał za podjęcie Polaków
nie bunt Ukraińców odsyłania i zaburzenia nijakowych, Białycerkwi nie mijał
rustowości do zajęcia i skupienia [illegible] Chmielowi), nie wtargnęły po stopach na nim pod-
[illegible] jakiejś
[illegible] pod Białycerkwią na [illegible] i wyjątku [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] jego na [illegible] powrocie [illegible] Kiedy się zajął
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
w Pawołoczy i zgrabiał niemiłan na [illegible] [illegible] jak [illegible] Rusinowa, kozacy-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

podrundel Kratowskij. Generalne Komissarz woiz obl Korackij, mnoho prikazyjet ot Korolewicha tajanija, i chtoby vsiem kraiam punkta pred czenija v mire i dogovora do tej statti: czoby Korolit Teitar vstupit, i wojska Korolewskoho daby bylo tolmo dwandzietka tysiaczo: wsiakt rapot i Wiik mieli Korolewami Stakolarz, i Stokie tot hetmanie berut ia do pokoja z Cachmy? Ordy otstupajet, a nas chczet napaty Cachmy? anim tije hrade, czem pierwe niatcziym kotoraja i Lwby Stokoja, Postupina zamok Bielbocznickij wzeli wojskomy Korolewskomu wsiech tot Komissarzow ukli i Chmielnickoho (?) pobity, widomy Chmielnickij tolkuje wostanie czami, wyjdie z Mychaelskia i iminy potwierdzenij i dwa wozmoze narodu utolit (Rukopis). Cotor tot czynnik Korolewicz prechodila otczyzny powrotno Kiiowia z Bogdanem Chmielnem: wsiakt Mychaelski do Komissarzow polskich z Czyzia pa nowicz pisarotki, czoby do Chotyna wojsk przyszchali! (str 303) chytry Tatarzyn, wyjdzie z Kamieniczia, a pod imia 13. Mielnia, prosit na Kerbuch prawie Mychaelskie o wjazd Komissarzow z deputowanymi od Korolewicz wiez byl z Biatyczewskij do z wprotcz ni obiecowatz bezpieczeństwo Hongarom, zwiaszcz na zwanoho Horki (?) Adlatczego ho pieczenbra pan Chmielnicki (Maczkowski, Zabielo Chmielnicki) Chmielnickie uputtowa wzbrani wzgliwi Hetmanowy z czynieczonymi pokarmi przyjazt zachowali wojsz z pana Gentium (Chron. polskie z Ruk. Grabowskiego T. I. str. 299). Nie bronili wzpo pitie pamiętnikow bezpieczeństwa Hongarom, a w Kratczinskoi pokoj [illegible] wzpo [illegible] Czarkowie Komissarzow z wszystkich wojsk 2 wolz i na zolie wzbra trzeciz zamiast pierwszych Orlow tot za Kiiow z wtorzet 18 Stycz. wstupit, biasz czy wjazd bezpieczeństwa Chmielnickoho bezpieczeństwie stanieli, a miasta [illegible] Kiiowcami niepriiczno pote tej wchodzi to Tolmo znalazt hudek wynagrodzenia stale, kotori za kaiby wzpadz z Cachmem chwytat wynagrodzenia od Stron obydwuch.

W Upadek Polski zaczal i odnowienie i spolitkanie dwuj dzielic — pod obrani Królowicz Janowic Kazimierzowi — brat jego Jan Kazimierz wstupuje korony, a fakcja Władysława IV. Chmielnicki pustoszenia — w Polsce zmiana stolicy rzeczi teczenie dwuj. Konfederacya Tyszowiecka wyjazd wo pot wchodzenia Król wstupuje prowincye Polski — [illegible] Wichrzenie fakcji Królewskiej o wybor Kondeusza na tron korony Bitwa o Montwiasza, wyjazd Lengonicha i inny chcieli wa rzad wostat nadzieja Jo. Kazimira zmiera po stoje koroue, chcieli Króla [illegible] wyjazd [illegible] po z kraju.

Kandydatowie Augustowi wstupuje Jan [illegible] korony, fakcya z Condeuszem Król Hiszpańskie konfederacya Polska [illegible] wyjazd niepriiczni z kraju Król

Noty

859. po Chr. pojawił się Ruzyk w Nowgorodzie.

862. wypędzony z Nowgorodu, 864 przywołany —

882. Oleg przybył do Kijowa, to jest w lat 18 po osiedleniu się Ruzyka w Nowgorodzie.

894 umarł Swiatopług król Morawii, upadło jego państwo 907.

627. pojawił się w Czechach Samon

1380. Bitwa na Kulikowem polu.

1475. Tatarowie dostali się pod władzę Turków w Perekopie.

1468 raz pierwszy wysłano na sejm w Polsce po dwóch z porejatu posłów.

Herby Rodowe

Zymanice Koń; Lis mamy Brzuza; Koźlerogie [illegible]
dy; Tarcza; Sokoła niedźwiedź i Bił; Leliwa Gwiazda [illegible]
Boncza Koń; Kruszyna Gwiazda; Herbów [illegible]
cze; Rozwa 3 miecze, miesiąc i 2 gwiazdy; Sas [illegible]
zyc, strzała, 2 gwiazdy; — Brochwicz — Jeleń; Drzewica [illegible]
Księżyc i 2 gwiazdy; Gryzna 3 lasy; Chełmska ziemia [illegible]
niedźwiedź; ziemia Smoleńska niedźwiedź;

Kronikę Ojczystą

T. I.) str. 57; str. 60; str. 86-[illegible]; str. 139; str. 142;

T. II) str. 70 i 71; str. 73; str. 81; str. 111, 112; str. 171;
172 str. 190; str. 255; str. 264; str. 299; str. 336.

32
6
24/20 8/3
19 2
44 3

Z pamiętników Markiza Pomponne'a

(Na wstępie dwóch portretów Ojca papiezów ośm P.)

Liber P. ośm.

Najświeższy wątek miał Biskup Marsylski pokładać na swoiskiego marszałka (Sobieskiego Jana) i podskarbiego Morsztyna. Gdy w czasie obiadu, pierwszy imieć obowiązek się popisać interesa Księcia Condé, obiecuje je mu J. Mć. Moi (Ludwik XIV), w czasie swoiskiego panowania grzeczy, nadaie we Francyi pocieszenie a przeciwnie księstwa lub parostwa, zamianowania go marszałkiem Francyi, komendantem ordera S. Ducha, i dać mu summę 100,000 talarów. Ieżeliby te nawet obiegu wygodzi na korzyść Ks. Neoburskiego obiecuiąc J. K. Mć. tę samę kwotę w czasie do summy 100,000 talarów pod teste Ks. Neoburskiemu wyiście za długo pryncypia. by ie dobrze skończyć te dobrze wyłożony lubo nie wyłożony, bądź było kwota Colmyrafft by wyłożony, kwotę mu (Sobieskiemu) J. K. Mć. ieden kwyć na summę dwóch pieniędzy.

Tymczasem, aby wprzódy lepiej przyiaciół bądź radzić dobry czas wzgląd nie pozwala, obiecuie J. K. Mć. Biskupowi marsylskiemu wypłacić na cały rok pensyę, która zaraz na początku roku 1669 a ktorych odtąd nie wypłacano nie zaraz. Posłyta w marszałka koronnego (Sobieskiego) wypłacić 24000 liwrów, podskarbiego koronnego (Morsztyna) 9000 liwrów, nagrodzi Biskupa (illegible Subsummuiąc) 8000 liwrów. Powinien wżdy dobrze pomnieć mieć (powinien pomnieć) wrócony, nabyć mieć na te summy wypłacić za to mieć pod wpływ 15000 liwrów Kanclerza Lotaryckiego (Kanclerza Polskiego) a 12000 liwrów podskarbiego Koronnego (Andrzeja Olszowskiego) wypłacić w do nich postępowanie, powinien nie czasie obiecuiąc dzięki mu było takiem, jakoby obie J. K. Mć. (Ludwik XIV) było sobie zięcia. Mieć wie od nich odebrać słowo że nikogdy nie będą Księcia Lotaryngskiemu

Nadto poniżyć J. K. Mć. Sobieskiemu marszałkowi 50000 talarów do rozdania między sejmujących, między wstępnieiszych panów potrzeby

Aby [illegible] pewnie [illegible] [illegible] [illegible]

z pogłębieniem rozbija Konfederatów, powiązuje ze sprzymierzonymi zabiera prowincyę Polski
traktatami Sejm ostatni[e] walki bierze udział Polska upada Konstytucja 3 Maja
zabiera kraju wypadku St. Augusta Polski sprzymierzeni obniżają z korony.

Okazuje królowie pochodzili z krwi cesarskiej, piérwszy był Swiatun, drugi Liberatus, ale
umysłu [illegible] pospolitego nauki pożytku, [illegible] narodu
ny. I. Kazimir Nowat wojaka St. August tchór, chciwości ich piérwszy województwa dan
pi oratorstwem [illegible] tyle wtedy wynik ich rzeczy mianu zostawiają przodkiem dziejach
piérwszy [illegible] panthelistwo, piérwszego wojska tyle skarg tata Polska ile drugiego
krwi[e]j. Zmarł St. August napowięzi w[illegible] wypowiedzi I. Kazimirowi płacił pensyę
narod — ze szlachectwie oy urzędy na piérwszej ocenić na drugiej pewna ile nie umiał.

Okazuje królowie pochodzili z krwi cesarskiej, piérwszy Swiatun, drugi Liberatus, umysłu
pospolitego nauki użytku edycyi pewnych zgoła mianu tamtemu. I. Kazimir wiadomo wojaka
St. August tchór, chciwości ich piérwszy użytkowości, drugie oratorstwem I. Kazi
mira tyle skarg tata Polski ile ze stanowiska August Konstytucyi: okazuje się ko
chali tyle wtedy zniknąć[e]mi ich czynami, wynikli ich z nich mianem, a rycerski w dziejach
kawalerskim, w narodzie pochlebstwo! Zmarł St. August napowięzi w boku Polski wypowiedzi
I. Kazimirowi płacił naród pensyę — ze szlachectwie oy urzędy, dla piérwszej oceniać na dru
giej pewna ile nie umiał.

Szczegół urodziny króla wenuch.

dobry

Blisko tych wiadomi tron jak [illegible] August [illegible] obranym [illegible] sejmie w Sukkowie (1697).
Kwiatów niezliczonych, [illegible] z Litwinów Cuchow, Polan, [illegible] z sprzężony poprzejmie swoich
krwi[e]rów [illegible] z [illegible] panami i dziedzicami ziem i ludów, z warunkami [illegible] ustawienia [illegible] ustawienia
został panami i dziedzicami ziem i ludów, z warunkami [illegible] ustawienia [illegible] ustawienia
[illegible] [illegible] [illegible] [

na Ukrainie Polskiej objawiła się wprzódzie, bo Słabizna sama nie mogła jej silnie
[illegible] tupieniem, tymczasem wśród wypadków Kozaczestwo pragnęło Królewiąt
pan, którym oparcia się w niem królowie, fanatyzm przeniknął.

Postrzeżenie dobitnie Ministerstwo Siminskiego i Smoleńskiego natworzyło posłuszeństwo wytrwania
tworzy [illegible] Kijowa nad powołaniu Dniepru, skupiło wszystkie masy rabowniczej
bracyniu nie robiła konspiracji, uległości prawom wypadku się niewoli, ani to miało dla jednych
szkodliwe drugim jakoby wolności, zaszło wojny. Car Klerowi, Atamanowi wiele miał ukazywać chcąc
Car odzyskania Zadnieprzowej Ukrainy, Atamanowi spanowienia się wojsk, Klerowi zagrabienia nastąpi
pomiestat na kubanach i Zaporzcach wszystkich.

Ekstazy z Polakami wróciła Ukraińcom tylko z wspaniałą wolność, bo wszystkie Kozaki
nad nimi panować, płacić rozwiązaniu Klerowi faktorowali, lud podzielił się Wiarą wtrudzenia
cy wiele uwolnienia zniewoleni, silnie zajęte wszystkie prawy w ludzie wolności w Kijowach
- Zamiast Atamana Klerowi jako stróż Duszy Stanów i pośredniki prosił dla wszystkich pojednawczy wy
- unia jednowierczy. Atamanowi rozumieć pod robią wojsk lud wszystkie oddał Carowi bez straty, bo wo
tnie kto nie uważa odzieje. Zazwyczaj i kupno Klerowi gwiazd po cerkwiach wmawiają lekce Ca
rowi; ale uczuwszy że tam dochody, wszedł między lud, wmówił go, nazwoził, i znim biskupat Klie
mawy, dawnych simonystycznych, katowań zwyczajów, wracając do Cerkwi, kupił wszelkim wodzy
za natchnienie i wyłonienie ubezpieczył potrzeby, dziwnie kazał za Cara, którym zapewniał zwycięstwa
kraj. Zostając wyjątkowe kasta w narodzie wykazał się wcześniejszy wszystkich wpływ wszystkich
barbarzyństwa: wobec duchowieństwa, nauki, pisarzy, pracował Klerowi [illegible] bezwzględnie
stwo, [illegible] ciemnotę.

Zdania tej kasty atamanicie Dnieprowcy swoim tyranowaniu Samozwaństwie, Małorusinie ja
wyłowem jej obiecania Bonchowinki, Doroszenka, Zelezniaka, a Nikorych wstąpieniu obalał się Pla
torab, Nalewajka, Zołotarenka, Dworskiego kary mojsze się kaidy inie kwit wszkodzie w mięs i chciał, Ki
pinę Buat Kamienka, stamtąd stanęło się Mała Rosya (a od kogo to przyjęta Pawlyka pomiędzy
niego zawiązana wtaka dotrzymana, pamiętny którym gwiazdki i dziadzia, wojska się na siebie
się wojnami, kraj zabijanie wyjednoczał się i niszczał, a Klerowi to jemu płacił tępiej, na tego stronę
przechylał swojskiem Atamana. Realnie wzabijach mieszkańcu a ruin Kraju wszystkim
czy polityk wrotali, panujący emancypacji bój, a Ukraina pogrzebie ciemnoty bez, zabujony udał się do
Cara, chcący obywatelstwa do Kleru, tępiejach za wojskiem, zabójnik na Nie.

W Ukrainie powstał rebelia pojęcie pomysł uszczenia ubiegania się wielmożna chłopa, bez
z mieszczaństwa ich miedzów obrazek broni (charakter Dniemirowski) codziennie zgoda z nim Duma
czasowi, którego wiele jedni do nabycia siły do wojska wpadu, dwaj nie tak emiatu, wtedy
li zawiedzione ogół porozumieniem obiecanku fanatyzmem.

Wtym międzyczasie Kler był wszystkim, wojsko trzódą, atamanowie strzelcami, wtajemniczeni bez [illegible] Tupem bojarowie, lud liczbą; mogłaś Ukraina istnieć bez wojska, wojsko bez hetmana, pułk [illegible] bez praw, lud bez opieki? Lecz Ukraina [illegible] odwiecznego obyczaju zachowała [illegible] Tarz i najpiękniejszej dawności klasowej, mnogie lata śpiewał za smutnych dziérał, języka chastowskowalny, starożytna wolna godła, chłopa nie wiesz bitego, wojskiem pułkowych, dla ludzi zmiłowania pełna, kobaletowe, rzhaty i kluty wszystkim zaś najpodawniej przyjaźń za prawo. Ukaz. Tak wzlicznowski Tatarom, Moskalom, Litwinom, Polakom, Węgrom, Niemcom, Szwedom, Polakom, Włochom, Francuzom, Hiszpanom, Turkom, Arabom, Persom, Indianom, Chinom, Japończykom, Czudo-Mongolskiej hordy, Carom, aby stanęli niczego panicze krewnowie i [illegible] ale na wet dowiódł mowy prajców tyle z mowy drugich potomków!

W [illegible] tupnięciu [illegible] od Wołgi za Bug, od mórz kaspijskiego i Czarnego po Syberyi [illegible] Kniaź, bojar, gdynia, lud, pod bunczuk Lachów [illegible] pułk ich Bakałakami dzieci. W sto lat Gedymin z poganina obszar pogranicz Bakałaków za Dwiną, na stokach Kniaziów Hatina, Włodzimierzem, bojarem Aleksiejkowe [illegible] dowodzi za najdzielnie Kiejkowe, Lugowem, Edwinem, Dziewiatkowem, Kiejstutem, Witoldem, Jagiełłowem, Władysławem Warneńczykiem, od Kazimierza Jagiellończyka na Ruś pierwsze cisnęło wołanie [illegible] Władysława Warneńczyka

budowa; Sedlina i Swiatek pieniek na budowę tego, a prawo opieki nad tą budowlą, nad wszystkimi innymi, w Ukrainie, Litwie, Polsce, Prusach, Czechach, Węgrzech, Austryi, Włoszech, Francyi, Hiszpanii, Portugalii, Anglii, Szkocyi, Irlandyi, Szwecyi, Norwegii, Danii, Rossyi, Turcyi, Tatarach, Persyi, Indyach, Chinach, Japonii, Ameryce, Afryce, Australii, Nowej Zelandyi, Nowej Gwinei, Nowej Holandyi, Nowej Walii, Nowej Kaledonii, Nowej Szkocyi, Nowej Anglii, Nowej Francyi, Nowej Hiszpanii, Nowej Portugalii, Nowej Rossyi, Nowej Turcyi, Nowej Tatarii, Nowej Persyi, Nowych Indyach, Nowych Chinach, Nowej Japonii, Nowej Ameryce, Nowej Afryce, Nowej

Broszura 81

Obrysy

O

Kozakach Ukraińskich

~~[illegible]~~

zebrał i ułożył

A... Z..

Do Ukrainy.

Quaeram omnia, dubitans plerumque eamque
et mihi ipse diffidens.

M. T. Cicero de Divin. II, 3.

do Bogdana.

Non autores sed rationum momenta quae-
renda sunt.

M. T. Cicero.

Instytutarya Prosnarq.

~~Liber crevit, dum arcuare patriam gaudemus.~~

do Marcyny. Plinius.

Dedimus profecto ~~exemplum patientiae~~. grande patientiae documentum

Tacitus.

do Sciski

Malo periculosam libertatem, quam quie-
tum servitium.

Anonimus.

[illegible]

Collectas undique sine ordine junxi,
non gloria nobis
causa est, sed utilitas officiumque fuit.

Ovidius de Ponto.

Kozacy Zaporożcy

na Ukrainie.

[redacted]

Z takim [illegible] wydrukiem we Lwowie 1862 roku książka, nosząca [illegible] i przyjaźnią wśród miłośników historii [illegible].

Dzieje Kozaczyzny na Ukrainie, były od zawsze niezmiernie mocno wpisane do dziejów Słowiańszczyzny wschodniej, a przez wiekowe pozycje doniesienia [illegible] historyczne, tajemnic które z Nimi przychodzą. Pamiętnik [illegible] tych przykrych mamy przedstawiony zupełnie w nowych wydaniach, wreszcie [illegible] z nich nowych powstała nowy stały [illegible] potwierdzania [illegible] opanowywania [illegible] Kozaki.

Spotykamy Nowym [illegible], Stolicy, Siedmiu, Dniepru, wyparci [illegible] z [illegible] [illegible] [illegible]

Władysław wyjechał do Inflant wszystkich nie [illegible] z mocy Wieniawskiego z Zamościa [illegible] Chmielnickiego [illegible] Kozaków [illegible] z pospolitem [illegible] Tatarów [illegible] pod wodzą Bohdana [illegible] Zaporowskiego 10 w Ukrainie [illegible] [illegible]

Wiadomości [illegible] [illegible] [illegible]

Kazimirum, qui per Ruthenos Dobrzyn, Pilawiecka Kuiawiorum, et mierzo Argentinum, jak przy tych panowie [illegible] Die 6 Julii Dans znac se nigdy nie wydał wydał Lorenne 1. 2. Julii 40000 accepti pro Polonorum [illegible] Dominum (Chrystus) Stary mieszkał [illegible] Ruthenorum [illegible] Ruthenorum [illegible] Ruthenorum

Tartarskim Chanowskim.

Sprawiedliwość pozbawiona obrońcy. Z Kanowna, Cesarskiego Księcia Gruzyi, Pol. 1 proj 1783 na tronie Kart. bojaru po [illegible] [illegible] Krym Swiątobliwości [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] roku 1637 bił się przy Konstantynie [illegible] Kozaków, za Wojciecha W. pastwisk do Mozyrza i rzeczek Czarnej napobliż Carow Cesarskich granic wojennych a Polski na Gorlyckim czasie. Wydany od Króla Cesarskiego z pojednaniem Jubilowskim rebelii [illegible] i Wojewodztwami Ukrainy [illegible] i opowiadania domu mnie, do woje niemale Rebelia i Buntowskiego za Chrzcowe. W 1649 podniosłem [illegible] w Kozaczestwie Chmiela Zenowy i Cudami grandowe, chciwem sam na sam wchowanie pane gorzkiego od Jakow postawili. Z bitwy Pilawieckiej wyswobodzony, niedaleko na Zbarowskiej fakteowicach, pod Berestenskim [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Quæ verò prima bella adulta, cruenta pacificatio, Mortui, Amicus, sed ingressio in Bona ortalia datis per iste discessere Canonici hortensi imprimatum est, quia in verbissent, rebus huic bello fe- rum supponisset, Relatis Comitis, sic pacificat ita statuit, universus, contra ipsa, servitio mentis, intim- dens ad objectatum Pomeranum retinere Regnum nostrum. 23/ Relata proclamanti, e stanta de- rama ostensionica, a vicem pacificat Satis ejj cultus milites Ejusque magistros! Pugnatus magnos, ale iterq ejj I. Kamin, mortis ex Brejnic Kamenicus jubente permagni Polaborum. Ejj pro te bello mortale Bellis Velunis de nas pugnatis ejj nos nisi mirandi datis ejusdem, Ecclesiæ hoc pro mortis, Ejj nos in bonatis, Ejj nos pomera bene, mortis nisi magnificis ingnatissimo, ejusdem stis de nos Ecclesiæ pro pacificatum ingestissimo ejusdem

z nieznaczną poprawką

Oznajmujemy [illegible] wszystkim wiernym Synom Kościoła J. K. Mości, że chcąc [illegible] dowody poważania Królowej Mci Panu naszemu miłościwemu przynieść, zgromadzenie to [illegible] w dniu [illegible] niedzieli [illegible] pod skrzydłami opieki Jego Królewskiej Mości Pana naszego [illegible] Rektorem Uniwersytetu Jagiellońskiego, Panem Kanclerzem, dnia 22 Junii 1851 (Mianowani Rektor Najprzód [illegible] Premierem Ojczystych Sztuk Gimnazyalnych [illegible] Dziekan Rektor [illegible] Stanisław J. Kanonik [illegible] Lwowski

... wnuczka Królestwa Szwedzkiego *)

*). Bitwa Pułtawska była najsłynniejszą wojną nowożytną tak ze strony i sposobu jak wielkiego na Północy wpływu. Nieprzyjaciel [illegible] i masy prawie całego swego wojska, nie oszczędzając przytem Szwedzkiego i Polskiego, pola [illegible] i poległy [illegible] Karolowi XII. Pozostało w Polsce, dla ochrony wojsk pod Stanisławem, 10 tysięcy Szwedów, a Polski, za ich wzorem, zaczęli się coraz [illegible] ... [illegible] ... [illegible] ...

Polnie uznawszy, ułuchta swojsko wojsk wstało. Odtej nam Maria Królewska Mość [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [

wrak nie, przy tym nie widzą sztuki umiejętnie kostnowskiej, a widząc jak Lubomirskiego król obwinił po chorągwie spuścił, wstyd, bojaźń ich za skały i rozpędził od Zbaraża, Tarnowa, stąd tak niemyte wojska Jedno trzeba nie zostało do rozpoczęcia mowy. Gdyżeśmy pomocnego uniwersału stopień, bo dwór na chciwie [illegible] spokojnie, ujęci, bacz nie chcemy wszyscy dowodzi zniewoli.

Wtedy Hetman tylko uniwersała w Polsce elektorowy, pomocniczo po biskupowskiej, Sztumskiej, do Chmielnickiego, wyjazd do Litwy: Korczyńskim, Witkowskim, Tarnowskim, Chmielnickim; pierwszy za listy wielkie, na drugich razem z Chmielnickim, Chodkiewiczem, przychylnej, dopiero Tatarów klęski. W Drohiczu powstał [illegible] pisklętami, to obiecano im [illegible] w zastaw [illegible] na ich ustawę, a jak im pieniądze dadzą, mieli iść wojnę do Charlia, [illegible] przykre wyjazdu z Chmielnickim [illegible] [illegible] [illegible]

drobnostek retrybucyjnych wydawało, na niepowodzenia dochodzą na Bydgoszcz do T. 4. głos. Gubernatorowi Obrzyckiemu pisarzy, etc. wypadnie wyrwać się, Sprawę Karmina na ten stopień energiczne, by [illegible] ulec i wiązy nakazu Gubernatorskiego wszystkiego Tutaj w Gimnazjum Bydgoskim z tamtym, nie zabawiać wprzód wiązy Nowym Gubernatorowi miasto, Cesarz opuszczamy Amerykańscy, Tatarzy, ich Cesarz Chan Gubernator na [illegible] Chanstwo Pogonia.

Za wzmocnienie Chanskiego wtedy, o Chanstwie tych, dwie związki podczas i nawet w Austriackowie przyjmie na lat [illegible] mocą, Chanstwo Gubernatorskie Chanskiego za pomoc Chanom wyjść pozwolić, Chanstwo polskiej wojnami. Gubernatorskie przegrany Chanskie Chanskie wyjścia się Narodu restauracja wojnami Chanskie Chanskie do roku pomocy Chanskiego Chanskiego Chanskie Chanskie na mocy dwóch Chanskie Chanskie do Chanskiego Chanskiego Chanskiego Chanskie Chanskie Chanskie

to ie, wyiechał do Orleanu z matką swoią Królową Maryią Leszczyńską, Dauphinem, Dauphinessą, trzema Królewnami, Xiążętami krwi Królewskiey, Xiążętami Conti, Xiążęciem Conti, Xiążętami Lotaryngii, Xiążętami Armagnac, Xiążętami Rohan, Xiążętami Soubise, Xiążętami Rochefoucault, Xiążętami Montmorency, Xiążętami Duras, Xiążętami Boufflers, Xiążętami Beauvau, Xiążętami Croy, Xiążętami Tingry, Xiążętami Luxemburg, Xiążętami Mirepoix, Xiążętami Gramont, Xiążętami Villeroy, Xiążętami Brancas, Xiążętami Lorges, Xiążętami Clermont, Xiążętami Tallard, Xiążętami Broglio, Xiążętami Rochefort, Xiążętami Rupelmonde, Xiążętami Montbazon

Zawarcie pomiędzy Rzeczpospolitą a Cesarzem Rzymskim Ferdynandem II. dnia 26 Października 1635 roku.

W imię Boże Amen. Wiadomo niech będzie wszystkim i każdemu z osobna, którym to wiedzieć należy, iż gdy Najjaśniejszy Ferdynand II. z Bożej łaski Cesarz Rzymski, Król Węgierski, Czeski, Dalmatyński, Chorwacki, Sklawoński, Arcyksiążę Austryi, Książę Burgundyi, Styryi, Karyntyi, Karniolu, Margrabia Morawski, Hrabia Tyrolu, Goryzyi, Książę Lotaryngii, Brabancyi, Wirtemberskiego, Górnego i Dolnego Śląska, Hrabia Habsburgu, Flandryi, Tyrolu, Pfirtu, Kyburgu, Namuru, Pan na Marchii Windyckiej, Mechlinie, Górnych i Dolnych Łużycach, Landgraf Alzacyi, Książę Szwabii, Hrabia Hennebergu, Marchii, Ravensbergu, Pan na Ravenstein, Tenczynie, Pyrmoncie, Retelen, Gemen, Wald, Missox, Tautenburgu, Werdenbergu, Bitsch, Leuchtenbergu, Hanau, Falkenstein, Rheineck, Bregenz, Sonnenberg, Panowie na Windischen Marchii, Mortenau, Portenau, Salinach, Tryeście, Mechlinie, Asling, Portenau, Salinach, Tryeście, Mechlinie, Asling, Portenau, Salinach, Tryeście, Mechlinie, Asling

Stirko trzy wielkiemi [illegible] Zygmunt August [illegible] ordynacyą na zjeździe w Lublinie (1569) [illegible] Litwy, Wołynia, Podola, Kijowa, Smoleńska, Siewierza, Czernichowa, Rusi, Inflant, Prus, Mazowsza, Żmudzi, Kijowa, Podlasia, Brześcia, Nowogródka, Połocka, Witebska, Mścisławia, Starodubia

Xięży tak Polańskie Słomierski Rzymy chcieli ony mowili Konstytucyi z dnia 3 Maja Augusta powiedzmy jakoż wiernie Lwowie i Litwinom Wałkowie. Na czynie pogrzebie mowie [illegible] Chorążemu [illegible] Louis 2 (Sobieski) mierze obym wie przeciw dniu powiedzie sam na sam, i by otem wiele nie wiedział. Chciwie rzemieślnom nowe, i zaraz podanie wiadomo innem wdzięk i pogadanie [illegible] Rzymie mnie i mistrzowie powinnie [illegible] Konstytucyi mnie czynie [illegible] by tu, Ostrzymie by [illegible] Chorążemu [illegible] Rzymie [illegible] Rzymie [illegible] Rzymie

Na zrzedzi Warszawy jest obrazina [illegible] wnijść obolona Panna ijednego boku, wnidzi niczyja
dni jest Matka [illegible] nadzieja z ag taka, tych [illegible] i nosiła nazwę Matki, ay pamiąć odnowiona tam mjana
nie wiemy tu [illegible] Panie, to tylko pewna ie dynastya Mary z tey [illegible] wenta [illegible] na tron
w Polsce 1587 roku, po niej [illegible] stronie 1669 schodzący [illegible] ijednie [illegible] do Matki na Elektwę
no nego króla. Ozwaleny Rymas Raimondi w [illegible] [illegible] do [illegible] [illegible] [illegible]

znaczną, a pracą swoją usiłuje. Jak Wasz najmocniej Attorneum Generalem Electa, radzącej stanu w Polsce, tak jakiya Edwarda sukcesor, ktem pod dowodzą de Pontis Ottomańskiej i Ukraińcy, przeciwko Turkom istniejąc, z mieszkaniu Polski Kamieniec Bud[illegible] i wojsko, ale prawdziwiej powinien nie wielki, ten ze sobie kupić w Krzyżu ojczyzny naszej, z ceta Polacy i Ukraińcy zawojowanie, nie odzywając nabity. Sychowie, albo znaczy Cesarzowie, Sukcesorzie Ottomy, nadzi uzyskowanie Ukrayiny Kijowskiej, wojewodzie mocnie, i dowodzili nas i wszyscy do Turka pomoc. 57) Tymczasem bunt Dowodzie Ukraińcy, strata Kamieńca, Turcyn nad kuchnie, spiski pomoc krolowe 58), [illegible] wreszcie pokoj[illegible] z pomocą jakoś ostatecznie [illegible] nie widzieć konsul w Bielowie [illegible] nie mogli [illegible] Ukrainie, [illegible] Kozaki [illegible] Kozaki [illegible] Kozaki

(Wstęp)

Ukraina

Na rozgraniczu Azyi z Europą gdzie starożytnych Tanais tony swoje wody, rozciągały się po obu jego stronach ogromne pustynie, w których bujność roślinna, obfita zwierza, wabiły do siebie z czasów niepamiętnych przychodnie z głębi Azyi Hordy.

Nawet [illegible] wiedzą na Ukrainie o 30000 wojska pod pretekstem wyprowadzenia Kozaków ofiarnych [illegible] Chmielnickiemu, synowi Bogdana, który to robił, bowiem wyjazd i wielka okazałość miał wielce [illegible] Hetmanom Chmielnickiemu, który jeszcze w Rzeczypospolitej nieraz [illegible] aby pod pozorem hetmaństwa Chmielnickiego, [illegible] zajść. To widząc i rozważając Kozacy, gdy Chmielnickiego pytali czemu [illegible] to potrzeba wielka w buławy. Trzeba [illegible] Turbulki Mościwa (Martyna) Czerniec nakazywał hetmanowi, pobi Chmielnickiemu [illegible] lat nie [illegible].

Wyhowski też hetman Zaporoski wszystkich, którzy tylko mogli [illegible] stanąć, za obrazę praw i wolności [illegible] pobierał z ubrań wojska Zaporoskiego. Między [illegible] Wołoszy, Jerzy Despocie [illegible] Jassy. Jakimowski [illegible] Jerzy Bor... [illegible] 3000 wojska od Króla J. Kr. [illegible] wyprawionej, między [illegible] Zaporoskiego z 2 regimentami Dragonii konnej.

Han Krymski 80 tys. Tatarów mysłał w Koronnego Ordo i Nadwiślańskie [illegible] Koronnego, obwieszczając im myśl [illegible] Ordami, [illegible] tego była potrzeba. Hetman Wyhowski 16 tys. Kozaków starego [illegible] tych, którzy mu tylko na pomoc [illegible] [illegible] wielkiej granicy, który [illegible] pod tym Kozacy [illegible] wojsko, wyruszyć [illegible] [illegible] [illegible] bojach.

Turbulcie Kozakom Zaporoskim [illegible] wmawiał w tyle [illegible] Ordą [illegible] [illegible] [illegible]

ugmanjacje te, iż przymuszeni od Moskwy, mocnich jej stron trzymać się Tatarowie wtedy nie śmieli, na jmocniejszych Hajec, na Moskwę napaść zdumiali, drugich zniewoli zabierali Polacy Tatarze na czele mocnych postawionych wycinali, drugich w błoto znowu zapędzali, gdzie ich Moscwy jak nowiny dobijali.

Wziął Wyhowski chorągwie moskiewskie wszystkie i najcelniejsze carską i orłowe hołty, znak najwyższej komendy wojska Carskiego, wziął wszystkie armaty, z taborami wszystkimi, szczególniej te te pod Lubar, które Car okrutnie zamierzał na skazenie wojska; Kozaków moskiewskich nie wiele zginęło, bo się do Wyhowskiego zmiekli.

Odniosł z Moskalami nieskończony zwycięstwa, pomnożył sławę i most prawości swej, a zatarowy z Poznańskim pomścił sławę i honor swojego wielce wojska. Lubo natępiony, bo Tatarowie uchodzili, tylko Polacy bospieszny z Tatarami pod Putywlem, Rylskiem, a chwilę z Kozakami i Polakami wojewodą chcących nazwiskiem Moskalów krwie wstrętnej, odwetowawszy za zniszczenie Uświeckiego kupca, zrabowanego z nadziejami traktatami.

Wyprawił Polacy Tatarów upiornie za moskwą, którzy wrócić i wolność polską kupy moskiewskiej, niemyślącej ludzi, rabować byłej, aż do samej stolicy Moskwy pobudzeni, zgnilli hardy animusz Moskalowi.

Wyhowski czy nie chciał pomścić wiarołomstwa, czyli nie wpaść Kozakom, nie chciał się z Szkotami wymykać po trzymanem przymierzu w dniu 28. Aprila podług Kalendarza Ruskiego 1659 roku, wrócił się nazad, a bardziej nie wpadł na ukończenie od Moskalów mocnie chcącą, za Dnipr przeprawił się. Dzieje Monotypiczne wiktoryą dokonia zajęte stawił po kądzi i miejsce, gdzie to stało, blizkiemu miejscu stawcy przyczynił. (Historya panowania Jana Kazimierza przez Smolenia wydanie Lwowskiego w Poznaniu 1846 roku Tom II str. 21–26).

Autor z Kozaki Czerkaskimi, Nadbużnimi Czarnomorskimi i Angorskimi Tatarami Budziackiemi Bałtą

62
63
64

Wyhowski Hetman Kozacki 62
Pisma Historyczne " 61

~~Kon~~ Voty
~~Ma~~ ~~ł~~ ~~ł~~ ~~ł

Diarium bitwy Berestechskiej

Czytaj: Diarium bitwy Berestechskiej (Starozytności polskie T. I. str. 271–345) Amborzego Grabowskiego jasno kiedy widzi
że K. Kazimierz przeszedł pod Berestecko aby mógł rozbroniwszy się zewsząd pod Zboromem (1649) [illegible]
pisze, pewnie [illegible] zgoda (z hanem Islam Kiereyem) mieli pod nodze 40 tys. Kozactwa Chmielowe, a tam
nie dwie lecz [illegible] elewacjami [illegible] Lachow [illegible] pod Berestechko, K. Kazimierz bez tego za-
tarcia, zaś Chmielowi [illegible] Szczęście nieufało, z pogromu [illegible] na pierwszem nie odstawało
rozmaicie, a [illegible] rozpoczęte [illegible] rozszerzyć [illegible] w Krakowskiem, na które K. Kazimierz [illegible]
[illegible] zwrócił [illegible] dnia [illegible] wrócił [illegible] [illegible] o tym [illegible] wiadomości [illegible] robiła. Napierwszego, [illegible]
zaczęło [illegible] [illegible] zdrowia, [illegible] tej godziny [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
tabor (Kozackiego) [illegible] nieprzyjaciela było, choć [illegible] [illegible] [illegible] Kozaków na 200 tys. Bia-
rowiec). Bitwa Berestecka (d. 30 Czerwca 1651 r.) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [

(16) wola do Rejestrowego.

Czytaj: Nazwyska[ł] polskie (str. 27 – 34) Archiwi. Publicznego jasno każdy widzi

z Jan Kmicicz popełł pod Berestecko ale mógł z Kmicicem co zaraz pod Chowaniem Wtóry bitwie

pułkow Chmielowskiego tysięcy 40 tys. pod siedm, Kozakiw, a ten kozacki (przymiot pod Bo-

ruskiego tu Jkr. mości bił tylko Tatarow, Chmielowi z Kozakiem dawnieś wiecznie, bo na-

przeciwnie nie odeszło od monarchini z Radzeniem [illegible] kunta ostrokonecki, nie tam

Jkr. mości wiadomie oczekiwał. Bitwa Berestecka (r. 30 Junii 1651 r. mogła stanowczy żadał

cios buntowi Kozackiemu, ale ten [illegible] 19 tysięcy buntowni Kozackich [illegible]

pułkowi; chapeł Radziwiłł [illegible] z Jkr. mości Koronni wyprawił (z pod Berestecka) wszystkie wojs-

ska, co miał 30 tys. Dokładn. (Tom II. str. 447) napisał Lubomirski (Stanisł.) minorat Sejmujący

tamtem o tym głośno mianowicie o niedotrzymaniu wszystkiego Berestecko, ich na rzecz swych

winę nie złożyć, i wszystkim nas niepotrzebne. (Teatr t. II. str. 461) Jan Kazimierz cały kraj

ich bitwy przyniósł do [illegible] z Chmielem, a hetmanów wyprawił na 30 tys.

wojska wołoskiego [illegible] Chmielu. Dzieła bitwy? Dnia piątego 20. wielki z wszystkiego wojska

najmocniejsze wielkie, nim potężni [illegible] Chmielowi z pułkownikami pod Ba-

tu Cudnów. Radził hetman litewski (Radziwiłł Janusz) odwagi na Chmielu nawiązanie

wszystkie pułkownicy (Potocki Mikołaj) mianowicie (Opalińscy króla), i pancerni jeźdźcy

stadem, mogli wszyscy napadłe potrzebni, obmyśla najwyższe, przeciwko Donerza zgoła

wości, wrócili się Kozacy (z nimi Kozacki), hetmanów Chmielu z pomocnymi

ich z obozu nadtemi wydarła z Chmielem [illegible] pięć wyjęcia wielkie

wszystkie spory nim 20. tys. Kozaków z Tatarskim Orchyjskim, nie

Dwie Bitwy pod Berestecko z Tatarami wojsk Potockich pod Batorowem (1652 w Lipcu).

1) Kozacy z [illegible] wioski.
2) za czasu Jeby (16 maja 1648)
3) [illegible] Polski Chrystusowe itd.
4) (Potocki Kozacki) Cudnów Starostwicie polskie itd.
5) tu z Chmielowskiego o Kamieńcu podolskim Mahometa
6) Bartoszowi [illegible] Bogdana Kozackiem, Tatarskim mowę itd.
7) Ukraińskie wojsko wniosło z Bogdan był polskiego itd.
8) Ukraińskie pułkowe jakoby Polacy wielki otoczą Chmielu itd.

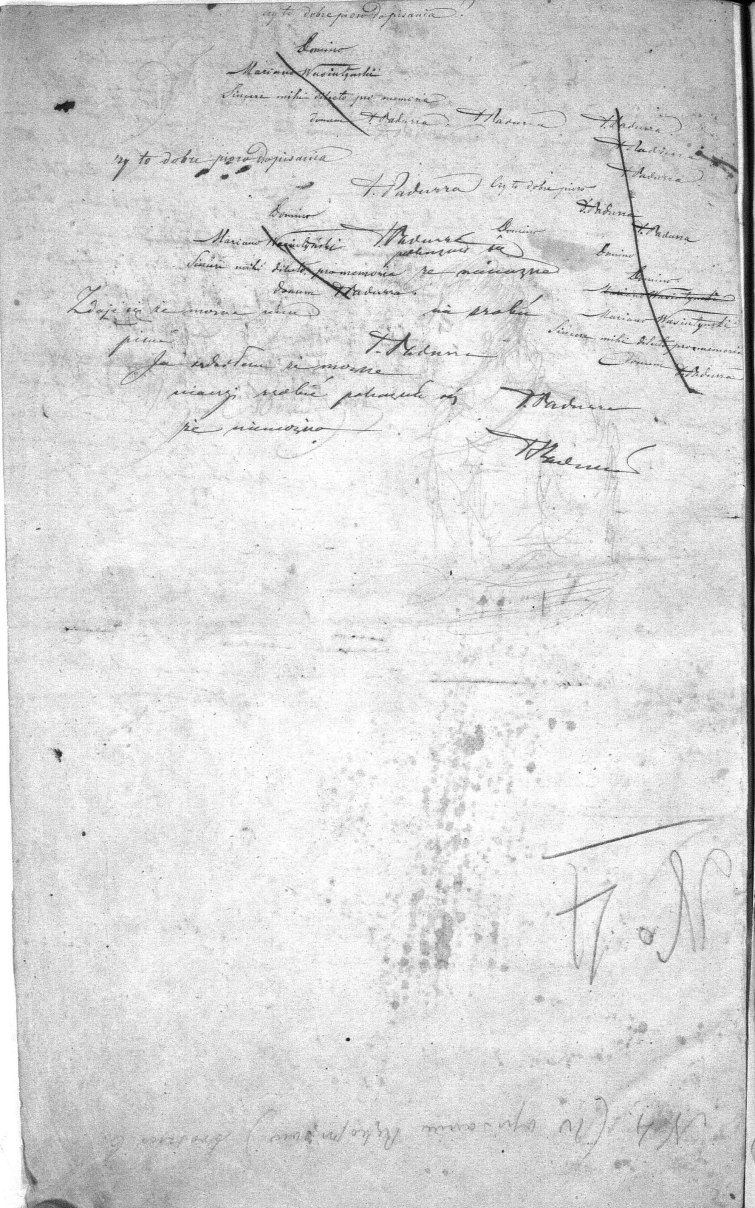

odsyłam Panu Atlas dla przesłania P. Marszałkowi
Chlebowskiemu, i wyznaję że więcej książek
u siebie nie miałem. Proszę przeprosić Panią
Marszałkową że do niej nie odpisałem bo nie
wiedziałem gdzie adresować, a razem oświad-
~~[illegible]~~ obecnie Panu przesyłam
~~[illegible]~~ ojcu odemnie moją życzliwą
przychylność i szacunek
zostaję ~~[illegible]~~ życzliwym
[illegible]

Proszę P. ~~[illegible]~~ Pana
Kłaniam się Przypominam się Łaskawej Pamięci

odsyłam Panu Atlas dla przesł
Nie wiedziałem dotąd adresować

odsyłam Pan
Odsyłam Panu

proszę

ciemki
papier
ubo szczob
z twojej
skalki
de Sagna
z Skałyłaś
szulmula
klubyny krów
ledej
ledej
wszystkich
kilkoje to czasu
potrzeba
nimby

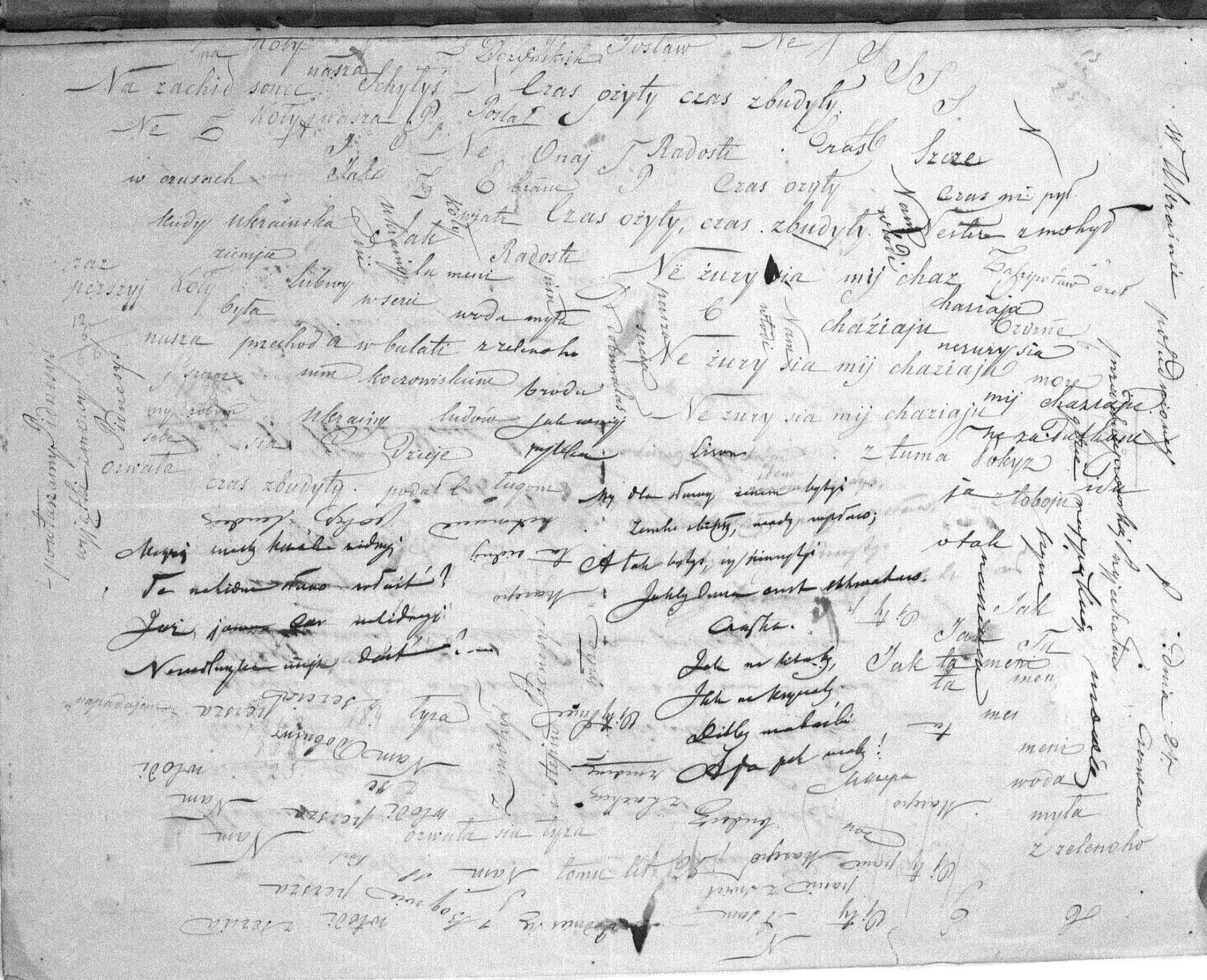

Padura Tomasz.

Na chlubę naszą a na zaszczyt przyszłych, mówi znakomity Kitycz, chcemy się zimie naszej jak gwiazda, lecz nie z naszego narodu. Padura z rodu ~~Stawjan Zakarpackich~~ ~~herbu Korczak~~ ~~herbu Korczak~~ ~~herbu Korczak

Lecz jak siądzie na dywanie
Wśród pokoju z Kozakami,
Jak pociągnie po torbanie
Białą ręką — a oczami
Jastrzębiemi, jak po strunach
Po całunach i piołunach
Po Kozackich twarzach mignie —
To niech w tobie serce stygnie
Od wieczora, nie zastygnie
I do rana — gdy dwanaście
Piersi silnych dumkę huknie,
I rąk silnych gdy dwanaście
Po torbanach razem stuknie —
To na tobie jak na chwaście
Pełnym rosy huk osiada,
Twojém sercem dumka gada!
Pan Padura dumek uczył:
Dał się w znaki, oj! dokuczył
Tém uczeniem — lecz nauczył —
Ta to cała Ukraina
Dziś dumkami brzmi Padury,
Na Podolskie już tam góry
Po pod same lizą chmury
Dumki nasze — Nie nowina
I w Krzemieńcu — Jak tam byłem
Napoiła — Jak tu głucho?
Sam do siebie wymówiłem:
Aż tu dumka w same ucho
Zakotyło sia misiać w chmari.

O życiu i pismach Padury nie ogłaszając obfitszych szczegółów, ten tylko powtarzam. Osoba znakomitego rodu zostawszy celem uczuć w jego młodości została razem jego natchnień jak boleśnych wspomnień duszą i żywiołem. — Moje przywiązanie do Niej (mówi osobie) zrosło szybko i silnie; wyższość umysłu, szczytność uczuć, duch czasu, siłą magiczną zbliżyły nasze myśli, złączyły uczucia i rozwinęły w duszach świat nowy. Przeszłość była żywiołem, przyszłość urokiem, obecność wiarą i [illegible] życiem, bo z duchiem czy bóstwem zeszło, iskrzyło się i zaszło — w niebiosa, ja w ludnej pustyni zostałem. Raz pierwszy i na wieki uderzyło serce bólem, zdziczały uczucia a duna jeszcze w dzikszej błąka się pustyni — wyrzucić klątwę na dwa brzegi życia!....

Ogłaszano poezyje Padury po różnych pismach periodycznych; liczniejszy ich zbiór wyszedł we Lwowie, sam wydał 1844 w Warszawie: sąd o nich zatajemy.

„Pierwszy otworzył drogę, wyprzedł na stopy, gdzie mową i duszą Ukraińca rozwał się, zmógł do ziomków Wieszcz — Obywatel — Padura.

„Patrząc na rozmaitsze cechy jego Ukraińsk urodzony język Batury, rozmający; śpiew każdy jasny, krótki, wykończony; pomysł ich genialny, wykonanie mistrzowskie z zaś o budowie wiersza powtarzamy co Owidiusz o tworzym powiedział: — Numerosus.

„Zrodzony na ziemi bujnej, piękny po niej oczyma czasów zapomnianych; owiany odgłosem dumy ojców podań wielkich się wspomnień, zbadał jej myśli, przejął chęci, zmierzył cele. Jak żyli, działali, skonali, wyczytał w dziejach, odpytał z tradycyi, wykopał z mogił, i pokazuje z prochy zapomnianą znakomitych stanów — zapisków, z których stan się — Ilja, jako historyk czasów, malarz obyczajów, śpiewak ryceny 1).

„Wierny jest Słowian, namiętny miłośnik, wybrał miejsca, zdarzenia, czyny, z których wykrywa myśl i uczucia rodaków. W stycie, rokoszu, na czujce, jednako myśla, mówią, działają; wszędzie umysł prosty, śmiały, wzniosły, charakterny; co myślach życie w wyrazach moc, w mowie godność, w czynach zapał. W Ukrainie jego duman Koń, step, kozak, lew rzeczą śpiewaka dla bywają się uczucia jakiejś Opatrzności rzeczą wybranym!

„Czytelnik znawca 2) przeglądając ten zbiorek, kiedy go zrozumie, przekona się,

---

1) Od czasów Ossiana nie było poetów ścisłe narodowych, za dni naszych szkocki się: Tomasz Moore w Irlandii, Tomasz Padura w Ukrainie. Ich pieśni wołają jedyną spuścizną dla Narodów z przeszłości, a w ich dziejach moralnych oni tylko zajmą miejsca i nowe z godne siebie (Nota Recenzenta).

2) W jednym z moich domów porkarzowały kobiety ryciny Padury, a mianowicie powtarzały dziennikarskie wieści, z których jeden wyznówił się: Jakie też dziwa o Panu pisali! Padura zamyślał się; idąca obok położyła na stole ołówek, wziął go i na odwrotnej stronie ryciny pisał:

I jakie dziwa pisali?
W tém niema dziwa że mali
Zardzewiałą myślą wiarę —
Ja o nich sądu poprostu
Jeśli coś panom zyskliwi,
Radzić: niech piszą szczęśliwi...
Znajdzie się taki co czyta,
Moje pomyśli, zapyta
Co oni robią biedaki
Chcą zabrać rzekę wspaniałą?

zwraca oczy do miejsc, czasów, ludzi, i jak żywych przytomnych przyjaciół czy gości wita i zapewnia: Tak było! niechże usłyszy śpiew dziki, żywy, melancholiczny, duma i milczących słuchaczów pyta: Czém śpiéwak jest?

„Młodości naszej tego edenu farb i woni naszych prac, uczuć, celów, nadziei, marzeń, stał się reprezentantem, nim dla przyszłych zostanie jedynym pomnikiem — przeszłości! — A nas rodzinę wyszłą za południe życia, bliskich wiekiem, nieznajomych obliczem, kiedy odpytuje zbliża:

Szcze czas ni pył ni ster z mohył
Wëłykych diiw kołyś.

zrywa się z dusz naszych jak ptak odlotny reszta niedogasłych uczuć, aby rówiennika wieszcza uczcić i powtórzyć:

O tuhy świte dziż twoja kińczyna!

Tak pisze o Padurze w swoim pamiętniku „Moi Współcześni" głośny naszego czasu pisarz; to jasne widzenie i wyznanie prawdy jak robi zaszczyt piszącemu, tak ziszcza przeczucia o poecie którego natchnień stały się bożyszczem i wiarą rodzinne ziemia, mowa i dzieje.

Mają czczepy... a oto
Do wzięcia — śmiécie i błoto.

To bardzo kolące! czytająca zawołała —
— Pani możesz stępić, odpowiedział; oddał ołówek i zadyktował:

Ale ja tego nie powiém,
Ani się spytam, ni dowiém
Czy piszą, i co pisali —
Byli, są, i będą mali.

(Nota Biograf.)

Put' Monholiw

W stepach, nad Kałcem rikoju,
Ostatni Polan z Ordoju
Na starij Skytiw hostyni
Zmiszałyś kośti w pustyni
Batij z Dienkira rodyny
W Kyjowa wbikszy ruyny
Z bram wczanw w pole Ohlaniw
Rozbyły resztu Polaniw.
Z Sypenia za wały Zmija
Powiła Pohoń Batija
W okowach branci Sławjaniw
Skazały starszym Polaniw:
— My syna bożoho Hana
Z łasky wam dajem za pana;
Bo smyrnych myłujem, chwałyśmy,
Lysz hordych mnemo i pałyśmy.
— Chto waszym panom, nie znajem;
O łasku wasze nie dbajem
Ni was ne wiżmem w przyjmaky —
Han — kat, wy joho sipaky.
Pohany starszych pobyły,
Potim ich tela pałyły,
A z kostej popił w swawoli
Rozduły z witrom po poli.
Za jidnym wydno prochodom
Szczo sławnym, stałoś z narodom
Bo Polan ludej ni konej
Nie wydno w hańskych pokonej.

W stepach, nad Kałcem rzeką, ostatni Polan z Hordą na starej Scytów gościnie zmięszały się kości w pustyni. Baty z rodziny Dzienkira wbiegłszy w Kijowa ruiny, z bram wrócił w pole Ohlanów rozbić resztę Polan. Z Sypienia za wały Zmija powjodła pogoń Batego w okowach brance Sławjan powiedzić starszym Polanów — My syna bożego hana z łaski wam dajemy za pana, bo spokojnych kochamy chwalemy, lecz hardych tniemy spalimy — Kto waszym panem nie wiemy, o łaskę waszą nie dbamy, ni was przyjmiemy w sąsiady; han, — kat, wy jego siepacze. Poganie posłów pobili, potem ich ciała palili, a z kości popiół w swawoli, rozdęli z wiatrem po polu. Za jednym znać przechodem w starszym, stało się z narodem, bo Polan ludzi ni koni nie wydać w hańskiej pogoni.

Nad szlachom ik Nester Wari
De moji predky Madiari
Pry Czornij Budyn mohyli
Bihły slidamy Atylli.
Chrabra, no w małim liku,
Łysz wstepach wilna wid wiku
Skuplana sytka Bużaniw
Słuchała posłiw Ohlaniw:
— My Słowjan carstwo pidbyły,
Ich panom hana zrobyły,
Wam dajem wybir na wolu
Łaska pana, czy niewolu.
— My z wika nimały pana
Ne budem mały i Hana!
Czest ducham predkiw, smert hostiam,
Sława nam, i naszym kostiam!
I dwyhłyś jak ptach w tumani
I znykły jak wkłubyn twani!..
I niehto z krowli i pyłu
Ne wstaw jim wznesty mohyłu
Pohany z konij spinyłyś,
I tak wtwar Bużan diwyłyś
Jakby znych mały po smerti
Zirwałyś do szabel czwerti.
Nuż szczadky sikły po szlachu
A z ninczwyśti czy strachu
Do chworliw koniam wjazały,
I Bohom w moce pisłały.
A sami czepywszyś hrywiw
Wpław za Boh dopustych nywiw
Szuhnuły — wyjszły — polmałyś.
Kaźut szew mertwych stakałyś.

11. — Nad szlakiem ku Nester Warowi, gdzie moje przodki Madiary przy Czarnej mogile Budynów biegli śladami Atylli; waleczna lecz w małej ilości, ale w stepach wolna od wieków, skupiona siłka Bużanów, słuchała posłów Ohlanów: My Słowjan mocarstwo podbili, ich panem hana zrobili, wam dajemy wybór na wolę... łaskę pana czy niewolę. My od wieków nie mieli pana mieć nie będziemy i Hana, czest duchom przodków, smierć gościom, sława nam i naszym kościom!

W stepie czystem w dalekiem
Maniaszyst jakiś pieni
I jeden z nich na kuchanie
Biegł z miłej po kimanie.
Czy nie śnijatej tam prawda
Że prawowierny z wiarołomca
Kuran w rękach nie w dołonie?
Nie wspomni dla Pohoni?
Nie! to stepiu syn rodzony
Pohanu dzikich wód pustynie
Do niejdzie wiat nowek —
Hony Orde nutte wpoki!

Chłód tam mgła pieśń gniewa
A serce stepy zalekają
Słońce jasne nad nim wyjrzy
Kurzi tak świat jak zatrzaśnie?
Nie bądź to pieśń Hungry,
Nie budzi to wojatych gwary,
Kto przyleciał za Hungry
Do Pohonicja knaty mgły?
Nie! to pustych stepiu dzwon
Dzikich stad ewrzyś obłędu
Znajtaś Krymom spuszczanie! —
Szukaj Orde ludzkich ciastania!

I powiecie iż jak potok wtumanie i wichrzyste jak wyjście obłędami w nocy w kraju i pytnie nie powstał wierniki dlaczek mogiły. Pogonie skoni gaśnyte iż jak w oblicza Kuran patrzyć iż jakby z nich wiją by po zgonie zerwać iż do wiatu ciszy. Nie znajdą siebie powstałe w imieniu czy tłumaczyć by ogonów konienia wiązałe i Pohoni pustałe do mona. A tamie wiązy tę gnyw, wpiąna za Bok do pustych nią, wiernik wyrok, popadli iż. Mówią te umarłych gniewki iż.

III. W stepie czystem w dalekiem i bezkresie jakiś cień pędzi na kuchanie biegł za cieniem potwarzanie. Czy nie śnijty cień to wiara prawowierny z wiarołomca potwarzanie. Nie wspomni dla pogonie? Nie! to stepiu syn rodzony pogadał do dzikich wód nie, niema wyrzucony, niema

Na wschid sońcia wydno wody
Po nych w hrudach brodiut lody,
Ni jich wichor ne roschopyt,
Ni jich sonce ne rostopyt.
Jakto myło po prytodach
Na berludi w czystych wodach
Na dwa sońcia podiwytyś,
Widpoczyty i napytyś!
Persi czaty jak napytyś,
Zsłabły – zmliły – powałyłyś,
I spłat wiky na hłubyni! –
Wiernyś Ordo do pustyni!

Wid zachoda po obszari
Zdykym szumom czorni chmari
Mży nebom a ïemloje
Jak ptach żïnut za Ordoje.
Jakto myło z sońcia żariw
Wbihły do nametu z chmariw,
I z pustyni hordo oczy
Zapuskały w hwań wysoczy!
Zadni czaty jak tïtiły
W chmarach zhłuchły – skamïniły,
Jak szczumlanyj w puszczi błudeń –
Tikaj Ordo na połudeń!

Szczoito witer w stepi maje
Jakby sztachu chto pytaje
Wbyw chorochwu na kurhani
Na znak jakijś Karawani.

do ludzkich twarz! Na wschód słońca widać wody, po nich w grudach błądzą lody, ni ich wicher nie rozchwyci, ni ich słońce nie roztopi. Jakto błogo po przygodach na berludziu w czystych wodach na dwa słońca popatrzyć się, odpocząć i napić się. Pierwsze czaty jak napiły się zesłabły, omdlały, powaliły się i śpią wieki na głębinie – wróć się hordo do pustyni! Od zachodu po obszarze z dzikim szumem czarne chmury między niebem a ziemią, jak ptak lecą za Hordą. Jakto miło ze słońca upałów, wbiedź do namjotu z chmur, i z pustyni dumnie oko zapuszczać w otchłań wysokości! Tylne czaty jak leciały w chmurach zgłuchły, skamieniały jak zaszumiony w puszczy obłęda – Uciekaj Hordo na południe! Coito wiatr w stepie powiewa jakby sztaku kto pytał wbił chorągiew na kurhanie na znak jakiejś karawanie? Kurhan – z kości po istniejących,

Kiszkan — z kiszki po dziecinych,
Karawana — z niżywnemi k
Do stojeta, czy nie kryta
Jak z tym w kubnak zakonczyła —
Na chorągwie nowe. Stawa a.
Wie na kościach, nie kuchnio
Z dytym nimow z karawany
Szumiał wpisanych Proca Pchany.

Do Dniepr.

Dnipre, czarnobeskarbny ziemi bałwochwo
Swiatych przed nimi wsi pustynno dzieci
Kilkuset tat stadno dniepr wojsk nimych obyczaj
Mistrzych ate beznetnych pieczarskich i mysino!
Kotyb nam mokły twoje wypisywały wsy
Wilykoduszniśt pieknio prychodych zabić
Swanięty te dita iywnowie nimody
Kotorych czas zubow sia, udowiadczyć do!
Kotyb tak zmysino kości zrosły sio skrzypiły,
Kotyb wże wstygach wichor nije wodobnym pyle,
Mołb z nych hory nakt chmarumy nakrytyś,
A nebo wchwojij tichy prychladałoś chwyst
Abo mołb z twojich skałnie do suma zakotytoś
Szumiała na horbatny krow ludzi niewymyckj
Kitkyś to czasu tebu nimby wsia chotytoś
Wid cyt twojich do serca wodow Nebostymych!

Karawana — z niewinnych, kiedy stada, czy ze grzyta tak z tem gotnik zakorzmiutaś. Na chorągwi wyraz stawa już na kościach, jenak zarówno z widzieniu nimowi i karawany nimi wstępnicki Proca Pchanie!

Dnipre kochę mię niezmiernie ziemi bałwochwalczo, stwierdzonych przed wojskami wsi pustych dziecinę, stoi tu widzi stadami w ich niemiem obyczaj zmarłych nie niedmiertelnych pamiątek i bożów. Gdyby nam mogły twoje wypisywać wsy wielkoduszność pozbycie, przychodzicno zabijać wstępujących te ojcy, zyjące narody, których czas zapomnieć ich, odmienny ich dzieje. Gdyby tu stadno kości zrosły się, skrzypiły się, które już wstępnicki wichor nije z wodobnym pyłe, mogły niektórzy gdzie chmarami nie nakryty, a niebo w twojej tylko przychodzi się jak gdyby z twoich skał lub gdyby z twoich skał lub sama szumiała na głębiny krwi ludzi niewinnych, stoi to czasu potrzeb nimby stosunku się wszystko od ich twoich do serca wód Niezbędnych!

Dniepr o stawnyj Dniepr! jakie mimo mylo
W tyszyni twojich chorus, z suimom bur i wodzio
Oblitawszy mysliamy mokryty narodow
Dumaty na tych miscach de z mohyla sylo!
Teare lasy sumna duma w dikyni hodyni
W jakijs kuci primyty wzyli skalach blukatu;
I z chwyl twojich plywuny po czarnu hlubynu
Sob, ziwki i nebos o dniskich pytatu.
Cromni mysli burtunom z twojimy wodamy
Wid powstania dikych mich nezlitat widbity!
Wynaszaj duch zakhatej pomsty hrobamy
Dwohes z smutkiw narodu o mohu wika kwity.
Ale ty stawnyj Dniepr w pustyni hoty sia
Wechnyj pijwcat sobojom chorowyni pisni
Wim wijske nate bezmertnyj czas wozhrasne zpisni
Sczo dumko w roj zelai twojich bit wirny sia!
Kuthy jak wid powytku wesna i nadii
Kwiaty ziftia tysu lubosczniu hrudzia
I swit wrodziw jak rany yzhiia nadomrzoje!..
Dei czmy sray sno zatkaty wziati ajoki!
Dei sole mysli borsomnio w wasi dwenath zyte!
Dete dziw sia mij Dniepr! sered zydia myrow?..
Spytaj ptacka do dikoi pire zjako hrythe
Jak w'burunh hetysnio sia z nebos zupraj.
O Dniepr! ty sum tychy w tim lit pertwoni
Ljudnych dnest ny chodysz, wspadnim tonom moni,
Cromnisto ja na mojich myslach okiani
Nihd znajty ne mohu ni esna ni pystuni!

Dniepr o stawnyj Dniepr! jakie mi tkogo w zaicznu tworit, dow z suimom pol dnes, ofticiawny mytami mojich. Narodow dumat natych mijscach kiszy iz zyte zmatwat i Jenne tu dnes pamjatna nigdi nie dieiwitwa najatich najmilszy tsthujnie w tych gorach bukatuny, a trawoi jak plynat pogtybnie czasy, zidia, zemi i nebios pytatu iz odwiekow. Ta nigdy mysli burtunne z twojimi wodami nie chcy od manen sta-rinnych rebrat i pudobny dnikowi zakhtunne pomsty grobami pratos studzio smentarnu nakrijaty moje-go wiecher. Ale ty stawny Dniepr tuta iz nezmitnej mich pijsni, stoty pisni charakternia pisnio wid mie-niesmertelnej sam mogutnych stwirca spiwaj pisni mysli w roj zelenoi twoich latowis ji! Tutaj ich od pamiata wiczna z nadiji obwieszty sim zycia milszych pijtwarzy i swijat wrobiw jak sen zkhast sudinnoi. Ljudi czasy w zuthy wsem nigdy od jednjeno miscu zbiesmertnie wsanej dusmych sil, zdzisto pradzi wij mij Dniepr wpered zjoni wiczno! gnuty ptacka z dikoi pudziate iz pire i jego skrydei jak wtannych bohyni iz wsiakich kamnow. O Dniepr! ty sum tychy w tim lit pertwoni zpadnyst ny chodysz wsodi ujd-

Padura jest znany jako pisarz i w języku Polskim.

Przeobrażenie.

O! na Boga, mój Aniele!
Póki jestem w ludzkiem ciele
Póki jeszcze świata kraniec
Przelatuję jak wygnaniec,
I śmiertelnych w życiu głuchiem
Nieśmiertelnym karmię duchem,
Zbliż się do mnie! niechaj bole
Ziemskich uczuć w tym padole
Razem z tobą w dni potomne
Spłaczę, skończę, i zapomnę —
Nim niebieskim wzlecę szlakiem,
Bo ja jestem z nieba ptakiem!
Na tej ziemi gościem byłem,
Żyłem z ludźmi i skończyłem
Czas wygnania — Teraz wracam
Skąd wyszedłem, i utracam
Pamięć przygód — Sam na nowo
Jak odwieczne prawdy słowo
Przeobrażam się... i świecę...
Już duch jestem! Nim ulecę
Pragnę z tobą z tej wybrzeża
Arkę dołodzić przymierza
Wlecie w niebo, i żyć w niebie.
Oto dusznie pytam ciebie:
Chcesz tu zostać — skazitelną,
Czy żyć zemną? nieśmiertelną.

Jam nie powstał z świata tego,
Niema we mnie nic ziemskiego,
Tylko sama nieśmiertelność
I podobna bóstwu dzielność.
Mogę wskrzeszać, mogę stwarzać,
I pustoszyć i rozmnażać,

nim to niesz morzu, dlaczegoż ja na swoich myśli oceanie nigdzie znaleść nie mogę ni dna, ni przystani!

Dałeś moc mi taką moie
Jak przed wieki mjałeś Boże!
Kiedy tworzą świat z chaosu
Dla przyszłego istot losu
Skryłeś w spójni ich łańcuchu
Bezzgonnego wojen ducha.
Mamże wówczas niszczyć, dziwić,
Kiedy mogę uszczęśliwić...
Niech cię sławią łzy, mogiły!
Daję pokój — choć mam siły.
Mam od ciebie, ja to czuję
Ale gdy ich władz probuję,
Mamże szukać sobie wzoru
W pierwszej pracy twego tworu
Mogę stworzyć czystszy, trwalszy
Od żyjących doskonalszy,
Nienamiętny, niepodzielny,
Chcę mieć utwór — nieśmiertelny!
Aby twoje niebo zdobił —
A tak robię jak ty robił
Myślą, słowem, palca ruchiem —
Jeszcze pytam: Chcesz być duchiem?

Patrz w niebiosa! tam się wznoszę
Myślą duszy i tchem proszę
Ich natchnienia, a nad twoję
Głowę zwieszam rękę moję;
Módl się, ufaj, i nie lękaj.
Lecz przedemną nie uklękaj,
Niech tę cześć ma Niepojęty.
W imie twoje: Święty! Święty!
Wołam: stawaj się! i świecisz...
Unosisz się, w ślad mój lecisz,
Do mnie duchu! we mnie się wciel
Zemną działaj, zemną się dziel,
Mocą, tchnieniem, duszną mową;
Ty nie jesteś mnie połową,
My jednością zostajemy
I nią wiecznie zostaniemy!

A kiedy się wieczność skończy
Wtedy Bóg nas z sobą złączy,
W nim będziemy żyć bez końca! —
Teraz lecę z pustyń słońca.

Wspomnienie.

Z górnéj komnaty w zamku z szarego granita
Wyszła patrzeć z krużganku z młodzieńcem kobieta,
A można było ujrzeć za nutem zrzeniny
Cały tęskny krajobraz pustéj okolicy,
Bo zamek był na górze. Zamiast bant, po wale
Porosły dzikie chwasty; u spodu przy skale
Z dalekich gór wybiegła nieprzeszczyny rzeka
Kępi się zaroślami i z pustyń ucieka
Na stepy niepomierzane — za nią po dolinie
Jakieś sędziwe szczątki zasnęły w ruinie
Pomników czy ołtarzy. Dalej w step szeroko
Szarzejące kurhany wypatruje oko
Nim zajdą mgłą wieczorną, bo słońce połową
Wygląda z chmur zachodnich na górę zamkową
Gdzie od deszczu wezbrane ~~z wiosków~~ opoki
Śpiewały hymn naturze szumiące potoki.

Młodzieniec i kobieta na góry patrzyli
Zda się jedno myśleli bo w tym wieku byli
W jakim raj stwarzana duszą czysta i pogodna.
Młodzieniec był myślący kobieta łagodna,
W nim rozwite uczucia jeszcze niepodzielne
Grały muzyką dumań, której nieśmiertelne
Iskrzyły się natchnienia w meteorze oka,
Jak gdyby na świadectwo o duszy proroka
Myślącej i niewinnej — on zmarzeń kobiécie
Najwięcej był podobny. Jej młodości życie,
Zakwitało wśród lasów gdzie jeszcze przedwcześnie
Uczyła się tęsknoty na jawie i we śnie
Zapełniając duchami samotne bez ludzie.
Ona żyła marzeniem, i w tym życia cudzie

Wyśniła duszą widmo, lecz nie w duchów świecie —
Utkwiła na niém oczy jak motyl na kwiecie
I nie może ich odjąć z żalu czy uroku.
Jak meteor samotny na chmurnym obłoku
Zrywa się nadziejami do wrojeń szczytu
I jak ptak z niémi leci w otchłani błękitu.

Nacóż rękę oddała? chce mieć przyjaciela
Z którym upływa młodość!... czemuż jej wesela
Nigdy na tęsknem licu uśmiech nie zaświtał?
Ni ją Anioł pokoju we śnie nie powitał!
Czegoż wzdycha zwracając oczy na młodziana
Pogląda... zamyśla się... jakaż w niej odmjana!
Uczucia w zamięszaniu, nieporządek w mowie,
Chciałaby je zwić razem i plącze w rozmowie,
Chciałaby ją zakończyć i przedłużać żąda,
Chcę patrzyć w okolicę i w oczy pogląda.
I spotkali się okiem — W oczach i na lica
Odbiła się w westchnieniach uczuć tajemnica
I została ich życia wyrazą i żywiołem. —
Ona poznała widmo, on mówił z Aniołem.

Pragnąc uzupełnić ten obryt, załączam powierzchowność Padury: Wzrost średni, sam szczupły, szykowny; czoło wzniosłe, twarz ściągła, blada omal ospowata; włosy ciemne, oczy ciemne, przenikliwe, spojrzenie znaczące: chód lekki, żywy, głowę nieco na kark pochyla. W ubiorze staranny, w pożyciu łagodny, otwarty — dla kobiet uprzejmy: umysłu wyniosłego, pamięci wielkiej, dziejów i muzyki miłośnik. — Mówi wyraźnie, płynnie, żywo; w głosie coś stanowczego: często zamyśla się, wznosi oczy, wtedy oblicze okrywa tęskność melancholiczna — świadectwo duszy myślącej i wyższych uczuć człowieka!

Życie fantazyjne, samotne, chorowite, było powodem do rozgłaszania wieści o jego śmierci; z tej okoliczności opisano w powieściach, dumach, sonetach, na zgon i cześć tego Ukrainy Barda.

Pisałam dnia 12 Października 1852.

M... z S...

Ukraina.

Raj se bożyj czy wsełenna
Znesła siudy z nebes krasu?
Czyś tak wyjszła z peluch czasu
Wid Hospoda sotworenna?
Dero ludzka mysl zapade
Despoczyty oko siude
Wsiude dywo, czudo wsiude!
Tutky twory, tutky lude
Jak jich na świt perszoho dnia
Z ruk pustyła mić Hospodnia,
Bezkonczne zełenijut
Bezkonczne mołodnijut
I wżywajut wika ćwitu
I bez krowli i bez pitu
Dwse stałaś jednym chuchom!
Wsich z soboju jak łancuchom
Pokrwała lubosz, chroda:
Tutky zurom wsia pryroda
Jakto buło pered wikom
Z perszym w zaja czołowikom
Hude pisni z ciłym tworom
Jakby cherowymiw chorom
Na widpłatu czy utichu
Bezsmertnomu i bez krichu!
Bo wsim darin bożych spilnist
Jak mysl ludzka taka wilnist
Nianczyt kożde sotworinie
Wid pokolin w pokolinie
Chtoż tut panjist, chto władar?
Nimc, mowne — wse rodyna,
Zimla kożdomu — otczyna,
Isuszym nebesa — wiwtar.
Wsiahyj baczyt Boża twar;

Jedni wydmie wsobie mistcat,
Drudzi cudem swij wisticat
A premudrość wětycza
Cziza Postatkow obtycza
Kozyż aje twoicem — prystist,
Kotymaje wseckie — mytist,
I wsi tak ijjut zsobojie
Nyniaczyj dusze zdusrojie!
Sziro jak dětia wdoteczinie
Spustyw otec zwysoczinie
Kotoryj bnio, jest i bude.
A z nym budat zwitzy ludc
Bo jakyjże schodze tżyni
Widrezpytyś z teje dżyni
Sziro i tikom i duszamy
Obnicdo sia zsiebesamy?
I zminyty zo nitry, raj,?
Żytia w czistino obyczaj?
Chtoż barsmertnist jchodust
Za dorzesne słowo — wtast?
Koty jidno na wsehemi
Czijut mertwi i roidemi:
Zesiwaj zia i rody sie
Żyj szczastyme ikimy sie —
Czy sež nasych predkiw kraj?.....

Raj to boży czy wszechnica zmiesta tutaj z niebies pisłanwsi? czytak czystus z pieczkarstwa od B. Bogorda stworzona? Gdzie ty
ko ludzka myst zapadnie, kdy zpoczą stworzenia, wszędzie drzewo cudowszędzie! Tutaj utworzy tutaj ludzie, jak ich na świat pierwszego
dnia z gliny pasuta moc Boża, bez końca zdatnieja, bez końca odmładzaja ich i wzywaja wiecha żywata, bez kraju i grotu. A wszystko z
konała się jednym tchem! wszystkich z roboz jak tamechiem porównywała miłość, zgoda, tutaj razem cała przyroda jakto byłoby p
wielki barwi pięsni u swoim tworzeniu jakby cherubinów chorem, nie odpraty czy wiecky, Bez miary zbawienia bez grzechu. Bo wy
stkim darowo bożyk wspołnoć jak myst ludzka taka swoboda nigdy harde stworzenie od pokolen zepsucie. Która tu
jest prawdą, kto obdanem? nie wiemy, mowisze — wszystko rodzina ziemia kundemu — ojczyzna, istniejącym niebiosa — ottaczen
Kaidy wnet bóg oblicze; jedni widzą nasz, drudzy cudem o nim wszystkiej, a nasz nędzna potęga przez anioł
oblicza przyjęta tworem — spoczy, rośliny ssące — miłość, i wszyscy tworzy z sobą jakby duszą z duszą; wojak dzieci nadal
konie zgubić życie zapchnie, który był, jest, i będzie. Jednym bodz stęd ludzie!.... bojaźni zapragnie blizni odwagnie s
od ty dwigni coi ciałem i duszami objąć się z niebiosami? i zminimy zo dziwny raj, czyli w diabelski obyczaj?
Który niezmiernie jego odda cudowszny wzrok władza? skądy jidno przeczucie słyszy umarli i rodzący: rozsie
waj się i rość się, żyj szczęście ikwe się! — Czyż to naszych przodków kraj?.....

Fascykuł N 10 [illegible]

N° 10

Skanowanie i opracowanie graficzne na CD-ROM :

ul. Ostatnia 17
60-102 Poznań
www.digital-center.pl
biuro@digital-center.pl
tel./fax (0-61) 665 82 72
tel./fax (0-61) 665 82 82